

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий Інститут філософії
та євроінтеграційних досліджень

Серія “ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР”
Випуск 5

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ НА
ЄВРОПЕЙСЬКУ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНУ
ІНТЕГРАЦІЮ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК-ХРЕСТОМАТІЯ
У 2 ЧАСТИНАХ

ЧАСТИНА І

Хрестоматія доповнює та ілюструє основні положення навчальних посібників серії “Євроінтеграція: український вимір”, започаткованої навчально-науковим Інститутом філософії та євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету. Видання містить тексти законів України, нормативні акти з питань правового забезпечення та регулювання процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Для студентів спеціальностей “державне управління”, “міжнародні відносини” вищих навчальних закладів, державних службовців та всіх, хто цікавиться проблемами європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Редакційна колегія серії:

Ф.Г.Ващук — доктор технічних наук (голова редакційної колегії)
І.В.Артюмов — кандидат історичних наук (відповідальний редактор)
В.Д.Бондаренко — доктор філософських наук
З.С.Варналій — доктор економічних наук
С.В.Віднянський — доктор історичних наук
І.І.Вовканич — доктор історичних наук
І.Ф.Король — доктор історичних наук
О.М.Майборода — доктор історичних наук
Р.А.Офіцинський — доктор історичних наук
О.С.Передрій — кандидат економічних наук
С.Д.Федака — доктор історичних наук

Рецензенти:

В.Д.Бакуменко — доктор наук з державного управління, професор
І.Ф.Король — доктор історичних наук, професор

*Рекомендовано до друку вченою радою
Закарпатського державного університету
(протокол № 2 від 18.10.2007 р.)*

ISBN 978-966-8266-78-2   © І.В.Артюмов, Д.В.Вітер, Л.І.Загайнова,
О.М.Казакевич, О.М.Руденко. Укладання,
коментар, 2007
© Закарпатський державний університет
Навчально-науковий Інститут філософії та
євроінтеграційних досліджень, 2007
© Поліграфцентр «Ліра», 2007

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ	8
Інтеграція України до Європейського Союзу: основні напрями та пріоритети	8
Адаптація законодавства України до законодавства ЄС	31
Перелік питань для самостійного опрацювання	52
Список рекомендованої літератури	53
ДОДАТКИ	56
Програма інтеграції України до Європейського Союзу (Схвалено Указом Президента України №1072/2000 від 14.09.2000).	56
План дій “Україна–Європейський Союз” Європейська політика сусідства (Схвалено Кабінетом Міністрів України 12.02.2005)	287
Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) і вдосконалення механізму співробітництва з Європейськими Співтовари- ствами (Європейським Союзом) (Указ Президента України № 148/98 від 24.02.1998, із змінами)	331
Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади (Указ Президента України № 145/99 від 09.02. 1999, із змінами).....	336
Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Постанова Кабінету Міністрів України №1496 від 16.08.1999, із змінами)	339
Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Схвалено постановою Кабінету Міністрів України №1496 від 16.08.1999).....	340
Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Закон України № 228-IV від 21.11.2002).....	347

Концепція Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Схвалено Законом України № 228-IV від 21.11.2002)	348
Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Закон України № 1629-IV від 18.03.2004)	362
Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Затверджено Законом України № 1629-IV від 18.03.2004)	363
Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Постанова Кабінету Міністрів України № 1365 від 15.10.2004, із змінами)	377
Про утворення Державного департаменту з питань адаптації законодавства (Постанова Кабінету Міністрів України № 1742 від 24.12.2004, із змінами)	387
Угода про реадмісію (http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/)	397
Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007—2010 роки (Розпорядження Кабінету Міністрів України №149-р від 15.03.2006)	429
Концепція Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007—2010 роки (Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України №149-р від 15.03.2006)	430
Про схвалення Концепції Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 569-р від 25.07.2007)	436
Концепція Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки (Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 569-р від 25.07.2007)	437
Спільна заява. Саміт ЄС-Україна (Київ, 14 вересня 2007 року)	444

ПЕРЕДМОВА

Незмінність прагнень української держави інтегруватися до Європейського Союзу та НАТО, що визначено на державному рівні й закріплено у відповідних законодавчих та нормативно-правових документах, робить актуальним завдання щодо підготовки висококваліфікованих фахівців, які займаються вирішенням проблем європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Перед сучасними фахівцями, в першу чергу у сфері державного управління та міжнародних відносин, виникають складні і багатопланові проблеми, вирішення яких потребує використання всього наявного арсеналу теоретичних та практичних знань, умінь, навичок. Ці проблеми пов'язані з формуванням і реалізацією зовнішньої та внутрішньої політики держави, розвитком громадянського суспільства в умовах інтеграційних прагнень країни, врахування особливостей соціально-політичного і економічного розвитку сучасного українського суспільства, вироблення і впровадження реальних та дієвих механізмів реалізації курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію тощо. Особливо важливим у цьому контексті є формування законодавчої та нормативно-правової бази, що повинна забезпечити регулювання життєдіяльності держави не тільки як суб'єкта міжнародних відносин, але й з урахуванням умов її внутрішнього становища, відповідної динаміки його змін, ситуативного впливу на перебіг подій у країні.

Підготовка фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції вбирає в себе багато наукових галузей, відображаючи особливості їх майбутньої практичної діяльності. При цьому слід зазначити, що загальнотеоретичний рівень підготовки формує у студентів досить повне та цілісне уявлення про історію розвитку того чи іншого явища, методологію його дослідження, дозволяє оволодіти основами практичних навичок та вмій, – тобто виконує комплексне завдання щодо всебічної та повноцінної підготовки професійних кадрів. Відповідно до цих завдань у сучасній системі вищої освіти існує достатньо навчально-методичної літератури з різноманітних питань європейської та євроатлантичної інтеграції, що висвітлюють специфіку цих процесів у різних галузях – в державному управлінні, міжнародних відносинах, міжнародній економіці, військовій справі, правознавстві, політології, в комплексі соціальних та гуманітарних наук загалом. Але при цьому сфера нормативно-правового забезпечення процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України залишається мало висвітленою в навчально-методичній літературі.

Запропонований навчальний посібник є спробою заповнити прогалину, що утворилася в наявному, значному за широтою охоплення та багатобічністю висвітлюваної проблематики, навчально-методичному забезпеченні процесу підготовки обізнаних фахівців з урахуванням складностей, що існують в зовнішній та внутрішній політиці України на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції.

Особливістю навчального посібника є те, що він спрямований на ознайомлення студентів з існуючою нормативно-правовою базою забезпечення процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України, що охоплює період від початку входження країни в цей процес до сьогодення, розкриваючи динаміку, тенденції зміни пріоритетів, основних цілей, які ставила перед собою держава на цьому шляху.

Враховуючи те, що будь-який законотворчий процес є досить динамічним, запропонований навчальний посібник розроблено як хрестоматію, головною метою якої є підвищення ефективності навчання за рахунок певною мірою цілісного і комплексного подання складного та розрізненого матеріалу.

Хрестоматія складається з двох частин. У першій студенти знайдуть необхідний матеріал щодо існуючого нормативно-правового регулювання взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом, у другій – щодо нормативно-правового регулювання взаємовідносин між Україною та Організацією Північноатлантичного договору.

Сподіваємось, запропонований навчальний посібник стане у нагоді при викладанні та засвоєнні навчальних дисциплін з державного управління і міжнародних відносин.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРІОРИТЕТИ

Прийняття відповідальних політичних рішень щодо стратегічного курсу на інтеграцію до Європейського Союзу викликало до життя динамічний переговорний процес між головними інститутами ЄС та Україною. В основу цього процесу було покладено основні законодавчі та нормативно-правові документи ЄС, що ґрунтуються на нормах європейського та міжнародного права, відповідно до яких Україна повинна була, враховуючи необхідність реалізації однієї з головних вимог до країн, що бажають вступити в ЄС – гармонізації законодавства, тобто приведення його у відповідність до норм європейського права, – визнати й закріпити у відповідних нормативно-правових документах власні євроінтеграційні прагнення. Враховуючи історично обумовлену суспільно-політичну і економічну ситуацію в Україні, в двосторонньому порядку було визнано пріоритетним напрям розвитку відносин між Україною та ЄС на засадах стратегічного партнерства.

Європейський Союз – консолідоване багатонаціональне утворення; міждержавне об'єднання країн Європи, що через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політики та діяльності має на меті забезпечення безперервного економічного зростання, соціального розвитку і згуртованості країн-учасниць. На даний час ЄС — це домінуюче інтеграційне угруповання в Європі, що складається з наднаціональної Європейської спільноти і міждержавних інститутів, які забезпечують співпрацю в галузі правосуддя, внутрішніх справ, формування і реалізацію спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Держави-члени Європейського Союзу створили спільні інституції, чим делегували частину своїх національних повноважень так, що рішення в певних сферах загальних інтересів можуть ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні. Європейський Союз засновано 1993 року відповідно до Маастрихтського договору (Договір про Європейський Союз). Європейський Союз не є юридичною особою.

11 грудня 1999 року Європейська рада, беручи до уваги Договір про Європейський Союз та враховуючи те, що Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами набула чинності 1 березня 1998 року, прийняла спільну стратегію щодо України, якою визначено Стратегічне партнерство між Європейським Союзом та Україною, що ґрунтується на спільних цінностях та інтересах, є невід'ємним фактором зміцнення миру, стабільності та процвітання в Європі.

Договір міжнародний – угода між двома або більше державами або іншими суб'єктами міжнародного права щодо їх взаємних прав і обов'язків у політичних, економічних тощо відносинах; основне джерело міжнародного права

та засіб розвитку міжнародного співробітництва. Форми: трактат, пакт, конвенція, угода, протокол тощо. Бувають двосторонні та багатосторонні; загальні (універсальні). Повинен відповідати основним принципам міжнародного права і не бути укладений внаслідок погрози силою чи її застосування.

Свобода, незалежність і стабільність України відносяться до найбільших досягнень нової Європи, яка позбулася старих розподільовальних ліній. Відповідно до нових партнерських відносин, що почали будуватись, важливим кроком з боку ЄС та її головних інституцій стало формування та закріплення відповідних стратегічних цілей та пріоритетів у взаємовідносинах з Україною.

Стратегією визначено стратегічні цілі Європейського Союзу стосовно України:

- робити внесок у створення стабільної, відкритої, плюралістичної демократії в Україні, що базується на верховенстві права, та підтримку стабільно функціонуючої ринкової економіки на користь усього народові України;
- співпрацювати з Україною в підтриманні стабільності та безпеки в Європі та усьому світі, у пошуку ефективних шляхів вирішення спільних проблем, які постають перед континентом;
- розширювати економічне, політичне та культурне співробітництво з Україною, а також співробітництво у сфері юстиції та внутрішніх справ.

Відповідно до Стратегії Європейська Рада має намір здійснювати:

- підтримку процесу демократичних та економічних перетворень в Україні (зміцнення демократії, верховенства права та публічних інститутів в Україні, підтримку процесу економічних перетворень в Україні);

- забезпечення стабільності та безпеки і вирішення спільних проблем на європейському континенті (співробітництво для зміцнення стабільності та безпеки в Європі, співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища, енергетики та ядерної безпеки);

- підтримку зміцнення співпраці між ЄС та Україною в контексті розширення ЄС (підтримка інтеграції України в європейську та світову економіку, співробітництво в сфері юстиції та внутрішніх справ, регіональне та транскордонне співробітництво з сусідніми країнами, стратегією визначені інструменти та засоби співробітництва).

Європейська Рада – орган управління ЄС, міжнародна політична організація, що має консультативний характер, виробляє та ухвалює рішення у вигляді відповідних політичних висновків головуючої сторони (*Presidency conclusions*) як політичні документи та правові акти і рішення, що приймаються відповідними інститутами ЄС. Утворена в 1974 році. До складу ЄР входять глави держав і урядів країн-членів ЄС, а також голова Європейської Комісії.

Враховуючи положення Стратегії Європейського Союзу щодо України від 4 жовтня 1994 року, Спільної позиції Європейського Союзу щодо України від 28 листопада 1994 року, а також відповідних рішень Ради Європейського Союзу, декларацій та документів Європейського Союзу, які стосуються України та з метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір та створення передумов для набуття Україною членства у Європейському Союзі 11 червня 1998 року Указом Президента України була затверджена Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу.

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу визначає:

- основні напрями співробітництва України з Європейським Союзом – організацією, яка в процесі свого розвитку досягла високого рівня політичної інтеграції, уніфікації права, економічного співробітництва, соціального забезпечення та культурного розвитку;
- основні пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 року, протягом якого мають бути створені передумови, необхідні для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі.

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу має забезпечити входження держави до європейського політичного (в тому числі у сфері зовнішньої політики і політики безпеки), інформаційного, економічного і правового простору. Отримання на цій основі статусу асоційованого члена ЄС є головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньостроковому вимірі і повинно співвідноситися в часі з набуттям повноправного членства в ЄС державами-кандида-тами, які мають спільний кордон з Україною.

Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу визначено основні напрями інтеграційного процесу:

- адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу, забезпечення прав людини, що полягає у зближенні із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави у рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС. Адаптація законодавства

передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність із європейськими стандартами і охоплює приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство, законодавство про інтелектуальну власність, охорону праці, охорону життя та здоров'я, навколишнє природне середовище, захист прав споживачів, технічні правила і стандарти, транспорт, а також інші галузі, визначені Угодою про партнерство та співробітництво;

- економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС, що полягає у лібералізації і синхронізованому відкритті ринків ЄС та України, взаємному збалансуванні торгівлі, наданні на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, запровадженні спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників. Економічна інтеграція базується на координації, синхронізації та відповідності прийняття рішень у сфері економіки України та ЄС і передбачає ліквідацію обмежень розвитку конкуренції та обмеження застосування засобів протекціонізму, сформування основних економічних передумов для набуття Україною повноправного членства у ЄС;

- інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки, що ґрунтується на тому, що розвиток і зміцнення ЄС поглиблюють загальноєвропейську безпеку в усіх її вимірах. Кооперативна безпека, пошук підходів до якої, поряд з іншими європейськими і трансатлантичними структурами, активно веде ЄС, має стати для України гарантією власної безпеки. Розширення співпраці між Україною та Західноєвропейським Союзом – основною структурою оборони та безпеки ЄС – є одним із основних чинників інтеграції України до ЄС;

Колективна безпека – співробітництво країн, їх спільні зусилля по підтриманню миру, відверненню загрози війни, ліквідації актів агресії, що може здійснюватися в межах загальної міжнародної організації (ООН), або в межах регіональних організацій або угод.

Європейська безпека – комплекс заходів і зобов'язань, спрямованих на забезпечення взаємовигідного співробітництва на принципах мирного співіснування, інших гарантій миру в Європі, завданням якої є створення та підтримка надійної системи безпеки на основі гельсінкського процесу, скороченні всіх видів озброєння тощо.

- політична консолідація та зміцнення демократії передбачає неухильне поглиблення політичного діалогу і поліпшення загальної атмосфери відносин між Україною та ЄС (саміти, міністерські консультації, зустрічі на експертному рівні) і спрямована на гарантування політичної стабільності як в Україні, так і на всьому європейському континенті, забезпечення мирного розвитку та плідного співробітництва всіх європейських націй, зміцнення демократичних засад в українському суспільстві. З одного боку, політичну консолідацію необхідно розглядати як зовнішньополітичну, що спрямована на зміцнення європейської безпеки і включає всебічне входження України в європейський політичний, правовий, економічний, інформаційний, культурний простір, а також ідентифікацію політики ЄС щодо України, відокремлення її від політики ЄС щодо Росії та підтримку державами Європи та світовим співтовариством стратегії інтеграції України до ЄС. У цьому контексті важливим є співробітництво з Європейською Комісією, Європарламентом та іншими загальноєвропейськими інституціями, а також поглиблення відносин з окремими державами-членами ЄС.

Європейська Комісія – виконавчий орган ЄС, що володіє одночасно правом законодавчої ініціативи, контролю подальшого процесу законотворчості, стеження за застосуванням законодавчих актів, прийнятих Радою. ЄК має право ухвалювати самостійні рішення в таких сферах, як сільське господарство, торгівля, конкуренція, транспорт, функціонування єдиного внутрішнього ринку, захист навколишнього середовища тощо, виконує бюджет і управляє фондами ЄС.

Істотною складовою зовнішньополітичної консолідації слід вважати згоду ЄС на поступове залучення України до міжрегіональних ініціатив Союзу. Одним з реальних внесків на шляху до зближення політичних позицій України та ЄС було б досягнення згоди щодо спільної позиції в ООН з глобальних міжнародних питань.

Європейський парламент – офіційна назва представницького інституту Європейських Співтовариств і Європейського Союзу, консультативно-законодавчий орган ЄС, що складається з представників держав-членів, які обираються прямим голосуванням в цих країнах. Здійснює консультативно-контрольні функції, затверджує бюджет і укладає міждержавні угоди, схвалює або вносить поправки до правових актів, що приймаються, і бюджету ЄС. До складу Європейського парламенту входять депутати, що обираються від кожної держави, об'єднуються у фракції (за внутрішнім регламентом Європейського парламенту – політичні групи, що не можуть включати депутатів тільки однієї держави). Керівні органи: Голова і його заступники; Конференція голів, Бюро, а також парламентські комісії, квестори і Генеральний секретаріат. Європейський парламент працює в сесійному порядку. Європейський парламент наділений повноваженнями в сфері законодавчої і виконавчої влади, має повноваження щодо формування органів і призначення посадових осіб Європейського Союзу, зовнішньополітичні повноваження.

З іншого боку – це внутрішньополітична консолідація, що базується на виборі, зробленому українським суспільством на користь інтеграції до ЄС. Вона включає зміцнення демократії та верховенства права в державі, сприяє становленню громадянського суспільства в Україні і дальшому формуванню української політичної нації як повноправного члена сім'ї європейських націй.

Громадянське суспільство – сукупність існуючих у суспільстві відносин, що не підпадають прямому впливу держави; як поняття, протилежне поняттю державно-політичних відносин. Основними ознаками є: визнання в якості головної цінності суспільства людини, її інтересів, прав, свобод; рівноправність і захищеність усіх форм власності; економічна свобода громадян та їхніх об'єднань; свобода і добровільність праці на основі вільного вибору форм і видів трудової діяльності; надійна й ефективна система соціального захисту; ідеологічна і політична свобода, наявність демократичних інститутів і механізмів. Громадянське суспільство може бути охарактеризоване з точки зору збігу різноманітності поглядів і підходів, мотивів і інтересів, індивідуалізації форм спілкування і поведінки соціальних суб'єктів та соціальних спільнот. Основою розвитку громадянського суспільства є визнання суспільної цінності кожної особистості як такої, що визначається толерантним ставленням до індивідуальної системи цінностей, норм, пріоритетів, світоглядних орієнтацій тощо, поділенням загальних суспільних цінностей, норм, ідеалів, очікувань усіх соціальних суб'єктів. Громадянське суспільство передбачає розмежування особистості та влади.

Політична консолідація повинна відбуватися лише за умови двосторонніх кроків. На період до набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС слід послідовно дотримувати

тися принципу паритетності, домагаючись від ЄС рівноцінних зустрічних кроків.

Організація Об'єднаних Націй – міжнародна організація, завданням якої є підтримання і зміцнення миру та розвиток співробітництва між країнами. Членами ООН є 191 держава. Головні органи ООН: Генеральна асамблея та Рада безпеки. До складу Генеральної асамблеї входять представники усіх держав-членів ООН, її рішення мають рекомендаційний характер. Очолює ООН Генеральний секретар. До системи ООН входить більше 30 міжнародних організацій. Діяльність ООН має на меті ліквідацію злиднів та голоду, забезпечення загальної початкової освіти, заохочення рівності чоловіків та жінок, розширення прав і можливостей жінок, скорочення дитячої смертності, поліпшення охорони материнства, боротьба з ВІЛ/СНІД, малярією та іншими захворюваннями, забезпечення сталого екологічного розвитку, формування глобального партнерства з метою розвитку.

Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС полягає у реформуванні систем страхування, охорони праці, здоров'я, пенсійного забезпечення, політики зайнятості та інших галузей соціальної політики відповідно до стандартів ЄС і поступовому досягненні загальноєвропейського рівня соціального забезпечення і захисту населення. Вона має здійснюватися у рамках загальної програми реформ з активним залученням інституцій та програм ЄС та його держав-членів і першочерговим спрямуванням технічної допомоги ЄС саме на адаптацію соціальної політики. Важливе значення у цьому контексті матиме ратифікація і подальша імплементація Україною Європейської соціальної хартії, а також укладання угод з координації систем соціального забезпечення робітників, які мають українське громадянство і працюють на території держав-членів ЄС.

Хартія – політичний документ, що має важливе суспільне значення (декларація тощо).

Культурно-освітня і науково-технічна інтеграція зумовлена потенційною можливістю досягти вагомих успіхів у інтеграційному процесі саме на цих напрямках. Вони охоплюють галузі середньої і вищої освіти, перепідготовку кадрів, науку, культуру, мистецтво, технічну і технологічну сфери. Інтеграційний процес на відповідних напрямках полягає у впровадженні європейських норм і стандартів у освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС. У кінцевому результаті такі кроки сприятимуть на підвищення в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграцію до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища. Здійснення зазначеного завдання передбачає взаємне зняття будь-яких принципових, на відміну від технічних, обмежень на контакти і обміни, на поширення інформації. Особливо важливим є здійснення спільних наукових, культурних, освітніх та інших проектів, залучення українських вчених та фахівців до загальноєвропейських програм наукових досліджень.

Регіональна інтеграція України передбачає встановлення і поглиблення прямих контактів між окремими регіонами України та державами-членами і кандидатами у члени ЄС, їх розвиток у визначених у цій Стратегії напрямках для поступового перенесення основної ваги інтеграційного процесу з центральних органів виконавчої влади на регіони, до органів місцевого самоврядування, територіальних громад і, зрештою, якнайширшого залучення громадян України.

Галузева співпраця, пріоритетом якої в найближчій перспективі є сфера трансєвропейських транспортних, електроенергетичних та інформаційних мереж, співробітництво

у галузі юстиції, запобігання та боротьба з організованою злочинністю і поширенням наркотиків, митна справа, науково-дослідницька сфера, промислова та сільськогосподарська кооперація тощо передбачає, поряд з прийняттям галузевих програм співробітництва з ЄС, розроблення переліку підрозділів та посадових осіб у центральних органах виконавчої влади, місцевих органах влади, що відповідають за формування та реалізацію державної політики України щодо ЄС, встановлення прямих контактів між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України і відповідними директоратами Європейської Комісії.

Співробітництво у галузі охорони довкілля як одного з головних напрямів діяльності ЄС і актуальної проблеми для України, зумовленої не лише наслідками аварії на ЧАЕС, але й загальним станом довкілля в Україні має привести до створення безпечного і сприятливого для людини загальноєвропейського екологічного простору.

Поряд з цим важливим та необхідним кроком стало забезпечення підтримки та реалізації інтеграційних прагнень України у сфері внутрішньої політики як з боку структур влади, так і з боку громадянського суспільства.

Внутрішнє забезпечення процесу інтеграції України до ЄС покладається на вищий, центральні та місцеві органи виконавчої влади України у співпраці з органом законодавчої влади, відповідними органами місцевого самоврядування. Керівництво стратегією інтеграції України до ЄС здійснює Президент України. Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Міністерство закордонних справ України здійснює заходи щодо забезпечення політичних відносин України з ЄС та координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішньої політики та політики безпеки. Міністер-

ство економіки України здійснює міжвідомчу координацію з питань міжгалузевого економічного та соціального співробітництва України з ЄС. Міністерство внутрішніх справ України і Міністерство юстиції України здійснюють міжвідомчу координацію з питань співробітництва України з ЄС у межах своєї компетенції. Інші міністерства та центральні органи виконавчої влади забезпечують реалізацію галузевого співробітництва України з ЄС, імплементацію Угоди про партнерство та співробітництво, здійснюють інші заходи у межах своєї компетенції та визначених Стратегією завдань з метою поглиблення інтеграції України до ЄС.

Стратегією передбачена розробка відповідної Програми, яка б стала головним інструментом загальної стратегії на шляху наближення України до ЄС за всім спектром співробітництва – політичним, соціальним, фінансовим, економічним, торговельним, науковим, освітнім, культурним тощо.

Таку Програму інтеграції України до Європейського Союзу було схвалено указом Президента України 14 вересня 2000 року.

Структуру Програми визначено з урахуванням досвіду країн-кандидатів на вступ до ЄС, а також галузевих програм інтеграції України до ЄС. У Програмі охоплено практично всі сфери суспільного життя держави з метою досягнення критеріїв, що впливають з цілей валютного, економічного та політичного союзу держав-членів ЄС і сформульовані Радою ЄС в червні 1993 року у м. Копенгагені (копенгагенські критерії).

Копенгагенські критерії – принципи розширення Європейського Союзу, згідно з якими країни Центральної та Східної Європи можуть стати членами ЄС; критерії членства в ЄС. Включають ряд економічних та політичних вимог: стабільні демократичні інституції; визнання

*верховенства закону та права людини; повагу до меншин;
існування ринкової економіки, здатної витримати конку-
рентний тиск у Союзі; спроможність дотримуватися цілей
політичного, економічного і валютного союзу тощо.*

Програма містить 140 розділів, кожний з яких складається з таких частин:

- поточна ситуація (характеризується поточний рівень готовності України виконати відповідні зобов'язання у конкретній сфері для досягнення головної мети – набуття членства в ЄС, визначається поточний ступінь відповідності нормативно-правових документів України базовим нормам ЄС);
- короткострокові (2000-2001 роки), середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети (сформульовано верхній рівень цілей, яких слід досягти у відповідний термін, крім конкретних організаційних заходів щодо реформування окремих сфер суспільного життя країни, визначено найважливіші напрями адаптації законодавства України до законодавства ЄС);
- інституційні та фінансові потреби (дано оцінку ресурсів, необхідних для реалізації визначених пріоритетів).

Основними розділами Програми є:

- критерії членства в ЄС;
- демократія та верховенство права;
- судова система, що включає в себе підвищення рівня інституційної та адміністративної спроможності, поліпшення діяльності судових органів, підготовку фахівців, поліпшення доступу до інформації стосовно рішень судів;
- права людини та захист прав національних меншин, що включає громадянські та політичні права, економічні, соціальні та культурні права, гарантії та захист прав осіб, які належать до національних меншин, захист інформації про особу, суспільну інформованість;

- економічний розвиток країни – макроекономічна стабілізація та структурні реформи;
- внутрішній ринок без кордонів, розгляд якого спрямований на загальні питання, вільний рух товарів, вільний рух капіталу, вільний рух послуг, вільне пересування осіб, конкуренцію, приватизацію;
- економічні та фіскальні питання – економічний і монетарний союз, статистика та оподаткування;
- секторальна політика, тобто промисловість, сільське господарство, енергетика, транспорт, малі та середні підприємства;
- соціальне наближення;
- регіональна політика та регіональне співробітництво;
- якість життя та навколишнього природного середовища, що передбачає вивчення навколишнього природного середовища, захист прав споживачів, охорону здоров'я;
- інновації;
- інформаційне суспільство;
- освіта, навчання та молодь;
- правосуддя та внутрішні справи, що включає імміграційні питання та прикордонний контроль, притулок, боротьбу з організованою злочинністю та незаконним обігом наркотиків, правову допомогу у цивільних та кримінальних справах, боротьбу з корупцією;
- зовнішня економічна діяльність – торговельні та міжнародні економічні зв'язки, митниця;
- зовнішня і безпекова політика;
- адміністративні можливості, що розглядають адміністративну реформу, підготовку та підвищення кваліфікації державних службовців, регулятивні та наглядові органи в різних галузях;
- фінансові питання, тобто внутрішній контроль, державний бюджет, загальна оцінка інституційних та фінансових потреб на реалізацію Програми.

Шляхи та темпи реалізації окремих пріоритетів та Програми інтеграції України до Європейського Союзу в цілому будуть визначатись прогресом у проведенні економічних реформ, що є головною умовою успішної адаптації Україною в достатніх обсягах правових та нормативних стандартів ЄС – *Acquis communautaire*.

Механізм реалізації Програми визначено у розділі II Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, де передбачено із створенням Програми щороку розробляти План дій з реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС, а також план роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Базова система пріоритетів Програми дасть змогу щороку визначати взаємоузгоджений комплекс конкретних заходів у рамках зазначеного Плану дій.

В основу Плану дій “Україна-Європейський Союз” Європейська політика сусідства, схваленого Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 року та Радою з питань співробітництва між Україною і Європейським Союзом 21 лютого 2005 року, покладено рішучість Європейського Союзу та України працювати разом, щоб не допустити появи нових розподільчих ліній в Європі. Вони як безпосередні сусіди будуть посилювати свою політичну та економічну взаємопов’язаність. Розширення дає можливість для України та Європейського Союзу розвивати якомога тісніші відносини, що виходитимуть поза рамки співробітництва до поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Європейський Союз та Україна сповнені рішучості посилити свої відносини та сприяти утвердженню стабільності, безпеки і добробуту. Такий підхід заснований на спільних цінностях, спільній власності та диференціації. Це сприятиме подальшому зміцненню стратегічного партнерства. План дій є важливим новим кроком у цьому процесі.

План дій охоплює часові рамки у три роки. Його імплементація допоможе реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво як діючої основи співробітництва України та ЄС, сприятиме і підтримуватиме мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних і соціальних структур. Імплементація Плану дій значно наблизить українське законодавство, норми та стандарти до законодавства Європейського Союзу. Він також закладе міцну основу для подальшої економічної інтеграції, включаючи через спільні зусилля у напрямі Зони вільної торгівлі ЄС-Україна після вступу України до СОТ, на основі ухвалення та реалізації економічних та торговельних норм і правил, які сприятимуть посиленню торгівлі, інвестування та зростання. План дій сприятиме розробці та реалізації стратегій та заходів, спрямованих на забезпечення економічного зростання та соціального зближення, зростання життєвого рівня та захисту навколишнього середовища, забезпечуючи тим самим досягнення довгострокової цілі сталого розвитку.

Світова організація торгівлі – міжнародна організація, міждержавний форум для врегулювання проблем багатосторонніх торговельних відносин і реалізації домовленостей Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів (1986-1994 рр.), мета діяльності якої полягає у регулюванні торговельно-економічних відносин учасників, сприянні лібералізації світової торгівлі, створенні умов для стабільного і передбачуваного розвитку світової економіки, забезпеченні справедливих умов конкуренції між виробниками товарів та послуг різних країн. Основні принципи СОТ передбачають: взаємне надання режиму найбільшого сприяння в торгівлі, взаємне надання національного режиму товарам і послугам іноземного походження, регулювання торгівлі переважно тарифними методами, відмову від використання кількісних та інших обмежень, відкритість

торговельної політики, розв'язання торговельних суперечок шляхом переговорів. Утворена в 1995 році.

Планом дій описано нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва:

- перспектива просування за рамки партнерства до значного рівня інтеграції, включаючи участь у внутрішньому ринку ЄС та можливість для України брати зростаючу участь у ключових аспектах політик та програм Європейського Союзу;

- розширення рамок та поглиблення політичного співробітництва;

- можливість наближення законодавства в економічній сфері, відкриття економік одна одній та подальше зменшення кількості торговельних бар'єрів, що стимулюватиме інвестиції та зростання;

- збільшена фінансова підтримка: надання ЄС фінансової допомоги Україні сприятиме виконанню заходів, які визначені у даному документі. Крім того, Європейська Комісія розробляє новий Європейський інструмент сусідства та партнерства, який надаватиме допомогу Україні, у т.ч. у сфері транскордонного та міжрегіонального співробітництва між Україною та державами-членами ЄС. Також через Європейський інвестиційний банк надаватиметься підтримка проектам, що потребуватимуть інвестицій у інфраструктуру;

Європейський інвестиційний банк – некомерційна фінансова установа (інститут) ЄС, що фінансує проекти, які розвивають збалансовану європейську інтеграцію, сприяють економічному і соціальному єднанню, сприяють прогресу інноваційної наукоємної економіки. ЕІВ фінансується за допомогою отримання позик на фінансових ринках і за рахунок акціонерів (держави-члени ЄС, які спільно підписуються на капітал банку, поділяючи між собою частки участі). ЕІВ бере і надає позики, ґрунтуючись на економічній

політиці, визначеній ЄС, керується Радою керівників, Радою директорів, Адміністративним комітетом, Аудиторським комітетом. Створений у 1958 році відповідно до Римського договору.

- можливості поступового відкриття або збільшення участі у певних програмах Співтовариства, що сприятиме розвитку культурних, освітніх, технічних, наукових зв'язків, а також зв'язків у сфері охорони навколишнього природного середовища;

- підтримка в адаптації законодавства до норм та стандартів ЄС, включаючи через надання технічної допомоги, обмін досвідом між державними службовцями (twinning) та цільові консультації і підтримку через механізм обміну інформацією про технічну допомогу (TAIEX);

- поглиблення торговельних та економічних відносин, включаючи перегляд передумов створення Зони вільної торгівлі після вступу України до СОТ;

- буде розглянута можливість укладення нової посиленої угоди, рамки якої буде визначено за результатами досягнення цілей цього Плану дій та загального розвитку відносин Україна-ЄС. Доцільність нових договірних зобов'язань розглядатиметься у належний час.

Відповідно до перспектив партнерства визначено комплексний перелік пріоритетів діяльності як в рамках, так і поза рамками Угоди про партнерство та співробітництво, а саме:

- посилення стабільності та ефективності органів, що забезпечують демократію та верховенство права;

забезпечення демократичного проведення президентських (2004 р.) та парламентських (2006 р.) виборів в Україні у відповідності до стандартів ОБСЄ;

Організація безпеки та співробітництва в Європі

– найбільша регіональна організація з безпеки, метою якої є запобігання виникненню конфліктів в регіоні, врегулювання кризових ситуацій, ліквідація наслідків конфліктів. ОБСЄ покликана здійснювати контроль над поширенням озброєнь, економічною і екологічною безпекою, приймати дипломатичні зусилля по запобіганню конфліктів, здійснювати заходи з побудови відносин довіри і безпеки, захисту прав людини тощо. До ОБСЄ входять держави Європи, Центральної Азії і Північної Америки, які мають рівний статус. Рішення ОБСЄ приймаються на основі консенсусу і не носять обов'язкового характеру. Структура ОБСЄ складається з Саміту (Зустріч на вищому рівні), Ради міністрів іноземних справ, Вищої ради, Постійної ради під керівництвом Голови.

- забезпечення поваги до свободи засобів масової інформації та свободи слова;
- розвиток можливостей для поглиблення консультацій між Україною та ЄС у сфері врегулювання кризових ситуацій;
- посилення співробітництва у сфері роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї;
- посилення співробітництва з питань нашої спільної сусідської та регіональної безпеки, зокрема щодо вироблення ефективного рішення Придністровського конфлікту в Молдові, включаючи вирішення прикордонних питань;
- вступ до СОТ;
- поступова ліквідація обмежень та нетарифних бар'єрів, які перешкоджають двосторонній торгівлі, та реалізації необхідних регуляторних реформ;
- покращення інвестиційного клімату шляхом запровадження недискримінаційних, прозорих і передбачуваних

умов ведення бізнесу, спрощених адміністративних процедур та боротьби з корупцією;

- податкова реформа, поліпшення функціонування податкової адміністрації та ефективного використання державних коштів;

- започаткування конструктивного діалогу зі спрощення візового режиму між Україною та ЄС з метою підготовки до майбутніх переговорів щодо укладення угоди про спрощення візового режиму, беручи до уваги необхідність прогресу у триваючих переговорах щодо угоди про реадмісію між Україною та ЄС;

- поступове наближення законодавства, норм та стандартів України до законодавства, норм та стандартів Європейського Союзу; подальше посилення дієздатності адміністративних та судових органів;

- сприяння діалогу щодо питань працевлаштування та намагання у відповідності до УПС забезпечити, щоб ставлення до працівників-мігрантів не було дискримінаційним на підставі громадянства;

- повна імплементація Меморандуму про взаємопорозуміння щодо закриття Чорнобильської атомної електростанції, включаючи завершення будівництва та введення в дію ядерних реакторів Х2/Р4 відповідно до визнаних міжнародних стандартів щодо ядерної безпеки.

Меморандум – один з видів дипломатичного листування, в який вкладається фактична, юридична або документальна частина питання, з приводу якого він надсилається як додаток до дипломатичної ноти або як окремий документ.

Прогрес у виконанні зазначених пріоритетів буде контролюватись створеними згідно з УПС органами.

Так, відповідно до пріоритетів визначені напрями діяльності:

- політичний діалог та реформування, що передбачає забезпечення демократії, верховенство права, прав людини та основних свобод; вирішення регіональних та міжнародних питань, співробітництво у сфері зовнішньої та безпекової політики, нерозповсюдження зброї масового знищення та роззброєння, попередження конфліктів та врегулювання кризових ситуацій;

- економічні та соціальні реформи і розвиток, що передбачає функціонуючу ринкову економіку, монетарну та фіскальну політику, політику обмінного курсу, структурні реформи, соціальну сферу, зайнятість, зменшення бідності, регіональний та сталий розвиток;

- торгівля, ринкові та регуляторні реформи. Це перш за все рух товарів у торговельних відносинах, митних справах, стандартах, технічному регулюванні та оцінці відповідності (гармонізовані з ЄС сфери), скасуванні обмежень та поліпшенні управління (негармонізовані сфери ЄС), забезпеченні санітарних та фітосанітарних заходів, право щодо заснування; законодавство щодо діяльності компаній та послуг, рух капіталу та поточні платежі, пересування людей, у тому числі пересування працівників, інші ключові сфери, такі, як оподаткування, конкурентна політика, права інтелектуальної та промислової власності, державні закупівлі, статистика, фінансовий контроль, політика у сфері підприємництва;

- співробітництво у сфері юстиції та внутрішніх справ;

- транспорт, енергетика, інформаційне суспільство та навколишнє середовище;

- міжлюдські контакти у галузі науки і технології, освіти, навчання, культури, в процесі формування громадянського суспільства, в процесах формування громадського здоров'я;

- здійснення моніторингу.

План дій визначає цілі та дії для співпраці України та ЄС на період його тривалості. У разі виникнення потреби з боку ЄС у специфічних заходах, які вимагатимуть прийняття юридично обов'язкових рішень, Комісія, в свою чергу, рекомендуватиме Раді ЄС прийняти необхідні директиви для переговорів.

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Адаптація законодавства до норм Європейського Союзу є однією з найважливіших складових політики європейського вибору України та будь-якої іншої держави, яка йде шляхом європейської інтеграції. Цей процес формує основу усіх трьох “опор” Європейського Союзу (Європейські співтовариства, спільна зовнішня політика та політика безпеки, спільна внутрішня політика, загальна зовнішня політика і політика безпеки) і є обов’язковими для всіх країн-кандидатів, які відповідно до так званих “копентагенських критеріїв” повинні бути здатними прийняти усі зобов’язання членства, включаючи умови політичного, економічного та валютного союзів. Хоча Україна ще не належить до цієї групи держав, але створення зони вільної торгівлі з Європейськими співтовариствами, яка, без перебільшення, буде вигідною для обох сторін, поряд із виконанням критеріїв Світової організації торгівлі, не може відбуватися без приведення у відповідність українського законодавства до нормативно-правового доробку ЄС.

Спільна зовнішня та безпекова політика – одна з міжурядових складових Європейського Союзу, покликана формувати спільну оборонну політику, яка може привести до єдиної системи оборони. Елементом безпеки та оборони є Євровійсько, що може бути залучене для виконання гуманітарних місій, евакуації громадян країн-членів і миротворчих операцій під егідою ООН чи ОБСЄ.

Загальна зовнішня політика і політика безпеки

– друга опора Європейського Союзу; окрема сфера діяльності Європейського Союзу, в межах якої він наділений спеціальною компетенцією, до якої входять питання міжнародних відносин, що не охоплюються зовнішньополітичною компетенцією Європейських співтовариств та в рамках якої реалізується формування оборонної політики, яка з часом повинна привести до загальної оборони. До кола повноважень Європейського Союзу в сфері загальної зовнішньої політики і політики безпеки відносяться визначення принципів і загальних орієнтирів зовнішньої політики; розробка загальної стратегії Союзу щодо окремих країн та регіонів планети; прийняття спільних позицій в міжнародних відносинах; вжиття практичних заходів (спільні акції); укладення міжнародних угод.

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є важливим чинником реформування правової системи України. За даними експертів, для входження України в правове поле Європи необхідно прийняти нові або внести відповідні зміни майже в чотири тисячі законів та інших нормативно-правових актів. Це означає, що все законодавство України повинне бути модифіковане відповідно до міжнародних принципів і стандартів, наближене до права ЄС, РЄ, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та інших європейських організацій. На певному етапі свого розвитку в Україні відбулося усвідомлення того, що, крім позитивних результатів у процесі її інтеграції до ЄС, є багато упущень та недоліків: повільні темпи реформ, їх недостатня координованість із завданнями європейської інтеграції, невідповідність розвитку демократичних інститутів і стану громадянського суспільства сучасним вимогам тощо.

Отже, адаптацію законодавства України до законодавства ЄС слід розглядати як пріоритетну складову процесу

інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є напрямом української зовнішньої політики.

Етапами правової адаптації є імплементація Угоди про партнерство та співробітництво, укладання галузевих угод, приведення чинного законодавства України у відповідність із стандартами ЄС, створення механізму приведення проектів актів законодавства України у відповідність із нормами ЄС.

Прийнявши Угоду про партнерство і співробітництво, Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати законодавство у 16 пріоритетних секторах (і це лише частина усього спектру адаптації, через який проходять країни-кандидати). З метою виконання взятих на себе зобов'язань Україна прийняла цілий ряд нормативно-правових документів, зокрема Закон "Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу", на виконання якого Кабінет Міністрів ухвалює щорічні плани заходів, національні програми з європейської інтеграції, План дій Україна – Європейський Союз, укази Президента України "Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) і вдосконалення механізму співробітництва з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом)", "Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу", "Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади", "Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу", Постанова Кабінету Міністрів України "Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" тощо.

Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу визначає, що сам процес адаптації передбачає зближення та поступове приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС.

Метою такого зближення є:

- забезпечення відповідності законодавства України зобов'язанням, що випливають з Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, інших міжнародних договорів, що стосуються співробітництва України з ЄС;
- розвитку національного законодавства у напрямі його зближення із законодавством ЄС та забезпечення високого рівня підготовки в Україні проектів актів законодавства;
- створення правової бази для інтеграції України до ЄС.

Найбільш пріоритетними для України є ті сфери законодавства, від зближення яких залежить зміцнення економічних зв'язків України та держав-членів ЄС і які регулюють відносини, пов'язані з підприємницькою діяльністю, захистом конкуренції, банкрутством, захистом прав інтелектуальної власності, митним регулюванням, транспортом та зв'язком, стандартами і сертифікацією. Інші пріоритетні сфери адаптації законодавства визначаються Міжвідомчою координаційною радою з адаптації законодавства України до законодавства ЄС (Міжвідомча координаційна рада). При цьому враховуються рекомендації Ради і Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом, а також їх українських частин.

Положеннями Концепції адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу увага акцентована на тому, що впровадження адаптованого законодавства, яке є найважливішим елементом процесу адаптації законодавства, потребуватиме утворення відповідних структур та розроблення дієвих механізмів, належного професійного рівня, а також технічного оснащення працівників органів виконавчої влади, запровадження ефективного механізму судового захисту прав та інтересів учасників правовідносин, які виникають на основі

цих норм. З метою належної організації процесу адаптації законодавства Концепція визначає питання щодо фінансово-го, інформаційного, наукового та кадрового забезпечення.

З метою створення передумов до підготовки законодавчого поля для входження України в Європейський Союз 21 листопада 2002 року законом України було схвалено Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Зазначена Концепція визначає передумови розроблення Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, її головні завдання, принципи формування, виконання та фінансування, а також структуру. Концепцією Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу окреслено політико-правове та організаційне підґрунтя для проведення адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а саме прийняття таких законодавчих актів, як-от:

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, де визначено пріоритетні напрями наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

Спільна стратегія щодо України, схвалена Європейською Радою на Гельсінському саміті 11 грудня 1999 року, де Європейський Союз підтримав процес економічних перетворень в Україні та поступове наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу у визначених пріоритетних сферах;

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, затверджена Указом Президента України від 11 червня 1998 року, де визначено основні положення зовнішньополітичної

стратегії щодо інтеграції України в європейський правовий простір, мету та етапи правової адаптації;

Програма інтеграції України до Європейського Союзу, схвалена Указом Президента України від 14 вересня 2000 року, де визначено шляхи і темпи реалізації окремих пріоритетів, які повинні бути обумовлені ходом проведення економічних реформ та спрямовані на досягнення критеріїв, що впливають із цілей валютного, економічного та політичного союзу держав-членів Європейського Союзу і сформульовані Європейською Радою на Копенгагенському саміті в червні 1993 року;

Указ Президента України від 30 серпня 2000 року, метою якого є координація діяльності органів державної влади з питань адаптації законодавства при Президентові України та яким створено Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (у 2006 втратив чинність);

Указ Президента України від 9 лютого 1999 року “Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади”, на виконання якого Кабінетом Міністрів України запроваджено єдину систему планування, координації та контролю за нормотворчою діяльністю і роботою з адаптації законодавства органів виконавчої влади, затверджено Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Концепція Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу складається із 7 розділів і визначає передумови розроблення Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, її структуру, головні завдання, принципи формування, виконання та фінансування.

Концепція визначає Загальнодержавну програму як комплекс взаємопов'язаних завдань з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, спрямованих на реалізацію державної політики та пріоритетних напрямів створення сучасної правової системи України шляхом удосконалення нормотворчої діяльності органів державної влади та запровадження єдиної системи планування, координації та контролю роботи з адаптації законодавства.

Метою Загальнодержавної програми є створення передумов до підготовки законодавчого поля для входження України в Європейський Союз. Головними завданнями Загальнодержавної програми Концепція визначає:

- забезпечення відповідності законодавства України зобов'язанням, що випливають з Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, інших міжнародних договорів, що стосуються співробітництва України з Європейським Союзом;
- розвиток законодавства України у напрямі його наближення до законодавства Європейського Союзу та забезпечення високого рівня підготовки в Україні проектів законів та інших нормативно-правових актів;
- створення правової бази для інтеграції України до Європейського Союзу;
- створення на законодавчому рівні загальнодержавного механізму адаптації законодавства, який визначав би цілі та сфери, етапи адаптації законодавства, складовими елементами якого повинно бути фінансове, інформаційне, наукове та кадрове забезпечення;
- забезпечення системності та узгодженості в роботі органів державної влади під час здійснення заходів з адаптації законодавства;

- вдосконалення порядку планування нормотворчої роботи на основі довгострокової програми розвитку законодавства України з метою його наближення до законодавства Європейського Союзу;
- вироблення єдиних, обов'язкових для всіх суб'єктів права законодавчої ініціативи правил підготовки проектів нормативно-правових актів у процесі адаптації законодавства;
- вдосконалення інформаційного забезпечення роботи з адаптації законодавства;
- вдосконалення кадрового забезпечення в органах державної влади, підготовка спеціалістів, які відповідали б особливим кваліфікаційним вимогам, що ставляться до учасників процесу адаптації законодавства;
- підвищення рівня володіння офіційними мовами держав-членів Європейського Союзу державних службовців;
- вдосконалення порядку підготовки щорічних пропозицій щодо обсягів фінансування заходів з адаптації законодавства в рамках Державного бюджету України.

Концепція передбачає формування Загальнодержавної програми на основі правової та євроінтеграційної політики України в цілому і спрямовується на забезпечення раціонального використання наукового потенціалу, матеріальних і фінансових ресурсів для створення сучасної правової системи з метою вирішення комплексу поточних і перспективних завдань розвитку України як незалежної демократичної держави з ринковою економікою. Загальнодержавна програма має забезпечити системність, комплексність і узгодженість розвитку процесу адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Загальнодержавна програма формується виходячи з довгострокових пріоритетів економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку країни з

урахуванням світових досягнень науки та тенденцій у сфері європейської інтеграції та права і спрямована на розв'язання таких найважливіших загальносуспільних проблем, як економічне реформування, демократизація суспільства, створення умов для інтеграції України в Європейський Союз згідно з вимогами зовнішньополітичного курсу держави.

У Загальнодержавній програмі пріоритети повинні надаватися законодавчим актам України, наближення яких до відповідних законодавчих актів Європейського Союзу сприятиме правовому забезпеченню заходів щодо формування ринкових відносин, конкурентного середовища та сприятливого інвестиційного клімату, створення сучасної ринкової інфраструктури, банківської, податкової та митної систем, створення сприятливого середовища життєдіяльності людини, захисту довкілля та раціонального природокористування, захисту прав споживачів, розвитку підприємницької діяльності, пріоритетних галузей економіки (агропромисловий, паливно-енергетичний комплекси, транспорт, зв'язок та інформатизація), включаючи систему захисту прав інтелектуальної власності і персональних даних, сферу зайнятості та охорони праці, а також щодо розроблення національних технічних правил та стандартів, гармонізованих з європейськими та міжнародними, зміцнення економічних зв'язків України та держав-членів Європейського Союзу. Особливим пріоритетом є всебічний захист прав і свобод людини.

Зважаючи на пріоритети, Загальнодержавною програмою визначено кілька послідовних етапів, на кожному з яких має досягатися певний ступінь відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу.

На першому етапі адаптації законодавства України, що триває в даний період, у Загальнодержавній програмі перевага повинна надаватися заходам, спрямованим на забезпечення:

- розвитку відповідно до вимог, визначених у Декларації, прийнятій Європейською Радою на Копенгагенському саміті у червні 1993 року, правової системи в Україні, яка б сприяла досягненню стабільності у суспільстві, гарантувала верховенство права, права людини і забезпечувала функціонування ринкової економіки;

Декларація – заява одного або кількох урядів, політичних партій, міжнародних, громадських організацій, що доводить до загального відома програмний акт, закон тощо.

- приведення законодавства України у відповідність з вимогами Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, інших міжнародних договорів, які стосуються співробітництва України та Європейського Союзу;

- розвитку законодавства України за визначеними Загальнодержавною програмою пріоритетними сферами у напрямі його поступового наближення до законодавства Європейського Союзу;

- вибіркового перегляду законодавства України у пріоритетних сферах адаптації з метою забезпечення його відповідності законодавству Європейського Союзу.

Початок наступного етапу процесу адаптації законодавства, під час якого Україна повинна забезпечити більш високий ступінь відповідності свого законодавства законодавству Європейського Союзу, буде пов'язаний, зокрема, з набуттям Україною членства у Світовій організації торгівлі, створенням зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, укладенням Угоди про асоційоване членство України в Європейському Союзі або іншими подіями такого роду.

Загальнодержавна програма повинна складатися з окремих розділів, які визначаються відповідно до пріоритетних сфер адаптації законодавства та мають містити, зокрема:

- опис законодавства України у відповідній галузі;
- аналіз відповідного законодавства Європейського Союзу та політики Європейського Союзу у цій сфері, а також перелік найважливіших законодавчих актів Європейського Союзу, які повинні бути враховані у процесі адаптації;
- оцінку відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу;
- визначення заходів з адаптації законодавства із зазначенням проектів нормативно-правових актів, які повинні бути розроблені, або законодавчих актів, до яких мають бути внесені зміни і доповнення, або які повинні бути визнані такими, що втратили чинність;
- економічну, соціальну та політичну оцінку змін, що очікуються у зв'язку зі здійсненням відповідних заходів у цій сфері, визначення інституційних змін (створення нових інституцій або зміна характеру вже існуючих) та інших наслідків, спричинених набранням чинності новими правовими нормами, включаючи зміну адміністративних або судових процедур, зміну процедур контролю за дотриманням технічних норм тощо;
- визначення потреби у нових кадрах, обладнанні та інформаційній мережі, що необхідні для здійснення заходів з адаптації законодавства, а також заходи щодо їх підготовки та підвищення кваліфікації, в тому числі інтенсивне підвищення рівня знання іноземних мов;
- прогнозовані строки виконання заходів з адаптації законодавства;
- перспективні обсяги видатків на здійснення заходів з адаптації законодавства (витрати на підготовку нормативно-правових актів, навчання, інституційні зміни, проведення порівняльно-правових досліджень, розроблення глосарію термінів європейського права, забезпечення необхідним обладнанням тощо).

Конкретні заходи з адаптації законодавства визначаються щорічними планами виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, який готується Координаційною радою з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, погоджується з Комітетом Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та затверджується Кабінетом Міністрів України.

З метою забезпечення виконання Загальнодержавної програми необхідно передбачити щорічне розроблення спільного для Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України плану роботи з адаптації законодавства, формування та реалізацію галузевих і регіональних програм співробітництва з державами-членами Європейського Союзу, державами Центральної та Східної Європи у напрямі наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу з метою координації відповідної роботи та вивчення досвіду, набутого в цій сфері. З метою фінансування заходів щороку передбачатимуться відповідні видатки в Державному бюджеті України.

Відповідно до запропонованої Концепції 18 березня 2004 р. законом України було затверджено Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, яка визначає механізм досягнення Україною відповідності третьому Копенгагенському та Мадридському критеріям набуття членства в Європейському Союзі. Цей механізм включає адаптацію законодавства, утворення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення та правозастосування.

Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом до держав, які мають намір вступити до нього.

Acquis communautaire – правова система Європейського Союзу, що включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ. Поняття “*acquis communautaire*” означає досягнення в галузі права. До джерел *acquis communautaire* відносять: первинне законодавство (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства, Договір про заснування Європейського співтовариства, Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії, Договір про утворення Європейського Союзу, Договір про Європейський Союз, Договір про злиття 1965 року; акти про приєднання країн-членів; вторинне законодавство (директиви, регламенти, рішення, рішення Європейського суду тощо).

Загальнодержавною програмою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу розглянуто державну політику України щодо адаптації законодавства, яка формується як складова частина правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроекування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроекування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроектного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України.

У Програмі вказано на політико-правові та організаційні передумови адаптації законодавства, що було розглянуто ще у Концепції, а також наголошено на тому, що на Копенгагенському саміті Україна – Європейський Союз 4 липня 2002 року Європейський Союз підтвердив свою готовність продовжувати співробітництво і підтримувати Україну в

адаптації законодавства, що є одним з ключових елементів співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Європейський Союз привітав прагнення України розробити план-графік адаптації законодавства у пріоритетних сферах, а на Ялтинському саміті Україна – Європейський Союз 7 жовтня 2003 року було досягнуто спільне розуміння, що одним із найбільш ефективних шляхів використання можливостей нинішнього розширення ЄС для України є інтенсифікація нею роботи у напрямі адаптації національного законодавства, норм і стандартів до відповідних норм ЄС. Європейський Союз підтвердив свою готовність продовжувати співробітництво і підтримку України у процесі адаптації законодавства.

З урахуванням етапів адаптації законодавства Програмою визначено етапи її виконання – перший етап виконання Програми розрахований на 2004-2007 роки, періоди наступних етапів виконання Програми визначатимуться залежно від результатів, досягнутих на попередніх етапах, економічної, політичної та соціальної ситуації, яка складеться в Україні, а також розвитку взаємовідносин України і Європейського Союзу.

На першому етапі виконання Програми пріоритетними сферами, в яких здійснюється адаптація законодавства України, є сфери, визначені статтею 51 УПС, а саме: митне право, законодавство про компанії, банківське право, бухгалтерський облік компаній, податки, включаючи непрямі, інтелектуальна власність, охорона праці, фінансові послуги, правила конкуренції, державні закупівлі, охорона здоров'я та життя людей, тварин і рослин, довкілля, захист прав споживачів, технічні правила і стандарти, енергетика, включаючи ядерну, транспорт.

На першому етапі виконання Програми необхідним є:

- забезпечити розробку глосарію термінів *acquis communautaire* для адекватності їхнього розуміння та уніфікованого застосування у процесі адаптації, а також розробити і запро-

вадити єдині вимоги до перекладів актів *acquis communautaire* на українську мову, створити централізовану систему перекладів;

- провести порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis* Європейського Союзу у пріоритетних сферах;

- здійснити переклад на українську мову актів *acquis communautaire* у цих сферах;

- на підставі вивчення та узагальнення відповідного досвіду держав Центральної та Східної Європи створити ефективний загальнодержавний механізм адаптації законодавства, в тому числі щодо перевірки проектів законів України та інших нормативно-правових актів на предмет їх відповідності *acquis* Європейського Союзу;

- створити загальнодержавну інформаційну мережу з питань європейського права, забезпечити вільний доступ до неї учасників адаптації законодавства;

- створити систему навчання та підвищення кваліфікації державних службовців з питань європейського права, включаючи розроблення та затвердження відповідних навчальних програм;

- вжити заходів щодо опрацювання та затвердження спільного з ЄС механізму підготовки планів-графіків адаптації та моніторингу їх виконання.

Програмою визначено послідовність здійснення законодавства у пріоритетних сферах:

- визначення актів *acquis communautaire*, які регулюють правовідносини у відповідній сфері;

- переклад визначених актів на українську мову;

- здійснення комплексного порівняльного аналізу регулювання правовідносин у відповідній сфері в Україні та в Європейському Союзі;

- розроблення рекомендацій щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire*;
- проведення економічного, соціального та політичного аналізу наслідків реалізації рекомендацій;
- визначення переліку законопроектних робіт;
- підготовка проектів законів України та інших нормативно-правових актів, включених до переліку законопроектних робіт, та їх прийняття;
- моніторинг імплементації актів законодавства України.

Важливим елементом адаптації законодавства повинна стати перевірка проектів законів України та інших нормативно-правових актів на їх відповідність *acquis communautaire* з метою недопущення прийняття актів, які суперечать *acquis* Європейського Союзу.

З метою ефективного забезпечення виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу 15 жовтня 2004 року Постановою Кабінету Міністрів України було створено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та 24 грудня 2004 року у складі Міністерства юстиції на базі Центру європейського та порівняльного права, який було ліквідовано, – Державний департамент з питань адаптації законодавства як урядовий орган державного управління.

На Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу покладені такі завдання:

- розроблення пропозицій щодо розвитку співробітництва з Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

- формування єдиних підходів до провадження діяльності з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- визначення переліку органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- підготовка щорічного плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- розгляд стану реалізації плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- підготовка та подання Верховній Раді України щорічної доповіді про стан виконання Програми.

На Державний департамент з питань адаптації законодавства покладено:

- організацію роботи з реалізації державної політики у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- участь у межах своєї компетенції в координації роботи, пов'язаної з виконанням Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- організацію науково-експертного, аналітичного, інформаційного та методологічного забезпечення виконання Програми;
- підготовку рекомендацій щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire* та на їх підставі розроблення проектів нормативно-правових актів і підготовку пропозицій щодо укладення відповідних міжнародних договорів;

- проведення експертизи щодо відповідності проектів законів України та інших нормативно-правових актів, що за предметом правового регулювання належать до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, *acquis communautaire*;
- узагальнення інформації про стан адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- організація моніторингу імплементації актів законодавства України, проекти яких розроблені відповідно до *acquis communautaire*;
- координацію в межах своїх повноважень співробітництва між Україною та Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та у сфері юстиції свободи та безпеки і з питань забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини;
- координацію та моніторинг в межах своїх повноважень роботи центральних органів виконавчої влади з виконання зобов'язань, взятих на себе Україною перед Європейським Союзом, Радою Європи, іншими міжнародними організаціями, щодо забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини.

Відповідно Департамент здійснює:

- організацію роботи з підготовки та реалізації щорічних планів заходів з виконання Програми, із здійснення перекладу на українську мову актів *acquis communautaire* та актів законодавства держав-членів Європейського Союзу, що регулюють відносини у пріоритетних сферах адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, з проведення порівняльного аналізу регулювання правовідно-

син у відповідних сферах в Україні та Європейському Союзу, з підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів щодо стану адаптації законодавства України до *acquis communautaire*, із здійснення перекладу на англійську мову інформаційно-аналітичних матеріалів, актів законодавства України, пов'язаних з виконанням Програми, та їх проектів;

- підготовку рекомендацій щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire* та пропозиції щодо вдосконалення;

- розробку за дорученням Президента України, Кабінету Міністрів України та власною ініціативою проектів законів, інших нормативно-правових актів, що спрямовані на адаптацію законодавства України до *acquis communautaire*, або бере участь разом з іншими органами виконавчої влади у їх підготовці;

- бере у межах своєї компетенції участь у підготовці проектів концепцій розвитку законодавства України та проектів міжнародних договорів України;

- забезпечує підготовку методичних рекомендацій з організації роботи з приведення центральними органами виконавчої влади законодавства України у відповідність з *acquis communautaire*;

- організовує роботу, пов'язану із створенням та функціонуванням загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейського права;

- виконує функції державного замовника з розроблення, виробництва, постачання програмних засобів для загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейського права;

- організовує роботу з підготовки проекту щорічної доповіді про стан виконання Програми;

- вживає в межах своїх повноважень заходів для розвитку співробітництва з Європейським Союзом у сфері адапта-

ції законодавства України до *acquis communautaire*, у сфері юстиції, свободи та безпеки, а також з питань забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини;

- вивчає та узагальнює досвід прийняття *acquis communautaire* державами-членами Європейського Союзу та державами-кандидатами на вступ до Європейського Союзу;

- проводить у межах своєї компетенції правову експертизу проектів нормативно-правових актів (готує висновки) щодо відповідності Конституції, законам та іншим нормативно-правовим актам України, а також міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимогам нормопроектувальної техніки проектів законів, інших актів законодавства, що подаються на розгляд Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

- здійснює експертизу (готує висновки) щодо відповідності проектів законів України та інших нормативно-правових актів, що за предметом регулювання належать до сфер, відносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, *acquis communautaire*;

- сприяє в межах своєї компетенції забезпеченню виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України з правових питань, проводить моніторинг стану виконання зазначених зобов'язань;

- проводить моніторинг та готує звіти про стан виконання щорічних планів заходів з виконання Програми, положень угод і домовленостей між Україною та Європейським Союзом, що стосуються сфери адаптації законодавства України до *acquis communautaire*, сфери юстиції, свободи та безпеки, а також з питань забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини;

- організовує в установленому порядку видання бюлетенів, збірників нормативних актів, інших матеріалів з питань, що належать до його компетенції;
- готує інформаційно-аналітичні матеріали та інші документи з питань, що належать до його компетенції;
- забезпечує в межах своєї компетенції залучення юридичних радників;
- бере в установленому порядку та в межах своїх повноважень участь у діяльності двосторонніх і багатосторонніх комісій, а також інших міжнародних органів та інституцій при вирішенні питань, пов'язаних із застосуванням міжнародного права та адаптацією законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- забезпечує в межах своїх повноважень взаємодію з відповідними міжнародними організаціями або їх представництвами в Україні;
- опрацьовує в межах своєї компетенції матеріали, пов'язані з участю України у відповідних міжнародних організаціях;
- виконує інші функції, що впливають з покладених на нього завдань.

Таким чином, процес адаптації законодавства України до норм європейського права охоплює досить різні сфери діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних та недержавних громадських організацій та об'єднань і передбачає значний обсяг роботи з формування необхідного інституційного, адміністративного тощо забезпечення процесу європейської інтеграції України. Важливим етапом подальшого розвитку процесу адаптації українського законодавства залишається вирішення питання нормативно-правового регулювання практичної діяльності державних інституцій України у сфері європейської інтеграції.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Історія розвитку взаємовідносин між Україною та ЄС.
2. Особливості сучасного діалогу України та ЄС.
3. Поняття норм європейського права.
4. Сутність та зміст *acquis communautaire*.
5. Вплив “копенгагенських критеріїв” на адаптацію національного законодавства.
6. Економічні та соціальні реформи і розвиток за Планом дій Україна-Європейський Союз.
7. Розширення Європейського Союзу.
8. Економічні та політичні наслідки європейської інтеграції України.
9. Інституціональне забезпечення процесу європейської інтеграції України.
10. Взаємодія України з міжнародними організаціями у сфері європейської інтеграції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Взаємодія держави та громадянського суспільства в Україні в контексті проведення євроінтеграційної політики / М.С.Калина // Теорія та практика держ. упр. – 2005. – Вип. 2.
2. Вступ до європейського права: Укр. вид. у співпраці з О.Андрійчуком / П.Свобода. – К.: К.І.С., 2006. – 280 с.
3. Вступ до права Європейського Союзу: Навч. посіб. / Р.А.Петров, З.Й.Опейда, Д.Е.Федорчук, А.О.Вакулєнко; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001.
4. Вульф, Ерік Р. Європа і народи без історії. – К., 2004.
5. Дейвіс Н. Європа: Історія. – К., 2000.
6. Демократична інституціалізація в Україні: євроінтеграційний контекст / Ф. Барановський // Політ. менеджмент. – 2006. – № 1.
7. Десмонд Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції. – К., 2006.
8. Европейский Союз и европейская интеграция // Европа : Вчера, сегодня, завтра. – М., 2002.
9. Европейское право в области прав человека: Практика и комментарии / М.Дженис, Р.Кэй, Э.Брэдли. – Москва: Будапешт : Ин-т по конституц. и законодат. политике (COLPI), 1997.
10. Европейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.В.Когійка, Т.І.Шинкаренко; Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2001.
11. Европейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В.Посельський. – К.: Смолоскип, 2002.
12. Європейські принципи державного управління / Пер. з англ. О.Ю.Куленкової. – К.: Вид-во УАДУ, 2000.
13. Загальний курс європеїстики: Навч. посіб. / М.В.Гудзь, П.В.Гудзь. – Донецьк: Юго-Восток, 2006.
14. Закони України та інші нормативно-правові акти щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України – [http // www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).

15. Ісакова В. Вдосконалення українського законодавства в умовах інтеграції в Європейське співтовариство // Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками. –<http://www.iex-line.com.ua>.
16. Історія, теорія і практика європейської та євроатлантичної інтеграції України: Енциклопед. довід. / С.О.Телешун (кер. творч. кол.), В.Д.Бакуменко, Д.В.Вітер та ін.; За заг. ред. В.Д.Бакуменка, С.О.Телешуна. – К.: Вид-во НАДУ, 2006.
17. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу. – К., 2002.
18. Концепція адаптації інституту державної служби до стандартів Європейського Союзу // Офіційний вісник України. – 2004. – № 10. – С. 578.
19. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001.
20. Методика обґрунтування поняттєво-категорійного апарату теоретичних основ політики безпеки / Л.М.Шипилова; Рада нац. безпеки і оборони України Ін-ту пробл. нац. безпеки. – К., 2005.
21. Методологія Європейського Союзу з оцінки демократичності політичних інститутів держав-кандидатів на вступ / О.Ковальова // Людина і політика. – 2003.
22. Мере Ж. Принцип суверенітету. Історія та основи новітньої влади. – Л., 2003.
23. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу. – К., 2005.
24. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів / В. Бурдяк, Н. Ротар; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці: Рута, 2004.
25. Політологія. – Л., 1994.
26. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу. – К., 2005.
27. Право Європейського Союзу: Підруч.: Пер.з англ. / А.Татам; Ред.: В.І.Муравйов. – К.: Абрис; Будапешт: COLPI/OSI, 1998.
28. Про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом: Парламентські слухання. – К.: ЦТІ «Енергетика та електрифікація», 2003. – 254 с.
29. Рада Європи в сучасному євроінтеграційному процесі: Моногр. / І.С.Піляєв. – К.: Вид. дім «Юрид. кн.», 2003.

30. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції: Навч. посіб. / В.Є.Мармазов, І.С.Піляєв; Ред.: Ю.С.Шемшученко; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Вид. Дім «Юрид. кн.», 2000.
31. Рада Європи: трансформація в інститут загальноєвропейської інтеграції / І.Піляєв // Дослідж. світ. політики: Зб. наук. пр. – 2001. – Вип. 16.
32. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади: Навч. посіб. / Ред.: Я.Й.Малик; М.З.Мальський; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, Львів. філ. Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л., 2001.
33. Спільні програми Ради Європи і Європейського Союзу та їх вплив на сучасний євроінтеграційний процес / І.Піляєв // Дослідж. світ. політики: Зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 25.
34. Становлення інституційної системи Європейських Співтовариств / І.Грицяк // Актуал. пробл. держ. упр. – 2005. – Вип. 2(20).
35. Татам А. Право Європейського Союзу. – К., 1998.
36. Українсько-європейський дорадчий центр з питань законодавства // <http://ueplac.kiev.ua>.
37. Шемятенков В.Г. Европейская интеграция: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2003.

ДОДАТКИ

ПРОГРАМА інтеграції України до Європейського Союзу

*(Програму схвалено Указом Президента
№ 1072/2000 від 14.09.2000)*

Передмова

Пріоритетність співробітництва України з Європейським Союзом (ЄС) та його окремими державами-членами пов'язана з тим, що це угруповання буде визначати напрями економічного прогресу та політичну стабільність в регіоні у довгостроковій перспективі.

Ця Програма інтеграції України до Європейського Союзу (далі — Програма) повинна стати головним інструментом загальної стратегії на шляху наближення України до ЄС за всім спектром співробітництва — політичним, соціальним, фінансовим, економічним, торговельним, науковим, освітнім, культурним тощо.

Інші програми та плани політичного, соціально-економічного спрямування, що розробляються або підлягають розробленню органами виконавчої влади, повинні ґрунтуватися на цілях цієї Програми.

На сьогодні вже створено політико-правові та організаційні передумови для реалізації Програми:

укладено Угоду про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (998_012) (далі — УПС), якою передбачено утворення таких органів: Рада з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та Комітет з питань співробітництва між Україною та Європейськи-

ми Співтовариствами (Європейським Союзом), Комітет з парламентського співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом);

розроблено спільну робочу програму імплементації УПС, яка щороку переглядається на підставі даних спільного моніторингу України та ЄС щодо прогресу у її виконанні;

засновано політичні діалоги:

на найвищому рівні — щорічні саміти Україна-ЄС;

на рівні міністрів та підрозділів міністерств закордонних справ Україна-ЄС, а також діалог Україна-Трійка ЄС;

на галузевому рівні структур та рівнях, що відповідають за реалізацію УПС (997_012) та європейську інтеграцію;

у рамках міжнародних, загальноєвропейських та регіональних інституцій;

за затвердженими планами триває робота галузевих підкомітетів Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС;

розроблено Програму технічної допомоги ЄС Україні;

налагоджено співробітництво на двосторонній основі Україна-держави-члени ЄС.

Шляхи та темпи реалізації окремих пріоритетів та Програми в цілому будуть визначатись прогресом у проведенні економічних реформ, що є головною умовою успішної адаптації Україною в достатніх обсягах правових та нормативних стандартів ЄС — *Acquis communautaire*.

Структуру цієї Програми визначено з урахуванням досвіду країн-кандидатів на вступ до ЄС, а також галузевих програм інтеграції України до ЄС. У Програмі охоплено практично всі сфери суспільного життя держави з метою досягнення критеріїв, що впливають з цілей валютного, економічного та політичного союзу держав-членів ЄС і сформульовані Радою ЄС в червні 1993 р. у м. Копенгагені (далі — копенгагенські критерії).

Програма містить 140 розділів, кожний з яких має такі частини:

Поточна ситуація (характеризується поточний рівень готовності України виконати відповідні зобов'язання у конкретній сфері для досягнення головної мети — набуття членства в ЄС. Визначається поточний ступінь відповідності нормативно-правових документів України базовим нормам ЄС);

Короткострокові (2000-2001 роки), середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети (сформульовано верхній рівень цілей, яких слід досягти у відповідний термін; крім конкретних організаційних заходів щодо реформування окремих сфер суспільного життя країни, визначено найважливіші напрями адаптації законодавства України до законодавства ЄС);

Інституційні потреби, фінансові потреби (дано оцінку ресурсів, необхідних для реалізації визначених пріоритетів).

Крім того, у підрозділі 19.3 наведена загальна оцінка фінансових та інституційних потреб для реалізації Програми в цілому. У зв'язку з відсутністю нормативних методів проведення такої оцінки її необхідно розглядати лише як орієнтовну для подальшого опрацювання питання щодо фінансування інтеграційних заходів.

У додатках до Програми подано довідковий матеріал за основними показниками економічного розвитку України та їх динамікою, а також поточним станом співробітництва окремих областей України з державами-членами ЄС.

Механізм реалізації Програми визначено у розділі II Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615 (615/98), де передбачено із створенням Програми щороку розробляти План дій по реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС.

Базова система пріоритетів Програми дасть змогу щороку визначати взаємоузгоджений комплекс конкретних заходів у рамках зазначеного Плану дій.

Передбачається, що Українською частиною Ради з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та Українською частиною Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом), Міністерством економіки України, Міністерством закордонних справ України, Міністерством юстиції України та Міжвідомчою координаційною радою з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу буде організовано систематичний моніторинг виконання щорічних планів дій з тим, щоб простежувати прогрес реалізації Програми та вносити необхідні корективи для забезпечення інтеграційних процесів. Разом з тим це не виключає можливість оперативного планування та реалізації інших заходів, які не суперечать цілям Програми, але не передбачені щорічним планом дій.

Починаючи з 1998 року, Комітетом з питань співробітництва між Україною та ЄС в Україні набуто певний досвід щодо моніторингу інтеграційних заходів. Із набуттям Програмою чинності він мав би бути вдосконалений з тим, щоб краще відповідати її головній меті.

Розділ 1. КРИТЕРІЇ ЧЛЕНСТВА В ЄС

Поточна ситуація

Створення умов для набуття Україною членства в ЄС означає, насамперед, необхідність проведення відповідних реформ на основі реалізації УПС (998-012) з поступовим досягненням відповідності копенгагенським критеріям.

Головні напрями досягнення відповідності копенгагенським критеріям

1. Демократія та верховенство права. Це, зокрема, розвиток судової системи і відповідної галузі законодавства (судовий кодекс,

закон про статус суддів, кримінальний кодекс та інше).

Йдеться також про нормативну базу щодо здійснення прокурорського нагляду, управління судами, програми підготовки суддів і підвищення їх кваліфікації. Повинна бути достатньо розвинутою і відповідна матеріально-технічна інфраструктура (приміщення судів, пенітенціарна система, спеціалізовані інформаційні системи і бази даних).

2. Права людини і захист національних меншин. Насамперед це закони про громадянство, статус державної мови і її викладання, міграційна політика і відповідні інституції, приєднання країни-кандидата до основоположних міжнародних конвенцій у зазначеній галузі.

3. Економічна політика. В основному йдеться про практичне досягнення мети у трьох таких напрямках:

обмеження макроекономічних ризиків, пов'язаних із зростанням сукупного попиту та дефіцитом зовнішніх поточних рахунків;

підвищення рівня продуктивності виробництва та розширення бази економічного зростання;

прискорення процесу підготовки країни-кандидата до приєднання до ЄС.

4. Здатність виконувати зобов'язання, що випливають із членства в ЄС. Передбачається робота в таких основних напрямках:

внутрішній ринок;

економічні та бюджетні питання;

політика розвитку галузей;

економічна та соціальна взаємодоповнюваність;

якість життя та охорона навколишнього середовища;

інновації;

юстиція та внутрішні справи;

зовнішня політика.

Кожен з цих напрямів охоплює у свою чергу значну кількість конкретних заходів, які мають забезпечити повноцінне виконання Україною зобов'язань, пов'язаних з її членством в ЄС. Наприклад,

напряму розвитку внутрішнього ринку охоплює заходи, пов'язані з удосконаленням державних закупівель, охорони інтелектуальної та промислової власності, законодавства з питань заснування компаній, бухгалтерського обліку та аудиту, а також системи ліцензування, стандартизації, оцінки відповідності, метрології та акредитації. Здійснюється робота, пов'язана із веденням спостереження за ринком та безпекою виробів, вільним обігом та безпекою промислових виробів. У своїй сукупності такі заходи повинні забезпечити вільний обіг товарів, послуг, капіталів та робочої сили, як це передбачено основними документами щодо заснування Європейського Союзу і, зокрема, в частині зобов'язань по створенню Економічного та Монетарного Союзу.

Копенгагенські критерії незмінні для кожної з країн-кандидатів на вступ до ЄС і з урахуванням євроінтеграційних прагнень України обов'язкові і для неї.

З набуттям членства в Раді Європи Україна значною мірою наблизилася до рівня відповідності першому з копенгагенських критеріїв. Набагато складнішим є питання щодо досягнення рівня відповідності іншим критеріям, пов'язаним з економічним розвитком і конкурентоспроможністю виробництва в Україні. Вирішення цього питання має забезпечити реалізація пріоритетів, передбачених даною Програмою.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети створення умов щодо набуття членства України в ЄС:

Координована реалізація в рамках даної та галузевих програм ключових організаційно-економічних та нормативно-правових заходів по кожній галузі, які б забезпечували передбачуване наближення до стандартів ЄС.

Гармонізація законодавства відповідно до норм ЄС, орієнтована на подолання перешкод на шляху вільного пересування людей, товарів, послуг та капіталів між Україною та ЄС.

Синхронізація внутрішніх ринкових перетворень до змін у процесах розширення ЄС. Насамперед, це стосується:

реформування органів виконавчої та судової влади і співпраці Міністерства юстиції України з судами;

проведення адміністративно-територіальної реформи; формування основ політики регіонального розвитку (зокрема законодавства щодо розподілу компетенції, бюджетів, податків);

завершення приватизації (насамперед підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави та банків);

реформування банківського сектору в цілому.

Забезпечення відповідності торгового режиму нормам ЄС. З цією метою:

якнайскоріше набуття членства у Світовій Організації Торгівлі (СОТ);

проведення консультацій та переговорів щодо заснування зони вільної торгівлі з ЄС;

укладення двосторонніх угод про вільну торгівлю з державами-аплікантами на вступ до ЄС;

набуття членства у ЦЄАВТ та укладення угоди про вільну торгівлю з ЄАВТ.

Асиметрична лібералізація зовнішньоторговельного режиму з ЄС за умови, що:

перехідний період становитиме близько 10 років;

забезпечуватиметься диференційований підхід до лібералізації торгівлі сільськогосподарською продукцією, в тому числі з урахуванням вимог угод Уругвайського раунду ГАТТ/СОТ.

Максимальне використання існуючих зовнішніх можливостей просування до членства в ЄС:

послідовне здійснення кроків щодо забезпечення участі України:

- у роботі Європейської Конференції;
- у заходах у рамках Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС;

- у проектах ЄС так званого «другого стовпа» (спільна зовнішня та безпекова політика) і «третього стовпа» (співробітництво в галузі юстиції та внутрішніх справ);

- у спільних проектах у рамках програм фінансової підтримки ЄС — PHARE і Tasis з прикордонного співробітництва;

створення передумов для підтримки з боку держав-аплікантів на вступ до ЄС та інших третіх країн (зокрема США) прагнення України приєднатися до ЄС.

Розділ 2. ДЕМОКРАТІЯ ТА ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА

Поточна ситуація

Відповідно до статті 1 Конституції України (254к/96-ВР) Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Статтею 5 Конституції (254к/96-ВР) визначено, що Україна є республікою. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами; ніхто не може узурпувати державну владу (стаття 5 Конституції України (254к/96-ВР)).

Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдуми та інші форми безпосередньої демократії (стаття 69 Конституції України (254к/96-ВР)).

Статтею 71 Конституції України (254к/96-ВР) встановлено, що вибори до органів державної влади та органів місцевого само-

врядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборцям гарантується вільне волевиявлення.

Згідно із статтею 8 Конституції України (254к/96-ВР) в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України (254к/96-ВР) є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Привести у відповідність з нормами Конституції України (254к/96-ВР) нормативно-правові акти, прийняті до набуття чинності Конституцією України (28 червня 1996 року).

Довідково. Пунктом 1 Розділу XV «Перехідні положення» Конституції України (254к/96-ВР) встановлено, що закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції України.

Закінчити роботу, пов'язану із визначенням юридичних рамок діяльності об'єднань громадян в Україні, спрощенням порядку звітності та інше. Прискорити прийняття проектів Законів України про політичні партії, про громадські організації.

З метою сприяння побудові в Україні громадянського суспільства за схемою співробітництва «державні установи — недержавні організації» здійснити комплекс заходів, спрямованих на розвиток відносин та популяризацію ефективності відносин з громадськими організаціями, створення сприятливого клімату для існування громадянського суспільства із залученням до цієї роботи визнаних міжнародних громадських установ та міжнародних організацій, в тому числі спеціалізованих агентств Організації Об'єднаних Націй.

Розділ 3. СУДОВА СИСТЕМА

3.1. Підвищення рівня інституційної та адміністративної спроможності

Поточна ситуація

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Судочинство в Україні здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Система судів загальної юрисдикції будується за принципами територіальності і спеціалізації. Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України. Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди. Відповідно до закону діють апеляційні та місцеві суди. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє судівське самоврядування.

У даний час в Україні діє 800 судів загальної юрисдикції (крім Верховного Суду України та арбітражних судів), а саме: Верховний суд Автономної Республіки Крим, міжобласний, 24 обласні, Київський та Севастопольський міські суди, 744 районних (міських судів), 3 військових суди регіонів та військовий суд Військово-Морських Сил і 24 гарнізонних суди.

Відповідно до статті 19 Закону України «Про судоустрій України» (2022-10) Міністерство юстиції України здійснює організаційне забезпечення діяльності судів із суворим дотриманням принципу їх незалежності та підкорення лише закону.

Головним завданням для України у цій сфері є забезпечення відповідно до вимог, визначених у Декларації, що прийнята Європейською Радою на Копенгагенському саміті у червні 1993 року, розвитку судової системи, яка б сприяла досягненню стабільності у суспільстві, гарантувала верховенство права, права людини і забезпечувала функціонування ринкової економіки.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Прискорити прийняття Верховною Радою України підготовленого з урахуванням досвіду держав-членів ЄС проекту Закону України про судовий устрій.

Розробити з метою реалізації статті 130 Конституції України (254к/96-ВР) щодо створення належних умов для функціонування судів і діяльності суддів проекти Законів України про фінансування судів, про оплату праці та соціально-побутове забезпечення суддів і працівників апарату судів.

Провести консультації з ЄК (її органами) щодо відповідності проекту нової судової системи України, а також проектів окремих нормативно-правових актів стандартам та вимогам ЄС.

Вирішити питання щодо запровадження в Україні системи органів адміністративної юстиції, в тому числі адміністративних судів.

Забезпечити даліше реформування пенітенціарної системи України.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Доопрацювати з урахуванням рекомендацій ЄК та подати до Верховної Ради України проекти Законів України про фінансування судів, про оплату праці та соціально-побутове забезпечення суддів і працівників апарату судів.

Закінчити роботу над проектами Кодексу України про адміністративні проступки, Адміністративного процесуального кодексу України, нових Кримінально-процесуального та Цивільного процесуального кодексів України.

У міру закінчення роботи над проектами цих нормативних актів проводити консультації з ЄК (її органами) щодо їх відповідності вимогам ЄС.

3.2. Поліпшення діяльності судових органів

Поточна ситуація

Конституція України (254к/96-ВР) встановлює, що права і свободи людини і громадянина в Україні захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Реалізація зазначених прав можлива лише за умови функціонування в Україні ефективної, незалежної судової системи. Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише законам. Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією (254к/96-ВР) і законами України. Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Держава зобов'язана забезпечити фінансування та створити належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Доопрацювати в комітетах Верховної Ради України проект Закону України про порядок виконання рішень Європейського Суду з прав людини.

Підготувати проект Кодексу поведінки суддів.

Завершити у 2001 році реформування системи судів загальної юрисдикції відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) та Закону України «Про судовий устрій» (2022-10).

Підготувати проекти Законів України про внесення змін і доповнень до Законів України «Про статус суддів», «Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів судів України», «Про органи суддівського самоврядування», інші законопроекти щодо діяльності і повноважень Конституційного Суду України, прокуратури та адвокатури (2000 рік).

Внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону України про третейські суди (2000-2001 роки).

Провести аналіз відповідності проектів нормативно-правових актів України щодо поліпшення роботи судової системи вимогам ЄС.

3.3. Підготовка фахівців

Підготовка працівників апарату судів

Поточна ситуація

З метою підготовки висококваліфікованих кадрів для формування суддівського корпусу згідно з Розпорядженням Президента України від 14 квітня 1999 року № 83 (83/99-рп) «Про підготовку професійних суддів» у Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого з 1 вересня 1999 року створено факультет для підготовки професійних суддів за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра.

Розділ 10. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

10.1. Регіональна політика

Поточна ситуація

Затверджена Президентом України Стратегія інтеграції України до ЄС (615-98) передбачає поєднання загальноєвропейського виміру співпраці з регіональною інтеграцією та поглибленням галузевого співробітництва України і ЄС. Враховуючи притаманну для держав ЄС тенденцію перенесення частини державних владних повноважень з національного рівня на субнаціональний, регіональний аспект інтеграції України в європейські структури набуває особливо важливого значення.

Основними нормативно-правовими документами, які визначають сучасну практику управління регіонами, є Конституція України (254к/96-ВР) та Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» (280/97-ВР), «Про місцеві державні адміністрації» (586-14), які передбачають, з одного боку, принципи збереження України як унітарної держави, узгодження інтересів регіонів із загальнодержавними і міжрегіональними інтересами, з іншого, — можливості передачі регіонам широких повноважень у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку. Територіальний устрій країни ґрунтується на засадах єдності і цілісності державної території, поєднанні централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Децентралізація управління, як один з пріоритетів адміністративної реформи в Україні, передбачає підвищення ролі регіональних органів державної влади та місцевого самоврядування у здійсненні економічних та структурних реформ, диверсифікації економіки території, в управлінні державним та комунальним

майном, розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва та інших сферах. Водночас посилюється роль держави у спрямуванні і координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення економічної безпеки держави, у фінансовій, соціальній, податковій, валютній політиці та інших сферах життєдіяльності суспільства.

За останні роки Верховною Радою України прийнято ряд нормативно-правових актів, які створили важливі правові передумови для розроблення та реалізації цілісної державної регіональної політики, підготовлено до розгляду ряд відповідних законопроектів. Відповідно до Указу Президента України від 20 листопада 1998 року № 1284 (1284/98) «Про першочергові заходи з проведення в Україні адміністративної реформи» розпочато реалізацію заходів першого етапу адміністративної реформи в Україні.

У практиці управління регіонами України використовуються елементи розширення повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, зокрема:

постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 1999 року № 951 (951-99-п) Раді міністрів Автономної Республіки Крим, міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади передаються повноваження з управління державними корпоративними правами 2598 підприємств;

Указом Президента України від 26 червня 1999 року № 719 (719-99) «Про заходи щодо стабілізації соціально-економічного становища у Дніпропетровській області» передбачено проведення експерименту у сфері управління господарським комплексом області шляхом передачі на термін його проведення до 31 грудня 2002 року до сфери управління Дніпропетровської облдержадміністрації об'єктів державної власності, у тому числі державних підприємств, розташованих на території області, а також корпоративних прав, що належать державі у майні господарських товариств;

Указом Президента України від 27 січня 2000 року № 100 (100/2000) «Про заходи щодо розвитку базових галузей економіки в Дніпропетровській та Донецькій областях» з метою забезпечення оптимального поєднання загальнодержавних та регіональних економічних інтересів, створення сприятливих умов для розвитку базових галузей економіки, більш повного використання потенціалу регіонів та підвищення ефективності управління економічними процесами в Дніпропетровській та Донецькій областях обласним державним адміністраціям передано окремі повноваження центральних органів виконавчої влади;

прийнято ряд законів України та указів Президента України щодо запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку та створення спеціальних (вільних) економічних зон у різних регіонах України;

Кабінетом Міністрів України затверджено ряд державних регіональних програм, які спрямовані на вирішення найгостріших проблем розвитку окремих регіонів: Програму соціально-економічного розвитку Донецької області на 1998-2000 роки, Програму державної підтримки комплексного розвитку міста Львова на 1998-2002 роки (1406-98-п), заходи щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини на період 1998-2005 року (292-98-п), Комплексну програму соціально-економічного розвитку Великої Ялти як курорту загальнодержавного значення (9-98-п), Комплексну програму стабілізації соціально-економічного становища м. Севастополя на 1997-2000 роки (1599-96-п), Державну програму соціально-економічного розвитку м. Києва на період до 2010 року (1409-97-п), Комплексну програму збереження історичної забудови м. Львова (1266-97-п), про державну підтримку виконання Програми реформування економіки та соціально-економічного розвитку Херсонської області на період до 2001 року (806-99-п), про державну підтримку реалізації Програми соціально-економічного розвитку Луганської області на 1999-2010 роки (1024-99-п). Верховною Радою Автономної Республіки

Крим затверджено Комплексну програму соціально-економічного розвитку і структурної перебудови економіки Автономної Республіки Крим до 2010 року.

З метою поглиблення економічних реформ на регіональному рівні, підтримки розвитку підприємництва та формування ринкової інфраструктури Кабінетом Міністрів України утворено Координаційну раду з формування мережі регіональних агентств розвитку, затверджено Положення про цю Координаційну раду (19966-99-п) та доручено її голові забезпечити розроблення проекту концепції створення мережі регіональних агентств розвитку. Зазнає реформування механізм формування місцевих бюджетів. Закон України «Про Державний бюджет України на 2000 рік» (1458-14) значно розширив можливості зміцнення дохідної частини місцевих бюджетів, в основному, за рахунок передачі повністю або частково загальнодержавних податків і зборів: податку на прибуток, прибуткового податку з громадян, акцизного збору з вітчизняних товарів, плати за землю. Така схема відрахувань дала змогу безпосередньо збільшувати податкову базу внаслідок зростання виробництва і як результат — доходи місцевих бюджетів. У 2000 році за місцевими бюджетами закріплюються надходження в повному обсязі прибуткового податку з громадян, надходження від податку на прибуток підприємств і організацій, що належать до комунальної власності.

Однак ефективний розвиток регіонів України, який передбачає оптимальне поєднання регіональних та загальнонаціональних інтересів, гальмує відсутність концептуально обґрунтованої та законодавчо затвердженої цілісної державної регіональної політики, яка б передбачала оптимізацію відносин між центром і територіями, врахування єврорегіональних тенденцій розвитку.

Спроби розробити цілісну концепцію державної регіональної політики почали ініціюватися Урядом з 1995 року:

проект Концепції державної регіональної економічної політики був розроблений Урядом на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 квітня 1995 року № 243 (243-95-р) «Про план першочергових заходів щодо реалізації положень щорічної доповіді Президента України, розглянутої Верховною Радою України 4 квітня 1995 року», опрацьовано створеною розпорядженням Кабінету Міністрів України робочою групою, схвалений Президією Кабінету Міністрів України 5 жовтня 1995 року, розглянутий Адміністрацією Президента України у листопаді 1995 року та поданий 20 вересня 1996 року Верховній Раді України разом з проектом Постанови Верховної Ради України з цього питання;

у липні 1998 року Кабінетом Міністрів України було подано до Верховної Ради України проект Закону України «Про Концепцію державної регіональної економічної політики». У вересні 1999 року Уряд відкликав цей законопроект з Верховної Ради України, оскільки він не відповідав новим вимогам і реаліям сьогодення;

у вересні 1999 року Розпорядженням Президента України створено Комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України (241/99-рп), яку очолюють Перший віцепрем'єр-міністр України і голова Національної Ради Співки лідерів місцевих та регіональних влад України (громадської організації, яка об'єднує в своїх рядах керівників територій і регіонів, а також депутатів усіх рівнів).

Розроблення і законодавче затвердження Концепції державної регіональної політики дасть змогу державі, не втручаючись в оперативну діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, окремих підприємств, за допомогою економічних важелів сприяти комплексному розвитку регіонів, формуванню такої територіальної та галузевої структури господарських комплексів регіонів, які відповідають загальнодержавним інтересам та інтересам регіонів. Нині правова та фінансово-матеріальна обмеженість їх ролі в управлінні територіями, домінуючий галузевий підхід викликають соціальні протиріччя і стримують збалансований розвиток регіонів.

Інтеграція України до європейських структур неможлива без вироблення та реалізації такої моделі управління регіонами, яка б відповідала принципам регіональної політики Європейського Союзу, сприяла б становленню нових форм співпраці між центром і регіонами, внутрішньому міжрегіональному співробітництву та міжнародній співпраці територій.

Основними принципами регіональної політики ЄС, що цілком прийнятні для умов України, є концентрація фінансових ресурсів у регіонах, які цього найбільше потребують, використання програмового підходу до розвитку регіонів замість проектного, партнерство і співробітництво різних суспільних секторів на рівнях управління від національного до місцевого, принципи додатковості фінансування та субсидіарності. Гармонізація практики управління регіонами України з принципами ЄС передбачає, насамперед, чітке розмежування повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в ході адміністративної реформи, законодавче визначення принципів регіональної політики, державної підтримки регіонального розвитку, програм соціально-економічного розвитку регіонів та державних програм розвитку проблемних регіонів, створення системи моніторингу розвитку регіонів.

Нова регіональна політика має бути спрямована на адміністративно-економічну оптимізацію регіональної структури країни і відносин між центром і територіями з метою забезпечення збалансованого розвитку за рахунок максимально ефективного використання існуючих внутрішніх і залучення зовнішніх ресурсів. При цьому основними засадами державної регіональної політики повинні стати:

чітке розмежування повноважень щодо управління регіонами між центральними та місцевими органами державної влади, органами місцевого самоврядування відповідно до принципів децентралізації та із дотриманням загальнодержавних інтересів;

створення фінансових та організаційно-правових умов для реалізації повноважень органів місцевого самоврядування;

запровадження дієвого механізму участі місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування у процесі прийняття рішень на державному рівні стосовно розв'язання регіональних проблем;

розроблення формалізованого механізму державної підтримки програм розвитку регіонів.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Розроблення та затвердження Концепції державної регіональної політики, спираючись на головні цілі, притаманні сучасній європейській регіональній політиці:

створення і зміцнення єдиного економічного простору, митної, фінансово-бюджетної, податкової систем;

збереження унітарної форми державного устрою України при одночасному здійсненні децентралізації управління;

забезпечення економічних, соціальних, правових та організаційних засад державності, зміцнення міжрегіональної внутрішньої інтеграції;

збалансування соціально-економічного розвитку регіонів, згладжування міжрегіональних диспропорцій, забезпечення єдиних соціальних стандартів якості і рівня життя громадян, які проживають у різних регіонах держави;

збереження оптимального співвідношення між регіональною та секторною політикою Уряду;

пріоритетний розвиток регіонів, які мають особливо важливе стратегічне значення для держави, мають потенціал перетворитися у «полюси економічного зростання»;

розроблення спеціальних програм підтримки проблемних регіонів;

оптимальне використання природно-ресурсних особливостей регіонів, їх географічного розташування, інфраструктури, специфіки людських ресурсів;

екологізацію соціально-економічного розвитку;

розвиток внутрішньої та зовнішньої міжрегіональної співпраці.

Прийняття законів України про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування» (280-97-ВР), про внесення змін і доповнень до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (586-14), про мінімальні соціальні стандарти та соціальні гарантії, про внесення змін до Закону України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» (90/98-ВР), про внесення змін до Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» (1286-12), про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в м. Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області, про місто-герой Севастополь, про Програму державної підтримки і розвитку місцевого самоврядування.

Налагодження координації працюючих сьогодні в Україні міжнародних проектів і програм технічного сприяння у сфері муніципального та регіонального розвитку для ефективного використання зарубіжного досвіду, в тому числі під час розроблення проекту Концепції державної регіональної політики. Ініціювання для забезпечення сумісності принципів регіональної політики України з принципами регіональної політики ЄС спеціальної програми технічної допомоги ЄС, спрямованої на сприяння Україні у проведенні прикладних досліджень з цього питання, у розробленні відповідного законодавства.

Продовження реалізації державних регіональних програм і програм соціально-економічного розвитку регіонів.

Розроблення стратегії поетапного реформування системи складання місцевих бюджетів і міжбюджетних відносин.

Типологізація регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Підготовка та початок проведення в Україні реформи адміністративно-територіального устрою.

Встановлення під час реалізації адміністративної реформи чітких правових засад взаємовідносин між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування:

поетапне розмежування сфер відповідальності та компетенцій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що функціонують на одному територіальному рівні;

розподіл повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузях, що становлять спільні сфери їх діяльності (освіта, охорона здоров'я, культура, правопорядок тощо);

створення нової системи управління державним сектором економіки із чітким визначенням ролі і місця місцевих державних адміністрацій в управлінні державною власністю та корпоративними правами.

Утворення економічної та фінансової основи розвитку місцевого самоврядування:

утворення системи розподілу фінансових ресурсів між державним бюджетом і бюджетами регіонів та територіальних громад на основі принципу розподілу їх функцій та компетенцій;

завершення формування власності територіальних громад (комунальної власності);

законодавче врегулювання правового режиму спільної власності територіальних громад;

розроблення і затвердження системи мінімальних соціальних стандартів державних і громадських послуг, що гарантовано фінансуються з державного та місцевого бюджетів;

вироблення механізму розподілу податкових та бюджетних повноважень між центральною, регіональною та місцевою

владою щодо зміцнення власної доходної бази місцевих органів влади;

розроблення прозорої системи формульного визначення показників бюджету та розподілу трансфертів між бюджетами різних рівнів, яка базуватиметься на об'єктивних показниках і критеріях;

розширення переліку власних доходів бюджетів адміністративно-територіальних одиниць та створення стимулів для збільшення доходів місцевих бюджетів.

Розроблення відповідної нормативно-правової бази для реалізації Концепції державної регіональної політики.

Визначення на основі Концепції державної регіональної політики України правового статусу та класифікації регіонів України, зокрема пріоритетних, відсталих та депресивних, з урахуванням критеріїв, що існують у ЄС (ВВП на душу населення, рівень безробіття, частка зайнятих у промисловості тощо). Розроблення проекту та прийняття Закону України «Про прискорення соціального та економічного розвитку депресивних територій».

Розвиток транскордонного співробітництва у рамках євро-регіонів «Буг», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», Карпатського євро-регіону, зокрема з питань:

організації та координації дій, спрямованих на підтримку економічної, наукової, екологічної, культурної та освітньої співпраці;

сприяння у налагодженні контактів з міжнародними організаціями та інституціями;

створення спільних фондів, асоціацій, реалізації проектів спільного розвитку, укладення міжрегіональних угод, які забезпечать найефективніше використання та розвиток потенціалів єдиного простору євро-регіонів.

Ініціювання узгодження термінів та процедур здійснення програм технічної допомоги ЄС Tacis та PHARE з метою розширення можливостей регіональних та місцевих органів влади України, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії здійснювати спільні транскордонні проекти.

Державна підтримка прикладних наукових досліджень, які стосуються регіональної проблематики, а також залучення для їх виконання технічної допомоги ЄС.

Продовження реалізації державних регіональних програм і програм соціально-економічного розвитку регіонів.

Створення мережі регіональних агентств розвитку.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Завершення проведення в Україні реформи адміністративно-територіального устрою. Прийняття Закону України про адміністративно-територіальний устрій.

Підготовка на основі створеної нормативної бази та апробованих механізмів регіонального розвитку Національної програми регіонального розвитку України.

Продовження реалізації державних регіональних програм і програм соціально-економічного розвитку регіонів.

Запровадження механізмів стимулювання соціального та економічного розвитку депресивних (слаборозвинутих) територій.

Сприяння розвитку внутрішніх міжрегіональних зв'язків, зовнішнього міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Створення системи моніторингу розвитку регіонів, яка відповідатиме стандартам ЄС.

Поступове наближення практики регіональної політики в Україні до стандартів і програмних стратегій відповідно до основоположних принципів функціонування структурних фондів ЄС на період 2000-2006 року.

Ініціювання створення для України програми ЄС щодо підтримки регіонального розвитку та підготовки до процедур використання структурних фондів (на взірець програм SAPARD, ISPA у країнах Центральної та Східної Європи).

10.2. Регіональне співробітництво

Поточна ситуація

Регіональне співробітництво передбачає встановлення і поглиблення прямих контактів між окремими регіонами України та державами-членами і кандидатами у члени Європейського Союзу з поступовим перенесенням основної ваги інтеграційного процесу з центральних органів виконавчої влади на регіони, до органів місцевого самоврядування, територіальних громад і, зрештою, якнайширшого залучення громадян України.

Відповідно до статті 70 «Регіональний розвиток» УПС (998_012) сторони зміцнюють співробітництво в галузі регіонального розвитку та планування землекористування. З цією метою вони сприяють обміну інформацією між національними, регіональними та місцевими органами влади з питань регіональної політики планування землекористування та методики формування регіональної політики, яка приділяє особливу увагу розвитку несприятливих районів. Вони також сприяють налагодженню прямих зв'язків між відповідними районами та державними організаціями, які займаються питаннями планування регіонального розвитку, з метою, між іншим, обміну інформацією про шляхи і методи сприяння регіональному розвитку.

Здійсненню інтеграційних процесів сприяє також встановлення і поглиблення прямих контактів між окремими регіонами України та держав-членів і кандидатів у члени ЄС. У більшості областей України зростають товарообіг з державами-членами ЄС, обсяги інвестицій, реалізується значна кількість спільних проектів.

Одним з пріоритетних напрямів співробітництва для підтримки стабільності, економічного і соціального розвитку прикордонних областей, поліпшення прикордонного контролю і транзиту є транскордонне співробітництво. Програма Tacis з транскордонного співробітництва була заснована у 1996 році. Вона зосереджується на:

вдосконаленні правил перетинання кордонів і транзиту (дрібномасштабна інфраструктура та технічна допомога); ключові пріоритети — лібералізація торгівлі, швидке пересування людей і товарів за умов більш ефективного збирання податків і виявлення злочинної діяльності;

підготовці проектів щодо технічного оснащення пунктів пропуску у прикордонних селищах Чоп і Ягодин на західному кордоні України;

проектах розширення транскордонної діяльності, особливо на проектах стосовно довкілля, таких, як проект контролю басейну річки Дунай; проект із збереження біологічного і ландшафтного розмаїття Карпат, оцінки якості води у річці Буг;

дрібномасштабних проектах.

Україна прийняла повноцінну участь у цій програмі починаючи з 1997 року і здійснила перші успішні проекти.

Затверджений План заходів щодо забезпечення реалізації Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу (615/98) та пріоритетів Спільної робочої програми імплементації Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом (998_012) на 1998-1999 роки забезпечив початок систем-

ного формування та реалізації заходів щодо встановлення і поглиблення прямих контактів між окремими регіонами України та державами-членами і кандидатами у члени ЄС.

Пріоритети регіонального співробітництва (2000-2007 роки)

Організація та координація дій, спрямованих на підтримку економічної, наукової, екологічної, культурної та освітньої співпраці регіонів України та держав-членів і кандидатів у члени ЄС, сприяння у налагодженні контактів з міжнародними європейськими організаціями та інституціями.

Формування соціально-економічного середовища, яке забезпечить активне залучення ринкових структур до процесу регіонального співробітництва.

Реалізація єдиної транспортної політики щодо митних переходів та головних транспортних напрямків, будівництва автомагістралей і головних доріг, розвитку регіональної системи залізниць, будівництва регіональних аеропортів, розвитку регіонального повітряного транспорту в рамках єврорегіонів.

Формування конкурентної економічної структури єврорегіонів: прискорення економічної трансформації та ефективної утилізації природних ресурсів, поширення технологічних інновацій і подальший розвиток інфраструктури, яка необхідна для запровадження цих інновацій, активізація бізнесу, впровадження спільних проектів в цих галузях господарського комплексу.

Створення спільних фондів, асоціацій, реалізація проектів спільного розвитку, укладення міжрегіональних угод, які забезпечать найефективніше використання та розвиток потенціалів об'єднаних територій, сприятимуть формуванню єдиного господарського комплексу в межах єврорегіонів.

Формування однорідного соціально-економічного простору на основі поглиблення міжнародної кооперації праці між підприємствами країн-учасниць, розвитку спільної підприємницької діяльності, формування спільної банківської, транспортної та промислової інфраструктур, створення єдиного ринкового простору, фінансової системи, узгодження політики щодо регулювання потоків робочої сили, вирівнювання економічного та соціального рівнів розвитку територій, які входять до євро регіонів.

Реалізація спільних проєктів, програм як в рамках євро регіонів, так і у рамках двостороннього, регіонального та прикордонного співробітництва дасть змогу поряд з реалізацією інших заходів запобігти штучній відірваності від європейських процесів держав, які поки що не є першочерговими кандидатами на вступ до ЄС.

Розширення участі окремих областей України в роботі Асамблеї європейських регіонів та інших міжнародних європейських організацій, забезпечення реалізації положень Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями (995_106).

Участь у спільних з державами ЄС консультаціях, конференціях з окремих проблем соціально-економічного розвитку.

Участь регіонів, окремих галузей та підприємств у міжнародних європейських виставках та спільних проєктах.

Підтримка розвитку програми Tacis «Споріднені міста».

Систематичне узагальнення тенденцій та заходів, спрямованих на інтеграцію економіки області в європейський економічний простір, врахування їх під час формування регіональних програм соціально-економічного розвитку.

Створення українсько-польської агенції регіонального розвитку, а згодом — польсько-українського центру європейської інтеграції у м. Вроцлав Нижньосілезького воєводства у рамках польсько-американсько-української ініціативи про співпрацю (ПАУІС), прийнятої урядами США, Польщі та України у 1998 році.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові
(2002-2003 роки) пріоритети в розрізі окремих областей
(довідково)***

Волинська область

Подальше співробітництво у рамках євро регіону «Бут» з метою вирішення таких завдань:

організація дій, спрямованих на підтримку економічної, наукової, екологічної, культурної та освітньої взаємодії;

реалізація єдиної транспортної політики щодо митних переходів та головних транспортних напрямків, будівництва автомагістралей та інших об'єктів дорожньої інфраструктури;

прискорення процесів економічної трансформації;

ефективне використання природних ресурсів, поглиблення взаємодії з питань охорони довкілля;

поширення технологічних інновацій і подальший розвиток інфраструктури, необхідної для запровадження цих інновацій;

активізація бізнес-контактів, здійснення спільних проектів у тих галузях, які представляють обопільний інтерес;

формування однорідного соціально-економічного простору на основі поглиблення міжнародної кооперації між окремими підприємствами, розвиток спільної підприємницької діяльності;

формування спільної банківської, транспортної та промислової інфраструктур;

розбудова українсько-польського державного кордону та модернізація складово-транспортної мережі;

встановлення продуктивних контактів з адміністративно-територіальними одиницями інших держав, використовуючи можливості членства євро регіону «Бут» в Асоціації європейських прикордонних регіонів.

Спільно з регіонами держав-членів ЄС та кандидатів на вступ до ЄС здійснення заходів для отримання доступу до інших континентальних програм, що надають технічну допомогу на розвиток транскордонної співпраці, зокрема, ФАРЕ, ІНТЕРРЕГ, ін.

Донецька область

Підписання повномасштабного договору про економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між Донецькою областю та Сілезьким воєводством Польщі.

Проведення у м. Донецьку Днів землі Північний Рейн-Вест-фалія (Німеччина).

Вступ Донецької області до Асамблеї Європейських Регіонів.

Продовження реалізації спільного з ЄБРР проекту пом'якшення соціальних наслідків реструктуризації вугільної галузі у рамках програми Tasis.

Продовження реалізації Британським урядовим фондом «Ноу-Хау» проекту підтримки реструктуризації вугільної галузі.

Реалізація Британським урядовим фондом «Ноу-Хау» проекту Tasis «Підтримка сектора малого та середнього бізнесу в Україні».

Здійснення проекту Tasis щодо встановлення побратимських зв'язків між вугільними регіонами Донецької області та Європи.

Залучення до реалізації в області різних цільових проектів Tasis, Британського урядового фонду «Ноу-Хау» та ЄБРР.

Активізація роботи із залучення інвестицій держав-членів та кандидатів у члени ЄС для реалізації проектів у спеціальних економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку.

Дніпропетровська область

Укладення Угод про регіональне співробітництво між Дніпропетровською областю та окремими регіонами Польщі, Франції та інших країн Європи.

Виконання Проекту регіонального розвитку Дніпропетровської області, який реалізується Дніпропетровською облдержадміністрацією разом з відділенням ООН з промислового розвитку (ЮНІДО), Програмою розвитку ООН (ПРООН) та Агентством економічного розвитку.

Вступ Дніпропетровської області до Ради муніципалітетів і регіонів Європи.

Вступ Дніпропетровського обласного Союзу промисловців та підприємців України до Європейської конфедерації асоціацій малого та середнього бізнесу (2000 р.).

Вступ Дніпропетровського регіонального агентства економічного розвитку до Європейської асоціації агентств економічного розвитку (2001 р.).

Створення на базі Придніпровського центру освіти та досліджень в міжнародному бізнесі регіонального Фонду підтримки малих та середніх підприємств та регіонального Центру координації міжнародної технічної та гуманітарної допомоги; залучення в регіон цільових проектів, наприклад, в рамках Програми PSO Україна-Нідерланди (2000 р.).

Створення спільно з відповідними установами держав-членів ЄС Дніпропетровського науково-технологічного парку, включаючи:

регіональний бізнес-центр (за підтримки у рамках програми Tacis) з подальшим розширенням мережі бізнес-центрів у інших містах області;

інформаційно-ресурсний центр;

Центр трансферу технологій за підтримки за проектом Дрезденського філіалу центру міжнародної торгівлі, ICEST WG, Міжнародного центру перетворення у Бонні (2001 р.). (Довідково: проект виконує інформаційну функцію та функцію маркетингу в об'єднанні національних технологій з сучасними міжнародними технологіями для створення двосторонніх взаємовигідних зв'язків);

Агроінформаційний центр за підтримки Фонду Євразія (2001 р.). (Довідково: центр надає необхідну ділову, промислову, технічну, технологічну, маркетингову, юридичну та інші види інформації агропідприємствам у Дніпропетровській області).

Реалізація програми соціальної та професійної адаптації офіцерів, звільнених у запас (2002 р.).

Створення ефективної системи міжнародного співробітництва (зокрема, за участю фінансово-промислового концерну «Гала-Капітал» планується створення Агентства міжнародного співробітництва «Придніпровський Дім» (2000 р.). Заходи будуть здійснюватись згідно з Протоколом намірів щодо регіонального співробітництва між землею Північний Рейн-Вестфалія (Німеччина) і Дніпропетровською областю, підписаного 11 жовтня 1996 р.).

Закарпатська область

Розбудова державного кордону та прикордонної інфраструктури:

На кордоні з Угорщиною:

Переведення всіх пунктів спрощеного пропуску (ПСП) на цілодобовий режим роботи, надання їм статусу міждержавних і визначення порядку пропуску через кожний ПП, враховуючи технічну оснащеність і пропускну спроможність кожного із них.

Завершення реконструкції ПП «Тиса» (3,5 млн. єкю за рахунок програми ЄС Tacis).

Прискорення відкриття міждержавного пункту пропуску «Велика Паладь» — для пропуску пасажирського і місцевого вантажного автотранспорту.

Сприяння залученню іноземних інвесторів у будівництво об'їзних шляхів в обхід м. Берегова протяжністю 7,8 км (орієнтовна вартість — 10 млн. гривень), в обхід с. Лужанка протяжністю 4 км (орієнтовна вартість — 5 млн. гривень), а також у будівництво мосту через староріччя Тиси в обхід с. Вилоч (КПП «Вилоч-2») для вантажного автотранспорту.

Розроблення проектно-кошторисної документації з будівництва об'їзних доріг до ПСП «Косино» (3,5 км), «Дзвінкове» (3,5 км) та фінансування будівництва цих доріг, що дасть змогу присвоїти їм статус міждержавних з цілодобовим режимом роботи.

Розбудова сервісної інфраструктури на під'їзних шляхах до пунктів переходу «Лужанка», «Косино», «Дзвінкове», «Вилоч» із залученням вітчизняних та іноземних інвесторів.

Проектування і будівництво дорожньої інфраструктури по обидва боки українсько-угорського кордону за рахунок спільного використання європейських програм Tacis і PHARE.

На кордоні з Польщею:

Відкриття пункту спрощеного пропуску «Лубня - Волосате-2».

На кордоні з Словаччиною:

Підготовка Угоди про транзитний проїзд територією Словаччини громадян України та територією України громадян Словаччини.

Відкриття міждержавного залізничного пункту пропуску «Павлово-Матшовце» по існуючій широкій колії, а також автомобільного пасажирського пункту пропуску «Павлово-Матшовце».

Реконструкція пункту пропуску «Ужгород» (вантажний термінал), орієнтована вартість — 5,5 млн. доларів США.

Відкриття міжнародного автомобільного вантажного ПП «Страж - Чіерна-над-Тисою».

На кордоні з Румунією:

Завершення реконструкції КПП «Дяково», надання йому статусу міжнародного для пропуску всіх видів пасажирського автотранспорту (для пасажирського автотранспорту до цього часу даний пункт діє лише як пункт спрощеного переходу (ПСП)).

Вирішення питання будівництва мостового переходу «Солтвино-Сигет».

Вирішення питання будівництва автодорожнього мостового переходу Біла Церква-Сигет та відкриття міждержавного пункту пропуску (у 1999 році проведено ряд робочих нарад з представниками органів влади на місцях, контрольних служб, громадських організацій та ін. з питання будівництва мостового переходу Біла Церква-Сигет з відкриттям пункту спрощеного пропуску із залученням коштів за програмами ЄС PHARE і Tacis).

Прискорення підписання угод між урядами України та Румунії про прикордонне співробітництво.

Продовження переговорів щодо реконструкції ПСП «Яблунівка-Гута». Підписання і реалізація намічених угод значною мірою сприятиме активізації двосторонніх відносин між нашими країнами-сусідами та їх прикордонними регіонами.

Розвиток транспортної інфраструктури області, спорудження міжнародних транспортних коридорів.

Розвиток транспортно-сервісної та експедиційно-складської діяльності

Основним принципом діяльності регіонів у галузі транспортно-сервісної та експедиційно-складської діяльності регіонів має бути інтермодальність, тобто інтеграція вантажообігу залізничного та автомобільного транспорту, яка має розвиватися шляхом:

спільної діяльності щодо реабілітації колійної інфраструктури, модернізації вантажного вагонного парку з метою підвищення швидкості руху поїздів, як необхідних передумов для інтеграції в європейську транспортну систему та збільшення транзиту вантажів через прикордонні регіони;

створення логістичних транспортно-складських комплексів Чопсько-Захоньського транспортного вузла з щорічним визначенням обсягів обробки операторами України та Угорщини зовнішньоторговельних та транзитних вантажів, що прямують через ПП по коліях 1520 та 1435 мм, на міждержавному рівні;

реалізації намірів щодо розвитку 5-го (Критського) міжнародного транспортного коридору шляхом спорудження Транс'європейської південної автомагістралі;

організації з території області водного шляху в широтному напрямку Тиса-Дунай-Рейн, як комунікації, що забезпечує вихід на 7-й (Критський) міжнародний транспортний коридор (водний по Дунаю), з метою переключення частини експортно-імпортних вантажів із залізничного транспорту на більш дешевий водний.

Запорізька область

Створення спільних фондів, реалізація проектів спільного розвитку, укладення міжрегіональних угод, які забезпечать най-

ефективніше використання та розвиток потенціалів територій, сприятимуть формуванню єдиного господарського комплексу в межах єврорегіонів.

Реформування окремих промислових підприємств, виробників конкурентоспроможної продукції, підприємств агропромислового комплексу та сільського господарства із залученням кредитних коштів ЄС для їх успішної адаптації на європейському ринку.

Реструктуризація економіки області та розбудова інфраструктури ринку, подальша участь області в реалізації проекту Tacis «Підтримка сектора малого та середнього бізнесу в Україні».

Створення в рамках програми Tacis регіонального центру сприяння впровадженню енергоресурсозберігаючих технологій в комунальній сфері Запоріжжя з наданням консультаційної допомоги, бізнес-планування, подальшого фінансування окремих проектів.

Ефективне використання природних ресурсів, поглиблення взаємодії з державами-членами ЄС в питаннях охорони довкілля. Реалізація програми екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води (123/97-ВР) у області із залученням кредитних коштів ЄБРР.

Івано-Франківська область

Відновлення дороги Верховина - Поєніле-де-Суб-Мунте та відкриття митного переходу на українсько-румунському кордоні в пункті № 421 Шибене Верховинського району (Україна) - Поєніле-де-Суб-Мунте, повіт Марамуреш (Румунія).

Продовження та активізація співпраці в рамках «Карпатського єврорегіону».

Вступ Івано-Франківської області до Єврорегіону «Верхній Прут», до якого входять прикордонні області Румунії, України та Молдови.

Укладення угод про регіональне економічне, соціальне та культурне співробітництво між Івано-Франківською областю та окремими регіонами Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини.

Реалізація розроблених та розроблення нових проєктів регіонального транскордонного співробітництва області з регіонами вищезазначених прикордонних держав та з державами-членами ЄС у рамках програми Tacis, а також інших програм.

Кіровоградська область

Вступ Кіровоградської області до Асамблеї європейських регіонів.

Проведення активної роботи щодо вступу Співки підприємств області до Європейської конфедерації малих і середніх підприємств, укладення угоди про співробітництво з Союзом малих і середніх підприємств Німеччини.

Проведення переговорів з представниками Британського урядового фонду «Ноу-Хау» з метою підтримки бізнес-центрів і агробізнесу, а також створення консультативних пунктів у області.

Опрацювання питання щодо створення спільно з відповідними установами держав-членів ЄС Кіровоградського науково-технологічного парку, включаючи центр трансферу технологій (за підтримки Міжнародного центру перетворення у Бонні), агроінформаційного центру (за участю фонду «Євразія»).

Участь Кіровоградської області у роботі Всесвітньої виставки «ЕКСПО-2000» (м. Ганновер, Німеччина).

Пошук Кіровоградським державним технічним університетом партнерів з метою участі у реалізації спільного європейського проекту «Створення консорціуму вищої школи «ЄС-Україна» у рамках міжнародної програми TEMPUS/Tacis з отриманням гранту Європейського фонду освіти (м. Турін, Італія).

Луганська область

Отримання нових джерел доходів обласного бюджету за рахунок підвищення інвестиційної активності на створених територіях пріоритетного розвитку.

Перепідписання угоди з Підкарпатським воєводством Республіки Польща.

Укладення міжрегіональної угоди з провінцією Дон-Альп (Франція).

Львівська область

Подальша реструктуризація великих підприємств з використанням співфінансування з боку ЄБРР.

Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу шляхом акумулювання регіональних фондів підтримки підприємництва, розроблення довготермінових регіональних програм сприяння розвитку підприємництва.

Розвиток мережі недержавних платних транспортних магістралей та супутньої інфраструктури.

Реалізація проектів у галузі транспорту (продовження колії євростандарту від державного кордону до м. Львова з будівництвом нового міжнародного вокзалу) та будівництво у м. Стрий на базі колишнього військового аеродрому міжнародного аеропорту «Львів-2».

Реалізація проєктів у галузі нафто- та газопостачання, зокрема щодо постачання каспійської нафти через Одесу-Броди-Адамову Заставу-Гданськ з метою поставки природного газу в Україну з використанням газопроводу Норвегія-Польща.

Розв'язання екологічних проблем області, які представляють реальну загрозу здоров'ю населення, завдають непоправних втрат біологічному розмаїттю території і визнані міжнародним співтовариством як глобальні.

Активізація роботи в рамках міждержавної асоціації «Карпатський євро регіон» та євро регіону «Бут».

Розбудова наявних і введення в дію нових прикордонних переходів; реалізація інвестиційних проєктів у межах створених спеціальних (вільних) економічних зон «Яворів» та «Курортополіс Трускавець».

Миколаївська область

Залучення інвестицій з держав-членів ЄС для розбудови спеціальної економічної зони «Миколаїв» за напрямками:

суднобудування, газотурбобудування, літакобудування, інші галузі та виробництва машинобудування;

машинобудівні виробництва, зорієнтовані на високий ступінь обробки і застосування комп'ютерних і електронних технологій;

розроблення устаткування і приладів енергозберігаючих технологій агропромислового та побутового призначення;

використання у харчовій промисловості, сільському господарстві сучасних технологій переробки, зберігання, пакування, транспортування та реалізації продукції;

збільшення обсягів експорту та виробництва зернових та олійних культур, насіння сортів і гібридів сільськогосподарських

культур, продукції виноробної, лікеро-горілчаної, плодово-виноградної, овочевої та переробної промисловості.

Налагодження зв'язків Миколаївщини з регіонами Чехії, Італії, Іспанії, Франції, Німеччини, Польщі (з останніми двома країнами — особливо в суднобудівній галузі).

Розширення виставкової та рекламної діяльності, міжнародних науково-практичних конференцій з метою забезпечення ринку збуту вітчизняної конкурентоспроможної продукції та високих технологій. (На 2000 рік АТЗТ «Експо-Миколаїв» запланувало проведення міжнародних виставок із залученням до участі представників держав-членів ЄС).

Організація працевлаштування та стажування робітників та інженерних працівників різних галузей на виробництвах держав-членів ЄС з метою освоєння навичок та досвіду і подальшого їх впровадження на вітчизняних підприємствах.

Створення в рамках програми Tacis регіонального центру сприяння впровадженню енергоресурсозберігаючих технологій з наданням консультаційної допомоги, бізнес-планування, подальшого фінансування окремих проектів.

Реалізація перспективних проектів у транспортній галузі та розвиток комунікацій, в тому числі поромної переправи Очаків-Трієст (Італія).

Рівненська область

Запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності та вступ області до Асамблеї європейських регіонів.

Реалізація регіональної програми підтримки малого підприємництва.

Створення в області технопарку та інноваційного бізнес-інкубатора, організація регіональної системи фінансової підтримки малого підприємництва за фінансової та консультативно-методичної підтримки з боку міжнародних європейських програм (фонду «Євразія» та ін.).

Участь підприємств і установ області спільно з партнерами з держав ЄС в реалізації програм транс'європейських транспортних коридорів, ряд яких проходить територією області.

Тернопільська область

Підтримання ділових контактів з регіонами Республіки Польща-Жешувським та Катовіцьким воєводствами в рамках укладених міжрегіональних угод.

Поширення обміну в гуманітарних галузях, в практиці регіонального державного управління та самоврядування, економіці (створення спільних підприємств з виробництва нових будівельних матеріалів, товарів легкої промисловості, переробки сільськогосподарської продукції).

Розширення контактів на основі існуючих гуманітарних зв'язків з німецькими містами Бамберг, Бранденбург та Франкфурт-на-Майні щодо перспектив налагодження регіонального співробітництва між Тернопільською областю та землями і містами Німеччини, проведення консультацій на рівні представників регіональних влад.

Налагодження ділових контактів з торгово-промисловими палатами сусідніх європейських країн — Польщі, Чехії, Угорщини, Словаччини, Румунії, організація обміну економічною інформацією, проведення консультацій, ділових зустрічей тощо.

Здійснення аналізу економічних передумов налагодження перспективного регіонального співробітництва з регіонами єв-

ропейських країн. З цією метою запропонувати Тернопільській академії народного господарства, іншим вузам м. Тернополя включити в тематику наукової роботи дослідження даної проблеми.

Підготовка спеціальних рекламно-інформаційних матеріалів: WEB-сторінки «Тернопільська область» для використання у мережі и Internet та на компакт-дисках для адресного призначення; перевидання довідника для іноземців «Провадження бізнесу в Тернопільській області»; забезпечення підготовки довідково-реklamних матеріалів про райони, міста, окремі підприємства, окремі галузі діяльності області.

З метою поширення серед потенційних іноземних партнерів через торгово-економічні місії у складі посольств України за кордоном, пропозицій про наявні в області до реалізації обсяги та номенклатуру конкурентоспроможної продукції, запровадити механізм регулярного (раз на квартал) надходження в облдержадміністрацію відповідної комерційної інформації від підприємств-виробників області.

Сприяння реалізації в області програми замкнутого технологічного циклу з переробки шкірсировини та виготовлення високоякісного взуття відповідно до стандартів ЄС в рамках укладених угод між Тернопільською науково-виробничою фірмою «Інтелтех», грецьким науково-дослідним інститутом «EL-KE-DE», німецькими фірмами «Бйоме» і «Байер». Поширити програму на виробництво галантереї та одягу із високоякісної натуральної шкіри на базі місцевих підприємств.

Реалізація домовленостей, досягнутих під час ділових візитів делегації Тернопільського міськвиконкому до міст Бранденбург (Німеччина) та Залаєте (Угорщина), щодо налагодження співробітництва між містами, зокрема, залучення інвестицій в розвиток комунального господарства та підприємств міста Тернополя.

Продовження переговорів щодо налагодження співробітництва між ВАТ «Тернопільській комбайновий завод» та німецькими фірмами «Хольмер», «Кляйне», «Штоль» в рамках спільного проекту з виробництва бурякозбиральної техніки. Провести в рамках співробітництва між Тернопільською областю та Жешувським воєводством Республіки Польща українсько-польський семінар з питань торговельного режиму та умов провадження бізнесу.

Проведення науково-практичної конференції з питань застосування європейського досвіду — кластерної моделі організації підприємництва та перспектив запровадження відповідних кластерів у Тернопільській області.

Запровадження регулярних публікацій в місцевій пресі та спеціальних виданнях оглядів економічного законодавства сусідніх країн, кандидатів на вступ до ЄС (Польщі, Чехії, Угорщини, Румунії, Естонії).

Проведення науково-практичного семінару з проблем поширення європейського досвіду демократизації регіонального управління та самоврядування, міжсекторного співробітництва, формування регіональних еліт на матеріалах Інституту Схід-Захід.

Херсонська область

Залучення інвестицій з держав-членів ЄС для розбудови спеціальної економічної зони «Асканія-Нова» за напрямками:

стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності, спрямованої на збереження і розвиток науково-виробничого комплексу «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна;

відпрацювання системи реабілітації степу, поглибленої переробки екологічно чистої продукції рослинництва та тваринництва;

забезпечення раціонального природокористування, туристсько-рекреаційних послуг та соціально-економічного розвитку регіону.

Розширення міжнародних транспортно-експедиційних послуг та транзитних перевезень.

Підготовка та перепідготовка фахівців різних галузей із залученням провідних навчальних європейських закладів.

Чернівецька область

Поширення серед потенційних іноземних партнерів через торгово-економічні місії в складі посольств України пропозицій про реалізацію наявної в області експортоспроможної продукції, запровадження механізму регулярного (раз на квартал) надходження в облдержадміністрацію відповідної комерційної інформації від підприємств-виробників області.

Запровадження регулярних публікацій в місцевій пресі та спеціальних виданнях оглядів економічного законодавства держав-кандидатів на вступ до ЄС (Польщі, Чехії, Угорщини, Румунії, Естонії).

Укладення угод про регіональне співробітництво між Чернівецькою областю та окремими державами ЄС.

Здійснення аналізу економічних передумов налагодження перспективного регіонального співробітництва з європейськими країнами, для чого запропонувати Чернівецькому державному університету імені Ю. Федьковича, іншим вищим навчальним закладам м. Чернівців включити до тематики наукової роботи проведення відповідних досліджень.

Створення умов для розвитку сільського туризму.

Чернігівська область

Підготовка та реалізація в Чернігівській області пілотного експериментального проекту регіонального співробітництва.

Організація за технічної допомоги ЄС навчання регіональних спеціалістів з питань підготовки та реалізації пілотних проєктів із захисту довкілля, облаштування міжнародного транс'європейського автотранспортного коридору та вирішення проблеми зайнятості населення.

Розділ 11. ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

11.1. Навколишнє природне середовище

11.1.1. Законодавство у сфері охорони довкілля

Оцінка впливу на навколишнє природне середовище

Поточна ситуація

Діяльність у галузі оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) в Україні регламентована відповідними законами.

У базовому Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1264-12) стаття 51 присвячена визначенню екологічних вимог до розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів. У цій статті, зокрема, передбачено, що проєкти господарської та іншої діяльності повинні мати матеріали оцінки її впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людей.

Більш детально проблематику ОВНС відображено у Законі України «Про екологічну експертизу» (45/95-ВР), в якому цьому питанню присвячені, зокрема, статті 8, 15, 36. Так, статтею 36 цього Закону (45/95-ВР) «Вимоги до матеріалів оцінки впливу на навколишнє природне середовище» передбачено, що у матеріалах оцінки впливу на навколишнє природне середовище запланованої чи здійснюваної діяльності обґрунтовуються її доцільність та способи реалізації, можливі альтернативні варіанти рішень, характеристика стану навколишнього природного середовища території, види та рівні впливу на нього в нормальних і екстремальних умовах, можливі зміни його якісного стану, еколого-економічні наслідки діяльності, заходи щодо зменшення рівня екологічного ризику і забезпечення вимог екологічної безпеки.

Вимоги законодавства України відповідають прийнятому у Західній Європі та США розумінню завдань ОВНС та її місцю у плануванні господарської діяльності.

Затверджено та введено в дію спеціальний нормативний документ з питань ОВНС — Державні будівельні норми (ДБН) А.2.2-1-95 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Основні положення проектування», який забезпечує впровадження процедур ОВНС у проектування господарської діяльності і є основним документом, яким керуються відповідні органи під час здійснення державної екологічної експертизи відповідних об'єктів, у тому числі проектною документації. Ці ж норми використовуються і під час проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи відповідних об'єктів, у тому числі проектних матеріалів.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2001-2003 роки) пріоритети

Вдосконалення ДБН з метою, зокрема, більш детального і ґлибленого вивчення питань участі громадськості у процесах ОВНС і врахування її позиції при прийнятті управлінських рішень.

Перегляд ДБН А.2.2-1-95 з урахуванням результатів здійснюваного в Україні у даний час демонстраційного проекту «Оцінка впливів на навколишнє середовище розробки Пасічнянського нафтового родовища», який виконується Програмою Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та Агентством охорони середовища США.

Доступ до інформації. Звітність

Поточна ситуація

6 липня 1999 року Україною ратифіковано Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (994_015). Конвенція орієнтована на суттєве розширення участі громадськості у прийнятті рішень в галузі довкілля, що передбачає гарантований доступ до екологічної інформації на стадіях розроблення проектів діяльності, що може мати вплив на довкілля та здоров'я населення.

З правової точки зору, Конвенція (994_015) не суперечить законодавству України, а її ратифікація не призвела до суттєвих змін у законодавстві. Практично всі принципи положення Конвенції (994_015) регулюються законодавством й відображені в Конституції України (254к/96-ВР) та Законах України «Про інформацію» (2657-12), «Про звернення громадян» (393/96-ВР), «Про охорону навколишнього природного середовища» (1264-12), «Про екологічну експертизу» (45/95-ВР), «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (4004-12) та інших.

Ратифікація Конвенції (994_015) сприятиме формуванню правосвідомості у галузі екології.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Створення (корекція та розвиток) законодавства щодо формування мотивації та процедури ефективної участі громадськості у розв'язанні екологічних проблем.

Розширення інфраструктурних можливостей, що створило б умови для підвищення активності громадськості у вирішенні екологічних питань.

Впровадження системи заходів щодо виконання завдань Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (994_015):

створення умов щодо активізації механізму судового розгляду екологічних суперечок та конфліктів;

створення та розвиток прозорої та доступної системи комунікації та інформаційних зв'язків, що забезпечило б достатньо повний, достовірний та оперативний обмін екологічною інформацією.

11.1.2. Якість повітря

Поточна ситуація

У 1999 році було проведено економічний аналіз можливості виконання вимог директив ЄС у галузі охорони атмосферного повітря. Для впровадження директив 88/609/ЄЕС та 94/66/ЄС щодо обмеження викидів у повітря окремих забруднюючих речовин потужними теплосиловими установками необхідно майже 10 млрд. доларів США, освоєння яких може бути здійснено протягом 15-25 років. За результатами досліджень виконання вимог директив пов'язане з впровадженням у цьому секторі економіки нових технологій.

На даний час Міністерство екології та природних ресурсів України не має повного переліку (українською мовою) директив ЄС у галузі охорони атмосферного повітря.

Директиви ЄС, що стосуються вимог щодо скорочення викидів від транспортних засобів, відсутні.

Для створення гнучкої системи регулювання у галузі охорони атмосферного повітря, яка б дозволила гармонізувати чинні в Україні стандарти і нормативи з вимогами директив ЄС, розроблено Концепцію регулювання у галузі охорони атмосферного повітря (хімічне забруднення).

Розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Закону України «Про охорону атмосферного повітря» (нова редакція). Цей проект спрямовано на упорядкування системи регулювання у галузі охорони атмосферного повітря з урахуванням вимог ЄС.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Складення повного переліку директив ЄС у галузі охорони атмосферного повітря та переклад їх українською мовою.

Проведення оцінки вартості впровадження вимог директив ЄС в Україні та визначення строків їх виконання.

Забезпечення прийняття нової редакції Закону України «Про охорону атмосферного повітря» (2707-12) та необхідних нормативно-правових актів на його виконання.

Розроблення нормативів якості атмосферного повітря з урахуванням вимог директив ЄС.

Розроблення технологічних нормативів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Впровадження Європейської методики «COORINAIR» та нової системи обліку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

11.1.3. Якість води

Поточна ситуація

Кабінет Міністрів України постановою від 25 березня 1999 року № 465 (465-99-п) затвердив Правила охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами. Цими Правилами впроваджено новий підхід до нормування скиду забруднюючих речовин водокористувачами, які мають комунальні споруди з повним біологічним очищенням стічних вод. Для таких підприємств цими Правилами (465-99-п) визначені нормативи гранично допустимого вмісту забруднюючих речовин щодо біологічного споживання кисню (БСК) та завислих речовин (не більше 15 мг/л), хімічного споживання кисню (ХСК) (не більше 80 мг/л). Інші забруднення нормуються за умови, що досягнута категорія якості води водного об'єкта не погіршиться.

Міністерство екології та природних ресурсів України планує в найближчі роки запровадити нову методологію встановлення нормативів використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, яка базуватиметься на галузевих технологічних нормативах використання води та галузевих технологічних нормативах утворення забруднюючих речовин, що скидаються у водні об'єкти. Такі нормативи повинні бути розроблені відповідними міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади за погодженням з Міністерством екології та природних ресурсів до 2003 року. Запровадження такої методології дозволить встановлювати більш реальні величини зазначених нормативів.

Гармонізація українського законодавства в галузі охорони та раціонального використання вод з аналогічним законодавством ЄС має супроводжуватися вдосконаленням водного законодавства України, в тому числі шляхом забезпечення прямої дії більшості чинних норм, прийняття Закону України про питну воду, а також впровадження системи сертифікації вихідної води в зонах господарсько-питних водозаборів.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові
(2002-2003 роки) пріоритети***

З урахуванням рекомендацій ЄС:

прийняття Законів України про внесення змін до Водного кодексу України (213/95-ВР) і про питну воду;

розробка системи сертифікації вихідної води в зонах господарсько-питних водозаборів;

запровадження нової методології встановлення нормативів використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти.

11.1.4. Захист навколишнього природного середовища

Поточна ситуація

Серед документів Ради Європи, що регулюють використання природних ресурсів, охорону природних ландшафтів та збереження рідкісних видів дикої флори і фауни, важливе значення мають ЄС Habitats Directive (92/43/ЄЕС) та Bird Directive (79/409/ЄЕС). Ввезення і вивезення диких тварин і рослин, крім Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (995_129) (далі — СІТЕС), в Європі регулюється спеціальною директивою 338-97 від 9 грудня 1996 року.

Національне законодавство з питань використання та збереження дикої флори і фауни досить розвинене (Закон України «Про тваринний світ» (3041-12), Закон України «Про рослинний світ» (591-14), Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (2456-12), Закон України «Про мисливське господарство та полювання» (1478-14), а також затверджене Постановою Верховної Ради України від 29 жовтня 1992 року Положення про Червону книгу України (2750-12) та інші відповідні підзаконні акти).

Суттєвим кроком на шляху інтеграції держави до Європи стало набуття Україною членства у таких важливих міжнародних договорах, як: Конвенція про охорону біологічного різноманіття (995_030), Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (995_032), Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (995_136), Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (995_031), СИТЕС (995_129), Угода про збереження кажанів в Європі (994_011).

Існує необхідність впровадження в Україні міжнародних стандартів ISO серії 14000 щодо систем управління навколишнім середовищем, прийнятих в Україні як добровільні стандарти. Крім того, в ЄС діє Європейська програма управління екологією та аудиту (EMAS), участь в якій має брати і Україна.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Переклад директив 92/43/ЕЕС, 79/409/ЕЕС, 338/97 на українську мову з метою надання можливості її опрацювання заінтересованим міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади.

Створення робочих груп для опрацювання цих директив та розробка пропозицій, рекомендацій та проектів нормативно-правових актів щодо впровадження їх вимог.

Розвиток в Україні Смарагдової мережі згідно з рішенням Постійного Комітету Бернської конвенції (як продовження ініціативи Natura 2000, яка поширюється тільки на держави ЄС) та виконання конкретних планів дій щодо збереження видів дикої флори та фауни.

Підтримка на державному рівні впровадження стандартів на системи управління навколишнім середовищем (стандартів ДСТУ ISO серії 14000) шляхом розроблення і внесення доповнень до відповідної законодавчої бази, розроблення сучасної нормативно-правової бази щодо якості об'єктів впливу, правил та процедур добровільної сертифікації систем управління навколишнім середовищем, правил та процедур проведення екологічного аудиту, добровільної акредитації відповідних органів з сертифікації, органів з атестації аудиторів та інших експертів.

Розробка та прийняття нормативно-правових актів про екологічну безпеку населення; про державне регулювання виробництва і реалізації екологічно чистої продукції, про внесення змін до Закону України «Про охорону навколишнього середовища» (1264-12) (в частині екологічного аудиту).

Прийняття Верховною Радою України Закону України про Програму формування національної екологічної мережі на 2000-2015 роки.

Розроблення нормативно-правових актів щодо поводження з небезпечними відходами.

Гармонізація нормативних вимог, діючих в Україні, з вимогами стандартів ISO щодо якості повітря, води, ґрунтів, а також щодо методів контролю якості; з правилами ISO з включення екологічних вимог до стандартів на продукцію (послуги); з вимогами нормативних документів міжнародних та європейських організацій щодо класифікації, визначення характеристик, правил поводження з відходами, у тому числі небезпечними (за видами економічної діяльності) і контролю їх параметрів.

11.1.5. Генетично-модифіковані організми

Поточна ситуація

Кількість генетично-модифікованих рослин, тварин, мікроорганізмів постійно зростає. Це зумовлює необхідність проведення спеціальних наукових досліджень продукції біотехнологій, в тому числі трансгенних рослин, з метою визначення відповідних критеріїв безпеки для здоров'я людини та напрацювання відповідної нормативно-правової бази.

Досі не сформовано юридичну процедуру поводження з генетично-модифікованими організмами, відсутній відповідний закон, який би визначав засади регулювання у цій сфері.

Використання генетично-модифікованих організмів в державах ЄС регулюється національними законодавствами відповідно до директив 90/119/ЄЕС та 90/220/ЄЕС. В Україні єдиним нормативно-правовим документом, що регулює механізми ввезення, державного випробування, реєстрації та використання генетично модифікованих організмів, є Тимчасовий порядок ввезення, державного випробування, реєстрації та використання трансгенних сортів рослин в Україні, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1304 (1304-98-п). З метою вдосконалення цього нормативно-правового документа і гармонізації його до вимог директив ЄС Міністерством екології та природних ресурсів України до нього підготовлено зміни, в тому числі щодо необхідності проведення державної екологічної експертизи генетично модифікованих організмів. На виконання Указу Президента України від 4 лютого 1999 року № 118 (118/99) «Про Цільову комплексну програму генетичного моніторингу в Україні на 1999-2003 роки» розробляється проект Закону України про державну політику регулювання в галузі генетично-інженерної діяльності, яким передбачається врегулювати питання щодо безпеки використання генетично модифікованих організмів.

До проектів законодавчих актів, якими пропонується врегулювати питання захисту людини від можливого негативного впливу генетично-інженерних розробок, належить проект Закону України про біоетику. Даний законопроект готується комісією з біоетики при Національній академії наук України з урахуванням міжнародних документів з питань прав людини та рекомендацій Міжнародного комітету з біоетики при ЮНЕСКО.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові
(2002-2003 роки) пріоритети***

Доопрацювання проекту Закону України про державну політику регулювання в галузі генетично-інженерної діяльності і внесення його на розгляд Верховної Ради України.

Підписання Протоколу з біобезпеки (995_935) в рамках Конвенції про охорону біологічного різноманіття (995_030).

Створення інформаційної бази даних про біологічні особливості та вплив на збереження і стале використання біологічного різноманіття генетично модифікованих організмів, що проходять державні випробування в Україні.

Завершення розробки проекту Закону України про біоетику і внесення його на розгляд Верховної Ради України в 2000 році.

Підготовка підручника з біоетики.

Забезпечення прийняття Закону України про державну політику регулювання в галузі генетично-інженерної діяльності у 2001 році.

Розроблення адаптованих до відповідних правових норм ЄС підзаконних актів до Закону України про державну політику регулювання в галузі генетично-інженерної діяльності.

Розроблення адаптованих до норм ЄС критеріїв, норм і стандартів для оцінки можливого впливу генетично модифікованих організмів на збереження і стале використання біорізноманіття.

Розширення і вдосконалення бази даних про біологічні особливості та вплив на збереження і стале використання біологічного різноманіття генетично модифікованих організмів, що вивільняються в навколишнє природне середовище України і Європи в цілому.

Створення після підписання Протоколу з біобезпеки (995_935) національного координаційного центру, відповідального за зв'язки з секретаріатом Протоколу, та національного органу, відповідального за виконання адміністративних функцій.

11.1.6. Ядерна безпека

Поточна ситуація

Відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) та міжнародних зобов'язань в Україні забезпечується захист населення і довкілля від можливого радіаційного впливу, пов'язаного з використанням ядерної енергії.

Міжнародні договори, у яких бере участь або до яких планує приєднатися Україна:

Конвенція про оперативне оповіщення про ядерну аварію (995_026);

Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу (995_024);

Конвенція про ядерну безпеку (995_023);

Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду (995_006);

Спільний протокол про застосування Віденської конвенції та Паризької конвенції 1998 року;

Конвенція про допомогу в разі ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації (995_027);

Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) (995_098);

Угода між Україною та Міжнародним агентством з атомної енергії про застосування гарантій у зв'язку з Договором про нерозповсюдження ядерної зброї (995_028);

Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами (995_335).

Сфера використання ядерної енергії регулюється Законами України:

«Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (39/95-ВР);

«Про поводження з радіоактивними відходами» (255/95-ВР);

«Про видобування і переробку уранових руд» (645/97-ВР);

«Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» (791а-12);

«Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань» (15/98-ВР);

«Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» (1370-14).

Основні функції з регулювання та нагляду за безпекою ядерних установок здійснюють такі підрозділи Міністерства екології та природних ресурсів України:

Департамент ядерного регулювання – розвиток нормативно-правової бази, ліцензійна, аналітична та інформаційна діяльність, міжнародне співробітництво, безупинний (цілодобовий) контроль за обстановкою на об'єктах використання ядерної енергії, планування та оперативного управління у разі виникнення аварійних ситуацій;

Головна державна інспекція з нагляду за ядерною безпекою — державний нагляд за додержанням законодавства з ядерної та радіаційної безпеки, видача ліцензій на підготовку персоналу для експлуатації ядерної установки, а також ліцензій персоналу та посадовим особам на виконання окремих видів діяльності;

Головна державна екологічна інспекція — контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та радіаційної безпеки.

При Міністерстві екології та природних ресурсів України діють:

Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки — незалежна науково-технічна й експертна організація, що здійснює підтримку діяльності регулюючого органу;

Державний центр регулювання якості поставок для об'єктів ядерної енергетики — незалежна експертна організація, що здійснює сертифікацію і перевірку якості поставок і послуг, узагальнення відповідних експертних висновків.

Органи державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки відповідають за «повноту, достатність та обґрунтованість своїх вимог щодо безпеки у сфері регулювання, віднесеної до їх компетенції».

Проводиться реорганізація органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки України.

Основними документами, що визначають готовність центральних і місцевих органів виконавчої влади, операторів ядерних установок до дій під час аварій на АЕС, є Закони України:

«Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (39/95-ВР);

«Про Цивільну оборону України» (2974-12);

«Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань» (15/98-ВР).

Зокрема, Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (39/95-ВР) однією з основних функцій органу державного управління у сфері використання ядерної енергії визначає створення державної системи заходів щодо забезпечення готовності до ліквідації аварії на ядерних установках. Згідно із Законом України «Про Цивільну оборону України» (2974-12) ця функція розширюється, а відповідний державний орган забезпечує здійснення державної політики у сфері цивільної оборони, захисту населення і місцевостей від наслідків надзвичайних ситуацій, попередження цих ситуацій;

оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, забезпечує належне функціонування відомчих територіальних і локальних систем оповіщення тощо.

Одним із завдань Цивільної оборони України Закон (2974-12) визначає створення систем аналізу і прогнозування, керування, оповіщення, зв'язку, спостереження і контролю за радіоактивним зараженням і підтримку їхньої готовності для сталого функціонування в надзвичайних ситуаціях.

Відповідно до Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (39/95-ВР) місцеві державні адміністрації, зокрема:

здійснюють контроль за готовністю підприємств, установ, організацій і громадян до дій на випадок радіаційної аварії;

беруть участь у ліквідації наслідків радіаційних аварій;

забезпечують готовність до евакуації населення і у разі необхідності здійснюють її.

Відповідними нормативно-правовими актами деталізовані положення зазначених законів.

Кабінетом Міністрів України укладено двосторонні угоди про оповіщення про ядерні аварії і про взаємодопомогу у разі

таких аварій з Урядами Австрії, Королівства Швеції (752_006), Угорщини (348_017), Німеччини, Норвегії (578_004), Польщі і Фінляндії (246_010).

Фінансування діяльності органів державного регулювання безпеки використання ядерної енергії здійснюється за рахунок державного бюджету.

Відповідно до статті 33 Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (39/95-ВР) до собівартості виробництва електроенергії повинні включатися, крім виробничих витрат, затрати на:

реалізацію програм підвищення безпеки роботи ядерних установок;

забезпечення зберігання відпрацьованого ядерного палива, переробки і захоронення радіоактивних відходів;

науково-технічний і конструкторсько-технологічний супровід експлуатації ядерних установок;

комплектування, підготовку і перепідготовку персоналу;

страхування персоналу і населення на випадок ядерної шкоди;

зняття з експлуатації та консервацію ядерних установок;

соціально-економічний розвиток територій, на яких розташовані ядерні установки та об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами.

Відповідно до вимог законодавства України обов'язковою умовою одержання ліцензій є всебічна оцінка безпеки ядерної установки.

Зокрема, Закон України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» (1370-14) передбачає, що орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки видає експлуатуючій організації ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів, що подала відповідну заяву, на

підставі всебічної оцінки безпеки ядерної установки або сховища та оцінки спроможності заявника виконувати всі заходи щодо забезпечення безпеки ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з конкретним етапом життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів (стаття 8) (1370-14).

Для отримання ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з конкретним етапом життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів, експлуатуюча організація (оператор) подає заяву до органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки. До заяви додаються копії засвідчених в установленому порядку засновницьких документів, а також документи, що засвідчують рівень безпеки ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів, перелік яких встановлюється органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки (стаття 12) (1370-14).

Діяльність з обґрунтування ядерної і радіаційної безпеки ядерних установок в Україні здійснюється в таких напрямках:

розроблення проектів з проведення оцінки безпеки діючих і тих, що будуються, АЕС;

розроблення звітів з аналізу безпеки діючих і тих, що споруджуються, енергоблоків;

проведення спеціальних досліджень у рамках аналізу окремих проблем для обґрунтування конкретних технічних рішень.

Технологічні регламенти, програми та інструкції з контролю в обов'язковому порядку погоджуються органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки. Головна державна інспекція з нагляду за ядерною безпекою через свої постійні інспекції на майданчиках АЕС здійснює постійний нагляд за їхньою реалізацією на кожній АЕС.

Україна бере участь у Конвенції про оперативне оповіщення про ядерну аварію (995_026), в якій держави-учасниці висловили

переконання в необхідності якомога оперативніше надавати державам відповідну інформацію про ядерні аварії з метою зведення до мінімуму транскордонних радіаційних наслідків.

Відповідно до Указу Президента України від 15 січня 1997 року № 24 (24/97) Україна приєдналась до Частково відкритої угоди Ради Європи щодо запобігання, захисту та надання допомоги у разі великих природних та технологічних катастроф (ЧВУ). Спільно з ЧВУ створено міжнародну організацію — Європейський центр техногенної безпеки (ТЕSEC).

У рамках виконання Конвенції (995_026) необхідно, щоб країни мали уніфіковані методи вимірювання рівня забруднення території у разі ядерної аварії.

Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи України разом з МАГАТЕ у 1999 році провело навчання в Чорнобильській зоні відчуження для фахівців з 24 країн щодо методів моніторингу у випадку ядерної аварії. Навчання продемонстрували наявність спільного завдання європейських країн — створення загальної Європейської системи реагування в разі ядерних аварій та обміну інформацією, як це передбачено п. 5 (f) Конвенції (995_026) про оперативне оповіщення про ядерну аварію.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Удосконалення нормативно-правових основ регулюючої діяльності і перехід на національні правила, норми і стандарти з ядерної та радіаційної безпеки, які базуються на Конституції (254к/96-ВР) та законах України, а також на практиці західноєвропейських держав, США, Канади і Японії.

Дотримання принципів регулювання ядерної та радіаційної безпеки, що базуються на міжнародних підходах, рекомендаціях МАГАТЕ.

Розроблення нормативних документів, що регламентують ліцензійні процедури і ліцензійні вимоги, особливо для ядерних установок і сховищ РАВ.

Прийняття пакета національних нормативних документів, що регламентують організаційно-технічні аспекти забезпечення радіаційної безпеки.

Завершення створення нормативно-правової бази для застосування режиму гарантій.

Завершення адаптації до застосування в Україні Правил МАГАТЕ з безпеки транспортування радіоактивних матеріалів.

Забезпечення прийняття Законів України:

Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

Про збір за здійснення заходів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки;

Про ратифікацію Змін до Конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду (995_006) та Конвенції про додаткове фінансування.

Удосконалення процедур інспектування ядерних установок на різноманітних стадіях здійснення діяльності (будівництво, введення в експлуатацію, експлуатація, зняття з експлуатації).

Підвищення ролі інспекційних підрозділів на атомних електростанціях у діяльності регулюючого органу шляхом впровадження розроблених примусових процедур.

Підвищення якості роботи шеф-інспекцій на майданчиках атомних електростанцій шляхом розроблення відповідної програми якості інспекційної діяльності, впровадження системи ротації кадрів у шефінспекціях.

Підготовка і провадження діяльності з нагляду за обліком та контролем ядерного матеріалу на установках.

Включення до процедури ліцензування операторів ядерних установок іспитів на аналітичному тренажері.

Створення підрозділу з кризового реагування у складі інспекції.

Удосконалення системи кризового реагування регулюючого органу, пов'язаної, головним чином, із створенням і запровадженням автоматизованих інформаційних систем, у першу чергу – з подальшим розгортанням системи радіаційного моніторингу і раннього оповіщення.

Продовження створення системи інженерної і технічної підтримки експлуатації ядерних об'єктів, компетентної у всіх областях знань, важливих для безпеки.

Забезпечення дотримання пріоритету ядерної безпеки, впровадження та виконання програм з забезпечення якості, що супроводжують повний життєвий цикл ядерних установок, починаючи з вибору майданчика і проектування та завершуючи зняттям з експлуатації.

Заміна менш безпечних реакторів на альтернативні джерела електроенергії.

Повне закриття Чорнобильської АЕС та перетворення (в довгостроковій перспективі) зруйнованого четвертого енергоблока ЧАЕС в екологічно безпечну систему, за підтримки ЄС.

Реалізація Чорнобильського проекту утилізації радіоактивних відходів, що передбачає створення системи захоронення та зберігання відпрацьованого ядерного палива і заводу з переробки твердих та рідких радіоактивних відходів.

Продовження модернізації та реконструкції енергоблоків АЕС для забезпечення надійної, стабільної і легко керованої експлуатації ядерних реакторів з метою запобігання аваріям та безпечної експлуатації за межами проектного терміну експлуатації.

Продовження впровадження в практику експлуатації ядерних об'єктів всесвітньо визнаного принципу ALARA, відповідно до якого опромінення персоналу і викиди радіоактивних матеріалів у навколишнє середовище повинні бути настільки низькими, наскільки цього можна досягти.

Реалізація програм із скорочення обсягів утворення радіоактивних відходів різного рівня активності й утримання радіонуклідів.

Виконання зобов'язань України за Конвенцією про ядерну безпеку (995_023) в частині підвищення рівня безпеки АЕС, забезпечення необхідних фінансових, матеріальних ресурсів і залучення висококваліфікованого персоналу з метою забезпечення діяльності незалежного органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки України. Зокрема, протягом найближчих одного-двох років необхідно реалізувати три найважливіших напрями:

забезпечити поліпшення умов праці працівників органу шляхом забезпечення необхідними службовими приміщеннями, офісною і комп'ютерною технікою, необхідною інформаційною

підтримкою, розроблення внутрішніх процедур забезпечення високої якості виконання робіт з регулювання ядерної та радіаційної безпеки;

законодавчо забезпечити необхідне фінансування органу для цілей незалежної діяльності, виконання необхідних досліджень ядерної та радіаційної безпеки.

Розробити план аварійного реагування на ядерні та радіаційні аварії з урахуванням нормативно-правових актів щодо забезпечення ефективного реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, а також міжнародних рекомендацій.

Створити на базі Європейського центру техногенної безпеки (TESEC) загальноєвропейський тренувальний центр з радіомоніторингу в разі ядерних аварій.

11.1.7. Хімічні речовини

Поточна ситуація

Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення (995_182) (16 жовтня 1998 року), Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар (995_215) (20 серпня 1988 року) та Лондонські поправки до Монреальського протоколу (995_076) (22 листопада 1996 року). Україна також приєдналася до Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням (995_022) 1989 року (1 липня 1999 року), до Європейської Угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (994_217) 1957 року.

Україна виконує вимоги Міжнародного кодексу морських перевезень небезпечних вантажів та Технічних інструкцій з без-

печного перевезення небезпечних вантажів у повітрі (z0385-00) (до яких належить більшість хімічних речовин).

Україна не приєдналася до Роттердамської конвенції про процедуру попередньої обґрунтованої згоди стосовно окремих небезпечних хімічних речовин і пестицидів у міжнародній торгівлі (995_a35), як це було передбачено Розпорядженням Президента України від 8 вересня 1999 року № 220 (220/99-рп).

Вимоги щодо реєстрації пестицидів, відображені в директиві 91/414 ЄС, практично повністю враховані в українському законодавстві. Укрдержхімкомісією були перекладені українською мовою практично всі директиви ЄС щодо реєстрації агрохімікатів та розроблено порядок їх реєстрації в Україні, який був максимально наближений до європейського. Даний порядок був погоджений Міністерством екології та природних ресурсів України, але не погоджений Міністерством охорони здоров'я України, тому на сьогоднішній день це питання залишається відкритим.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Визначення повного переліку директив ЄС щодо обігу хімічних речовин, перекладених державною мовою.

Оцінка вартості впровадження вимог директив ЄС в Україні.

Розроблення проекту Закону України про хімічну безпеку.

Впровадження європейської методики інвентаризації викидів та нової системи обліку викидів стійких органічних забруднювачів в атмосферне повітря (на виконання підписаного у 1998 році Протоколу про стійкі органічні забруднювачі).

Запровадження європейських та міжнародних стандартів в цих сферах.

Узгодження роботи із заходами, передбаченими Програмою використання відходів виробництва і споживання на період до 2005 року, яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 року № 668 (668-97-п), Комплексною програмою поводження з радіоактивними відходами (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1999 року № 542 (542-99-п), Національною програмою екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води (123/97-ВР), яку затверджено Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1997 року.

11.2. Захист прав споживачів

Поточна ситуація

Законодавство України з питань захисту прав споживачів включає:

а) Закони України:

«Про захист прав споживачів» (1023-12);

«Про рекламу» (270/96-ВР);

«Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (4004-12);

«Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» (771-97-ВР);

«Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами» (481/95-ВР);

«Про зв'язок» (160/95-ВР);

«Про туризм» (324/95-ВР);

«Про транспорт» (232/94-ВР);

«Про застосування електронних контрольно-касових апаратів і товарно-касових книг при розрахунках із споживачами у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (265/95-ВР);

б) Декрети Кабінету Міністрів України:

від 8 квітня 1993 року № 30 (30-93) «Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення»;

від 10 травня 1993 року № 46 (46-93) «Про стандартизацію і сертифікацію».

Основні правові гарантії захисту прав споживачів встановлені статтею 42 Конституції України (254к/96-ВР), згідно з якою держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Основні принципи державної політики щодо захисту прав споживачів в Україні Законом України «Про захист прав споживачів» (1023-12), який є основним нормативно-правовим актом у сфері захисту прав споживачів. Цим актом встановлено права споживачів, визначено механізм державного захисту прав споживачів та органи, які здійснюють цей захист. Цим же Законом (1023-12) передбачено створення громадських організацій споживачів (об'єднань споживачів) та визначено їх права.

В основу Закону України «Про захист прав споживачів» (1023-12) покладено Керівні принципи для захисту інтересів споживачів, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 9 квітня 1985 року (резолюція № 39/248 (995_903)).

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Адаптація законодавства України у сфері захисту прав споживачів з урахуванням таких директив ЄС:

від 10 вересня 1984 року 84/430/ЄЕС про рекламу, яка вводить в оману (ОJ N L 250 від 19 вересня 1984 року), доповнена директивою 97/55/ЄС від 6 жовтня 1997 року про порівняльну рекламу (ОJ N L 290 від 23 жовтня 1997 року);

від 25 липня 1985 року 85/374/ЄЕС (994_348) про відповідальність виробників за якість продукції (ОJ N L 210 від 7 серпня 1985 року), доповнена директивою від 10 травня 1999 року 1999/34/ЄС (ОJ N L 141 від 4 червня 1999 року);

від 20 грудня 1985 року 85/577/ЄЕС про продаж поза діловими приміщеннями (ОJ N L 372 від 31 грудня 1985 року);

від 13 червня 1990 року 90/314/ЄЕС про організований туризм (ОJ N L 158 від 23 червня 1990 року);

від 29 червня 1992 року 92/59/ЄЕС про загальну безпеку продукції (ОJ N L 228 від 11 серпня 1992 року);

від 5 квітня 1993 року 93/13/ЄЕС про несправедливі умови у споживчих угодах (ОJ N L 95 від 21 квітня 1993 року);

від 20 травня 1997 року 97/7/ЄС (994_245) про угоди, які укладаються на відстані (ОJ N L 144 від 4 червня 1997 року);

від 6 лютого 1998 року 98/6/ЄС про зазначення цін (ОJ N L 80 від 18 березня 1998 року);

від 25 травня 1999 року 99/44/ЄС про деякі особливості продажу споживчих товарів і пов'язаних з ними гарантіях (ОJ N L 171 від 7 липня 1999 року);

від 19 вересня 1984 року 84/450/ЄС (994_347) про рекламу, що вводить в оману;

від 3 жовтня 1989 року 89/44/ЄС про координацію деяких положень, зафіксованих у законодавстві, правилах чи адміністративних заходах держав-учасниць, які стосуються підтримки діяльності телевізійних трансляцій (ОJ No L 298 від 17 жовтня 1989 року);

від 30 червня 1997 року 97/36/ЄС про внесення змін до директиви 89/552/ЄС про координацію деяких положень, зафіксованих у законодавстві, правилах чи адміністративних заходах держав-учасниць стосовно телевізійного радіомовлення;

від 6 липня 1998 року 98/43/ЄС про зближення законів, правил і адміністративних положень держав-учасниць стосовно ре-

клами і спонсорства тютюнових виробів (ОJ No L 213 від 30 липня 1998 року);

від 31 березня 1992 року 92/28/ЄС про рекламу лікарських препаратів, призначених для людини (ОJ No 113 від 30 квітня 1992 року).

Започаткування тісного співробітництва між Україною і ЄС з метою досягнення сумісності систем захисту прав споживачів, зокрема:

проведення експертної оцінки вітчизняних нормативно-правових актів із залученням фахівців міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України, представників Європейського Союзу з метою забезпечення поступового зближення законодавства України з нормативно-правовими актами ЄС;

забезпечення широкого доступу до європейських правових, бібліографічних та інших інформаційних даних з питань захисту прав споживачів;

створення постійно діючої системи взаємного обміну інформацією про небезпечні товари та послуги;

удосконалення інформації, яка надається споживачу, особливо про ціни, характеристики товарів та послуг, що пропонуються.

Захист прав споживачів у галузях природних монополій (енергетика).

Поточна ситуація

Згідно із Законом України «Про електроенергетику» (575/97-ВР), указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України захист прав споживачів електричної і теплової енергії, газу здійснює Національна комісія регулювання електроенергетики України (НКРЕ).

З метою захисту економічних прав споживачів товарів та послуг підприємств енергетичної галузі НКРЕ сприяє більшій прозорості в діяльності енергетичних ринків, забезпеченню споживачів достовірною інформацією щодо товарів та послуг галузі, розвиває діалог між підприємствами галузі та організаціями споживачів, залучає організації споживачів до процесу прийняття рішень.

Кабінет Міністрів України своїми постановами від 26 липня 1999 року № 1357 (1357-99-п) затвердив розроблені НКРЕ Правила користування електричною енергією для населення та від 9 грудня 1999 року № 2246 (2246-99-п) Правила надання послуг населенню з газопостачання, якими передбачено відповідальність постачальних організацій за неякісне надання послуг з постачання електричної енергії та газу.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Продовження роботи щодо законодавчого забезпечення створення системи захисту прав споживачів електричної енергії та газу з урахуванням вимог законодавства ЄС.

Законодавче закріплення повноважень НКРЕ щодо захисту прав споживачів природного газу в проекті Закону України «Про нафту і газ».

Середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Розроблення стандартів якості надання послуг з електро- та газопостачання.

Запровадження стандартів якості електроенергії та природного газу відповідно до вимог нормативних актів ЄС.

11.3. Охорона здоров'я

11.3.1. Реформування системи охорони здоров'я

Поточна ситуація

Аналіз стану здоров'я населення України свідчить про незадовільну медико-демографічну ситуацію, яка проявляється у низькій народжуваності, порівняно високому рівні смертності, від'ємному природному прирості населення, скороченні очікуваної середньої тривалості життя, а також у поширенні хвороб крові і кровотворних органів, природжених аномалій, хвороб органів дихання, системи кровообігу, нервової системи, органів травлення, сечостатевої системи, інфекційних хвороб, у тому числі туберкульозу, захворювань, що передаються статевим шляхом, а також ускладнень вагітності і пологів.

Аналіз діяльності і фінансування системи охорони здоров'я дає можливість визначити ключові проблеми галузі. До них, передусім, належать:

недостатнє фінансування галузі, обумовлений цим низький рівень оплати праці медичних працівників, брак коштів для забезпечення доступної, якісної та ефективної медичної допомоги;

нерациональна організація медичної допомоги, диспропорція в розвитку амбулаторно-поліклінічної і стаціонарної, первинної і спеціалізованої допомоги, незадовільні зв'язок і наступність у їх наданні;

недосконалість і слабкість правового забезпечення діяльності системи охорони здоров'я;

недостатність, нескоординованість і неефективність заходів, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я населення;

потреба в удосконаленні підготовки, перепідготовки і підвищенні кваліфікації лікарів та інших працівників охорони здоров'я, поліпшенні умов їхньої роботи, її якості та ефективності;

недостатність сучасних медичних технологій, недостатнє володіння ними, незадовільне медикаментозне і матеріально-технічне забезпечення закладів охорони здоров'я;

низький рівень інформаційного забезпечення і управління системою охорони здоров'я на різних рівнях.

Виходячи із зазначених умов, необхідно враховувати, що збереження і зміцнення здоров'я населення, вдосконалення системи охорони здоров'я, поліпшення медичної допомоги значною мірою пов'язані з розвитком національної економіки і ефективною охороною навколишнього середовища.

В Україні з урахуванням Загальної декларації прав людини (995_015) та Конституції України (254к/96-ВР) діють нормативно-правові акти з питань охорони здоров'я:

59 законів, найбільш вагомі з яких «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення» (1972-12) (1991 р.), Основи законодавства України про охорону здоров'я (2801-12) (1992 р.), «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (4004-12) (1994 р.), «Про охорону навколишнього природного середовища» (1264-12) (1991 р.) тощо;

91 Указ Президента України,

400 постанов та рішень Уряду України,

2050 наказів Міністерства охорони здоров'я УРСР, Міністерства охорони здоров'я України та 306 наказів Міністерства охорони здоров'я СРСР, що застосовуються в Україні.

Сформовано нормативно-правову базу та відстежується хід реалізації законодавчих актів з питань охорони здоров'я.

На сучасному етапі законопроектної діяльності особлива увага приділяється доопрацюванню нормативно-правової бази, щоб забезпечити еволюційний перехід до нових форм і методів

здійснення державної політики в сфері охорони здоров'я та інтеграцію України у міжнародну діяльність як з питань охорони здоров'я, так і з питань захисту прав людини.

Крім розроблення та прийняття законів України, деякі положення законодавства про охорону здоров'я розвиваються шляхом видання Указів Президента України. Зокрема, таким чином було затверджено Національну програму «Діти України», схвалено програму «Здоров'я літніх людей» (Указу Президента України від 10 грудня 1997 року № 1347 (1347/97) та від 18 січня 1996 року № 63 (63/96), інші.

Відповідно до основних напрямів державної політики в галузі охорони здоров'я провідними фахівцями України опрацьовано програму розвитку галузі до 2010 року, яка була схвалена колегією Міністерства охорони здоров'я України 10 грудня 1999 року і передана на затвердження Кабінету Міністрів України. Саме цей документ визначатиме розвиток охорони здоров'я України на середньострокову перспективу.

Довідково. Правовою базою програми є Конституція України (254к96-ВР), Основи законодавства України про охорону здоров'я (2801-12), закони України, укази Президента України і постанови Кабінету Міністрів України, які стосуються проблем охорони здоров'я населення. При її формуванні враховано рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я, пропозиції медичної громадськості України, досвід перебудови галузі.

За цією програмою розвиток охорони здоров'я населення України буде здійснюватися за такими пріоритетними напрямами:

профілактична спрямованість діяльності системи охорони здоров'я на формування здорового способу життя, створення здорових умов праці і побуту, забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення;

формування нової системи управління галуззю, яка ґрунтується на принципах ринкової економіки, демократії, громадянського суспільства;

введення гарантованого державою рівня безоплатної медичної допомоги та її державного стандарту;

залучення додатково до державного бюджету джерел фінансування медичної допомоги;

запровадження медичного страхування як нової форми медико-соціальних та економічних відносин у галузі охорони здоров'я;

перебудова первинної медико-санітарної допомоги шляхом впровадження сімейної медицини та реструктуризація спеціалізованої медичної допомоги;

запровадження багатокладності форм власності у сфері охорони здоров'я, лібералізація умов для розвитку приватного сектора;

організація раціональної системи медикаментозного та матеріально-технічного забезпечення галузі;

реформування вищої медичної освіти, переорієнтація на підготовку лікарів загальної практики (сімейних лікарів), удосконалення кадрової й інноваційної політики та системи впровадження в практику наукових медичних досягнень.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Удосконалення нормативно-правової бази охорони здоров'я, опрацювання і прийняття законів і підзаконних актів, що регламентуватимуть фінансування, організацію та діяльність в галузі та регулюватимуть відносини в системі охорони здоров'я з урахуванням європейських стандартів та економічних можливостей України.

Прийняття і початок реалізації Національної програми реформування системи охорони здоров'я, зокрема:

визначення пріоритетів медико-санітарної допомоги і встановлення обсягу гарантованого державою рівня медичного обслуговування громадян України;

запровадження ефективної системи багатоджерельного фінансування охорони здоров'я;

удосконалення механізму оплати праці медичних працівників на основі їхньої кваліфікації, обсягів, якості та результатів роботи;

забезпечення пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини;

проведення реструктуризації галузі з метою ліквідації диспропорцій у розвитку різних видів медичної допомоги, удосконалення спеціалізованої та стаціонарної допомоги;

упорядкування мережі, удосконалення структури і функцій закладів охорони здоров'я;

опрацювання стандартів медичних технологій під час надання профілактичної, діагностичної, лікувальної та реабілітаційної допомоги;

здійснення заходів щодо децентралізації і роздержавлення медичних закладів шляхом їх автономізації та приватизації, сприяння індивідуальній лікарській практиці, створення умов для здорової конкуренції між медичними закладами і лікарями, яка сприятиме підвищенню доступності та якості медичної допомоги;

створення системи забезпечення і контролю якості медичної допомоги на основі розроблених стандартів якості, розроблення раціональної системи акредитації медичних закладів і ліцензування лікарів, яка б не стримувала, а сприяла розвиткові різних видів медичної допомоги;

впровадження системи ліцензійних інтегрованих іспитів для визначення рівня і якості підготовки медичних працівників у ви-

щих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації незалежно від їх підпорядкування та форм власності;

створення системи інформаційного забезпечення системи охорони здоров'я на основі широкого використання комп'ютерної техніки, уніфікації методів і засобів інформації, розвитку інформаційних мереж, удосконалення медико-статистичної служби;

удосконалення форм і методів управління в галузі охорони здоров'я на державному та місцевому рівнях;

поліпшення медичного обслуговування сільського населення шляхом затвердження і реалізації міжгалузевої програми;

удосконалення охорони здоров'я матерів, дітей та підлітків, осіб похилого віку, інвалідів, постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, працівників промисловості і транспорту шляхом опрацювання і реалізації відповідних галузевих програм;

здійснення заходів щодо забезпечення правового захисту пацієнтів та медичних працівників шляхом прийняття відповідних законів і підзаконних актів;

розроблення і впровадження в практику сучасних медичних технологій, ефективних методів діагностики, профілактики, лікування і реабілітації;

розширення прав, удосконалення організації і підвищення ефективності роботи санітарно-епідеміологічної служби в умовах ринкової економіки;

підвищення рівня санітарної культури населення, розроблення форм і методів стимулювання здорового способу життя;

пропаганда необхідності реформування охорони здоров'я, її мети і способів здійснення серед різних груп населення, включаючи громадськість, політиків, журналістів і підприємців;

забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з управління охороною здоров'я, здатних здійснити реформу галузі;

удосконалення системи медичної освіти відповідно до сучасних вимог шляхом перегляду і вдосконалення навчальних програм;

поліпшення медикаментозного і матеріально-технічного забезпечення галузі з урахуванням потреб населення, стандартів медичних технологій і гарантованого державного рівня медичної допомоги.

11.3.2. Розвиток системи надання первинної медико-санітарної допомоги населенню на засадах сімейної медицини

Поточна ситуація

Протягом кількох десятиріч в системі охорони здоров'я України переважав екстенсивний напрям розвитку, який характеризувався збільшенням кількості лікарняних ліжок, чисельності лікарів та інших медичних працівників. Поліпшення якості медичної допомоги вбачалося в подальшій її спеціалізації, непропорційному зростанні чисельності лікарів «вузьких» спеціальностей.

Зазначені шляхи розвитку охорони здоров'я не були підкріплені належним фінансовим і матеріально-технічним забезпеченням. При цьому особливо страждала найближча до населення, найбільш масова, доступна і економічна амбулаторно-поліклінічна допомога, хоч там починають і закінчують лікування близько 80 відсотків хворих, особливо її первинна ланка — перша медико-санітарна допомога.

Внаслідок такого становища спостерігався компенсаторний розвиток більш вартісних видів медичної допомоги (швидкої, стаціонарної), що призводило до нераціональних витрат у галузі охорони здоров'я.

Тому диспропорція в розвитку амбулаторно-поліклінічної і стаціонарної, первинної і спеціалізованої медичної допомоги є однією з основних причин, що вимагає реорганізації системи охорони здоров'я шляхом пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) і відповідної раціоналізації та оптимізації спеціалізованої і стаціонарної допомоги.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Формування державної політики і стратегії в галузі охорони здоров'я на основі пріоритетного розвитку ПМСД і профілактичної спрямованості на збереження і зміцнення здоров'я населення з максимальним залученням органів державної влади та працевдавців. Опрацювання, експертиза та затвердження в установленому порядку нормативно-правових документів, що мають регламентувати реформування і діяльність ПМСД у сучасних умовах з урахуванням нормативно-правової бази держав-членів ЄС.

Створення нормативно-правової бази реорганізації ПМСД на засадах сімейної медицини і реструктуризації галузі.

Розроблення стандартів роботи ланок ПМСД.

Прийняття і реалізація Державної програми «Сімейна медицина», зокрема:

перегляд і коригування кваліфікаційних характеристик (професіограм) лікаря загальної практики/сімейного лікаря, його медсестри та інших працівників ланок ПМСД;

удосконалення програм і організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації лікарів загальної практики/сімейних лікарів, медсестер, лікарів загальної практики/сімейних лікарів та інших фахівців ПМСД;

розроблення положення про фінансування ланок ПМСД і оплату праці їхніх працівників з урахуванням кількості, якості та кінцевого результату роботи;

вивчення фактичного навантаження лікарів загальної практики, сімейних лікарів та медсестер, наукове обґрунтування і перегляд норм потреб та нормативів забезпечення міського і сільського населення цими фахівцями, типових штатів ланок ПМСД;

затвердження типових табелів для обладнання та устаткування ланок ПМСД, здійснення їх забезпечення необхідними

приміщеннями, транспортом, лікувально-діагностичною апаратурою тощо;

наукове обґрунтування і опрацювання положення про реструктуризацію первинної, вторинної та третинної медико-санітарної допомоги, про порядок взаємодії ланок ПМСД із закладами вторинної та третинної медико-санітарної допомоги, який має забезпечити наступність медичного обслуговування міського та сільського населення;

розроблення і впровадження в практику системи обліку, звітності та інформаційного забезпечення ПМСД;

забезпечення поступового переведення роботи всіх ланок ПМСД на засади сімейної медицини, створення мережі закладів (відділень) сімейних лікарів у містах і сільській місцевості.

11.3.3. Соціально небезпечні хвороби

Поточна ситуація

Ситуація із захворюваннями на туберкульоз та СНІД в Україні невпинно погіршується, що дає право вважати цю проблему пріоритетною в державній політиці збереження здоров'я і генофонду нації і потребує розроблення відповідної стратегії та нормативно-правової документації, спрямованої на профілактику та лікування соціально небезпечних хвороб в сучасних умовах.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Розроблення та прийняття Державної програми профілактики СНІДу, а також запровадження рекомендованої ВООЗ стратегії Короткострокового курсу лікування під безпосереднім наглядом (DOTS), для чого розробити і прийняти Державну програму подолання епідемії туберкульозу в умовах обмеженого бюджетного фінансування.

Розділ 12. ІННОВАЦІЇ

Поточна ситуація

Інтеграції України до ЄС в галузі досліджень та технологій сприяють такі фактори:

Україна володіє значним потенціалом у науково-технічній сфері, що залишився на її території від колишнього СРСР;

внаслідок припинення дослідних програм в галузі науки і технологій колишнього СРСР та конверсії науково-технологічний комплекс України шукає шляхи участі у нових проектах, пріоритетними з яких вважаються ті, що можуть бути пов'язані з приєднанням до спільних європейських програм;

діє Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1977-12), розробляються інші нормативно-правові акти.

Згідно з статтею 58 УПС (998_012):

«Сторони сприяють співробітництву в галузі цивільних наукових досліджень та технічних розробок (ДТР) на основі взаємної вигоди та з урахуванням наявних ресурсів, належного доступу до їх відповідних програм та з урахуванням належного рівня ефективного захисту прав інтелектуальної, промислової та комерційної власності.

Співробітництво в галузі науки і техніки включає:

обмін науковою і технічною інформацією;

спільну діяльність в галузі ДТР;

діяльність по професійній підготовці та програмах мобільності для науковців, дослідників та технічного персоналу, які беруть участь у ДТР з обох сторін».

Українські науковці мали змогу брати участь лише у спеціальних наукових програмах ЄС INCO-COPERNICUS та INTAS. З 1999 року Україна, яка не робить фінансових внесків для участі

у П'ятій Рамковій Програмі ЄС, має право брати участь у всіх розділах цієї програми виключно на умовах співфінансування. Тому головне завдання України — інтегрування у повному обсязі до цивільних програм досліджень в рамках П'ятої та подальших Рамкових Програм ЄС.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Гармонізація законодавства України із законодавством ЄС у сфері науки.

Укладення між Україною та ЄС Угоди щодо науково-технічного співробітництва з включенням розділу, який стосується охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Забезпечення виконання фінансових зобов'язань української сторони щодо спільних проектів наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації України та держав-членів ЄС.

Інформаційне та науково-організаційне сприяння започаткуванню спільних українсько-європейських науково-технічних програм.

Укладання двосторонніх угод з державами-членами ЄС про виконання спільних науково-технічних проектів на засадах співфінансування.

Створення в Україні разом з відповідними структурами ЄК Національного центру з трансферу високих технологій.

Визначення сфер, що становлять взаємний інтерес для України та ЄС в рамках ініціативи ЄК щодо створення Європейської дослідницької зони (European Research Area). Розроблення плану

відповідних заходів з урахуванням можливості одержання допомоги від ЄК на конкретні проекти та види діяльності. Включення відповідних положень до тексту Угоди про науково-технічне співробітництво з ЄС.

Укладення та імплементація Угоди з ЄС про співробітництво у галузі створення нового покоління Глобальних навігаційних супутникових систем (GNSS).

Вивчення можливих форм співробітництва з ЄС та державами-членами у космічній галузі, підкріплення цього співробітництва відповідними угодами.

Розділ 13. ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО

Поточна ситуація

Розвиток інформаційного простору України характеризується як ступенем впровадження інформаційних технологій (програмно-технічні засоби доступу до інформації, телекомунікаційна складова тощо), так і кількісним та якісним складом доступних інформаційних ресурсів.

На сьогодні рівень забезпечення населення персональною комп'ютерною та іншою супутньою технікою, поширеною в інформаційному суспільстві, залишається недостатнім. Масштаби впровадження інформаційних технологій та рівень розвитку інфраструктури інформатизації не відповідають сучасним потребам.

Лише кілька сегментів інформаційного ринку України знаходяться на рівні, що відповідає світовому. Головним чином, це система науково-технічної інформації, але обсяг такої інформації у світовому інформаційному ринку не перевищує 5 відсотків. Другий сегмент інформаційного ринку, який знаходиться на при-

йнятому для європейських стандартів рівні, це офісна інформація органів державної влади (в першу чергу нормативно-правова база). Але обсяг цього сегмента на світовому інформаційному ринку незначний і не перевищує 1,5-2 відсотків.

Верховною Радою України прийнято Закон України «Про Національну програму інформатизації України» (74/98-ВР) (1998 рік), головною метою якої є створення необхідних умов для забезпечення громадян і суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави. Програма (74/98-ВР) спрямована на вирішення таких основних завдань:

- формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації;

- застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України;

- підвищення ефективності вітчизняного виробництва на основі широкого використання інформаційних технологій;

  - формування системи національних інформаційних ресурсів;

  - створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг;

  - інтеграція України у світовий інформаційний простір.

Україна є членом міжнародних організацій зв'язку та інформатизації — Всесвітнього поштового Союзу (ВПС), Міжнародного союзу електровз'язку (МСЕ), а також регіональних європейських організацій — Європейської конференції Адміністрацій зв'язку (СЕРТ), Європейського Інституту Телекомунікаційних стандартів (ETSI).

На нинішньому етапі розвитку українського суспільства існують певні проблеми, що стримують його інтеграцію в інформаційне суспільство ЄС. Основні з них:

недостатній розвиток національної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури;

недостатньо гармонізована з вимогами ЄС нормативно-правова база України.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Основним завданням на цьому етапі є забезпечення можливостей сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій як для суспільної, економічної діяльності, так і для приватного життя шляхом виконання таких заходів:

проведення підготовчих робіт з гармонізації існуючих і розроблення нових нормативно-правових актів про інформатизацію і зв'язок в Україні відповідно до вимог ЄС;

налагодження співробітництва з Генеральним Директоратом ЄК «Інформаційне суспільство» (далі — ІС) стосовно питань регулювання у сфері зв'язку та інформатизації;

створення передумов для обміну інформацією з питань охорони здоров'я, культури та освіти з використанням новітніх інформаційних технологій;

створення системи управління національними інформаційними ресурсами, Національного хосту (НХ)* для забезпечення участі України в проектах щодо побудови ІС;

---

* Національний хост — термін, що запропоновано ЄК та вживається у Європі. Він означає об'єднання на формальній або неформальній основі декількох організацій в масштабах країни, що володіють ресурсами, необхідними для повноцінної участі в спільних науково-технічних проектах, які реалізуються на європейському і світовому рівнях.

проведення семінарів і конференцій та інформування з питань політики і підходів ЄС щодо розвитку ІС;

визначення форм та напрямів співробітництва з ЄС у рамках ініціативи ЄК «e-Eurore».

Інституційні та фінансові потреби

Здійснення спільної оцінки стану нормативно-правової бази інформатизації та зв'язку в Україні — 100 тис. євро.

Підвищення кваліфікації керівного складу стосовно підходів нормативно-правового регулювання з питань інформатизації та зв'язку в країнах ЄС — 50 тис. євро.

Створення системи підготовки та перепідготовки кадрів з питань впровадження в Україні сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, що стандартизуються, впроваджуються та використовуються в країнах ЄС — 300 тис. євро.

Консультації з підготовки кадрів — 50 тис. євро.

Оснащення телекомунікаційної складової Національного хосту — 300 тис. євро.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Забезпечення заходів з гармонізації існуючих та розроблення нових нормативно-правових актів про інформатизацію і зв'язок в Україні відповідно до вимог ЄС. Співробітництво з адміністраціями зв'язку держав-членів ЄС і впровадження їх досвіду з питань гармонізації та імплементації законодавства і нормативно-технічних актів до вимог директив ЄС в галузі зв'язку та інформатизації.

Інформаційно-аналітичне забезпечення процесів інтеграції галузі зв'язку, включаючи накопичення, переклад та вивчення організаційних документів ЄС щодо політики телекомунікацій (директив, постанов та рекомендацій Генерального Директорату ІС ЄК), видання методичних матеріалів щодо основних напрямів інтеграційного процесу у галузі зв'язку.

Організація участі українських організацій в конкурсі проєктів ЄС програми IST (Information Society Technologies); підписання відповідних домовленостей з ЄК.

Залучення до співпраці організацій, що мають досвід роботи в проєктах ЄК за програмами Телематика, ACTS (Advanced Communications Technologies and Services), ESPRIT (програма Європейської спільноти щодо інформаційних технологій) та ін.

Підготовка та реалізація спільних міжнародних проєктів.

Організація спільних досліджень щодо можливості використання сучасних технологій та програмно-технічних засобів для підтримки розвитку електронної комерції в Україні.

Формування стратегії та основ державної політики щодо підтримки розвитку українського сегмента мережі Internet, сприяння поширенню всебічної і достовірної інформації про Україну в мережі Internet.

Створення умов для входження до глобальних інформаційних систем та сприяння доступу фізичних та юридичних осіб до світових інформаційних ресурсів.

Інституційні та фінансові потреби

Створення баз даних документів ЄС за галузевою ознакою, технологічно сумісних з відповідними базами даних ЄС — 50 тис. євро.

Здійснення заходів щодо впровадження новітніх інформаційних технологій та технологій зв'язку в національну інформаційну інфраструктуру з метою її інтеграції до інформаційної інфраструктури ЄС — 100 тис. євро.

Забезпечення спільної роботи над проектами в галузі реалізації концепції ІС та підготовка навчальних програм за цією тематикою — 50 тис. євро.

Забезпечення участі українських фахівців у семінарах і конференціях з питань політики та нормативно-правового регулювання розвитку інформаційного суспільства в державах ЄС — 30 тис. євро. Проведення консультацій та підготовка кадрів — 50 тис. євро.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Підготовка проекту Кодексу інформатизації України згідно з принципами та вимогами ЄС:

визначення принципів правового регулювання у сфері інформатизації (концепція Кодексу);

створення системи правового регулювання у сфері інформатизації;

кодифікація нормативно-правових актів згідно з системою правового регулювання у сфері інформатизації;

розроблення переліку нормативно-правових актів, достатнього для повного регулювання взаємовідносин особи, суспільства і держави у сфері інформатизації.

Наближення систем стандартизації та сертифікації галузі зв'язку та інформатизації України до вимог ЄС.

Розвиток відносин з ЄС з питань політики розвитку конкуренції та антимонопольного законодавства на ринку інформатизації та зв'язку.

Системно-технічна інтеграція національної інформаційної інфраструктури з європейською та глобальною інформаційними інфраструктурами.

Створення національної системи доступу до інформаційних ресурсів структур ЄС. Створення умов для забезпечення інформаційної відкритості суспільства.

Інституційні та фінансові потреби

Фахова та технічна підтримка з боку ЄС у розробці проєкту Кодексу інформатизації України, побудованого відповідно до принципів та вимог ЄС, та забезпеченні наближення систем стандартизації та сертифікації — 150 тис. євро.

Розгортання систем моніторингу довкілля, телемедицини, дистанційного навчання, електронної торгівлі, гармонізованих з аналогічними системами держав ЄС — 200 тис. євро.

Забезпечення системи доступу до загальнодоступних інформаційних ресурсів в Україні (законодавство України, міжнародні договори України, Парламентська бібліотека та ін.) для держав-членів ЄС — 750 тис. євро.

Проведення консультацій та підготовки кадрів — 150 тис. євро.

13.1. Телекомунікації та поштовий зв'язок

Поточна ситуація

Діставши у спадок від СРСР стан розвитку галузі зв'язку, який не відповідає сучасним потребам, Україна змушена була якнайшвидше розв'язувати проблеми щодо створення національної системи зв'язку, адаптованої до норм ЄС. Враховуючи, що

становлення державності України, відродження її економіки та входження у світове співтовариство неможливе без ліквідації відставання в галузі телекомунікацій, у вересні 1993 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Комплексну програму створення єдиної національної системи зв'язку. За роки незалежності в Україні створено сучасну цифрову міжміську телефонну мережу зв'язку з виходом на закордонні мережі, закінчується побудова основних магістральних волоконно-оптичних ліній зв'язку на базі сучасного цифрового обладнання, розбудовуються та модернізуються місцеві телефонні мережі. Щільність телефонів на 100 мешканців становить 20,1 (станом на 1 січня 2000 року).

Національна система зв'язку складається з електричного, поштового, спеціального та фельд'єгерського зв'язку, а також підприємств і служб забезпечення її функціонування.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Гармонізація існуючих і розроблення нових нормативно-правових актів, що стосуються галузі зв'язку України, відповідно до вимог ЄС.

Підготовка та опрацювання проектів законів України «Про телекомунікації» та «Про поштовий зв'язок», 1 червня 2000 року прийнято Закон України «Про радіочастотний ресурс України» (1770-14), метою якого є створення правових засадах ефективного використання радіочастотного ресурсу України для забезпечення виконання міжнародних зобов'язань.

Розроблення проекту Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України, яка ґрунтуватиметься на загальноєвропейських положеннях Європейської таблиці.

Запровадження досвіду адміністрацій зв'язку держав-членів ЄС з питань гармонізації та імплементації законодавства у сфері конкурентної політики до вимог ЄС у галузі зв'язку.

Розроблення та проведення заходів з підготовки до приєднання України до ГАТТ/WTO в частині торгівлі послугами зв'язку.

Налагодження співробітництва з Генеральним Директоратом INFSO ЄК з питань регулювання в галузі зв'язку, інформаційно-аналітичне забезпечення сторін з питань розвитку галузі.

Продовження проведення заходів з підготовки до приватизації ВАТ «Укртелеком» та реструктуризації УДППЗ «Укрпошта».

Розроблення основних регуляторних засад функціонування галузі зв'язку, а саме:

підготовка нормативно-правової бази для створення незалежного регуляторного органу галузі;

регулювання операторської діяльності (взаємодія, взаємоз'єднання, використання обмежених частотних та номерних ресурсів);

створення умов для задоволення споживачів універсальними послугами;

забезпечення відкритого доступу населення до мереж і соціально-значущих послуг зв'язку.

Розроблення тарифної політики в галузі, що базується на принципах рівноправності, обґрунтованості, гнучкості та доступності.

Розроблення підходів до регулювання тарифів на загальнодоступні послуги зв'язку.

Участь у роботі міжнародних та європейських організацій зв'язку (ВПС, МСЕ, СЕПТ та ін.).

Поступовий перехід до цифрових систем зв'язку та модернізації існуючих телекомунікаційних мереж.

Впровадження пілотних проектів створення телекомуніка-

ційних мереж із застосуванням нових технологій та впровадженням нових послуг зв'язку.

Впровадження автоматизації в управлінні радіочастотним спектром України та радіочастотний менеджмент.

Започаткування робіт з гармонізації нумерації на мережах зв'язку згідно з політикою та вимогами ЄС.

Середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Реалізація в рамках Концепції розвитку зв'язку України до 2010 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 1999 року № 2238 (2238-99-п) «Про Концепцію розвитку зв'язку України до 2010 року», заходів щодо виконання вимог GATS з урахуванням поступового розширення зобов'язань України з надання основних і додаткових послуг зв'язку.

Здійснення подальших заходів з гармонізації нормативно-правових актів України в галузі зв'язку, які забезпечать ефективне функціонування системи правового регулювання в галузі, захист прав споживачів та операторів.

Гармонізація термінології в галузі зв'язку з прийнятою в міжнародних організаціях.

Створення органу регулювання в галузі телекомунікацій, максимізація ступеня його незалежності.

Створення і проведення чіткої тарифної політики, наближення тарифів до норм, запроваджених в державах ЄС.

Приведення структури та порядку функціонування систем стандартизації та сертифікації в галузі зв'язку України у відповідність з вимогами ЄС.

Розроблення та впровадження системи якості послуг згідно з вимогами стандартів ЄС.

Підвищення якості послуг поштового зв'язку з метою досягнення рівнів стандартів, встановлених ВПС, PostEurop, шляхом участі в програмах перевірки контролю якості послуг поштового зв'язку та інших, зокрема NOREX, UNEX.

Підвищення якості послуг поштового зв'язку шляхом удосконалення системи безпеки поштового зв'язку та схоронності поштових відправлень.

Впровадження нових технологій і нових національних стандартів поштового зв'язку, гармонізованих з міжнародними стандартами.

Поступовий перехід до цифрових мереж зв'язку, проведення робіт з заміни обладнання доступу до мереж зв'язку загального користування на сучасне, забезпечення відкритого доступу до мереж зв'язку загального користування і послуг зв'язку для населення.

Перехід на нову систему нумерації на телефонних мережах загального користування, приведену у відповідність з нормами ЄС.

Забезпечення задоволення попиту населення в послугах телефонного зв'язку і доведення щільності телефонів до 40 на 100 жителів.

Впровадження цифрових мереж міжнародного, міжміського та місцевого телефонного зв'язку на базі новітніх технологій та забезпечення споживачів відео- та мультимедійними послугами на базі технології АТМ.

Проведення заходів для забезпечення гарантії надання універсального доступу до мереж загального користування та за-

безпечення споживачів універсальними телекомунікаційними та поштовими послугами.

Організація оцінки відповідності телекомунікаційного обладнання, яке застосовується в національних мережах, на основі директив Ради 91/293/ЄЕС та 99/5/ЄС.

Інституційні та фінансові потреби

Проведення заходів з гармонізації нумерації на мережах, на основі телефонного зв'язку загального користування згідно з політикою та вимогами ЄС — 4,8 млн. євро.

Організація офіційного придбання, перекладу на державну мову, вивчення та аналізу директивних матеріалів ЄС та їх постійна актуалізація — 60 тис. євро.

Проведення необхідних заходів з адаптації законодавства України в сфері зв'язку та інформатизації до аналогічного законодавства ЄС — 200 тис. євро.

Створення схеми існуючих та плану розроблення нових нормативно-правових актів України в галузі зв'язку згідно з вимогами ЄС.

Розроблення та коригування галузевих нормативних документів із стандартизації, згідно з планом їх гармонізації до вимог ЄС, та їх затвердження — 500 тис. євро.

Проведення коригування систем стандартизації та сертифікації в галузі зв'язку України відповідно до вимог ЄС на основі гармонізованих нормативних документів та відповідних змін законодавства України — 60 тис. євро.

Проведення робіт із створення проекту Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України — 100 тис. євро.

13.2. Аудіовізуальні системи і послуги

Поточна ситуація

Основою електрозв'язку є первинна мережа країни, яка складається з внутрішньозонових, магістральних і місцевих мереж, на основі яких утворюються вторинні мережі телефонного зв'язку, документального електрозв'язку, мережі розподілу телевізійного і звукового мовлення та ін.

Щодо телевізійного мовлення, то зараз в Україні використовується система мовного телебачення SECAM та система PAL і функціонує аналогова наземна мережа розподілу ТВ-програм у діапазонах ДВЧ і УВЧ.

Існуюча аналогова мережа розподілу програм ТВ не забезпечує 100 відсотків охоплення населення України жодною з програм. Покриття більшої частини території України телевізійним мовленням здійснюється в основному за допомогою потужних РПС. В даний час у зоні однієї РПС у діапазоні ДВЧ можна розмістити лише до чотирьох телевізійних програм.

Виконання вимог щодо захисних відношень істотно обмежує введення нових каналів наземного телевізійного мовлення і, таким чином, не дозволяє організувати багатoproграмне телевізійне мовлення в діапазоні УВЧ. Існує велика кількість зон невпевненого прийому, де якість програм значно нижча необхідної.

Основною рисою розвитку телекомунікаційних і інформаційних систем сучасності є широке впровадження ефективних методів обробки і передачі аудіовізуальної інформації. Бурхливий розвиток апаратно-програмних методів цифрової обробки сигналів призвів до якісних змін у формах, засобах і масштабах збереження і передачі такої інформації. Стало доступним формування, накопичення, передача і розповсюдження аудіовізуальної інформації в дуже великих обсягах.

Прогрес у розвитку методів стиснення і зниження вартості кодерів і декодерів апаратури ущільнення зумовили доцільність масового застосування цих методів. Це призвело до якісних змін таких систем і дозволило реалізувати на даному етапі розвитку принципово нові інтерактивні системи та служби, в тому числі системи цифрового телевізійного/звукового/мультимедійного мовлення, електронного кіно, аудіовізуальні служби зв'язку. Впровадження цих систем і служб є необхідною умовою та основою переходу до інформаційного суспільства.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Істотне збільшення числа програм, що надається у сфері телевізійного мовлення; збільшення території, охопленої телебаченням, підвищення якості мовлення. Стимулювання процесу появи нових інтерактивних служб, що дозволить надалі здійснити перехід до цифрового телебачення і цифрової мережі розподілу програм телевізійного мовлення та цифрових мереж аудіовізуального зв'язку з мовними інтерактивними службами різноманітного рівня.

Довідково. Цей перехід буде еволюційним. Протягом певного часу будуть співіснувати як накладені, так і комбіновані аналогові і цифрові мережі. Тому у визначений період часу буде здійснюватися аналогове і цифрове мовлення одних і тих же самих програм.

Будівництво цифрових супутникових, кабельних і стільникових мереж зв'язку, впровадження нових технологій передачі сигналів і засобів комутації; впровадження на цій основі аудіовізуальних систем (АВС) і служб різноманітного застосування (їх широке впровадження почнеться з введенням в дію новітніх телекомунікаційних технологій, зокрема АТМ).

Забезпечення споживчого ринку сучасною аудіо- та відео-технікою на основі міжнародної кооперації з виробництва такої

техніки в Україні і комерційного співробітництва промислових комплексів держав ЄС і України.

Довідково. Це питання потребує визначення наявності в Україні конкурентоспроможного виробництва сучасних кольорових телевізорів та іншої аудіовізуальної техніки. Визначення на основі такого аналізу і прийняття рішення щодо пріоритетних напрямів розвитку виробництва.

Пошук стратегічних партнерів у реалізації інвестиційних проектів щодо розвитку виробництва аудіовізуального обладнання та участі у наукових проектах з розробки новітніх аудіовізуальних технологій.

Створення і розвиток інтерактивних аудіовізуальних служб з широкою можливістю доступу до несекретної і неконфіденційної інформації та публікування електронних матеріалів.

Створення національної нормативної бази, гармонізованої з європейською та світовою, для впровадження новітніх технологій в аудіовізуальних системах та службах.

Створення національної науково-експериментальної бази з метою надання рівних можливостей для участі у світовому процесі розвитку аудіовізуальних систем і служб.

Терміни та визначення

Аудіовізуальні системи (АВС) — це системи, у яких реалізується формування, обробка, передача і відтворення:

зображень — сюжетних, графічних, символічних, вимірвальних та ін., у тому числі із звуковим супроводом;

звукової інформації, відтвореної в будь-якому форматі з відеосупроводом.

АВС підрозділяються на:

системи відеозв'язку, пов'язані з передачею та обробкою зображень (у яких звуковий супровід є допоміжним), що відносяться до числа систем телевізійного мовлення і передачі відеоінформації (СПВІ),

системи аудіозв'язку, пов'язані з передачею та обробкою звукових сигналів (у яких відеосупровід є допоміжним), що відносяться до числа систем звукового мовлення і передачі аудіоінформації (СПАІ).

Інтерактивність — можливість діалогового обміну між споживачем та службою з використанням зворотного каналу.

Аудіовізуальна служба — організаційно-технічний комплекс, який забезпечує роботу з аудіовізуальними інтерактивними застосуваннями.

Послуги — результати безпосередньої взаємодії постачальника (виконавця) і споживача та внутрішньої діяльності виконавця щодо задоволення потреб споживача.

Надання послуги — діяльність постачальника, необхідна для забезпечення послуги.

ДВЧ — дуже висока частота

УВЧ — ультра висока частота

РПС — радіопередавальна станція

Інституційні та фінансові потреби

Розроблення концепцій та програм розвитку в Україні АВС та їх інтеграції у Європейську інформаційну інфраструктуру — 15 тис. євро;

розроблення національних стандартів України з АВС, мовного телебачення та мультимедіа, інтегрованих до європейських стандартів, — 60 тис. євро;

створення національної науково-технічної бази для впровадження в Україні нових технологій у АВС за напрямками, гармонізованими з світовим та європейським прогресом, — 170 тис. євро (державний бюджет — 30 відсотків, інші джерела — 70 відсотків);

підтримка впровадження виданих в Україні стандартів з мовного телебачення та телетексту, інтегрованих із світовими та міжнародними стандартами, — 30 тис. євро;

реалізація заходів з подальшого розвитку АВС та міжнародного співробітництва у рамках програм ЄС (передбачається участь в європейській програмі FP5 IST та інші джерела) — 150 тис. євро.

Розділ 14. ОСВІТА, НАВЧАННЯ ТА МОЛОДЬ

Поточна ситуація

Головною метою інтеграції України до ЄС у галузі освіти є розбудова взаємовигідної співпраці з державами-членами ЄС для створення в Україні життєздатної системи безперервного навчання і виховання, досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Одним з найголовніших завдань освіти в Україні є відродження і подальша розбудова національної системи освіти з метою підготовки висококваліфікованих фахівців, рівень знань і вмінь яких повністю відповідав би вимогам ринкової економіки. З огляду на це постає актуальне питання щодо комплексної наукової розробки і практичного забезпечення, по суті, нової системи підготовки фахівців нової генерації.

У зв'язку з прийняттям Конституції України (254к/96-ВР), Закону України «Про освіту» (1060-12), указів Президента України щодо основних напрямів реформування галузі створюється нормативно-правова база освіти.

Підготовлені проекти законів про дошкільну, післядипломну та вищу освіту.

На виконання Указу Президента України від 2 червня 1998 року № 580 (580/98) «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти» затверджено Комплексний план заходів щодо розвитку загальної середньої освіти на 1999-2012 роки (348-99-п).

Діє Закон України «Про загальну середню освіту» (651-14), відповідно до якого вносяться зміни до Базового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів (1239-98-п). У системі професійно-технічної освіти на виконання Указу Президента України від 8 травня 1996 року № 322 (322/96) «Про Основні напрями реформування професійно-технічної освіти в Україні» здійснюється реорганізація мережі навчальних закладів і упорядкування переліку спеціальностей.

Відповідно до Закону України «Про професійно-технічну освіту» (103/98-ВР) розроблено і подано на затвердження Кабінету Міністрів України загальну модель державного стандарту професійно-технічної освіти.

Участь України в програмах ЄС, що впроваджуються за участю Європейського фонду навчання, сприяє розвитку стандартів професійно-технічної освіти, обміну досвідом з європейськими країнами в цій галузі.

Підготовлено проект Закону України «Про вищу освіту» і подано його на розгляд Верховної Ради України.

Завдяки реформам у галузі вищої освіти (створюються регіональні навчальні та навчально-виробничі комплекси, центри, університети) долається державна монополія в галузі освіти, вдосконалюються і демократизуються форми управління, розширюються права навчальних закладів, яким надається значна автономія. Реорганізуються існуючі та створюються нові навчальні заклади різних типів.

У 2000 році формування змісту вищої освіти та розроблення відповідних державних стандартів здійснюватимуться в рамках відповідного комплексного плану.

Для правового забезпечення реалізації державної молодіжної політики прийнято Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (281-14).

Поглибленню процесів соціалізації молоді значно сприяло прийняття Законів України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (281-14), «Про внесення змін до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1613-14), Указів Президента України від 6 жовтня 1999 року № 1284 (1284/99) «Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних громадських організацій», № 1285 (1285/99) «Про заходи щодо забезпечення працевлаштування молоді», Розпорядження Президента України від 6 жовтня 1999 року № 244 (244/99-рп) «Про сприяння розвитку молодіжного житлового будівництва», постанов Кабінету Міністрів України від 20 березня 1998 року № 348 (348-98-п) «Про Комплексні заходи Кабінету Міністрів України щодо реалізації державної молодіжної політики в Україні («Молодь України)», від 21 січня 1998 року № 63 (63-98-П) «Про подальший розвиток мережі центрів соціальних служб для молоді та підвищення ефективності їх діяльності», від 18 червня 1999 року № 1059 (1059-99-п) «Про стан реалізації державної молодіжної політики».

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Реалізація статті 59 УПС (998_012) «Освіта та професійна підготовка», зокрема:

розвиток співробітництва України з ЄС в освітній галузі з метою підвищення рівня вищої освіти та професійної кваліфікації в Україні як у державному, так і в приватному секторах.

зосередження співробітництва України та ЄС на таких напрямках:

удосконалення системи вищої освіти та системи підготовки спеціалістів в Україні згідно з сучасними вимогами, включаючи систему сертифікації вищих навчальних закладів і дипломів про вищу освіту;

співробітництво навчальних закладів, підприємств та фірм; навчання та стажування студентів, вчителів, випускників, адміністраторів, молодих вчених і дослідників;

підтримка реформ у сфері професійно-технічної освіти;

інтеграція України у європейський освітній простір;

співробітництво з освітніми закладами держав-членів ЄС та держав-кандидатів в члени ЄС.

Заходи:

підтримати вивчення європейських мов та опанування європейської культури з використанням у навчальному процесі сучасних передових методик; розробити системи та механізм тестування громадян України з іноземних мов;

налагодити зв'язки з освітніми закладами, міжнародними організаціями та державними органами управління освітою держав з розвинутою ринковою економікою, в першу чергу держав-членів та кандидатів у члени ЄС;

взяти участь у європейських програмах у галузі освіти та професійної підготовки;

розробити програми підготовки та перепідготовки кадрів для освітньої сфери, державних службовців та спеціалістів різних наукових напрямів;

створити умови для випуску та розповсюдження підручників і навчальних посібників спільними авторськими колективами науковців з України та держав ЄС для навчальних закладів усіх рівнів;

виконати соціальні програми для молоді та програм у галузі зайнятості;

реалізувати Комплексну програму розв'язання проблем інвалідності (31-92-п);

реалізувати Програму профілактики СНІДу та наркоманії (341-99-п);

створити національне агентство «Молодіжна картка»;

підтримати діяльність та програму соціальної спрямованості молодіжних організацій;

сприяти розвитку молодіжної міжнародної діяльності та молодіжного туризму;

взяти участь у європейських програмах у галузі роботи з молоддю;

співробітничати з молодіжним директором Ради Європи; проводити спільні навчальні семінари для лідерів молодіжних громадських організацій, соціальних працівників та волонтерів;

удосконалити нормативно-правову базу з питань молодіжної політики;

створити систему співпраці молодіжних громадських організацій та державних установ в галузі реалізації молодіжної політики;

підтримати діяльність волонтерських загонів, сприяти входу України в міжнародний волонтерський рух;

організувати навчання соціальних працівників та волонтерів, що працюють з окремими категоріями молоді;

залучити молодь до активного громадського життя, підтримувати молодіжні інноваційні проекти тощо;

налагодити зв'язки з молодіжними організаціями та державними установами, що працюють в галузі роботи з молоддю, держав-членів та держав-кандидатів в члени ЄС;

підтримувати участь молоді в міжнародних фестивалях творчості, конкурсах, конференціях тощо, що сприятиме подальшому розвитку культурних зв'язків молоді України та інших країн.

забезпечити взаємне визнання документів про освіту та вчені звання, наукові ступені, що видаються в Україні; створити нострифікаційний комітет з визнання документів про освіту, що видаються в зарубіжних країнах;

сприяти включенню українських освітніх закладів до міжнародної комерційної та інноваційної діяльності у сфері освіти;

розширити можливість академічних стажувань учнів, студентів, аспірантів і науково-педагогічних працівників на міждержавному, міжурядовому, міжвідомчому та місцевих рівнях;

здійснювати координацію спільних зусиль державних структур та навчальних закладів щодо підтримки реформ у сфері професійно-технічної освіти;

сприяти професійній підготовці керівників підприємств державного та приватного секторів та державних службовців у пріоритетних галузях, що мають бути визначені;

надавати допомогу зарубіжним країнам у вивченні української мови, літератури, культури та історії України;

визначити пріоритетні напрями співробітництва з конкретними країнами, регіонами і міжнародними організаціями в науково-технічній сфері;

сприяти участі молодіжних громадських організацій та державних установ, що працюють в сфері реалізації державної молодіжної політики, в міжнародних програмах та проектах;

надати підтримку реалізації українських молодіжних програм та діяльності молодіжних громадських організацій.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Співробітництво України з ЄС в освітній галузі та у сфері роботи з молоддю за напрямками:

реформа структур вищих навчальних закладів та системи управління ними;

створення нормативно-правових основ децентралізації системи управління освітою і автономії навчальних закладів при збереженні засобів проведення єдиної державної політики в галузі освіти, науки, культури, навчання та виховання молоді;

створення в Україні міжнародних навчальних закладів;

розширення зв'язків з міжнародними організаціями і фондами, участь українських закладів освіти в їх основних програмах та проектах;

удосконалення системи підготовки фахівців у галузі професійно-технічної освіти;

демократизація та децентралізація державного управління в сфері професійно-технічної освіти;

перепідготовка фахівців у сфері професійно-технічної освіти;

реалізація українських молодіжних програм, спрямованих на міжнародне співробітництво, міжнародних молодіжних програм і проектів, програм підготовки та перепідготовки українських державних службовців, що працюють в галузі реалізації державної молодіжної політики, та навчання лідерів молодіжних громадських організацій;

вивчення можливостей співробітництва з ЄС у галузі спорту, належить зокрема, стосовно боротьби з використанням заборонених препаратів.

Виконання цього розділу Програми належить до компетенції Міністерства освіти і науки України та Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України.

Розділ 15. ПРАВОСУДДЯ ТА ВНУТРІШНІ СПРАВИ

15.1. Імміграційні питання та прикордонний контроль

15.1.1. Охорона кордону

Поточна ситуація

З прийняттям Декларації про державний суверенітет України (55-12) та Акта проголошення незалежності України (1427-12) нагальною проблемою стала реалізація принципів територіальної цілісності держави в межах, які визначили її територію на момент розпаду СРСР. На шляху створення української держави, серед першочергових, постали завдання, пов'язані з визначенням і встановленням державного кордону, забезпеченням його охорони.

Україна виходить з того, що процес забезпечення охорони і захисту державного кордону має ґрунтуватися на принципах Гельсінського заключного акта з питань безпеки і співробітництва в Європі про непорушність кордонів, територіальну цілісність, суверенітет і єдність держави, гарантування національної безпеки, законності, дотримання прав і свобод громадян, зміцнення добросусідських відносин з суміжними державами.

В основу діяльності Прикордонних військ України покладено концептуальні підходи до гарантування національної безпеки держави та охорони державного кордону і виключної (морської) економічної зони, положення законів України «Про державний кордон України» (1777-12), «Про Прикордонні війська України» (1779-12), «Про оперативно-розшукову діяльність» (2135-12) та відповідних міжнародних договорів України.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Адаптація законодавства України у сфері охорони кордону до відповідного законодавства ЄС, включаючи проведення консультацій з відповідними структурами ЄС щодо можли-

востей розроблення проектів технічної допомоги з боку ЄК Прикордонним військам України в адаптації законодавства України до відповідного законодавства ЄС.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Приведення принципів, форм і методів охорони державного кордону, процедур прикордонного контролю у відповідність із загальноприйнятими нормами ЄС, включаючи:

залучення технічної допомоги з боку ЄС для трансформації Прикордонних військ України в державну службу прикордонної охорони та імміграційного контролю України;

консультації з відповідними структурами ЄС щодо можливості розроблення спільних програм України та ЄС у сфері боротьби з нелегальною міграцією.

15.1.2. Професійна підготовка

Поточна ситуація

Підготовка офіцерських кадрів Прикордонних військ імені Богдана Хмельницького України здійснюється в Національній академії Прикордонних військ України імені Богдана Хмельницького. Навчальний процес в Академії проводиться відповідно до Закону України «Про освіту» (1060-12), Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (z0173-93), інших нормативних актів України з питань освіти; затвердженої Державним комітетом у справах охорони державного кордону Концепції підготовки офіцерських кадрів для Прикордонних військ України. В Академії розроблено освітньо-кваліфікаційні характеристики й освітньо-професійні програми з усіх напрямів підготовки, які погоджено з Міністерством освіти і науки України.

Стажування та підвищення кваліфікації кадрів Прикордонних військ України проводиться у відповідних структурах держав-членів ЄС (Франція, Німеччина).

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Створення умов для втілення норм і стандартів ЄС у сфері охорони державного кордону України, включаючи:

створення системи стажування та підвищення кваліфікації кадрів Прикордонних військ України у відповідних структурах держав-членів ЄС;

розширення можливостей для організації мовної підготовки представників Прикордонних військ України за допомогою ЄС.

Середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Підготовка кадрів Прикордонних військ України за стандартами ЄС, включаючи:

підготовку кадрів Прикордонних військ України у навчальних закладах держав-членів ЄС з питань сучасної імміграційної політики;

здійснення обміну досвідом між відповідними прикордонними структурами України та держав-членів ЄС.

15.1.3. Боротьба з нелегальною міграцією

Міністерство внутрішніх справ України разом з іншими компетентними органами України приділяє значну увагу боротьбі з нелегальною міграцією, оскільки на даний час територія України використовується громадянами третіх країн як транзитна для прямування на Захід. Недосконалість українського законодавства, відсутність єдиної міграційної служби, відповідної інфраструктури та брак коштів для реалізації відповідних державних програм є основними чинниками, що зумовлюють недоліки цієї діяльності.

Нелегальна міграція поступово структурується, ставиться під жорсткий контроль міжнародних злочинних груп, трансформується у високоприбутковий бізнес.

Вживаються заходи щодо боротьби з нелегальною міграцією, зокрема, з недопущення проникнення з території України до сусідніх країн транзитних нелегальних мігрантів з третіх держав. Тільки протягом 1999 року на території України виявлено і затримано понад 22,3 тис. мігрантів.

Також вжито заходів на східному кордоні, спрямовані на запобігання в'їзду нелегальних мігрантів на територію України. Ліквідовано ряд каналів нелегального прибуття іноземців до України.

Готується проект державної програми з питань розбудови державного кордону України у 2000-2005 роках.

Урядом підтримано пропозиції щодо пакетного принципу укладення угод про режим взаємних поїздок громадян

Довідково. Цей принцип полягає в тому, що при укладенні таких угод необхідно укладати одночасно угоду про реадмісію осіб — повернення нелегалів на територію держави, з якої вони прибули.

Ініційовано прийняття рішення про встановлення з країнами, які є потенційними носіями нелегальної міграції, жорсткого візового режиму за принципом Шенгенського «негативного» списку.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Прийняття нової редакції Закону України «Про правовий статус іноземців» (3929-12).

Забезпечення акумулювання необхідних коштів на депортацію, тимчасове утримання, медичне обслуговування, забезпечення харчовими продуктами біженців.

Створення спеціалізованих пунктів збору та перевірки мігрантів і біженців.

Створення єдиного спеціального державного органу з повноваженнями щодо вирішення всього комплексу питань, пов'язаних з міграційними процесами, у тому числі щодо профілактики та протидії нелегальній міграції.

Підготовка проектів та прийняття у встановленому порядку відповідних нормативно-правових актів, спрямованих на правове врегулювання діяльності служби громадянства та реєстрації фізичних осіб, а саме: про Державний реєстр фізичних осіб, про порядок реєстрації фізичних осіб за місцем проживання, про органи юстиції, про внесення змін та доповнень до деяких нормативно-правових актів у зв'язку з утворенням в системі органів Міністерства юстиції України служби громадянства та реєстрації фізичних осіб, про Положення про службу громадянства та реєстрації фізичних осіб.

Відпрацювання дійового механізму повернення нелегальних мігрантів до місць їх постійного проживання або до країн, з яких вони прибули.

Інституційні потреби

Проголосивши курс на досягнення європейських стандартів розвитку суспільства, Україна взяла на себе відповідні зобов'язання, в тому числі й розв'язання проблеми, пов'язаної з нелегальною міграцією. Ситуація, що склалася на даному етапі у сфері боротьби з нелегальною міграцією, включаючи питання

підготовки необхідного кадрового потенціалу, формування його організаційної структури, створення інформаційної та матеріально-технічної бази, не дозволяє у повному обсязі реалізувати запрограмовані заходи.

Для досягнення необхідного рівня інституційної спроможності, включаючи всі аспекти, необхідно здійснити такі заходи:

організаційно-методичне забезпечення:

розроблення національної міграційної політики з урахуванням директив ЄС, а також політики щодо громадян третіх країн з урахуванням особливого геополітичного положення України, що має включати в себе такі завдання:

використання новітніх технологій та баз даних;

технічне оснащення кордонів;

створення пунктів розподілу нелегальних мігрантів з подальшою їх ідентифікацією та депортацією;

підвищення кваліфікації, навчання фахівців, відповідальних за здійснення заходів з реалізації Програми інтеграції:

вивчення досвіду країн ЄС шляхом організації навчальних візитів спеціалістів;

ознайомлення з законодавством ЄС у цій галузі та його аналітична оцінка;

проведення спеціалізованих консультацій з відповідними міграційними службами держав-членів ЄС;

інформаційне забезпечення підрозділів, відповідальних за реалізацію Програми інтеграції:

організація центрів обміну правовою інформацією між Україною та державами ЄС;

створення навчальної програми для українських спеціалістів у галузі внутрішніх справ з відповідним розділом, присвяченим міграційній політиці;

навчальні візити робочих груп спеціалістів до держав-членів ЄС;

створення або поліпшення існуючої технічної та технологічної бази (комп'ютерне обладнання та інша офісна техніка, локальна мережа, підключення до мережі Internet тощо);

створення єдиної інформаційної бази даних;

оснащення прикордонних пунктів сучасним технічним та комп'ютерним обладнанням відповідно до стандартів ЄС, що дозволить значно прискорити процес перевірки та візового контролю громадян, які перетинають кордон.

15.1.4. Участь у міжнародному співробітництві в сфері охорони кордону, боротьбі проти нелегальної міграції

Поточна ситуація

Здійснюється співпраця Прикордонних військ України з Федеральною Прикордонною охороною Німеччини в галузях обміну досвідом, інформацією з проблем нелегальної міграції та опрацювання можливості надання Україні практичної допомоги у боротьбі з транскордонною злочинністю. Представники Державного комітету у справах охорони державного кордону України беруть участь у робочих зустрічах у рамках Будапештського процесу, спрямованих, крім іншого, на зміцнення та систематизацію співробітництва з державами-членами ЄС та Шенгенської групи з питань прикордонного контролю, протидії нелегальній міграції тощо. Державний комітет у справах охорони державного кордону України є одним із засновників та активних учасників Міжнародної конференції країн Центральної і Східної Європи з прикордонних питань (м. Шиофок, Угорщина), під час роботи якої обговорюються питання співробітництва між європейськими прикордонними органами.

З метою забезпечення взаємодії з прикордонними органами держав Центральної Європи та відповідними міжнародними організаціями у галузі боротьби з транснаціональною злочинністю,

зокрема з питань протидії нелегальній міграції, Державний комітет у справах охорони державного кордону України бере участь у роботі міжурядового Спеціального комітету з розроблення Конвенцій ООН проти транснаціональної організованої злочинності, співпрацює з Представництвами Міжнародної організації у справах міграції (МОМ) у рамках Програми всебічної діяльності МОМ в Україні.

Зазначена програма націлена на посилення інституційного потенціалу Уряду України з розроблення та реалізації ефективної міграційної політики і законодавства, а також на зміцнення ролі відповідних органів державної влади. У рамках реалізації Програми, на запит органів державної влади України, експертами МОМ разом з фахівцями Державного комітету у справах охорони державного кордону України був підготовлений та впроваджений пілотний проект щодо управління процесом міграції на Харківському напрямку українсько-російського державного кордону.

На даний час разом з Білоруською Стороною розробляється проект з управління міграційними потоками на українсько-білоруському кордоні. Розглядається можливість підготовки подібного проекту з Російською Федерацією.

З метою визначення основних принципів у системі міждержавних відносин у галузі подолання нелегальної міграції Державним комітетом у справах охорони державного кордону України було запропоновано розпочати новий широкомасштабний діалог з усіма державами, тим чи іншим чином причетними до проблеми нелегальної міграції, зокрема з «державами-постачальниками», в рамках неформального міжнародного форуму експертів або компетентних представників держав і міжнародних установ.

Зазначена ініціатива Державного комітету у справах охорони державного кордону України умовно була названа проектом «Київська ініціатива».

Короткострокові (2000-2001 роки), середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Подальший розвиток міжнародного співробітництва у сфері боротьби з нелегальною міграцією, контрабандною діяльністю, розповсюдженням зброї і наркотичних речовин (із залученням до цього процесу відповідних структур Міністерства закордонних справ України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, дипломатичних представництв України за кордоном, місцевих органів виконавчої влади), включаючи:

встановлення зв'язків між Прикордонними військами України та відповідними структурами держав-членів ЄС з питань охорони державного кордону, боротьби з транскордонною злочинністю на каналах нелегальної міграції;

організацію зустрічей представників Державного комітету у справах охорони державного кордону України з представниками відповідних директоратів ЄС в галузі боротьби з нелегальною міграцією;

підготовку та укладення угод щодо співробітництва з імміграційно-прикордонних питань з відповідними структурами держав-членів ЄС;

організацію та проведення неформального міжнародного форуму експертів або компетентних представників держав і міжнародних установ з метою вироблення міжнародно-правових рамок широкомасштабного міжнародного діалогу в рамках реалізації проекту «Київська ініціатива».

15.1.5. Технічне обладнання кордонів та прикордонних пунктів пропуску відповідно до стандартів ЄС

Поточна ситуація

Реконструкція наявної та будівництво нової інфраструктури пунктів пропуску на західному кордоні України відповідно до міжнародних стандартів здійснюється в рамках Програми

Прикордонного Співробітництва (ППС). ППС, яка є новою для України, фінансує проекти на кордонах між Україною та країнами Центральної та Східної Європи, а саме: Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії. Її впровадження почалося з 1996 року. ППС базується на засадах, принципах і методиках PHARE, включаючи інвестиційний компонент для фінансування будівельних робіт. Кошти для проекту надходять у вигляді грантів та не потребують співфінансування з боку Уряду України. В рамках ППС для України фінансуються два проекти: облаштування міжнародного пункту пропуску «Ягодин» та модернізація і розширення міжнародного пункту пропуску «Тиса», що включають елементи інфраструктури та технічної допомоги (навчання та поставка обладнання). Для управління та нагляду за проектами в рамках цієї Програми Європейська Комісія визначила Підрозділ з нагляду за проектами (ПНП), що буде виконувати консорціум, у складі якого «Finnroad», «East-West Cons.», на чолі з компанією «Ove Arup».

Проте в рамках ППС не передбачається будівництво та реконструкція пунктів пропуску на східному кордоні України.

З метою спрощення формальностей під час перетинання громадянами і транспортними засобами державного кордону фахівцями Прикордонних військ України за участю спеціалістів фірми «SIEMENS» розроблено технічний проект «SIEMENS-Україна», що передбачає створення автоматизованої інформаційно-пошукової системи в'їзду-виїзду (АІПС). У зазначеному проекті заплановано обладнання необхідними засобами пунктів пропуску на державному кордоні України з найбільш інтенсивним рухом пасажирів і транспортних засобів.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Спільні з ЄС дії щодо посилення прикордонного контролю на східному кордоні та лібералізації режиму перетинання західного кордону України, включаючи:

робочі зустрічі з експертами ЄС з метою обговорення можливості надання технічної, фінансової та експертної допомоги для посилення прикордонного контролю на східному кордоні України;

залучення експертної допомоги з боку ЄС з метою удосконалення системи прикордонного контролю на західному кордоні України, її уніфікації та наближення до стандартів ЄС.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Подальший розвиток транскордонного співробітництва в рамках удосконалення прикордонної інфраструктури, підвищення ефективності прикордонного контролю в пунктах пропуску, включаючи:

залучення експертів ЄС до розроблення сучасної інформаційної системи Прикордонних військ України, що відповідає стандартам Шенгенської інформаційної системи (SIS);

реконструкцію наявної та будівництво нової інфраструктури пунктів пропуску на державному кордоні відповідно до європейських стандартів для прискорення руху через державний кордон України за умов технічної допомоги ЄС.

15.1.6. Співробітництво з відповідними органами держав, що найближчим часом увійдуть до складу ЄС

Поточна ситуація

Державний комітет у справах охорони державного кордону України здійснює співробітництво з прикордонними відомствами Словацької Республіки, Угорської Республіки, Республіки Польща та Румунії в межах існуючих міждержавних договорів, угод та міжвідомчих протоколів. У першу чергу це договори про режим державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань з Республікою Польща (616_208)

(12 січня 1993 року), Словацькою Республікою (703_001) (14 жовтня 1993 року), Угорською Республікою (348_636) (19 травня 1995 року). З метою реалізації зазначених договорів створені та діють інститути Головних Прикордонних Уповноважених сторін, робочі зустрічі яких проводяться згідно із затвердженим регламентом. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1145 (1145-96-п) призначено постійно діючу українську делегацію для участі у змішаних (спільних) прикордонних комісіях з перевірки (огляду) проходження державного кордону.

У розвиток нормативно-правової бази прикордонного співробітництва із зазначеними країнами підписані і діють угоди про пункти пропуску, про приймання та передачу осіб через державний кордон.

На сьогодні триває робота з підготовки до укладення подібних документів з Румунією.

Реалізовано Спільний план співпраці прикордонних відомств України і Угорської Республіки з питань взаємодії та обміну досвідом на шляху інтеграції до ЄС.

З Латвією, Литвою, Естонією розвивається співробітництво з прикордонних питань.

Короткострокові (2000-2001 роки), середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Посилення позитивних та уникнення можливих небажаних наслідків, які можуть мати місце в результаті розширення ЄС на схід, запобігання появі нових ліній поділу в Європі, зокрема між Україною та її західними сусідами, включаючи:

участь фахівців Державного комітету у справах охорони державного кордону України в переговорному процесі з питань посилення позитивних та уникнення можливих небажаних на-

слідків, які можуть мати місце в результаті розширення ЄС на схід;

підготовку та укладення прямих угод щодо співробітництва з імміграційно-прикордонних питань з відповідними структурами держав-кандидатів до ЄС.

Фінансові потреби

Для реалізації пріоритетів, визначених у підрозділі 15.1 «Імміграційні питання та прикордонний контроль», доцільно використовувати такі джерела фінансування:

Державний бюджет України;

кредитні ресурси Європейської Комісії та держав-членів ЄС;

проекти фінансової та технічної допомоги Програми Тасіс тощо.

Як свідчить досвід, процес реформування прикордонних структур держав-кандидатів до ЄС за стандартами ЄС передбачає залучення значних фінансових ресурсів. Наприклад, бюджет тільки одного проекту з адаптації системи управління прикордонним режимом Болгарської прикордонної поліції до норм і стандартів ЄС становить 2 мільйони Євро, а реалізація всієї програми реформування прикордонного відомства Болгарії, яка розрахована на період до 2005 року, потребує фінансування в розмірі більш як 160 мільйонів Євро.

15.2. Притулок

Поточна ситуація

Згідно із статтею 26 Конституції України (254к/96-ВР) іноземці та особи без громадянства що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами та несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними до-

говорами України. Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом. Відповідно до пунктів 1, 2, 10 частини першої статті 92 Конституції України (254к/96-ВР) виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; засади регулювання демографічних та міграційних процесів. Згідно з пунктом 26 частини першої статті 106 Конституції України (254к/96-ВР) Президент України приймає рішення про надання притулку в Україні.

Україна досягла значного прогресу у розбудові системи захисту біженців. Процедура надання статусу біженця розпочата у 1996 році і здійснюється нині в усіх регіонах країни.

На 1 липня 1999 року в Україні знаходилися 3452 особи (третина з яких діти до 16 років), що є громадянами 44 країн світу, яким офіційно було надано статус біженців. Крім того, тимчасовим притулком користувалися 2818 осіб, що прибули з районів бойових дій в Автономній Республіці Абхазія в Грузії.

Україною вживаються заходи щодо приведення національного законодавства до міжнародних норм і стандартів. Концептуальні засади міграційної політики викладені в розділі «Міграційна політика» Основних напрямів соціальної політики на 1997-2000 роки, затверджених Указом Президента України від 18 жовтня 1997 року № 1166 (1166/97).

Основу правового регулювання міграції та вирішення міграційних проблем становить Конституція України (254к/96-ВР), закони України, зокрема «Про громадянство України» (1636-12), «Про біженців» (3818-12), «Про правовий статус іноземців» (3929-12), «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» (3857-12), інші нормативні акти, що стосуються певних аспектів міграційної ситуації.

Проте зазначені нормативно-правові акти не охоплюють всі аспекти міграційних процесів. Наприклад, згідно з Конституцією України (254к/96-ВР) засади регулювання міграційних процесів повинні регулюватися виключно законами, проте досі не прийнято Закон України про імміграцію. У той же час органами внутрішніх справ надаються дозволи на проживання в Україні, тобто фактично дозволи на імміграцію, хоча чітке правове регулювання цієї процедури відсутнє. Немає також закону, який регламентував би порядок надання притулку в Україні, хоча право на отримання притулку передбачено Конституцією України (254к/96-ВР). Загострення проблеми нелегальної міграції потребує удосконалення законодавчого підґрунтя для боротьби з нею. Серйозні недоліки з цих питань виявлено під час реалізації Закону України «Про біженців» (3818-12). На основі набутого досвіду очевидною стала необхідність внесення до нього змін та доповнень.

Потреба у подальшому вдосконаленні та доповненні законодавства України у сфері міграції зумовлена також приєднанням нашої держави до ряду міжнародно-правових документів, що вимагає приведення національного законодавства у відповідність із загальновизнаними міжнародно-правовими нормами і принципами.

Відповідними центральними органами виконавчої влади розроблено та подано Кабінетові Міністрів України узгоджений проект Закону України про порядок надання притулку в Україні іноземцям та особам без громадянства. Зазначеним проектом визначається порядок надання притулку в Україні іноземцям та особам без громадянства, відмови у його наданні та припинення притулку.

З метою приведення законодавства України у сфері міграції взагалі та надання притулку зокрема у відповідність з Конституцією України (254к/96-ВР), визнаними міжнародними нормами та принципами підготовлено законопроекти про внесення змін

та доповнень до Закону України «Про біженців», про імміграцію. Під час підготовки зазначених законопроектів урахувався досвід у сфері надання притулку та регулювання міграційних процесів держав-членів ЄС та держав, що найближчим часом мають приєднатися до ЄС. Законопроект про внесення змін та доповнень до Закону України «Про біженців» перебуває на розгляді Верховної Ради України. Його характерною рисою є відображення основних положень Конвенції про статус біженців (995_011) 1951 року та Протоколу до неї (995_363) 1967 року.

Прийняття зазначених актів дасть змогу завершити в основному формування законодавства України у сфері міграції.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Удосконалення законодавства

Приведення законодавства про міграцію та притулок у відповідність з міжнародними стандартами та зобов'язаннями, пов'язаними із вступом України до Ради Європи, приєднанням її до Європейської конвенції про основні права та свободи людини (995_004).

Приєднання України до Конвенції про статус біженців (995_011) 1951 року та Протоколу до неї (995_363) 1967 року після прийняття Закону України про внесення змін до Закону України «Про біженців» (3818-12).

Затвердження Верховною Радою України Державної міграційної програми.

Проведення інтеграційних заходів для біженців

Удосконалення системи виплати соціальної допомоги та пенсій біженцям з метою реалізації їх прав на соціальну допомогу.

Розроблення та реалізація механізму надання допомоги біженцям у працевлаштуванні.

Облаштування та відкриття пунктів тимчасового розміщення біженців з метою зменшення гостроти житлового питання.

Створення системи дошкільної підготовки для дітей біженців з метою вивчення української мови, що надало б їм змогу повноцінного навчання в українських навчальних закладах.

Технічне обладнання для здійснення процедури реєстрації

Забезпечення органів міграційної служби України технічними та програмними засобами для здійснення обліку осіб, які звертаються із заявами про набуття статусу біженця, та біженців, а також засобами зв'язку та дактилоскопії (з урахуванням проекту нової редакції Закону України «Про біженців»).

Інформаційне забезпечення здійснення процедури реєстрації

Здійснення перекладів нормативно-правових актів та інструкцій держав-членів ЄС з питань міграції.

Налагодження обміну інформацією з відповідними службами держав-членів ЄС та держав-потенційних його членів про ситуацію в країнах походження шукачів притулку.

Розвиток системи обміну інформацією щодо конкретних шукачів притулку з метою виявлення факту звернення чи набуття статусу біженця в Україні.

Створення спеціального інформаційного центру та бібліотеки для державних службовців, адвокатів, суддів, представників неурядових організацій, робота яких пов'язана із процедурою

реєстрації та наданням необхідних юридичних консультацій шукачам притулку та біженцям.

Наукова та видавнича діяльність

Проведення наукових досліджень відповідних проблем, соціологічних опитувань біженців та шукачів притулку, інформування громадськості про результати наукових досліджень, статистичні дані щодо біженців, аналітичні матеріали з цього питання через спеціальні видання та бюлетені.

Налагодження видання інформаційних матеріалів для працівників органів міграційної служби і для біженців.

Професійна підготовка

Підвищення рівня кваліфікації державних службовців, що здійснюють процедуру і приймають рішення про надання статусу біженця, з урахуванням досвіду держав-членів ЄС шляхом проведення навчальних семінарів із залученням зарубіжних експертів, стажування працівників у відповідних службах держав-членів ЄС, вивчення іноземних мов.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Вдосконалення системи соціальної допомоги біженцям, а також розвиток системи інтеграції біженців в українське суспільство.

Створення єдиної автоматизованої системи обміну інформацією між органами міграційної служби України та іншими заінтересованими органами виконавчої влади, а також відповідними службами держав ЄС.

Підвищення професійного рівня працівників органів міграційної служби України шляхом вивчення іноземного досвіду, стажування у відповідних службах держав ЄС.

15.3. Боротьба з організованою злочинністю та незаконним обігом наркотиків

Поточна ситуація

Міністерство внутрішніх справ України здійснює відповідну роботу із забезпечення виконання зобов'язань та реалізації прав, що містяться у міжнародних договорах, які спрямовані на подолання зростання організованої злочинності та корупції.

Працівники Міністерства внутрішніх справ України беруть участь у роботі міжнародних конференцій, семінарів та у зустрічах представників правоохоронних органів європейських держав, на яких обговорюються шляхи взаємодії та удосконалення боротьби з організованою злочинністю.

Здійснюється робота по удосконаленню законодавства України з урахуванням міжнародних зобов'язань у сфері боротьби із злочинністю. 8 липня 1999 року прийнято нову редакцію Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» (863-14, 60/95-ВР), провадиться приведення існуючих нормативно-правових актів у відповідність з цим Законом.

Водночас для подолання перешкод при адаптації законодавства ЄС необхідно в національному законодавстві чітко визначити поняття «організована злочинність», «організована злочинна діяльність», «злочинна організація», «організована злочинна група», «корупція», «корупційні діяння» та інші.

Поточна ситуація характеризується, з одного боку, необхідністю посилення боротьби з організованою злочинністю, прояви якої активізуються, зокрема у митній сфері, а з другого — відсутністю у митних органів України статусу правоохоронних та права здійснювати оперативно-розшукову діяльність. Між тим, саме

остання покладена в основу діяльності митних структур провідних держав світу, в тому числі держав-членів ЄС, де право митних органів на проведення оперативно-розшукової діяльності закріплено законодавчо. Як наслідок, оперативні підрозділи митних служб інших держав, а також підрозділи Інтерполу та Європолу під час проведення багатоетапних міжнародних операцій відмовляються надавати українській стороні необхідну інформацію.

З огляду на викладене, Державною митною службою України розроблено та внесено до Кабінету Міністрів України проект Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», яким передбачається надати митним органам статус правоохоронних органів та право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.

Довідково. Статтею 1 Постанови Верхової Ради України 16 грудня 1998 року № 318 (318-14) «Про проект Митного кодексу України» прийнято в першому читанні проект Митного кодексу України з виключенням глави 65 (статті 456-460) про оперативно-розшукову діяльність митних органів. Отже, існує необхідність подати на розгляд питання про перегляд рішення щодо виключення з проекту Митного кодексу України статей про оперативно-розшукову діяльність як таких, що на сучасному етапі мають важливе значення для України.

Крім цього, відповідно до Указу Президента України від 17 вересня 1996 року № 837 (837/96) «Про Комплексну цільову програму боротьби зі злочинністю на 1996-2000 роки» на Державну митну службу України, зокрема, покладено обов'язки:

здійснення комплексу заходів, спрямованих на запобігання незаконному ввезенню в Україну наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;

створення єдиного міжвідомчого банку даних про осіб, причетних до незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;

проведення з відповідними службами суміжних держав спеціальних скоординованих оперативно-розшукових заходів із запобігання створенню та знешкодження транснаціональних кримінальних угруповань.

Україна поглиблює співробітництво з ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ, виконуючи положення УПС (998_012) та використовуючи можливості поза межами цієї Угоди з урахуванням існуючих потреб та інтересів сторін у цій сфері. Залучення України до програм ЄС та тісне співробітництво у цій сфері є важливою передумовою створення в Європі простору безпеки та стабільності.

Україна розраховує на підтримку та сприяння з боку ЄС щодо створення єдиної інформаційної бази та поглиблення співробітництва у галузі підготовки кадрів та обміну досвідом (буде опрацьована можливість укладення угод щодо обміну інформацією у галузі нелегальної міграції, порушень кримінального та митного законодавства, контрабанди, «відмивання» грошей, торгівлі людьми, зброєю та наркотиками, впроваджена єдина автоматизована інформаційна система контролю за правопорушеннями, зокрема транскордонними).

Боротьба з незаконним обігом наркотиків

Боротьба з незаконним обігом наркотиків є пріоритетним напрямом співробітництва з ЄС, що передбачено статтею 79 УПС (998_012). Слід виділити цей напрямок окремим підрозділом. На Міністерство внутрішніх справ України покладено обов'язки координації проведення з відповідними службами держав ЄС спеціальних скоординованих оперативно-розшукових заходів із запобігання надходженню наркотиків на внутрішній ринок, їх транзиту через територію країни. Так, з метою запобігання контрабанді наркотиків з 1997 року на кордонах України з Росією, Білорусією та Молдовою систематично проводиться міжнародна

операція «Канал», досвід якої слід запровадити і на кордонах з іншими європейськими суміжними державами. Реалізація програм сприяння боротьбі з контрабандою наркотиків може бути більш ефективною за умови створення на базі Міністерства внутрішніх справ України єдиного міжвідомчого банку даних про осіб, причетних до незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, відділ для якого вже створено у міністерстві, а також забезпечення спецпідрозділів органів внутрішніх справ по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів необхідними технічними засобами контролю, що є можливим лише за фінансової, технічної та методичної допомоги з боку ЄС.

При розробленні українського законодавства у сфері боротьби з наркоманією у 1995 році були враховані рекомендації Конвенції ООН «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин» (995_096) 1988 року та положень європейського законодавства у цій галузі. Зокрема, статтями 4 і 5 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» (62/95-ВР) вперше в оперативно-розшуковій діяльності правоохоронних органів України передбачені такі методи, як оперативна закупка та контрольована поставка. З часу прийняття цього Закону (62/95-ВР) спільно із спецслужбами Німеччини проведено 5 контрольованих поставок наркотичних засобів в Україну. У зв'язку з прийняттям змін до цього Закону (62/95-ВР), що стосуються ліцензування і наближені до європейського законодавства про обіг наркотиків, в Україні розробляється механізм його реалізації з урахуванням законодавства та досвіду ЄС. У сфері боротьби з «відмиванням» грошей, здобутих злочинним шляхом, пов'язаних з наркотиками, актуальними залишаються проблеми обмеження принципу банківської таємниці з метою отримання інформації від банківських установ, у тому числі з-за кордону, стосовно підозрілих фінансових операцій.

Взаємодія правоохоронних органів України і держав ЄС відбувається на підставі укладених двосторонніх і багатосторонніх угод, а також щорічних протоколів (програм) на їх виконання. Співробітництво здійснюється у формі обміну делегаціями, участі у міжнародних конференціях, семінарах, проведення скоординованих оперативних заходів. З метою обміну досвідом працівники підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків Міністерства внутрішніх справ України перебували у Франції, Німеччині, Швейцарії, Австрії, Угорщині, Румунії, Голландії тощо.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Адаптація українського законодавства до змін у законодавстві держав-членів ЄС, пов'язаних з організованою злочинністю, узгодження законодавства на основі існуючої в рамках міжнародного співтовариства загальної концепції оцінки організованої злочинності.

Реформування законодавства в галузі кримінального права стосовно питань боротьби з організованою злочинністю, у тому числі вжиття таких заходів:

встановлення кримінальної відповідальності за участь у злочинній організації;

встановлення кримінальної відповідальності за «відмивання» коштів, здобутих злочинним шляхом.

Законодавче зобов'язання банків та фінансових установ інформувати правоохоронні органи про підозрілі (сумнівні) операції та забезпечення захисту представників цих установ від будь-якої відповідальності за таке інформування.

Регламентація законодавством та організація управління оперативними даними, що стосуються боротьби з організованою злочинністю.

Поглиблення співробітництва у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю, зокрема такими її проявами, як нелегальна міграція, контрабанда, незаконний обіг наркотиків та незаконна торгівля зброєю тощо. Здійснення заходів з належного облаштування кордону України по всьому периметру для запобігання нелегальній міграції та контрабанді.

Підготовка нових угод, судово-правових заходів та механізмів, які передбачатимуть участь всього міжнародного співтовариства у боротьбі проти транснаціональної організованої злочинності, зокрема, налагодження співробітництва між державами на основі нових договорів про екстрадицію в рамках багатосторонніх конвенцій, регіональних або двосторонніх договорів.

Активізація участі у роботі Європолу, у спільних міжнародних програмах боротьби з торгівлею людьми та проституцією.

Довідково. У рамках цих програм буде передбачено формування відповідних спільних підрозділів, опрацювання адміністративно-правової процедури повернення в Україну вивезених за кордон громадян, поліпшення внутрішнього та прикордонного контролю для запобігання вивезенню людей та людських органів, створення механізму обміну інформацією між правоохоронними органами України та держав ЄС.

Реалізація програм сприяння боротьбі з контрабандою наркотиків (програми мають передбачати забезпечення митних органів необхідними технічними засобами контролю, підготовку митних дізнавачів та кінологів).

Розроблення та впровадження заходів по боротьбі з організованою злочинністю з урахуванням міжнародного характеру, а саме:

розробити нові більш ефективні угоди про співробітництво з відповідними інституціями держав-членів ЄС з питань боротьби з організованою злочинністю, у тому числі з контрабандою;

активно підтримувати усі корисні ініціативи держав та міжнародних установ по боротьбі з незаконним обігом наркотиків та іншими проявами організованої злочинності;

заохочувати узгоджені дії з міжнародного обміну інформацією та оперативними ресурсами;

розробити та впровадити в практику законодавство з питань конфіскації доходів від злочинної діяльності;

розробити конкретні стратегії та методи встановлення більш надійних бар'єрів між законними фінансовими ринками і ринком незаконно набутого капіталу;

зміцнювати технічне співробітництво;

розширювати консультативні послуги з метою обміну досвідом і новими досягненнями, надавати допомогу країнам, які її потребують, проводити міжнародні і регіональні конференції за участю працівників правоохоронних та судових органів;

використовувати сучасні технічні засоби у галузі паспортного та транспортного контролю;

створювати або розширювати бази даних, які містять інформацію про дії правоохоронних органів стосовно правопорушників, з належним дотриманням захисту конфіденційності;

приділяти першочергову увагу наданню взаємної допомоги, передачі матеріалів судового розгляду і приведенню у виконання вироків, включаючи конфіскацію і вилучення незаконного майна, а також екстрадицію;

сприяти проведенню порівняльного аналізу і збору інформації стосовно міжнародної організованої злочинності, її причин, зв'язку з внутрішньодержавною нестабільністю й іншими формами злочинності, а також щодо запобігання і боротьби з нею.

Підвищення ефективності взаємодії Державної митної служби України з Інтерполом та Європолом.

Впровадження рекомендацій Міжнародної конференції ООН щодо запобігання «відмиванню» грошей і використанню

прибутків від злочинної діяльності та боротьби з ними (995_692) (Італія, червень 1992 року) стосовно боротьби з «відмиванням» грошей, а саме:

визнання «відмивання» злочинних прибутків (як пов'язаних, так і не пов'язаних із наркотиками) кримінальним карним діянням. Таке розширення класифікації кримінальних карних діянь сприятиме розв'язанню проблем, що виникають у ході міжнародного співробітництва;

обмеження банківської таємниці, що є неодмінною умовою встановлення жорсткого контролю за «відмиванням» грошей і забезпечення всебічного міжнародного співробітництва;

застосування фінансовими установами правила «знай свого клієнта» (особливо в тих випадках, коли це стосується ліквідації анонімних рахунків на пред'явника та ідентифікації дійсної сторони, інтереси якої представляє довірена особа).

Запобігання переміщенню операцій з «відмивання» грошей із жорстко контрольованих банків і фінансових установ у неконтрольовані підприємства, які пропонують фінансові послуги.

Розширення практики конфіскації активів і можливості використання таких тимчасових заходів, як заморожування або арешт активів не тільки на прибутки від наркотиків (за умови обов'язкової належної поваги встановлених національним законодавством процесуальних гарантій майнових прав).

Надання можливості правоохоронним органам використовувати конфісковане майно або фінансові засоби для активізації своєї діяльності; передбачити спільне використання таких засобів у міжнародних угодах.

Використання для боротьби з організованою злочинністю учасників організованих злочинних угруповань. Розроблення та прийняття нормативно-правових актів щодо поліпшення існуючого механізму забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у

кримінальному судочинстві. З метою зміцнення протидії транснаціональним злочинним організаціям передбачити розширення зв'язків між співробітниками правоохоронних органів різних держав через програми обміну персоналом.

Створення сучасних навчальних програм для підготовки відповідних фахівців з урахуванням досвіду держав-членів ЄС.

Проведення порівняльних крос-культурних кримінологічних досліджень організованої злочинності.

15.4. Правова допомога у цивільних та кримінальних справах

15.4.1. Правова допомога у цивільних справах

Поточна ситуація

Міжнародні відносини України з питань надання правової допомоги у цивільних справах реалізуються шляхом застосування двосторонніх договорів з цих питань, а також Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах (997_009) (1993 року), укладеної державами-членами Співдружності Незалежних Держав.

Крім того, вже оформлено правонаступництво України щодо Конвенції, укладеної в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права (ГК МПП) з питань цивільного процесу (995_083) 1954 року.

Чинний Цивільний процесуальний кодекс України (1501-06, 1502-06, 1503-06, 1504-06, 1505-06) містить розділ, який врегульовує процесуальні права іноземних громадян і осіб без громадянства, позови до іноземних держав, виконання судових рішень і доручень іноземних судів та застосування положень міжнародних договорів. Окремо визначено порядок усиновлення в міжнародно-правовому аспекті.

Проектом Цивільного процесуального кодексу враховано загальні положення міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Проведення подальшої роботи щодо набуття членства України в Гаазькій конференції з міжнародного приватного права.

Здійснення заходів, необхідних для приєднання України до Конвенції (995_083) Гаазької конференції з міжнародного приватного права із залученням спеціалістів-науковців, а надалі — імплементація конвенцій, які набудуть чинності для України.

Прийняття нових Цивільного та Цивільного процесуального кодексів України.

Складання списку нормативних актів ЄС, що регулюють сферу надання правової допомоги у цивільних справах. Переклад назв цих нормативних актів, а також відібраних нормативних актів.

Консультації з Єврокомісією (її органами) щодо повноти переліку нормативних актів ЄС, а також щодо доцільності та порядку адаптації положень цих актів у законодавстві України.

Вивчення досвіду іноземних держав у питаннях адаптації до законодавства ЄС в галузі правової допомоги у цивільних справах.

Аналіз законодавства України з метою виявлення розбіжностей у сфері регулювання питань надання правової допомоги у цивільних справах та виявлення норм, що потребують перегляду або скасування.

Розроблення законопроектів, у тому числі про внесення змін до законодавства України, з метою його адаптації до права ЄС.

Підвищення кваліфікації відповідних співробітників державних органів з питань права ЄС у сфері надання правової допомоги у цивільних справах, а також їх мовна підготовка.

15.4.2. Правова допомога у кримінальних справах

Поточна ситуація

Україна є Стороною шести таких європейських конвенцій з питань кримінального судочинства та додаткових протоколів до них:

Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах (994_008), 1972 рік;

Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або за умовно звільненими особами (994_007), 1964 рік;

Конвенція про передачу засуджених осіб (994_025), 1983 рік;

Європейська конвенція про видачу правопорушників (994_033), 1957 рік;

Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників (995_034);

Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників (995_035);

Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах (995_036), 1959 рік;

Додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах (995_037);

Конвенція про «відмивання», пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом (995_029), 1990 рік.

Крім того, на сьогодні надання правової допомоги у кримінальних справах з рядом держав також здійснюється на основі двосторонніх договорів, а з державами-учасницями Співдружності

ті Незалежних Держав правові відносини у цій сфері врегульовані Конвенцією (997_009) 1993 року.

З урахуванням положень зазначених європейських конвенцій до проекту Кримінально-процесуального кодексу України включено ряд статей щодо регулювання механізму надання правової допомоги у кримінальних справах.

Слід зазначити, що чинний Кримінально-процесуальний кодекс України (1001-05, 1002-05, 1003-05) не містить відповідних положень і лише у статті 31 містяться посилання на міжнародні договори України.

Згідно з Комплексною цільовою програмою боротьби зі злочинністю на 1996-2000 роки, затвердженою Указом Президента України від 17 вересня 1996 року № 837 (837/96), передбачено також розроблення проекту Кримінально-виконавчого кодексу.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Проведення подальшої роботи щодо набуття членства України в європейських конвенціях з питань кримінального судочинства.

Прийняття нового Кримінально-процесуального кодексу України, який враховував би положення європейських конвенцій з питань кримінального судочинства, а в подальшому врахування відповідних норм в проекті Виправно-трудоного кодексу.

Складання списку нормативних актів ЄС, що регулюють надання правової допомоги у кримінальних справах, переклад їх назв, а також відібраних актів.

Консультації з Єврокомісією (її органами) щодо повноти переліку нормативних актів ЄС, а також щодо доцільності та порядку адаптації їх положень у законодавстві України.

Вивчення досвіду іноземних держав у питаннях адаптації законодавства ЄС в галузі надання правової допомоги у кримінальних справах.

Аналіз законодавства України з метою виявлення розбіжностей у сфері регулювання надання правової допомоги у кримінальних справах та виявлення норм, що потребують перегляду або скасування.

Розроблення законопроектів, у тому числі про внесення змін до законодавства України, з метою його адаптації до права ЄС.

Підвищення кваліфікації відповідних співробітників державних органів з питань права ЄС у сфері надання правової допомоги у кримінальних справах, а також їх мовна підготовка.

15.5. Боротьба з корупцією

Поточна ситуація

Корупція серед державних посадових осіб може призвести до зниження ефективності всіх видів урядових програм, ускладнення розвитку держави і створення загрози для розвитку громадянського суспільства.

Переважна більшість злочинів скоюється учасниками організованих злочинних угруповань шляхом поширення впливу на посадових осіб органів державної влади та залученням їх до корупції та хабарництва. Тому боротьбі з цим негативним явищем приділяється особлива увага. Так, у 1998 році було виявлено 216 фактів хабарництва, вчинених учасниками організованих злочинних угруповань (проти 132 у 1997 році).

Вживаються відповідні заходи щодо неухильного додержання вимог Закону України «Про боротьбу з корупцією» (356/95-ВР)

та Указу Президента України «Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998-2005 роки» (367/98).

Із складених у минулому році 6902 адміністративних протоколів за корупційні діяння на органи і підрозділи внутрішніх справ припадає 3828 (55,5 відсотка) адміністративних протоколів, з них 2985 складено на державних службовців різних рангів, 561 — на депутатів різних рівнів. До суду направлено 3712 адміністративних протоколів, у тому числі 2972 — на державних службовців, 459 — на депутатів.

Важливою умовою розповсюдження корупції в суспільстві є особиста користь та низький рівень свідомості деяких осіб, що здійснюють адміністративно-розпорядчі функції, інколи неналежна організація порядку підбору і розстановки кадрів в органах державної влади і управління, невисока соціально-економічна захищеність державних службовців.

Іноземний досвід свідчить, що разом з існуючими нормативно-правовими актами ефективно протидіють корупції відповідні кодекси етики, в яких враховані, зокрема, національні та культурні традиції.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Використання досвіду європейських держав щодо подолання корупції:

забезпечення реальної, гарантованої незалежності судової та правоохоронної системи держави;

поєднання правових реформ з іншими формами боротьби з корупцією — економічними, фінансовими, соціальними, організаційними, культурно-освітніми;

підвищення ролі громадськості, її постійної поінформованості (обізнана громадська організація може ефективним чином підтримувати будь-яку антикорупційну кампанію).

Перегляд адекватності кримінального законодавства України, зокрема його процесуальних норм про реагування на будь-які прояви корупції, та відповідних санкцій, які забезпечують належне дотримання цих норм.

Вдосконалення адміністративних та інших механізмів реагування на корупційні діяння і зловживання владою.

Встановлення чіткої процедури виявлення корупційних діянь, розслідування та засудження винних посадових осіб.

Ратифікація кримінальної та цивільної Конвенцій Ради Європи про боротьбу з корупцією.

Впровадження рекомендацій щодо посилення боротьби з корупцією:

XIX Європейської конференції міністрів юстиції (995_692) (Мальта, 1994 рік);

двадцяти керівних принципів по боротьбі з корупцією, що затвердив Комітет міністрів Ради Європи (Страсбург, 1997 рік);

Другої наради керівників держав та урядів Ради Європи (Страсбург, 1997 рік).

Запровадження досвіду програми «Октопус» (впроваджена багатодисциплінарною групою Ради Європи з питань корупції спільно з ЄС, в якій беруть участь 16 східноєвропейських держав, у тому числі й Україна).

Проведення порівняльних крос-культурних кримінологічних досліджень організованої злочинності.

З метою встановлення відповідальності державних службовців та запобігання випадкам корупції прийняти Кодекс основних правил поведінки державного службовця, що пройшов експертизу в Раді Європи. Забезпечити функціонування постійно діючого семінару з питань протидії корупції та боротьби з організованою злочинністю та впровадження Програми міжнародної співпраці у діяльності щодо запобігання корупції.

Провести аналіз законодавства стосовно забезпечення захисту громадян від корупції, враховуючи при цьому міжнародно-правові норми та рекомендації.

Здійснити предметну систематизацію антикорупційного законодавства та інших нормативно-правових актів з метою виявлення прогалин, протиріч, інших недоліків та підготувати пропозиції щодо їх усунення.

Провести аналіз судової практики щодо розгляду справ про оскарження неправомірних дій посадових осіб, які утискають права громадян.

Вивчити питання повноти правового та фізичного захисту свідків, працівників засобів масової інформації та інших осіб, які допомагають викриттю винних у вчиненні корупційних діянь, внести пропозиції щодо його гарантованого забезпечення.

Розділ 16. ЗОВНІШНЯ ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

16.1. Торговельні та міжнародні економічні зв'язки

16.1.1. Вступ до Світової Організації Торгівлі (СОТ)

Поточна ситуація

Україна розпочала переговорний процес щодо вступу до Світової Організації Торгівлі (СОТ) у 1995 році. З того часу від-

булось 7 засідань Робочих груп СОТ з питань вступу України, останнє з яких пройшло 12 липня 2000 року. Нині Україна перебуває в стані двосторонніх переговорів з доступу до ринку товарів та послуг майже з 30 країнами. Партнерами на переговорах є ЄС, США, Японія, Канада, Австралія, країни ЦЄАВТ та інші.

Значна частина роботи з вступу України до СОТ проводиться в рамках Міжвідомчої комісії з питань вступу України до Світової організації торгівлі, до складу якої входять представники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади України, народні депутати України тощо.

Українська офіційна делегація взяла участь у 3 Міністерській конференції держав-членів СОТ (30 листопада-3 грудня 1999 року у м. Сіетл, США) як спостерігач.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Дотримання принципу непогіршення торгового режиму, так званого принципу «stand-still».

Довідково. Зокрема, країна не повинна підвищувати рівень тарифного захисту, натомість результатом переговорів щодо вступу України до СОТ має стати погодження ставок мита і графіків їх трансформації.

Отже, в частині, що стосується переговорів щодо товарів, невідкладного вирішення у надзвичайно стислі терміни потребує питання доопрацювання графіка зниження тарифів. Одним з можливих результатів цієї роботи може стати проект змін до Концепції трансформації митного тарифу України на 1996-2005 роки відповідно до системи ГАТТ/СОТ, яка затверджена Указом Президента України від 6 квітня 1996 року № 255 (255/96), що передбачає зменшення рівня тарифного захисту з урахуванням взятих Урядом України тарифних зобов'язань в рамках Програми розширеного фінансування.

Забезпечення гармонізації національного законодавства у сфері правил митної оцінки (прийняття нової редакції Митного кодексу України (1970-12)).

Забезпечення дотримання вимог системи СОТ під час створення сприятливого інвестиційного режиму (зокрема, в автомобілебудівній галузі).

Забезпечення недискримінації та національного режиму в сфері оподаткування (стягнення податку на додану вартість, акцизного та інших зборів). Особливого значення набуває прийняття Податкового кодексу України.

Забезпечення проведення двосторонніх консультацій та переговорів на експертному рівні стосовно доступу до ринку товарів з державами-членами СОТ. Підготовка і підписання відповідних документів за результатами консультацій та переговорів.

Визначення та усунення проблемних питань у сфері нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічних відносин.

Підготовка та впровадження заходів щодо реалізації пропозицій із забезпечення гарантованого взаємного доступу до товарних ринків України та держав-членів СОТ.

Набуття повноправного членства в СОТ.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Послідовне забезпечення подальшої гармонізації українського законодавства до норм і принципів ГАТТ/СОТ стосовно:

відповідності практики та законодавства в сфері технічного регулювання (стандартизація та сертифікація), а також санітарних та фітосанітарних заходів вимогам угод СОТ;

дотримання вимог системи СОТ при створенні сприятливого інвестиційного режиму;

гармонізації національного законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності відповідно до положень СОТ.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Лібералізація доступу на ринки зв'язку і телекомунікацій, транспортних послуг, страхових послуг, починаючи з певного періоду часу (наприклад, з 2005 року) через приєднання України до відповідних секторальних угод та ініціатив.

Фінансові потреби

Як свідчить практика, при впровадженні вже існуючих домовленостей з ЄС, зокрема УПС (998_012), що є однією з передумов реалізації Програми, слід передбачити фінансування витрат, пов'язаних із вирішенням спірних питань. Так, пунктом 3 статті 96 цієї Угоди (998_012) передбачається застосування посередницької процедури. При цьому послуги як мінімум одного з трьох мирових посередників (консоліатора) мають оплачуватися з державних джерел. Згідно із попередніми розрахунками кошторис витрат такого консоліатора може становити 250-300 тис. доларів США.

У разі ймовірності виникнення спорів, для вирішення яких одна із сторін УПС (998_012) наполягатиме на застосуванні посередницької процедури, раз у 2-3 роки обсяги відповідного фінансування на термін дії Програми можуть становити близько 600-900 тис. доларів США. Зазначені витрати було б доцільно віднести пропорційно до розділів 7 Програми («Економічні та фіскальні питання»), 11 («Якість життя та навколишнього природного середовища»), 13 («Інформаційне суспільство») та 16 («Зовнішня політика»).

Також до бюджету Програми необхідно включити сплату членського внеску до щорічного бюджету функціонування Секретаріату СОТ.

Згідно з рішенням Ради представників ГАТТ/СОТ, починаючи з 1 січня 1994 року, сума внеску держав, що мають статус спостерігача, встановлена у розмірі 50 відсотків мінімального внеску договірних сторін, що сплачуються за послуги, які їм надаються. Наприклад, у 1999 році Україна сплатила 18165 швейцарських франків.

Якщо враховувати щорічне зростання бюджету СОТ та статус України як держави-спостерігача, то до бюджету Програми на короткостроковий та середньостроковий періоди (до 2004 року включно) необхідно включити суму у розмірі 90000 швейцарських франків, а на довгостроковий період за умови вступу України до СОТ ще приблизно 110000 швейцарських франків.

16.1.2. Співробітництво з державами Центральноєвропейської асоціації вільної торгівлі

Поточна ситуація

Центральноєвропейська асоціація вільної торгівлі (СЕФТА) заснована у березні 1993 року Вишеградською Трійкою (Угорщина, Чехословаччина та Польща). Після розпаду Чехословаччини Трійка перетворилась на Четвірку, у січні 1996 року до угруповання приєдналась Словенія, 12 квітня 1997 року у Бухаресті підписано документ про приєднання до СЕФТА Румунії, а у липні 1998 року до СЕФТА приєдналась Болгарія.

Необхідними умовами вступу до угруповання є: асоційоване членство в ЄС, членство в СОТ та підписання угод про вільну торгівлю з кожною із держав-членів СЕФТА.

Оскільки взаємна торгівля промисловою продукцією між державами-членами СЕФТА вже на 90 відсотків є безмитною, а повне скасування обмежень планується на 2000-2001 роки, експерти держав-членів СЕФТА вважають важливим завданням розширення

змісту співробітництва в рамках угруповання та прийняття нових членів. Останнім часом ця теза набула ще більшої ваги, бо деякі з держав-членів цього угруповання (Чехія, Угорщина і Польща) визнані кандидатами на вступ до ЄС у так званій «першій хвилі».

Беручи до уваги зазначене, якнайшвидше приєднання України до СЕФТА дозволило б зберегти їй присутність на ринках цих країн хоча б не в меншому обсязі, ніж у даний час. Тому Українська Сторона продовжує порушувати перед Європейською комісією та державами-кандидатами на вступ до ЄС питання про непогіршення умов торговельно-економічного співробітництва між Україною та державами-кандидатами після входження останніх до ЄС.

У 1997 році з Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Болгарією, а в 1998 році з Чехією підписано програмні документи щодо етапів лібералізації торгівлі та створено робочі групи експертів, які повинні напрацювати конкретні пропозиції до текстів відповідних Угод.

Меморандуми про поетапну лібералізацію взаємної торгівлі передано також Словенії, Румунії.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Здійснити необхідні заходи щодо вступу України до СЕФТА.

16.1.3. Торгівля текстилем та одягом

Поточна ситуація

Під час переговорів між делегаціями України та ЄС, що відбулися 14-15 жовтня 1999 року, вирішено, що торгівля текстилем між Україною та ЄС регламентуватиметься пролонгованою Угодою у формі обміну листами (994_482), яка діятиме в 1999-2000

роках до моменту прийняття нової Угоди про торгівлю текстильною продукцією на період 2000-2002 або 2000-2003 роки.

Відповідно до Угоди у формі обміну листами (994_482):

ЄС збільшив імпорتنі квоти на 1999 рік по восьми найважливіших категоріях текстильної продукції українського походження (категорії 5, 26, 27, 29, 50 — на 50 відсотків; категорії 6, 7, 15, 16 — на 60 відсотків).

Постановами Кабінету Міністрів України від 27 вересня 1999 року № 1798 (1798-99-п) та від 24 січня 2000 року № 121 (121-2000-п) «Про внесення змін до ставок ввізного мита на окремі види товарів та до деяких постанов Кабінету Міністрів України» ставки ввізного мита на товари легкої промисловості знижені до рівня, який діяв за станом на 1 січня 1996 року.

Переговори між Україною та ЄС стосовно нової Угоди про торгівлю текстильною продукцією на період 2000-2002 або 2000-2003 роки, яка матиме на меті повну лібералізацію торгівлі текстильною продукцією, сторони розпочали в липні 2000 року.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Продовження у 2000 році переговорів стосовно укладення нової довгострокової угоди, метою якої є повна лібералізація торгівлі текстилем, паралельно з приведенням українських тарифів до рівнів, які застосовуються ЄС.

16.1.4. Угоди про режим найбільшого сприяння

Поточна ситуація

УПС (998_012) створює можливості для України і ЄС, узгоджуючи свою торговельну політику, просуватися до встановлення повномасштабного режиму найбільшого сприяння.

Україною укладено угоди про режим найбільшого сприяння в галузі економіки з 65 країнами світу, в тому числі з державами-кандидатами «першої хвилі» розширення ЄС.

Короткострокові (2000-2001 роки) та середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети

Подальше виконання УПС (998_012) щодо гарантування режиму найбільшого сприяння в рамках реалізації Спільної робочої програми імплементації УПС на 2000-2001 роки.

Вивчення і аналіз винятків з режиму найбільшого сприяння, які існують в Україні, та розроблення графіка їх подальшого усунення.

Аналіз можливих труднощів та суперечностей під час перехідного періоду держав-кандидатів на вступ до ЄС щодо їх торговельних взаємовідносин з іншими державами, зокрема тими, що надають їм сприятливий торговий режим.

Вивчення і аналіз угод, укладених ЄС, протоколів і основних принципів, на яких побудовано торговельно-економічне співробітництво ЄС з третіми державами.

Навчання та експертна допомога з боку ЄС.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Аналіз угод, укладених Україною з іншими державами, а також анулювання угод про режим найбільшого сприяння, підписаних з іншими державами (угоди, які повинні бути анульовані у зв'язку з вступом до ЄС).

Аналіз угод про режим найбільшого сприяння, укладених Європейським Союзом з третіми державами, а також протоколів

і керуючих принципів для виявлення зобов'язань та можливостей, які з'являються в Україні у результаті приєднання до ЄС.

16.1.5. Попереджувальні антидемпінгові та компенсаційні заходи

Поточна ситуація

Щодо експорту з України державами-членами ЄС встановлено:

остаточне антидемпінгове мито (у 1994 році) стосовно чавуну, переробленого в чушки, у розмірі 149 екю за тонну;

квоти на плоский та сортовий прокат, які діють до 2001 року;

демпінгові мита в розмірі від 5,1 до 36,5 відсотка на безшовні труби;

попереднє антидемпінгове мито на сталеві канати та кабель у розмірі 5/4,8 відсотка митної вартості.

Щодо імпорту промислової продукції держав-членів ЄС в Україну:

здійснюється спільна робота підприємств, заінтересованих міністерств, інших центральних органів виконавчої влади щодо застосування так званого «Антидемпінгового кодексу України», який включає 6 таких законів України від 22 грудня 1998 року:

«Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» (330-14);

«Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» (331-14);

«Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» 332-14);

«Про внесення змін до Закону Української РСР «Про зовнішньоекономічну діяльність» (335-14);

«Про внесення змін до Закону України «Про систему оподаткування» (333-14);

«Про внесення змін до Закону України «Про Єдиний митний тариф» (334-14).

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Забезпечення ефективного механізму застосування положень УПС (998_012) та законів так званого «Антидемпінгового кодексу України».

Завершення організаційного оформлення галузевих об'єднань (асоціацій, корпорацій, компаній) щодо захисту внутрішнього та завоюванню зовнішнього ринків промислової продукції.

Підвищення ефективності діяльності утвореної постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1999 року № 253 (253-99-п) Ради експортерів при Кабінеті Міністрів України.

Освоєння механізму застосування так званого «Антидемпінгового Кодексу України», що передбачає:

узагальнення досвіду процедури порушення антидемпінгового (антисубсидійного, спеціального) розслідування;

формування бази даних для застосування законів так званого «Антидемпінгового кодексу України»;

підготовка в установленому порядку матеріалів для розгляду Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі щодо захисту національного товаровиробника від зростаючих обсягів імпорту.

Заходи:

запровадити моніторинг основних секторів внутрішнього і зовнішнього ринків, які мають істотне значення для економіки України;

визначити загрозу антидемпінгових розслідувань стосовно експорту товарів походженням з України у державах-членах ЄС і вжиття запобіжних заходів;

визначити і обґрунтувати необхідність антидемпінгових розслідувань щодо імпорту в Україну;

встановити контроль за станом чутливого експорту та імпорту промислових товарів;

підготувати пропозиції щодо упереджувальних антидемпінгових остаточних заходів.

16.1.6. Контроль експорту стратегічних товарів

Поточна ситуація

Реалізація державної політики в галузі експортного контролю щодо забезпечення інтересів національної безпеки, дотримання міжнародних зобов'язань України, пов'язаних з нерозповсюдженням зброї масового знищення, засобів її доставки та обмеженням передач звичайних озброєнь; реалізація заходів, спрямованих на встановлення державного контролю за здійсненням міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю; розроблення проектів нормативно-правових актів, пов'язаних з регулюванням діяльності у цій галузі покладено на Державну службу експортного контролю — урядовий орган державного управління, що діє у складі і підпорядкований Міністерству економіки України.

З метою контролю за експортом стратегічних товарів у рамках ЄС розроблено Європейський контрольний список, який на цей час використовується державами-членами ЄС як рекомендований для врахування під час розроблення та удосконалення національних списків контрольованих товарів.

Україна є державою-учасницею таких міжнародних режимів експортного контролю, як Вассенаарські домовленості, режим

контролю за ракетними технологіями, Група ядерних постачальників, Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення (995_182), і має відповідні національні списки контрольованих товарів, які було розроблено Державною службою експортного контролю України та затверджено відповідними постановами Кабінету Міністрів України.

Списки товарів військового призначення та товарів подвійного використання, розроблені відповідно до зобов'язань у рамках Вассенаарської домовленості, визначаються відповідно постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 1997 року № 1358 (1358-97-п) та постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 року № 1005 (1005-96-п) (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 серпня 1998 року № 1320 (1320-98-п)).

Положення про порядок державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення затверджено згаданою вище постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 1997 року N 1358 (1358-97-п).

Список товарів, що використовуються або можуть бути використані у створенні ракетної зброї, розроблений відповідно до зобов'язань у рамках Режиму контролю за ракетними технологіями, а також особливості здійснення державного контролю за міжнародними передачами виробів ракетної техніки, обладнання, матеріалів, програмного забезпечення і технологій, що використовуються або можуть бути використані у створенні ракетної техніки, визначаються постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 563 (563-95-п) «Про затвердження Положення про порядок державного контролю за міжнародними передачами товарів, що використовуються або можуть бути використані у створенні ракетної зброї».

Список ядерних матеріалів, технологій, обладнання, установок, спеціальних неядерних матеріалів, а також обладнання

і технологій подвійного використання, що стосуються ядерної діяльності та можуть бути використані у створенні ядерної зброї, розроблений відповідно до зобов'язань у рамках режиму «Група ядерних постачальників», особливості здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів, що стосуються ядерної діяльності та можуть бути використані у створенні ядерної зброї, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 1996 року № 302 (302-96-п) «Про затвердження Положення про порядок контролю за експортом, імпортом і транзитом товарів, що стосуються ядерної діяльності та можуть бути використані у створенні ядерної зброї».

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Застосування в існуючих національних списках контрольованих товарів кодів товарів за системою їх класифікації у рамках ЄС.

Щорічне внесення коректив у вигляді змін та доповнень до національних контрольних списків.

Виконання Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення (КХЗ) (995_182), зокрема:

підготовка нормативної бази для здійснення контролю за експортом хімічних товарів подвійного використання та вдосконалення системи експортного контролю в галузі торгівлі хімікатами;

розроблення правил та процедур своєчасного надання відповідної інформації (повідомлень про передачі) Національному органу України з виконання Конвенції (995_182), створення відповідної бази даних таких передач.

16.1.7. Приєднання до Генералізованої системи преференцій

Поточна ситуація

Генералізована система преференцій (ГСП) — це список тарифів для промислових та сільськогосподарських товарів, нижчих від тарифів, що надаються за статусом найбільшого сприяння, тобто своєрідна система митних пільг, які надаються промислово розвинутими державами, в тому числі членами ЄС, державам, що розвиваються, та державам з перехідною економікою, а також державам-членам митного союзу.

Метою цієї системи є стимуляція економічного розвитку через експорт. Вона спрямована на розширення переліку експортних товарів, особливо промислових товарів, при цьому тарифні знижки найбільш націлені на слабо розвинуті та неконкурентоспроможні галузі та товари.

З 1 січня 1993 року Україна користується перевагами Генералізованої системи преференцій. Це дає можливість Україні продавати вищезазначені товари на ринку ЄС дешевше, ніж інші країни. Теоретично близько половини українського експорту може мати користь зі знижених тарифів ГСП, але до цього часу українські експортери не повною мірою використали свої можливості. Через це, наприклад, у 1997 році було недоотримано коштів у сумі, еквівалентній 7,5 відсотка вартості експорту до ЄС за цей рік.

З 1995 року було запроваджено нову Генералізовану систему преференцій ЄС, дія якої негативно позначилась на розвитку приватного сектору у західних та центральних регіонах України (зокрема у текстильній, швейній та сільськогосподарській галузях) через скасування преференцій на низку позицій продукції українського виробництва.

В основі внутрішнього забезпечення приєднання промислового комплексу України до Генералізованої системи преференцій покладено урядову стратегію забезпечення підвищення конкурентоздатності промисловості України. Ця стратегія зорієнтована на поліпшення використання власних ресурсів, максимальне використання можливостей ефективного промислового розвитку, визначення структурних пріоритетів, формування економічних умов для розвитку вітчизняного виробництва.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Проведення переговорів з Європейською комісією щодо розширення номенклатури продукції українського виробництва, яка підпадає під дію Генералізованої системи преференцій.

Залучення технічної допомоги з боку ЄС для повного використання переваг, які можна отримати від участі у цій системі.

Забезпечення дотримання Україною легітимного субсидування щодо преференційного експорту до ЄС відповідно до Угоди про субсидії та компенсаційні заходи ГАТТ 1994 року.

Вивчення можливості впровадження пілотних проектів виробництва в Україні побутових товарів з наступним їх експортом до ЄС в рамках преференційного режиму ЄС.

16.2. Митниця

Поточна ситуація

Діяльність митних органів України провадиться на основі Закону України «Про митну справу в Україні» (1262-12) та відповідно до Митного кодексу України (1970-12).

Митний кодекс (1970-12), який було прийнято в 1991 році, на сьогоднішній день не повністю відповідає реаліям, що склалися у зовнішньоекономічній сфері. Тому фахівцями Державної митної служби України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України було підготовлено проект нового Митного кодексу України, в якому враховано не тільки сучасну економічну ситуацію в Україні, але й найновіші тенденції розвитку митної справи у світі, і в тому числі в ЄС. Цей проект прийнятий у першому читанні Верховною Радою України, доопрацьовується з урахуванням зауважень та пропозицій депутатів для винесення на друге читання.

Методи роботи української митниці нині мають багато спільних рис з такими, що застосовуються в інших державах світу і, зокрема, в державах ЄС. Однак, враховуючи різний ступінь економічного розвитку, ступінь розвитку свідомості суб'єктів зовнішньоекономічних відносин в Україні та, наприклад, в державах ЄС, можна виділити деякі відмінності у діяльності митних служб України та держав ЄС:

відсутність у українських митників повноважень на здійсненні оперативно-розшукової діяльності;

відсутність цілісної системи аналізу ризиків;

відсутність права на здійснення контролю апостеріорі (перевірка цільового використання товарів та інших предметів, ввезених в Україну тим або іншим суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності).

Це, в свою чергу, впливає на якість та повноту виконання Державною митною службою України обов'язків, які на неї покладено державою.

Крім цього, недостатньо розвинутою на сьогоднішній день є митна інфраструктура. Особливо гострою ця проблема є в пунктах пропуску на державному кордоні України з Білоруссю та Росією. Недостатньо розвинута інфраструктура та рівень оснащеності

пунктів пропуску на цих кордонах призводять до непоодиноких випадків порушення митних правил, що в свою чергу завдає великої шкоди державі (у тому числі і недобору митних платежів). Тому одним з найважливіших завдань, які стоять на сьогоднішньому етапі розвитку митної справи, є розвиток інфраструктури митних органів та їх оснащення необхідним обладнанням.

Транзит товарів через територію України здійснюється відповідно до Закону України «Про транзит вантажів» (1172-14), що набув чинності 13 листопада 1999 року, в якому враховано вимоги міжнародних договорів України та інших нормативно-правових актів про транзит вантажів.

У рамках заходів щодо вступу України до СОТ йде поступове зниження ставок мита відповідно до Концепції трансформації митного тарифу України (255/96), підготовлено і внесено на розгляд Верховної Ради України законопроект про Єдиний митний тариф України, який відповідає вимогам, що ставляться до подібних документів європейського рівня. В основу проекту нового Єдиного митного тарифу України покладено новий державний класифікатор УКТЗЕД, що ґрунтується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів версії 1996 року. Прийняття нового Єдиного митного тарифу України сприятиме забезпеченню виконання податкового законодавства України в частині оподаткування ввізним митом. Також створено усі передумови для імплементації 7-ої статті ГАТТ-94 «Митна вартість» (поступово відмінюються мінімальні ціни, підготовлено проекти нормативних документів)

Створено Центральну митну лабораторію та кілька регіональних митних лабораторій, які на сьогоднішній день потребують дооснащення для виконання покладених на них функцій. Разом з тим за оцінками європейських експертів рівень підготовки співробітників митних лабораторій є досить високим.

З метою підготовки висококваліфікованих фахівців і перепідготовки та підвищення кваліфікації співробітників митних органів у місті Дніпропетровську було створено Академію митної служби України. Крім того, у містах Києві та Хмельницькому успішно функціонують Центри підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, які проводять підготовку фахівців за основними напрямками діяльності митної служби.

Співробітництво з митними службами держав-членів ЄС здійснюється на основі Протоколу про надання взаємної адміністративної допомоги в митних справах, а також з деякими країнами ЄС на основі двосторонніх угод про співробітництво в митних справах. З 1991 року налагоджено співробітництво з Генеральним директором Європейської комісії з питань митниці та непрямого оподаткування. На даний час підготовлено до підписання Угоди про співробітництво в митних справах з Грецькою Республікою. Опрацьовуються аналогічні угоди з Австрією та Бельгією.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Визначення основних розбіжностей у митному законодавстві України та ЄС.

Прийняття нового Митного кодексу України, який відповідатиме стандартам ЄС.

Прийняття нового Єдиного митного тарифу України.

Приєднання України до Конвенції з Гармонізованої системи опису та кодування товарів (995_079), 1996 рік.

Приєднання до Митної конвенції А.Т.А (995_428) та Конвенції про тимчасове ввезення (995_472), 1990 рік.

Підготовка фахівців з питань митного законодавства ЄС, а також мовна підготовка кадрів.

Вивчення досвіду держав-кандидатів до вступу в ЄС.

Підготовка підґрунтя для подальшого впровадження системи аналізу ризиків та вибіркового контролю.

Створення сприятливих умов для успішного виконання проєктів за Програмою прикордонного співробітництва щодо розбудови та облаштування пунктів пропуску «Тиса» та «Ягодин».

Виконання проєктів за Програмою Tacis «Митниця-4».

Середньострокові (2002-2003 роки) та довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Розроблення та прийняття нормативно-правових та підзаконних актів, які забезпечать належне виконання положень нового Митного кодексу України.

Приєднання до Кіотської конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (995_643).

Удосконалення системи організації та управління Державної митної служби України, що відповідатиме стандартам ЄС.

Розвиток ефективної системи управління персоналом, яка відповідатиме цілям діяльності митної адміністрації, вимогам національного та європейського законодавства і визначатиме людські ресурси найціннішими в її структурі.

Розроблення та імплементація етичних норм, якими повинна керуватися митна адміністрація і які міститимуть правила професійної та особистої поведінки усіх співробітників митної служби.

Розроблення, впровадження та регулярний перегляд довгострокової стратегії підготовки кадрів для митної служби.

Вироблення та впровадження стратегії стягнення митних платежів, що забезпечить їх належне нарахування, стягнення, підрахунок та відповідатиме стандартам ЄС.

Підвищення ефективності митного контролю, заснованого на системі аналізу ризиків, в портах, аеропортах, на державному кордоні та в інших районах митної території, що забезпечить спрощення митних процедур для пасажирів та вантажів і водночас сприятиме належному стягненню митних платежів та захисту економічних інтересів держави.

Удосконалення співробітництва між різними органами виконавчої влади та службами, що працюють на прикордонних та внутрішніх митних постах.

Удосконалення правової бази з наданням усіх необхідних повноважень працівникам служб, які ведуть боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил, що забезпечить спроможність виявлення, попередження та розслідування митних правопорушень і підготовки адміністративних та кримінальних справ з метою покарання порушників митного законодавства.

Забезпечення умов для діяльності митних лабораторій та їх оснащення з метою забезпечення спроможності чіткого визначення природи товарів, їх тарифної класифікації, походження та митної вартості, що у свою чергу сприятиме збільшенню стягнених митних платежів та перешкоджатиме ввезенню недоброякісних та небезпечних товарів.

Підготовка програми довгострокового інвестування в розвиток митної інфраструктури та її чітке виконання.

Удосконалення транзитної системи для повної імплементації положень Спільної конвенції по транзиту (995_166).

Створення ефективного механізму інформування суспільства про діяльність митних органів, забезпечення вчасного повідомлення про зміни та доповнення до митного законодавства.

Удосконалення єдиної комп'ютерної мережі митної служби та її інтеграція в інші комп'ютерні мережі правоохоронних органів.

Проведення необхідних заходів для підготовки до приєднання України до конвенцій Всесвітньої митної організації.

Подальший розвиток двосторонніх та багатосторонніх відносин між Україною та державами-членами ЄС у галузі митної справи.

Розділ 17. ЗОВНІШНЯ І БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА

Поточна ситуація

Між Україною та ЄС налагоджено високий рівень зовнішньополітичних відносин, діє розгалужена система політичного діалогу, що включає щорічні саміти Україна-ЄС на найвищому рівні, регулярні зустрічі міністрів закордонних справ України та Трійки ЄС, зустрічі політичних директорів, експертів тощо. Досягнуто значного рівня взаєморозуміння між Україною та ЄС з питань міжнародного співробітництва та двосторонніх відносин. Прийняття ЄС Спільної стратегії щодо України засвідчило перехід стратегічного партнерства сторін у реальну площину, наповнення відносин спільними заходами, спрямованими, зокрема, на підтримку проєвропейського вибору України.

Нинішня ситуація у зовнішньополітичних відносинах України та ЄС може бути охарактеризована як постійний процес

зближення сторін та набуття двосторонніми відносинами стійких рис стратегічного партнерства, однак з іншого боку, — як співробітництво з невизначеним майбутнім: Україна проголосила своєю метою європейську інтеграцію та вступ до ЄС, Євросоюз же, вітаючи прагнення України і не заперечуючи її право на вступ до ЄС, не готовий сьогодні перейти до відносин з Україною як державою-кандидатом на членство в ЄС.

ЄС поступово набирає все більшої ваги у вирішенні питань європейської безпеки. Беручи до уваги взаємопов'язаність безпеки України та ЄС, останній розуміє необхідність поглиблення двосторонніх відносин у цій сфері. Потенційно, двостороннє співробітництво у сфері безпеки може стати одним з рушіїв європейської інтеграції України.

На нинішньому етапі відносини Україна-ЄС у сфері безпеки знаходяться у стадії формування. Його напрямками є співробітництво у створенні системи урегулювання та попередження конфліктів, опрацювання майбутньої європейської архітектури безпеки, трансатлантичного партнерства тощо. Окремими сферами двостороннього співробітництва є врегулювання конфліктів у Косово, Придністров'ї, Абхазії.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Забезпечення подальшого стабільного розвитку політичного діалогу.

Поглиблення співпраці з ЄС з виконання Спільної стратегії ЄС щодо України та планів дій по її імплементації.

Зближення позицій між Україною та ЄС з питань міжнародного життя, про що свідчило б приєднання України до спільних заяв ЄС.

Посилення діалогу та співпраці Україна-ЄС у рамках ООН, ОБСЄ, РЄ та інших міжнародних організацій.

Започаткування спільних зовнішніх ініціатив, зокрема щодо конфліктних регіонів.

Започаткування системи постійного обміну інформацією з питань ЗБП між Міністерством закордонних справ України, іншими органами України, установами держав-членів ЄС та інституціями ЄС.

Здійснення двостороннього діалогу з питань безпеки, у тому числі у рамках ОБСЄ.

Проведення двостороннього діалогу з питань роззброєння, нерозповсюдження ядерної зброї, контролю над експортом звичайних озброєнь тощо.

Здійснення Плану дій Україна-ЄС.

Опрацювання шляхів залучення України до заходів ЄС у рамках Петерберзьких завдань, акцій ЄС з урегулювання конфліктів.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Досягнення єдності позицій між Україною та ЄС з питань міжнародного співробітництва.

Періодичне прийняття Україною та ЄС спільних заяв з актуальних міжнародних питань.

Включення України до переліку держав, що приєднуються до спільних заяв ЄС.

Участь України у інформаційних зустрічах ЄС з державами-кандидатами до вступу в ЄС, зокрема до Європейської Конференції.

Довгострокові (2004-2007 роки) пріоритети

Приєднання України до Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС.

Розділ 18. АДМІНІСТРАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ

18.1. Адміністративна реформа

Поточна ситуація

Здійснення стратегічного курсу інтеграції України до ЄС, подальше становлення демократичної правової держави із соціально орієнтованою ринковою економікою вимагає створення в Україні ефективної системи державного управління, яка відповідає цінностям демократичного суспільства і забезпечує виконання конституційних завдань та функцій на кожному етапі соціально-економічного розвитку.

Концепцією адміністративної реформи в Україні, затвердженою Указом Президента України від 22 липня 1998 року № 810 (810/98), визначено основи здійснення реформування системи державного управління. Указом Президента України від 20 листопада 1998 року № 1284 (1284/98) затверджено Першочергові заходи з проведення зазначеної реформи.

З метою організаційного забезпечення проведення адміністративної реформи створена і працює Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи, утворено робочі групи з проведення реформи центральних та місцевих органів

виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та державної служби.

Відповідно до прийнятих у грудні 1999 року Указів Президента України «Про склад Кабінету Міністрів України» (1574/99), «Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади» (1573/99) та «Про систему центральних органів виконавчої влади» (1572/99) реформовано склад Кабінету Міністрів України, кількість членів якого становить 20 осіб. Передбачено, що діяльність Уряду забезпечується Секретаріатом Кабінету Міністрів України, який очолює Урядовий Секретар.

Упорядковано систему центральних органів виконавчої влади, до якої входять міністерства, державні комітети (державні служби) та центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом. При цьому міністерства визначено головними (провідними) органами в системі центральних органів виконавчої влади у забезпеченні реалізації державної політики у визначених сферах діяльності. На міністрів покладено особисту відповідальність за розроблення і впровадження Програми діяльності Кабінету Міністрів України з відповідних питань, реалізацію державної політики у визначених сферах державного управління.

На основі зазначеної класифікації проведено скорочення кількості центральних органів виконавчої влади з 90 до 47.

Кабінету Міністрів України надано право утворювати в складі центральних органів виконавчої влади урядові органи державного управління (департаменти, служби, інспекції) для здійснення управління окремими підгалуззями або сферами діяльності, а також контрольно-наглядових, регулятивних, дозвольно-реєстраційних функцій щодо фізичних і юридичних осіб. Затверджено Типове положення (386-2000-п) про ці органи.

Визначено функціональні повноваження Прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України щодо спрямування, координації і контролю діяльності органів виконавчої влади.

З метою підвищення ефективності діяльності Кабінету Міністрів України та координації роботи центральних органів виконавчої влади у формуванні та реалізації державної політики утворено урядові комітети, які є робочими органами Кабінету Міністрів України. Затверджено Загальне положення про Урядовий комітет, відповідно до якого на урядові комітети, зокрема, покладено розгляд, врегулювання розбіжностей та схвалення проектів нормативно-правових актів та інших документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України. Створено умови для участі всіх членів Кабінету Міністрів України у роботі урядових комітетів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 червня 2000 року № 915 (915-2000-п) затверджено Тимчасовий регламент Кабінету Міністрів України.

До Верховної Ради України подано як невідкладний узгоджений проект Закону України про Кабінет Міністрів України.

Проводиться робота з розроблення нових процедур діяльності як Кабінету Міністрів України, так і його Секретаріату.

Проводиться робота з підготовки проектів нових положень про центральні органи виконавчої влади та формування їх штатних розписів.

Проведено реорганізацію Адміністрації Президента України відповідно до нових завдань і пріоритетів її діяльності на сучасному етапі реформування державного управління.

Указами Президента України запроваджено посаду Постійного представника Президента України в Кабінеті Міністрів України та затверджено Положення (466/2000) про нього.

Утворено Державне управління справами як єдиний спеціальний державний орган з матеріально-технічного, фінансового,

соціально-побутового та іншого забезпечення діяльності Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України, інших державних органів.

Введено в дію Закони України «Про місцеві державні адміністрації» (586-14), «Про столицю України — місто-герой Київ» (401-14), «Про джерела фінансування органів державної влади» (783-14). Для забезпечення їх реалізації прийняті відповідні нормативно-правові акти.

Відповідно до Концепції адміністративної реформи (810/98) розроблено і Указом Президента України від 14 квітня 2000 року № 599 (599/2000) затверджено Стратегію реформування системи державної служби в Україні, яку попередньо схвалено Координаційною радою з питань державної служби при Президентові України. Крім того, зазначеною Координаційною радою розглянуто законопроект про внесення змін і доповнень до Закону України «Про державну службу». В даний час законопроект допрацьовується з урахуванням висловлених зауважень.

Кабінетом Міністрів України внесено до Верховної Ради України проект Закону України про службу в органах місцевого самоврядування.

Розроблено проект Концепції державної регіональної політики, який зараз допрацьовується.

З метою упорядкування структури місцевих державних адміністрацій Кабінетом Міністрів України видано постанови від 27 квітня 2000 року № 733 (733-2000-п) «Про примірні переліки управлінь, відділів, інших структурних підрозділів Київської міської та районної у місті Києві державних адміністрацій» та від 18 травня 2000 року № 821 (821-2000-п) «Про упорядкування структури місцевих державних адміністрацій», реалізуються інші заходи, спрямовані на реформування системи державного управління.

Короткострокові пріоритети (2000-2001 роки)

Здійснення організаційно-правових заходів реформування ключових елементів системи державного управління:

прийняття законів України про Кабінет Міністрів України, про адміністративно-територіальний устрій України, про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, про державний контроль у сфері діяльності органів виконавчої влади та їх посадових осіб, про внесення змін і доповнень до Закону України «Про державну службу» (3723-12), про службу в органах місцевого самоврядування в Україні, про місто-герой Севастополь, а також кодексу загальних правил поведінки державних службовців;

продовження роботи над проектами законів України про програму державної підтримки і розвитку місцевого самоврядування, про органи самоорганізації населення, адміністративно-процесуального кодексу України та Адміністративно-процесуальний (процесуальний) кодекс;

зaproвадження відповідно до Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 червня 2000 року № 915 (915-2000-п), Тимчасового положення про Секретаріат Кабінету Міністрів та Тимчасового положення про Службу Прем'єр-міністра України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 року № 761 (761-2000-п), нових процедур роботи Кабінету Міністрів України та його Секретаріату;

забезпечення утвердження стратегічної ролі міністрів як ключових суб'єктів формування та реалізації політики Кабінету Міністрів України у відповідній сфері управління;

завершення роботи щодо розроблення та затвердження положень про центральні органи виконавчої влади;

завершення роботи з формування структури управління у відповідних сферах управління, що включає затвердження спеціальних директивних наказів щодо спрямування і координації діяльності визначених центральних органів виконавчої влади через відповідних міністрів, утворення у складі міністерств та інших цен-

тральних органів виконавчої влади відповідних урядових органів державного управління та затвердження положень про них;

завершення на основі проведеного функціонального обстеження роботи щодо усунення дублювання функцій органів виконавчої влади та впровадження нових функціонально-структурних моделей міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;

упорядкування структури місцевих органів виконавчої влади шляхом оптимізації структурних підрозділів відповідних місцевих державних адміністрацій з урахуванням особливостей розвитку регіонів;

здійснення підготовки нормативно-правових актів щодо врегулювання питань комунальної власності, державної підтримки розвитку місцевого самоврядування, порядку утворення та діяльності органів самоорганізації населення, передачі територіальним громадам та утвореним ними органам необхідних повноважень, майна і фінансових ресурсів для самостійного вирішення значної частини питань розвитку відповідної території;

впровадження заходів щодо реалізації Стратегії реформування системи державної служби в Україні на 2000-2001 роки, затверджених Указом Президента України від 26 липня 2000 року № 925 (925/2000), удосконалення класифікації посад державних службовців, забезпечення належного функціонування та розвитку єдиної державної комп'ютерної системи «Кадри»; забезпечення конкурсності, об'єктивності, прозорості і гласності під час прийняття на державну службу та просування по службі; удосконалення підготовки кадрів для державної служби;

продовження роботи з підвищення престижу державної служби, удосконалення системи оплати праці, усунення місцевих та міжвідомчих розбіжностей, гармонізація співвідношення умов оплати праці кожного службовця з результатами його атестації та оцінкою професійної діяльності;

використання засобів масової інформації з метою формування об'єктивної громадської думки щодо характеру діяльності державних службовців;

здійснення заходів щодо запобігання проявам корупції серед державних службовців, подальшого удосконалення декларування доходів державних службовців, посилення етичних вимог та визначення загальних правил їх поведінки;

здійснення поступового переходу до професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців за сертифікованими у галузі «Державне управління» програмами навчання у системі акредитованих для цієї процедури навчальних закладів;

проведення аналізу сучасної практики державного управління та вжиття заходів з метою створення стабільної, професійної, високоефективної та авторитетної державної служби, підвищення її престижу;

вжиття заходів щодо залучення технічної допомоги з боку ЄС з метою розроблення проектів нормативно-правових актів, адаптації законодавства України з питань адміністративної реформи до вимог ЄС.

Середньострокові пріоритети (2002-2003 роки)

Завершення формування нормативно-правової бази системи державного управління.

Заходи:

визначення переліку заходів, спрямованих на завершення формування системи виконавчої влади;

удосконалення процедур і методів підготовки і прийняття управлінських рішень відповідно до нових цілей, змісту управлінської діяльності;

впровадження програм навчання та підвищення кваліфікації державних службовців відповідно до нової ролі державної служби у реформованій системі державного управління;

законодавче врегулювання нової системи оплати праці та інших умов і гарантій праці державних службовців;

створення системи адміністративних судів як інструменту забезпечення законності у сфері державного управління та захисту прав і свобод громадян, порушених у процесі адміністративної діяльності органів виконавчої влади та їх посадових осіб, процедура розгляду справ у яких регулюватиметься Адміністративно-процесуальним кодексом України;

запровадження державного контролю у сфері діяльності (головним чином фінансової та соціальної) органів виконавчої влади та їх посадових осіб на основі нормативно-правової бази, створеної на попередньому етапі, та продовження удосконалення цієї бази;

організація служби в органах місцевого самоврядування;

упорядкування на основі створеної на попередньому етапі нормативно-правової бази адміністративно-територіального устрою для забезпечення формування реального суб'єкта місцевого самоврядування — територіальної громади, що матиме фінансові та матеріальні можливості для виконання делегованих їй державою функцій та надання населенню повноцінних громадських послуг;

залучення міжнародної технічної допомоги для розвитку та удосконалення інституційної бази в рамках адміністративної реформи та її механізмів впровадження.

18.2. Підготовка та підвищення кваліфікації державних службовців

Поточна ситуація

Законом України «Про державну службу» (3723-12) (стаття 7) та відповідними нормативними документами повноваження з організації навчання та професійної підготовки державних службовців державних органів та їх апарату покладено на Головне управління державної служби України, яке є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом.

Існуюча в Україні система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців базується на положеннях Указу Президента України від 10 листопада 1995 року № 1035 (1035/95) «Про затвердження Програми кадрового забезпечення державної служби та Програми роботи з керівниками державних підприємств, установ і організацій». Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 року № 167 (167-97-п) система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців включає освітньо-професійні програми підготовки, перепідготовки і професійні програми підвищення кваліфікації державних службовців, додаткові програми функціональної спеціалізації «Державне управління», акредитовані навчальні заклади, що реалізують зазначені програми, та органи, що здійснюють управління підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації державних службовців.

До мережі навчальних закладів зазначеної системи належать: Українська Академія державного управління при Президентові України, до загальної структури якої входять 4 філіали та Інститут підвищення кваліфікації кадрів. Академія здійснює підготовку магістрів державного управління та навчання державних службовців для роботи на посадах I-IV категорій.

До цієї ж системи входять 55 вищих навчальних закладів, з яких 9 визначено для підготовки магістрів у галузі «Державне управління» за спеціальністю «Державна служба». Ці навчальні заклади здійснюють підготовку магістрів державної служби для роботи на посадах державних службовців V-VII категорій за спеціалізаціями «Право», «Економіка», «Адміністративний менеджмент», «Кадровий менеджмент», «Соціальна сфера» тощо.

В системі працює 27 центрів підвищення кваліфікації державних службовців і керівників державних підприємств, установ і організацій, що діють в Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі, всіх областях України, а також 46 галузе-

вих навчальних закладів післядипломної освіти, що здійснюють підвищення кваліфікації державних службовців, які займають посади V-VII категорій.

В рамках Проекту «Інституційне удосконалення державної служби та організація професійного навчання державних службовців в Україні» за програмою Tacis, який реалізовано Головним управлінням державної служби України протягом 1998-1999 років, закладено певний фундамент щодо поліпшення нормативно-правового забезпечення державної служби, а також здійснено ряд заходів з вдосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців з урахуванням вимог ЄС. Для реалізації короткострокових та середньострокових пріоритетів доцільно вивчити досвід держав-членів ЄС у цій сфері шляхом започаткування нового проекту.

***Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети***

Вдосконалення загальнодержавної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні (810/98) та Стратегії реформування системи державної служби (599/2000), зокрема:

організація вивчення законодавства ЄС відповідно до пріоритетних сфер, визначених Концепцією адаптації законодавства України до законодавства ЄС, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 року № 1496 (1496-99-п);

реалізація програм навчання та підвищення кваліфікації державних службовців з використанням позитивного досвіду організації та функціонування систем державної служби в найбільш розвинутих європейських державах;

розроблення з урахуванням норм ЄС державних вимог (стандартів освіти) до змісту програм з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців за спеціальністю

«державне управління», проведення сертифікації програм професійного навчання державних службовців відповідно до зазначених вище вимог;

оптимізація системи навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації державних службовців;

розширення підготовки та перепідготовки державних службовців за спеціальностями «державне управління», «державна служба» та за спеціалізаціями з економіки, права, соціальної, гуманітарної, кадрової політики;

удосконалення програм навчання державних службовців на основі широкого запровадження результатів науково-дослідних робіт;

розроблення наукової програми розвитку державного управління та державної служби.

18.3. Регулятивні та наглядові органи в різних галузях

Поточна ситуація

Проведення єдиної державної регуляторної політики є необхідною передумовою підвищення ефективності функціонування приватного сектору економіки та збільшення його частки у ВВП країни. Саме значне зменшення ступеня втручання держави у діяльність підприємств дозволить залучити до них іноземний та український приватний капітал, створити велику кількість нових робочих місць, суттєво поліпшити процес структурного реформування економіки країни.

В Україні засновано Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, на який покладено завдання проведення та координації заходів з дерегуляції економіки. Прийнято Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (1775-14), яким встановлено чіткі та

прозорі правила у сфері ліцензування підприємницької діяльності, зменшено кількість видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню, із 101 до 41, запроваджено десятиденний термін для прийняття рішення про видачу ліцензій та трирічна тривалість їх дії, законодавчо закріплено порядок реєстрації підприємств одним відомством протягом 5 днів, спрощено процедури перевірок підприємств. Кабінет Міністрів України підготував проект Концепції дерегуляції, в якій викладено програму регуляторної реформи.

18.3.1. Регулювання фондового ринку

Поточна ситуація

Правові засади здійснення державного регулювання ринку цінних паперів та державного контролю за випуском та обігом цінних паперів та їх похідних визначаються Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (448/96-ВР).

Державне регулювання ринку цінних паперів здійснює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Короткострокові (2000-2001 року) та середньострокові (2002-2003 року) пріоритети

Удосконалення регулятивної основи функціонування фондового ринку на основі розширення саморегулювання та оптимізації системи державного регулювання суб'єктів фондового ринку.

Створення системи моніторингу фондового ринку, що дасть змогу забезпечити достатність інформації щодо функціонування його суб'єктів для потреб інвесторів та повною мірою реалізувати функції контролю та нагляду за діяльністю професійних учасників фондового ринку.

Створення в Україні цілісної системи організованої торгівлі цінними паперами.

Створення системи підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів на фондовому ринку.

Підвищення рівня знань населення з питань функціонування фондового ринку шляхом проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та оперативного висвітлення необхідної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій.

Інституційні потреби

Існуючий кадровий потенціал, його організаційна структура, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення, фаховий рівень не дозволяють у повному обсязі реалізувати Програму, у першу чергу, через недостатній рівень знань та кваліфікації державних службовців України у галузі європейської інтеграції і права. Програми навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, реалізація яких відбувається в Україні зараз, не спроможні розв'язати цю проблему.

Для досягнення необхідного рівня інституційної спроможності, включаючи всі аспекти, необхідним вважається здійснення таких заходів:

організаційно-методичне забезпечення:

створення сучасної ефективно діючої системи досліджень відповідності права України законодавству ЄС; реформування системи вищої юридичної та економічної освіти з метою її адаптації до стандартів ЄС з цього питання; розроблення програми спеціальної підготовки та перепідготовки державних службовців з питань європейської інтеграції і права;

підвищення кваліфікації, навчання фахівців, відповідальних за здійснення заходів з реалізації Програми інтеграції:

створення та забезпечення роботи, починаючи з 1 січня 2001 року, Центру підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців з питань європейської інтеграції і права;

інформаційне забезпечення підрозділів, відповідальних за інтеграційні питання;

створення та забезпечення роботи, починаючи з 1 січня 2001 року, Центру інформації з питань європейської інтеграції і права;

створення або поліпшення існуючої технічної та технологічної бази (комп'ютерне обладнання та інша офісна техніка, локальна мережа, підключення до Internet тощо);

вдосконалення комп'ютерного забезпечення всіх ключових центральних органів виконавчої влади України; виділення у розпорядження підрозділів з питань європейської інтеграції окремого персонального комп'ютера для обміну інформацією з питань європейської інтеграції і права та їх об'єднання у єдину мережу з підключенням у online-режимі на основі Центру інформації з питань європейської інтеграції і права; підключення їх до мережі Internet, до електронної пошти.

Розділ 19. ФІНАНСОВІ ПИТАННЯ

19.1. Внутрішній контроль

Поточна ситуація

В Україні внутрішній контроль за фінансами здійснюють ряд державних органів та служб, а саме: Державна податкова адміністрація України, Державне казначейство України, Рахункова палата, Державна митна служба України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Фонд державного майна України, Пенсійний фонд України.

Згідно з Указом Президента України від 15 грудня 1999 року № 1573 (1573/99) створено Головне контрольно-ревізійне управління як центральний орган виконавчої влади.

Головне контрольно-ревізійне управління, контрольно-ревізійні управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі відповідно до завдань, покладених на державну контрольно-ревізійну службу:

організують роботу підпорядкованих контрольно-ревізійних підрозділів щодо проведення ревізій та перевірок, узагальнюють наслідки документальних ревізій та перевірок і у випадках, передбачених законодавством, повідомляють про них органи законодавчої та виконавчої влади;

проводять ревізії та перевірки фінансової діяльності, стану збереження коштів і матеріальних цінностей, достовірності обліку і звітності в міністерствах, державних комітетах та інших органах виконавчої влади, в державних фондах, бюджетних установах, а також на підприємствах і в організаціях, які одержують кошти з бюджету та з державних валютних фондів;

проводять ревізії та перевірки правильності витрачання державних коштів на утримання місцевих органів виконавчої влади, установ і організацій, що діють за кордоном і фінансуються за рахунок державного бюджету;

проводять ревізії та перевірки повноти оприбуткування, правильності витрачання і зберігання валютних коштів;

здійснюють контроль за усуненням недоліків і порушень, виявлених попередніми ревізіями та перевітками;

розробляють інструктивні та інші нормативні акти про проведення ревізій та перевірок;

здійснюють методичне керівництво і контроль за діяльністю підпорядкованих контрольно-ревізійних підрозділів, узагальнюють досвід проведення ревізій та перевірок і поширюють його серед контрольно-ревізійних служб, розробляють пропозиції про удосконалення контролю;

здійснюють заходи щодо добору, розстановки, виховання, професійної підготовки і перепідготовки кадрів;

подають організаційно-методичну допомогу контрольно-

ревізійним службам центральних та місцевих органів виконавчої влади;

здійснюють заходи щодо комп'ютеризації і створення інформаційно-аналітичної системи державної контрольно-ревізійної служби, забезпечують ведення державної статистичної звітності контрольно-ревізійної роботи;

беруть участь у наукових, соціологічних дослідженнях і розробках державних програм боротьби із злочинністю у сфері економіки;

розглядають листи, заяви і скарги громадян про факти порушення законодавства з фінансових питань.

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Прийняття Верховною Радою України Бюджетного кодексу України.

Отримання консультативної та технічної допомоги з внутрішнього контролю.

Вивчення практичного досвіду держав ЄС з питань організації внутрішнього управління та контролю.

Розроблення програм із внутрішнього контролю в Україні.

19.2. Державний бюджет

*Короткострокові (2000-2001 роки) та
середньострокові (2002-2003 роки) пріоритети*

Специфіка формування і використання коштів державних цільових фондів, які включаються до складу бюджету (Державний фонд сприяння зайнятості населення України, Фонд України соціального захисту інвалідів, Фонд охорони навколишнього природного середовища), та існування інших видатків, що здій-

снюються за рахунок цільових надходжень (наприклад, коштів, що надходять від реалізації надлишкового озброєння, військової техніки, іншого майна Збройних Сил України, збору за геолого-розвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету, відрахувань та зборів на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування, збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства тощо), вже давно вимагає їх відокремлення від видатків, що здійснюються за рахунок загальних доходів. Зазначені категорії вимагають запровадження окремих, дещо відмінних від встановлених для бюджетних (загальних) видатків, процедур, врахування особливостей їх походження, природи використання, зрештою ролі, що відведена їм у бюджетному процесі.

Для вирішення цих питань, починаючи з 2000 року, бюджет розділено на дві складові частини: загальний фонд та спеціальний фонд. Запропонований поділ бюджету повинен забезпечити прозору та реальну систему оцінки усіх джерел доходів і визначених пріоритетів їх витрачання.

Загальний фонд бюджету включає доходи бюджету, що не призначені на конкретну мету, і є загальними ресурсами бюджету; видатки бюджету, які здійснюються за рахунок загальних ресурсів бюджету; різницю між доходами та видатками загального фонду бюджету. При цьому надходження від здійснених запозичень, видатки на обслуговування боргу, виконання державних гарантій і забезпечення зобов'язань включаються тільки до загального фонду бюджету.

Доходи та видатки загального фонду визначені як загальні надходження та загальні видатки.

Спеціальний фонд бюджету включає доходи на конкретну мету (спеціальні доходи) та видатки, які проводяться за рахунок цих доходів (спеціальні видатки).

Обов'язковою умовою функціонування спеціального фонду є те, що видатки здійснюються лише у межах коштів, одержаних на цю мету в даному фонді. Залишки коштів на кінець року зараховуються на рахунки спеціального фонду (державних цільових фондів та бюджетних установ і організацій за власними надходженнями) для проведення видатків у наступному бюджетному році.

Довгострокові пріоритети (2004-2007 роки)

Завершення до 2005 року передачі об'єктів соціально-культурної сфери, що перебувають на балансі суб'єктів господарювання, до комунальної власності та відповідної зміни джерел фінансування.

Поетапне здійснення системи заходів, спрямованих на збільшення частки доходів населення у структурі валового внутрішнього продукту, впорядкування заробітної плати у бюджетній сфері, вифішення проблеми погашення заборгованості із заробітної плати у бюджетній сфері та інших соціальних виплат.

Скорочення окремих видів дотацій та субсидій, які виділяються з бюджету. Завершення процесу доведення рівня оплати житлово-комунальних та інших послуг, що надаються населенню, до їх фактичної вартості.

Проведення послідовної політики щодо послаблення фінансової залежності України від міжнародних фінансових організацій та іноземних держав в частині залучення зовнішніх джерел фінансування бюджетного дефіциту.

Реалізація заходів, спрямованих на зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування, забезпечення його фінансової незалежності шляхом закріплення за місцевими бюджетами доходів, достатніх для здійснення їх функцій.

Подальше вдосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення їх стабільності, посилення заінтересованості місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у підвищенні рівня власних доходів та своєчасному зборі податків.

Зміцнення доходної бази місцевих бюджетів шляхом запровадження порядку сплати платежів до бюджету філіями і дочірніми підрозділами підприємств і організацій за місцем їх знаходження до відповідних місцевих бюджетів.

19.3. Загальна оцінка інституційних та фінансових потреб на реалізацію Програми

Оцінки щодо необхідної інституційної підтримки сформульовані майже в кожному підрозділі Програми. Загальну формалізовану оцінку рівня визначення інституційних потреб наведено у таблиці 19.1.

При узагальненні оцінок інституційних потреб у таблиці 19.1 класифіковано такі їх види:

організаційно-методичне забезпечення;

нові органи (створення нових структур для виконання завдань, пов'язаних з інтеграційними процесами);

кадри (підвищення кваліфікації, навчання фахівців, відповідальних за здійснення заходів щодо реалізації Програми);

інформаційне забезпечення підрозділів, відповідальних за інтеграційні питання;

технічна/технологічна база (створення або поліпшення існуючої технічної та технологічної бази, комп'ютерне обладнання та інша офісна техніка, локальна мережа, підключення до Internet тощо);

вдосконалення розподілу компетенції або реалізація нових функцій існуючими структурними одиницями;

розвиток відповідних інфраструктур з метою створення умов для поліпшення інтеграційних процесів (наприклад, формування спільної банківської, транспортної та промислової інфраструктур з метою подальшого розширення співробітництва з ЄС).

Таблиця 19.1

*Загальна характеристика інституційних потреб
Програми інтеграції України до ЄС*

Розділ програми	Вид потреб						
	організаційно-методичне забезпечення	Нові органи	Кадри	Інформаційне забезпечення	Вдосконалення розподілу компенсації	Технічна/технологічна база	Інфраструктура
3. Судова система	+	+	+	+		+	
4.1.2 Виконання зобов'язань перед РЄ					+		
4.2. Економічні, соціальні та культурні права	+*						
4.3. Захист інформації про особу	+			+			
4.4. Суспільна інформованість	+	+	+	+	+	+	+
6.1.1. Державні закупівлі		+	+	+		+	
6.1.2. Державна допомога		+	+		+		
6.1.3. Захист прав інтелектуальної власності		+					
6.1.4. Бухгалтерський облік та аудит	+						
6.2. Вільний рух товарів		+					

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ
НА ЄВРОПЕЙСЬКУ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНУ ІНТЕГРАЦІЮ

6.2.2. Стандартизація та оцінка відповідності	+	+	+	+			
6.3. Вільний рух капіталу							+
6.4. Вільний рух послуг	+			+	+		
6.5. Вільне пересування осіб	+						
6.6. Конкуренція		+**	+	+	+		
6.7. Приватизація		+					
7.2. Статистика	+		+	+	+	+	
7.3. Оподаткування		+		+			
8. Секторальна політика							
8.1. Промисловість					+		+
8.2. Сільське господарство			+	+		+	
8.3. Енергетика					+	+	
9. Соціальне наближення							
9.1.1. Зайнятість	+	+					
9.1.2. Соціальні гарантії	+		+		+		
9.1.3. Соціальний захист	+	+	+	+	+		
10.1. Регіональна політика та наближення	+	+			+		
10.2. Регіональне співробітництво	+	+**			+	+	+
11.1. Охорона довкілля	+	+	+	+	+	+	+
11.2. Захист прав споживачів			+	+			

ДОДАТКИ

11.3. Охорона здоров'я	+	+	+	+	+	+	
12. Інновації	+	+*		+		+	
13. Інформаційне суспільство	+	+		+		+	
14. Освіта, навчання та мо- лодь			+				
15. Правосуддя та внутрішні справи	+	+	+	+	+	+	+

* Недержавні органи.

** Включаючи недержавні органи.

Інституційна підтримка Програми в цілому ще не може бути повністю визначена у всіх аспектах, особливо з врахуванням проваджуваної радикальної адміністративної реформи.

Але детальний аналіз запитів, сформульованих в окремих підрозділах Програми, дозволить прийняти відповідні рішення щодо зміцнення органів, які безпосередньо передбачені УПС (998_012) (Українські частини Ради, Комітету з питань співробітництва, їх підкомітети та Секретаріат), а також підрозділів ключових міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які визначені відповідальними за питання співробітництва з ЄС і наближення України до європейського нормативно-правового поля.

Особливого зміцнення потребують підрозділи, відповідальні за співробітництво з ЄС, у Міністерстві економіки України, Міністерстві транспорту України, Міністерстві аграрної політики України, Міністерстві фінансів України. Це повинні бути окремі підрозділи, а не ті, у функціях яких є багато інших питань, безпосередньо не пов'язаних з європейською інтеграцією. Обов'язковими нормами для працівників цих підрозділів повинні стати вільне володіння офіційними мовами ЄС, сучасні знання світової еконо-

міки та міжнародних відносин, макроекономіки та європейського права, здатність до аналітичної роботи на рівні експертів ЄС.

Повинні бути сформульовані чіткі положення щодо центрального органу, відповідального за впровадження Програми, забезпеченого достатніми повноваженнями та кадровим потенціалом, фінансовою підтримкою.

Фінансове забезпечення Програми тісно пов'язане з інституційним і є найскладнішою проблемою. Нині Україна навряд чи зможе 3-4 відсотки свого бюджету виділяти на інтеграційні заходи інституційного плану, як це роблять держави-кандидати на вступ до ЄС.

У розділі II Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615 (615/98), передбачено:

розробити програму фінансування заходів з інтеграції України до ЄС відповідно до Стратегії (615/98) (пункт 1 статті 2);

здійснювати фінансування цих заходів за рахунок бюджетних коштів, коштів приватних осіб і програм допомоги ЄС Україні (пункт 2 статті 2).

Оцінки та розрахунки фінансових потреб, наведених в окремих розділах Програми, у деяких випадках можуть бути перебільшені у зв'язку з тим, що виконавці іноді намагаються віднести до них усі витрати на утримання управлінських структур замість оцінки прямих витрат на інтеграційні заходи виключно інституційного характеру, — підвищення кваліфікації та мовна підготовка працівників, створення нових або перепрофілювання існуючих підрозділів, переклад та порівняльний аналіз нормативно-правових документів України та ЄС, реалізація планів законопроектних робіт, організаційне, інформаційне та наукове забезпечення інтеграційного процесу тощо.

Як один з можливих підходів до розроблення програми фінансування доцільно під час визначення бюджету Програми на 2001 рік взяти до уваги:

оцінки фактичних витрат підрозділів центральних органів виконавчої влади, відповідальних за співробітництво з ЄС, у 1999 році та очікуваних витрат на 2000 рік;

оцінки та розрахунки фінансових потреб, наведених в окремих розділах Програми;

порівняльний аналіз витрат на проведення інтеграційних заходів України та окремих держав-кандидатів на вступ до ЄС.

Агреговані оцінки бюджету Програми на 2001 рік при відповідному обґрунтуванні можуть бути запропоновані для врахування їх окремою статтею під час підготовки проекту державного бюджету на 2001 рік.

Разом з тим необхідно зауважити, що в окремих державах-асоційованих членах ЄС виконання положень національних програм забезпечено цільовим фінансуванням за рахунок коштів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, передбачених у державних бюджетах.

Передбачене Указом Президента України від 24 лютого 1998 року № 148 (148/98) рішення щодо створення в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади структурних підрозділів з питань співробітництва з ЄС у межах існуючої штатної чисельності призвело до того, що у деяких органах європейською інтеграцією практично не займаються.

За даними опитування оціночна чисельність зайнятих державних службовців, що відповідали за питання впровадження УПС (998_012), у 1999 році становила 124 посадові особи (в перерахунок на повну зайнятість виключно цими питаннями державних службовців усіх категорій).

У деяких центральних органах виконавчої влади (Міністерство праці та соціальної політики України, Державна податкова адміністрація України, Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва України) цей показник становив менше однієї штатної одиниці.

Результати оцінки обсягів фінансування європейської інтеграції в Україні наведено в таблиці 19.2.

Для порівняння у табл. 19.3 представлено дані про фінансування інтеграційних заходів однієї з держав-кандидатів на вступ до ЄС — Чеської Республіки.

Таблиця 19.2

**Обсяги фінансування заходів центральних органів
виконавчої влади України щодо реалізації УПС (998_012)
у 1999 році з державного бюджету**

(оцінка)

Назва центрального органу виконавчої влади	Обсяг фінансування тис. гривень	Відсотки
Міністерство юстиції України	29,65	4,03
Міністерство закордонних справ України	59,30	8,06
<i>(Представництво України при ЄС)</i>	<i>41,51</i>	<i>5,64</i>
Міністерство аграрної політики України	11,86	1,61
Міністерство внутрішніх справ України	8,90	1,21
Міністерство економіки України	225,34	30,62
Міністерство палива та енергетики України	35,58	4,83
Міністерство освіти і науки України	31,43	4,27
Міністерство екології та природних ресурсів України	11,86	1,61

ДОДАТКИ

Міністерство праці та соціальної політики України	2,96	0,40
Міністерство транспорту України	42,70	5,80
Міністерство фінансів України	5,93	0,80
Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи	14,82	2,01
Державна митна служба України	11,86	1,61
Державна податкова адміністрація України	0,18	0,02
Державний комітет промислової політики України	29,65	4,03
Державний комітет зв'язку та інформатизації України	23,72	3,22
Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва	0,19	0,02
Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України	43,88	5,96
Державний комітет статистики України	53,37	7,25
Державний комітет у справах охорони державного кордону України	8,90	1,21
Антимонопольний комітет України	29,65	4,03
Національна комісія регулювання електроенергетики України	0,59	0,08
Міністерство охорони здоров'я України	5,93	0,80
Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України	5,93	0,80
Разом	8	100,0

Таблиця 19.3

*Обсяги фінансування заходів ключових міністерств,
відомств Чеської Республіки на реалізацію
Національної Програми інтеграції до ЄС з
державного бюджету та інших джерел, 2000 рік*

Міністерства, відомства	Обсяг фінансування, млн. чеських крон	Питома вага у загальному обсязі, відсотки
Міністерство транспорту та комунікацій	15396,8	39,37
Міністерство промисловості та торгівлі	5625,3	14,38
Міністерство праці та соціальних справ	4036,2	10,32
Міністерство внутрішніх справ	3459,7	8,85
Міністерство з питань регіонального розвитку	3297,9	8,43
Міністерство юстиції	2614,1	6,68
Міністерство сільського господарства	1523,2	3,89
Міністерство охорони довкілля	906,1	2,32
Адміністрація державних резервів	750,0	1,92
Міністерство освіти, молоді та спорту	543,1	1,39
Міністерство фінансів	327,0	0,84
Міністерство охорони здоров'я	174,3	0,45
Державний офіс європейської інтеграції	137,5	0,35
Міністерство закордонних справ	134,0	0,34
Чеський офіс статистики	87,0	0,22

Міністерство культури	30,0	0,08
Офіс захисту економічної конкуренції	29,0	0,07
Чеський Національний Банк	22,2	0,06
Державний офіс ядерної безпеки	10,6	0,03
Офіс промислової власності	4,0	0,01
Разом	39108,0	100,00

В Україні відносно малу частку становлять євроінтеграційні витрати у сфері транспорту, праці та соціальної політики, юстиції, внутрішніх справ і, навпаки, більш висока питома вага витрат на інтеграційні заходи у сферах статистики, конкурентної політики, інтелектуальної власності. Безумовно, ці статистичні висновки не можуть бути взяті за єдину основу для прийняття рішень щодо перерозподілу й без того мізерного фінансування, але вони заслуговують на увагу при подальшому опрацюванні шляхів розв'язання проблеми фінансової підтримки європейської інтеграції в Україні.

Фінансування витрат на реалізацію Програми інтеграції України до ЄС не передбачено у Державному бюджеті України на 2000 рік (1458-14). Для забезпечення фінансової підтримки реалізації Програми з Державного бюджету України у 2001 році міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, які задіяні у Програмі та перелік яких затверджено Розпорядженням Президента України від 6 липня 2000 року № 240 (240/2000-рп), необхідно розробити кошторис можливих витрат. На думку Міністерства фінансів України, зазначені витрати після розгляду та погодження можуть бути включені до загальних витрат на утримання центральних органів виконавчої влади. Проте, як і у випадку з реалізацією Указу Президента України від 24 лютого 1998 року № 148 (148/98), це не гарантує того, що виділені кошти дійсно будуть витрачатись на реалізацію зазначеної Програми.

Основні показники економічного розвитку України

Показник	Роки				
	1995	1996	1997	1998	1999
ВВП					
Номинальний ВВП, млн.грн*	54516	81519	93365	103869	126127
Реальний ВВП (у відсотках до попереднього періоду)	-12,2	-10	-3	-1,7	-0,4
Промислове виробництво					
Обсяг промислової продукції (у порівняльних оптових цінах у відсотках до попереднього періоду)	-12	-5,1	-0,3	-1	4,3
Інвестиції					
Прямі зовнішні інвестиції (нетто), млн. доларів США*	413	541	615,6	718	437,2
Зовнішня торгівля товарами та послугами					
Сальдо зовнішньої торгівлі, млн. USD - всього*	-1203	-894	424	351	2335,3
з державами ЄС		-892,9	-1350,1	-787,5	
Платіжний баланс					
Сальдо рахунку поточних операцій, млн. доларів США	-1152	-1185	-1335	-1296	3242*****
Сальдо рахунку руху капіталів і фінансів, млн. доларів США	878	946	2120	2106	-239*****

ДОДАТКИ

Населення і зайнятість					
Кількість населення, млн. чол.***	51,7	51,3	50,9	50,5	50,1
Кількість безробітних, тис. чол.**	126,9	351,1	637,1	1003,2	1174,5
Ціни					
Індекс споживчих цін (ІСЦ), у відсотках зміни	181,7	39,7	10,1	20	19,2
Індекс оптових цін у промисловості, у відсотках зміни	172,1	17,3	5	35,4	15,7
Рівень життя					
Середня зарплата в цілому, гривень за місяць	81	137,8	156,2	167,5	194,3
Реальна середня зарплата в цілому, гривень за місяць	36,9	35	34,2	33,2	31,4
Грошові доходи населення, млн. гривень	23697	40311	50764	55322	61776
Бюджет					
Дефіцит державного бюджету, у відсотках до ВВП	-6,6	-4,9	-6,6	-2,2	-1,5
Діяльність банківської системи					
Чисті валютні резерви Національного банку України, млн. гривень**	-742	-499	-33	-6892	-9706
Ставка рефінансування (встановлена), річна	131	62,3	24,6	61,6	50
Відсоткова ставка по кредитах (зважена середня), річна	107,1	77	49,1	54,5	53,4
Відсоткова ставка по депозитах (зважена середня), річна	61,2	34,3	18,2	22,3	20,7

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ
НА ЄВРОПЕЙСКУ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНУ ІНТЕГРАЦІЮ

Обмінні курси					
Офіційний обмінний курс**, грн./дол. США	1,79	1,89	1,90	3,43	5,216
грн./DM	1,25	1,21	1,06	2,05	2,679
грн./ECU	2,36	2,36	2,10	4,01	5,24****

* Накопичення з початку року.

** На кінець періоду.

*** На початок періоду.

**** З 1999 року грн./EUR.

***** За 3 квартали.

Додаток 2

***Динаміка основних показників
економічного розвитку України
(приріст, зниження (-) у відсотках до попереднього року)***

Показник	Роки				
	1995	1996	1997	1998	1999
Валовий внутрішній продукт	-12,2	-10,0	-3,0	-1,7	-0,4
Обсяг продукції промисловості	-12,0	-5,1	-0,3	-1,0	4,3
Валова продукція сільського господарства	-3,6	-9,5	-1,9	-9,8	-5,7
Індекс споживчих цін	377	80,3	15,9	10,6	22,7
Індекс цін виробників у промисловості	488,9	52,0	7,7	13,1	31,1

Поточний стан регіонального співробітництва

Вінницька область

Вінницька область у 1999 році здійснювала зовнішню торгівлю із 77 державами світу, включаючи практично всі держави-члени ЄС. За цей період загальний товарообіг становив 303,2 млн. доларів США, з них 95 млн. доларів США припадає на держави-члени ЄС.

Основними торговельними партнерами Вінницької області у 1999 році були Німеччина, Бельгія, Австрія, Італія, Франція.

На 1 січня 2000 року іноземними суб'єктами вкладено прямих інвестицій 13,3 млн. доларів США. Найбільший їх обсяг надійшов з Австрії, Німеччини, Іспанії, Люксембургу, Нідерландів, Англії. Найбільший інтерес у інвесторів щодо вкладення капіталу в області викликають торгівля, харчова промисловість, промисловість будівельних матеріалів, будівництво, легка промисловість, машинобудування і металообробка.

В області діє більше 200 спільних виробництв за участю підприємств та громадян 41 країни світу.

Затверджено Концепцію розвитку експортного потенціалу Вінниччини з визначенням в ній основних регіональних пріоритетів.

Між Свентокшитським воєводством (Республіка Польща) та Вінницькою областю укладено Угоду про міжрегіональну співпрацю.

Сторони взяли на себе зобов'язання сприяти реалізації розвитку своїх регіонів у галузях:

надання необхідної підтримки спільним підприємствам, господарським суб'єктам;

поширення співпраці, обмін інформацією і досвідом, а також технологіями в галузі охорони навколишнього природного середовища;

підтримка програм культурного обміну, а також співпраця та встановлення нових контактів між науковими, культурними та освітянськими закладами;

підтримка співпраці між місцевими органами самоврядування, особливо в розвитку туризму, екології.

Пожвавилися зв'язки з ЄС у рамках програми Tacis. На розвиток підприємницької діяльності в області виділено грант в 50 тис. доларів США. Ці кошти для цільового використання направлено п'яти районам області.

На 2000 рік підготовлено проект регіональної програми «Чиста вода», який має сприяти поліпшенню екологічного стану в області.

Волинська область

Держави-члени ЄС є другим за величиною торговим партнером Волині. Зовнішньоторговельний оборот з державами ЄС за 1999 рік становив 45,8 млн. доларів США, що становить 31,2 відсотка в сукупному товарообігу області. В 1999 року досягнуто позитивне сальдо взаємної торгівлі у 10,8 млн. доларів США.

З держав-членів ЄС надійшло інвестицій на суму 14,3 млн. доларів США, що становить 27,3 відсотка сукупного обсягу фінансово-матеріальних ресурсів. Найбільшими інвесторами є Швеція, Німеччина, Бельгія та Франція. Країни, першочергові кандидати на вступ до ЄС, інвестували 15,2 млн. доларів США (відповідно 30,2 відсотка).

Отримані валютні та матеріальні цінності дали змогу впровадити ряд проектів:

групою польських фінансово-кредитних установ в м. Луцьку засновано перший у державі банк з стовідсотковим іноземним капіталом — Банк Депозитно-Кредитний Лтд (Україна);

за участі компанії «СКФ» (Швеція) реалізується масштабна інвестиційна програма на ВАТ «Луцький підшипниковий завод»;

введено в експлуатацію високотехнологічну лінію з виробництва поліпропіленової плівки для потреб електротехнічної промисловості на СП «Теріхем» у рамках інвестиційного проекту, який впроваджується на ВАТ «Луцькпластмас» спільно з компаніями Словаччини та Фінляндії;

вперше в Україні на базі лікарні залізничної станції «Ковель» за допомогою німецького благодійного фонду «Діти Чорнобиля» землі Нижня Саксонія організовано ортопедичну майстерню з протезування кінцівок для людей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

За станом на 1 січня 2000 року на Волині зареєстровано 34 підприємства, заснованих спільно з представниками держав-членів ЄС, і ще 102 — з представниками Польщі, Чехії та Угорщини.

Для вирішення спільних завдань у вересні 1995 року було створено транскордонне об'єднання «Єврорегіон «Бут», до складу якого входять Волинська область, Люблінське воєводство Польщі і Брестська область Білорусі. Спільні дії сторін єврорегіону сконцентровано на вирішенні таких завдань:

поглиблення економічної, наукової, культурної та освітньої взаємодії;

реалізація єдиної транспортної політики щодо митних переходів та головних транспортних напрямків, будівництва автомагістралей та інших об'єктів дорожньої інфраструктури;

ефективне використання природних ресурсів, поглиблення взаємодії в питаннях охорони довкілля;

поширення технологічних інновацій і подальший розвиток інфраструктури, необхідної для запровадження цих інновацій;

активізація бізнес-контактів, здійснення спільних проектів у тих галузях, які представляють обоюсторонній інтерес;

формування однорідного соціально-економічного простору на основі поглиблення міжнародної кооперації між окремими підприємствами, розвиток спільної підприємницької діяльності.

У 1996 році в області розроблено і представлено на розгляд Європейської Комісії проект «Облаштування міжнародного автомобільного пункту пропуску «Ягодин/Дорогуськ», фінансування якого буде здійснюватися через Програму прикордонного співробітництва Tacis ЄС.

Серед екологічних проектів слід виділити такі:

впроваджується проект «Створення системи моніторингу на річках Західний Буг, Уж, Латориця». Його мета — проведення комплексного аналізу якості води прикордонних рік України за узгодженими, міжнародно визнаними методиками;

датське агентство з охорони навколишнього природного середовища виділило кошти на проведення заходів з ліквідації наслідків забруднення авіаційним паливом у районі авіаційно-технічної бази у місті Луцьку. Відповідний проект розроблено компанією «Крюгер Консалт» (Данія);

фонд «Європейська природна спадщина» (Німеччина) профінансував підготовку проекту «Проведення ренатуралізації частини водних угідь і боліт Шацького національного природного парку». Цим же фондом надано допомогу під час розроблення проекту розширення Шацького національного природного парку.

Ділові, культурні та промоційні зв'язки налагоджено між містами Луцьком, Хелмом і Любліном, Ковелем та Хелмом, Володимир-Волинським і Грубешовим, Володимир-Волинським районом і Грубешівським повітом. Кілька років взаємодіють

міста Луцьк і Радом (Мазовецьке воєводство), Ольштин (Вармінсько-Мазурське воєводство), Маневицький район та місто Згеж Лодзького воєводства у харчовій та будівельній галузях, легкій промисловості. У червні 1998 року підписанням Угоди покладено початок співробітництву на міжрегіональному рівні між Волинською областю та Вільнюським повітом Литовської Республіки.

В області розроблено Регіональну програму практичної реалізації курсу України на інтеграцію до ЄС.

Донецька область

Співробітництво області з іноземними партнерами держав-членів і кандидатів у члени ЄС в різних сферах значно поширилось в умовах реалізації Закону України «Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області» (356-14).

Радою з питань спеціальних економічних зон та спеціального режиму інвестиційної діяльності в Донецькій області за станом на 1 лютого 2000 року з моменту запровадження пільгового режиму інвестування схвалено для реалізації на територіях пріоритетного розвитку 71 інвестиційний проект на загальну суму 586,1 млн. доларів США, в тому числі 16 проектів здійснюватимуться за участю іноземних інвесторів держав-членів ЄС (Великобританії, Німеччини, Бельгії, Італії, Греції). Крім того, на загальних засадах залучено 259,4 млн. доларів США іноземних інвестицій.

В області здійснюється ряд проектів, що фінансуються ЄС за програмою Tacis та Британським урядовим фондом «Ноу-Хау»:

в м. Донецьку відкрито консалтинговий центр вугільної промисловості з метою передачі «ноу-хау» у сфері управління та розвитку вугільних підприємств;

в м. Маріуполі відкрито бізнес-центр, який надає інформаційно-консультаційну допомогу підприємцям.

Підписано Угоду про культурне співробітництво регіону Тампере (Фінляндія) і Донецької області на 1999-2000 роки. Також укладено міжрегіональні угоди про співробітництво з Адміністрацією Катовицького воєводства Польщі (1995 р.), Загальними Зборами області Комаром-Естергом Угорщини (1996 р.). Спільні інтереси реалізуються у вугільній промисловості, сільському господарстві.

Діють договори про співробітництво між містом Донецьком та містами Нарвою, Естонія (1996 р.), Вільнюсом, Литва (1996 р.), Шеффідом, Великобританія (1956 р.), Шарлеруа, Бельгія (1985 р.), Бохумом, Німеччина (1987 р.), Таранто, Іспанія (1985 р.), та Комп'єном (1997 р.) і Труа (1998 р.), Франція, між Маріуполем та містом Пірей і островом Калімпос (1998 р.), Греція, між Артемівськом та містами Міст, Чехія, Хайнуйка, Польща, та Слобозія, Румунія, між Горлівкою та містом Барнслі, Великобританія (1987 р.), між Макіївкою та містом Битум, Польща (1998 р.), між Торезом та містами Салломін і Авьон, Франція (1974 р.).

Дніпропетровська область

Дніпропетровською облдержадміністрацією підписано та реалізуються такі домовленості з окремими регіонами держав-членів ЄС з питань регіонального співробітництва:

Спільна заява про економічне співробітництво між землею Бранденбург (Німеччина) і Дніпропетровською областю (1993 р.);

Протокол намірів про економічне співробітництво між землею Саар (Німеччина) та Дніпропетровською областю (1994 р.);

Договір щодо побратимства, дружби і взаємовигідного співробітництва між Департаментом Рони (Франція) і Дніпропетровською областю (1995 р.)

Протокол намірів щодо регіонального співробітництва між землею Північний Рейн-Вестфалія (Німеччина) і Дніпропетровською областю (1996 р.);

Угода про співробітництво між ЮНІДО і Дніпропетровською облдержадміністрацією (1997 р.), зокрема щодо Проекту регіонального розвитку Дніпропетровської області. (Проект передбачає організацію широкого міжнародного співробітництва і активізацію інвестиційної діяльності в Дніпропетровській області на основі інвестиційних технологій ЮНІДО та ООН.)

Угода між Дніпропетровським обласним союзом промисловців та підприємців і фінансово-промисловим концерном «Гала-Капітал» з Європейською Конфедерацією малих і середніх підприємств та Союзом малих і середніх підприємств Німеччини (1999 р.)

Житомирська область

Обсяг торгівлі з державами-членами ЄС за 1999 рік становив та 60,7 млн. доларів США (що становить 34,6 відсотка від загального обсягу зовнішньоторговельного обороту області).

Внутрішнє забезпечення інтеграційного процесу реалізується через впровадження технічної допомоги з боку ЄС у рамках індикативної програми Tacis-Україна 1996-1999 роки у сфері системи соціального захисту Житомирської області:

зміцнено та модернізовано матеріально-технічну базу установ соціального захисту населення;

завершено впровадження в області автоматизованої системи обробки пенсійної документації комп'ютерними технологіями (АСОЦД/КОМТЕХ);

утворено обласний інформаційно-консультативний центр з соціальних питань;

проведено курсову перепідготовку соціальних працівників усіх територіальних центрів області.

На території області активно працюють інвестори Німеччини, Італії, Сполученого Королівства Великобританії. Приваблю-

вими для іноземних партнерів є хімічна промисловість, дерево-обробна галузь, виробництво скловиробів.

Облдержадміністрацією підписано Протокол про наміри з шведською компанією «VOLVO AB» про організацію виробництва автобусів на базі спільного підприємства із залученням інвестицій. Проектом передбачено випуск 200 автобусів на рік, що сприятиме розвитку промислової бази області і створенню додаткових робочих місць.

Регіонами області підписано ряд угод про співробітництво:

Угоду про економічне та соціально-культурне співробітництво між меріями м. Новограда-Волинського та м. Суомуссалмі, Фінляндія;

Угоду між меріями м. Новограда-Волинського, м. Солечників, Литва та м. Ломжого, Польща;

Угоду про співробітництво між Житомирською областю та Тарнувським воєводством Республіки Польща.

Підписання зазначених угод сприяло обміну інформацією, досвідом, технологіями у галузі сільського господарства і переробки сільськогосподарської продукції та збереженню навколишнього природного середовища.

Закарпатська область

Обсяг торгівлі з державами-членами ЄС за 1999 рік становив 209,6 млн. доларів США (що становить 66,6 відсотка зовнішньоторговельного обороту області). Обсяг торгівлі з країнами ЄС збільшився у 1999 році на 12,7 відсотка.

Сальдо зовнішньоторговельного балансу з державами ЄС в 1999 році, як і в 1998, продовжує залишатися позитивним (+3,3 млн. доларів США).

З держав-членів ЄС внесено іноземних інвестицій у розвиток регіону на загальну суму 29,1 млн. доларів США. Найважливішими зовнішньоторговельними партнерами області є Німеччина, Австрія, Італія, Великобританія.

Важливу роль у зміцненні партнерства у Центральній Європі відіграє багатостороннє плідне співробітництво прикордонних регіонів у рамках асоціації «Карпатський єврорегіон». На даний момент до асоціації «Карпатський єврорегіон» входять Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька області та ряд регіонів Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини. Згідно із Статутом метою Карпатського єврорегіону є організація та координація спільної діяльності, сприяння економічному, науковому, екологічному, культурному, спортивному та освітньому співробітництву, а також підтримка окремих проектів щодо розвитку прикордонної інфраструктури прикордонних регіонів, сприяння контактам і співробітництву між міжнародними організаціями.

Під егідою асоціації «Карпатський єврорегіон» проводяться ярмарки, виставки. Впроваджуються у практику двосторонні угоди про ділове співробітництво.

Паралельно з асоціацією «Карпатський Єврорегіон», завдяки підтримці Інституту досліджень «Схід-Захід» (м. Київ) у 1994 році створено Фонд розвитку Карпатського єврорегіону (ФРКЄ). Як незалежна організація Фонд зареєстрований у Словаччині, діє в межах всього Карпатського єврорегіону і надає технічну та фінансову допомогу неурядовим організаціям, а також місцевим органам влади в рамках Програми «малих грантів».

Облдержадміністрація працює над реалізацією програми Taxis з «Підтримки місцевого розвитку та туризму в Карпатському регіоні».

Мукачівська міська рада і Відомство федерального канцлера Австрії з 1996 року здійснюють спільну програму «Поліпшення водопостачання міста Мукачева».

Карпатський біосферний заповідник Рахівського району має спільні з Швейцарією та Румунією проекти з питань вивчення стану та збереження біорізноманіття Карпатського регіону. В районі за фінансової підтримки Карпатського фонду виконується проект створення передумов для екологічно зорієнтованого сталого розвитку гірських населених пунктів Рахівського району Закарпатської області.

У стадії завершення проект Tacis «Програма інформаційного центру» в м. Ужгороді міжнародної системи інформування про аварійні ситуації в басейні річки Дунай усіх придунайських країн. У січні 1999 року розпочато проект Tacis «Програма охорони навколишнього природного середовища басейну річки Дунай».

З листопада 1998 року розпочато впровадження програми Tacis «Транскордонний моніторинг і оцінка якості води річок Латориця та Уж».

Місто Ужгород тісно співпрацює та підтримує побратимські й партнерські зв'язки з м. Дармштадт (Німеччина), м. Бейкешчобо (Угорщина), м. Міхайловце та м. Кошице (Словаччина). Співпраця охоплює такі сфери суспільного життя, як обмін офіційними, освітніми, культурними, спортивними делегаціями, надання практичної допомоги у випадку надзвичайних ситуацій (наприклад, під час повені в листопаді 1998 року)

Місто Мукачево підтримує партнерські зв'язки на рівні міст-побратимів згідно з відповідними договорами з містами Матесолю (Угорська Республіка), Міелець (Республіка Польща), Сента (Республіка Югославія).

Місто Мукачеве також є учасником спільної українсько-американської програми «Партнерство громад для поширення досвіду місцевого самоврядування».

Місто Рахів має побратимські зв'язки з містами Свидником (Словаччина), Сегедом (Угорщина) та Будапештом (Угорщина).

У рамках програми Tacis Ужгородська міськрада співпрацює з муніципалітетом м. Горсенса (Данія) за програмою «Міста-побратими» над проектом «Фокус на здоров'я міста».

На сьогоднішній день міською радою спільно з органами місцевого самоврядування міст Кошице (Словаччина) та Горсенс (Данія) розробляється проект партнерства із транскордонного співробітництва за програмою Tacis-PHARE.

Запорізька область

За 1999 рік питома вага країн ЄС у зовнішньоторговельному обороті області досягла 12 відсотків (близько 200 млн. доларів США). Майже 50 успішно працюючих підприємств Запорізької області створено за участю фірм з держав ЄС.

За період 1995-1999 років надійшли значні інвестиції з держав-членів ЄС у підприємства машинобудування та харчової промисловості. На область припадає 8 відсотків від загального обсягу інвестицій, що вкладені в економіку України.

У період 1995-1999 років було надано значну технічну допомогу Запорізькій області з боку Уряду Німеччини. Більше сорока проектів у рамках програми «ТРАНСФОРМ» направлено на підтримку розвитку малих і середніх підприємств різних форм власності, проведення приватизації, реструктуризації машинобудівного комплексу області.

Створено модельний навчальний та технологічний центри з метою надання допомоги молоді у профорієнтації.

Банк даних міського кадастру, започаткований німецькими фахівцями, дає змогу займатися розробкою сучасних рішень у галузі планування та господарського використання усіх майнових споруд, які входять до складу підприємства.

Укладено Генеральну угоду між ЄБРР та Запорізькою областю про підтримку проекту «Програми інвестицій та розвитку системи водопостачання та очищення води в м. Запоріжжі».

Підписано Угоду про співробітництво з Бургарською областю (Республіка Болгарія). Успішно розвиваються побратимські відносини між містом Запоріжжям та містами Бельфором (Франція), Бірмінгемом (Великобританія), Лахті (Фінляндія), Лінцем (Австрія), Оберхаузенем (Німеччина). Постійно здійснюється обмін офіційними делегаціями муніципалітетів, міських Рад, професійний обмін фахівцями.

Івано-Франківська область

Основними партнерами області у сфері міжнародного регіонального співробітництва є країни-кандидати на вступ у ЄС — Польщею, Румунією, Словаччиною та Угорщиною.

Товарообіг з державами-членами ЄС за 1999 рік становив 53,38 млн. доларів США, а з державами-кандидатами на вступ у ЄС — 62,98 млн. доларів США.

Основними інвесторами є нерезиденти з Німеччини, Італії, Австрії, Великобританії. Станом на 1 січня 2000 року капітал нерезидентів з держав ЄС в економіці області становив суму, еквівалентну 10,7 млн. доларів США.

Івано-Франківська область є членом Асоціації «Карпатський єврорегіон», до якого, крім регіонів України, входять прикордонні регіони Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини.

Івано-Франківською областю підписано ряд міжрегіональних угод в рамках співробітництва України з державами-членами та державами-кандидатами в члени ЄС:

Меморандум про партнерство і співробітництво між Івано-Франківським міськвиконкомом і мерією м. Аянж (Франція) (9 жовтня 1996 року),

Меморандум про співпрацю між Івано-Франківською областю та землею Тіроль (Австрія) (19 червня 1997 року),

Договір про принципи відносин і розвиток співробітництва між Кошицьким краєм (Словацька Республіка) і Івано-Франківською областю (9 грудня 1997 року),

Меморандум про взаєморозуміння між Івано-Франківською обласною державною адміністрацією та транснаціональною корпорацією «Sanbar Group-SDC» (9 червня 1998 року),

Протокол про наміри, який передбачає тісну співпрацю у галузі економіки, культури, туризму і самоврядування (м. Томашов Мазовецький, Польща, 25 січня 2000 року),

Меморандум про партнерство і співробітництво між м. Косів Івано-Франківської області і мерією м. Аянж (Франція).

Розроблено проект міжрегіональної угоди між м. Надвірною Івано-Франківської області та м. Пруднік (Польща), який передає польській стороні для вивчення та внесення пропозицій.

Направлено міжрегіональні угоди для погодження у повіти Марамуреш та Ботошань (Румунія), до Підкарпатського та Опольського воєводств (Польща).

В області впроваджуються проекти в рамках програми Tacis.

Продовжується впровадження розпочатого 5 липня 1999 року проекту PRUK9802 «Підтримка місцевого розвитку та туризму Карпатського Євро регіону».

Завершився проект за підпрограмою «Сприяння культурному розвитку Коломийщини та Надвірнянщини, в рамках програми Tacis-«Бістро».

Івано-Франківська облдержадміністрація разом із адміністрацією землі Тіроль та Інститутом менеджменту м. Іннсбрука (Австрія), а також двома румунськими партнерами (адміністрація повіту Марамуреш та фундація «Renasterea Sighetcana» Sighetli Marmatiei) виступають партнерами у проектах за програмою Tacis. Розроблені Івано-Франківською облдержадміністрацією:

Мікропроект «Проведення підготовчих робіт та початкових досліджень для створення центру підтримки малого та середнього бізнесу у Івано-Франківській області (Україна) та Марамуреському повіті (Румунія)».

Малий проект «Створення центру підтримки малого та середнього бізнесу у Івано-Франківській області (Україна) та Марамуреському повіті (Румунія)».

Проект передбачає створення інформаційно-консультативного центру, в процесі роботи якого будуть проводитися:

дослідження та аналіз регіональної економіки, професійні маркетингові дослідження, поширення інформації про економічний потенціал прикордонних територій, забезпечення новостворених приватних підприємств інформацією про українські і світові ринки та шляхи залучення інвестицій, підготовка інформативних матеріалів щодо підприємств регіону;

надання консультативних послуг підприємствам в процесі їх реструктуризації та приватизації;

створення спільних підприємств;
аудит підприємств;
підготовка і супровід інвестиційних проектів;
навчання і перепідготовка керівників та фахівців малого та середнього бізнесу;
розроблення програм щодо соціально-економічного розвитку територій.

Облдержадміністрацією розробляється проект за програмою Темпус-Tacis з інституційного будівництва «Розробка та впровадження практикуму-тренінгу сучасних методів роботи в державній службі» у рамках адміністративної реформи. Партнерами проекту планується залучити інститут м. Аахена (Німеччина) та Інститут менеджменту управління при університеті м. Іннсбрука (Австрія).

Івано-Франківська область виступає партнером у проекті щодо прикордонного співробітництва за програмою Tacis «Карпатсько-адриатичне прикордонне співробітництво» (попередня назва) разом з італійським регіоном Фріулі-Венеція Джулія.

Київська область

У загальній структурі зовнішньоторговельного обороту по Київській області за 1999 рік держави ЄС становили 25,7 відсотка (106,1 млн. доларів США). Від'ємне сальдо склало 55,92 млн. доларів США.

За 1999 рік іноземними інвесторами в економіку області вкладено 14,7 млн. доларів США. Станом на 1 січня 2000 року прями іноземні інвестиції становили 266,2 млн. доларів США з 36 країн світу.

Найбільші інвестиції вкладено нерезидентами з Нідерландів, Великобританії, Німеччини, Австрії.

Значний інтерес щодо вкладення капіталу викликають у інвесторів такі галузі економіки, як харчова — 210,7 млн. доларів США (79,1 відсотка загальної суми інвестицій), внутрішня торгівля — 23,5, машинобудування та металообробка — 6,9, медична — 5,8, сільське господарство — 5,1, хімічна промисловість — 4,6 млн. доларів США.

Іноземні інвестиції вкладено у 170 підприємств області, з них майже половина (44,1 відсотка) випускають продукцію.

Серед інших напрямів співпраці з державами-членами ЄС слід виділити такі:

допомога з боку ЄС у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (створено робочу групу з представників міжнародних фінансових організацій та Європейської Комісії з метою поглиблення співробітництва в реформуванні ринку електроенергії та здійсненні моніторингу реформ, що проводяться);

співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища;

співробітництво у сфері підприємництва (у 1995 році завдяки програмі технічної допомоги ЄС Tacis та українським засновникам, серед яких головним виступив Український союз промисловців та підприємців, було створено Агентство з розвитку підприємництва (АРП) — бізнес-центр для підтримки підприємців Києва та Київської області).

Кіровоградська область

На долю країн Європи припадає 33,6 відсотка зовнішньоторговельного обороту області. Основними діловими партнерами Кіровоградщини є Австрія, Німеччина, Туреччина, Угорщина, Швейцарія.

У 1999 році в економіку області іноземними інвесторами вкладено 1,3 млн. доларів США. Загальний обсяг прямих інозем-

них інвестицій на 1 січня 2000 року становить 16,7 млн. доларів США. Найбільші обсяги інвестицій вкладені нерезидентами Греції (9,7 відсотка), Італії (6,5 відсотка), Нідерландів (6,4 відсотка), Великобританії (5,8 відсотка), Німеччини (5,3 відсотка).

Позитивним прикладом регіонального співробітництва Кіровоградської області з державами-кандидатами на вступ до ЄС є Криворізький гірничо-збагачувальний комбінат окислених руд у м. Долинська, який споруджується за фінансовою участю Румунії, Болгарії і Словаччини.

За фінансової підтримки фонду «Євразія» у Кіровограді створено Центр соціального партнерства і розвитку малого бізнесу. Розпочало свою діяльність Кіровоградське агентство з розвитку підприємництва, створене у рамках проекту «Підтримка сектора малого та середнього бізнесу в Україні» програми Tacis.

Підтримуються професійні зв'язки Кіровоградського інституту комерції з вищими навчальними закладами Європи. Створений у Кіровоградському інституті комерції при сприянні Британського уряду бізнес-консультаційний центр Knowledge Warehouse проводить у життя програму розвитку бізнес-інкубатора.

Луганська область

Держави-члени ЄС є головними діловими партнерами області. До економіки області залучено інвестицій з держав-членів ЄС на суму 25,893 млн. доларів США. Найбільший за обсягом товарообіг був з Німеччиною (61,410 млн. доларів США), Італією (45,773 млн. доларів США), Францією (16,003 млн. доларів США) та ін. В області діє близько 50 підприємств з іноземними інвестиціями з держав Європи.

У рамках Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Луганській області» (970-14) підприємствами і організаціями об-

ласті підготовлено 56 інвестиційних пропозицій на загальну суму більш як 500 млн. доларів США для реалізації в пріоритетних галузях народногосподарського комплексу.

В області здійснюється ряд проектів, що фінансуються ЄС:

Проект Tacis EDUC 96.01 «Підтримка у рішенні питань, пов'язаних з наслідками реструктуризації вугільної промисловості у Донбасі». У рамках проекту працює Програма надання підтримки малому та середньому бізнесу і зниження соціальної напруженості у результаті реструктуризації вугільної промисловості в Луганському регіоні;

Центр міжнародних технологій (Париж, Франція);

Здійснюється розроблення проекту за програмою Tacis — «Бістро».

Область бере активну участь у програмі Tacis «Споріднені міста». У рамках програми розширюються партнерські стосунки між Луганською областю та графством Рінгкобінг (Данія). Основними аспектами співробітництва є:

розвиток взаємовигідної торгівлі;

створення спільних підприємств;

вивчення можливостей для інвестування в текстильній, металообробній, харчовій промисловості.

Підписано спільний Протокол намірів про партнерське співробітництво між Луганською областю і графством Рінгкобінг. Ведеться подальша робота над проектом Угоди про партнерське співробітництво між Луганською областю і графством Рінгкобінг.

В 1999 року було укладено Угоду між Старобільським районом Луганської області та Каменногурським повітом Дольшленського воєводства Республіки Польща.

Підписано Угоду між Луганською торгово-промисловою палатою і Польсько-литовською торгово-промисловою палатою у Варшаві (1999 р.).

Львівська область

У географічній структурі зовнішньоторгового обороту Львівської області з державами-членами ЄС найбільша питома вага належить Німеччині (16,6 відсотка), Італії (5,2 відсотка) і Великобританії (3,4 відсотка).

Станом на 1 жовтня 1999 року обсяг іноземних інвестицій з держав-членів ЄС становить 21095,2 тис. доларів США, що становить 22,7 відсотка загального обсягу іноземних інвестицій, вкладених у Львівську область. Найбільшими інвесторами є Німеччина, Нідерланди, Великобританія та Люксембург.

Починаючи з 1998 року Львівська область здійснює міжрегіональне співробітництво з федеральною землею Штірія (Австрія) у рамках підписаного двостороннього меморандуму про співпрацю. Реалізується ряд проектів у галузі освіти, культури.

З 1993 року Львівська область є активним учасником міжрегіональної асоціації «Карпатський єврорегіон» — транскордонної інституції, створеної за ініціативи прикордонних регіонів Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії та України з метою координації транскордонного співробітництва та сприяння прискоренню регіонального і економічного розвитку на його території. Діяльність «Карпатського єврорегіону» повністю відповідає принципам Європейської Рамкової Конвенції з транскордонного співробітництва між адміністративно-територіальними одиницями та органами влади (995_106).

Миколаївська область

У 1999 році загальний обсяг зовнішньоторговельного обороту з державами-членами ЄС становив 91,6 млн. доларів США, в тому числі експорт — 60,7 млн. доларів США, імпорт — 30,9 млн. доларів США.

Обсяг іноземних інвестицій, що надійшли з Франції, Німеччини, Нідерландів становив 8,8 млн. доларів США.

Найбільш міцні й тривалі торговельно-економічні відносини встановлені з Німеччиною, Грецією, Нідерландами, Італією, Австрією.

Миколаївською облдержадміністрацією ініційовано укладення рамкових угод про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з містами Самсун (Туреччина), Лієпая та районом Курземе-Земгале (Латвія).

У стані реалізації Договір про співробітництво між меріями м. Трієста (Італія) та м. Миколаєва, Договір про співробітництво між меріями м. Гетеборга (Швеція) та м. Миколаєва.

Суднобудівні підприємства Миколаївщини брали участь у міжнародних виставках «Європорт» (Нідерланди) та «Суднобудування» (Греція).

Одеська область

У 1999 році зовнішньоторговельний оборот області становив 1 млрд. 629 млн. доларів США, що на 190 млн. доларів США більше від рівня 1998 року. Позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу — 372 млн. доларів США. Частка області у структурі загального експорту товарів України зросла до 5,6 відсотка.

На сьогодні засновниками 525 підприємств з іноземними інвестиціями, діючих в області, є фірми із 90 країн. Вони інвестували в розвиток економіки області 194,6 млн. доларів США, що становить близько 5 відсотків іноземних інвестицій в Україні.

Завдяки спільним діям управління, Бюро та торговельно-промислової палати м. Антверпен (Бельгія) розпочато спільний проект з просування продукції Одеського регіону з високим ступенем переробки на ринки Європейського Союзу.

У червні 1999 року було організовано проведення засідання Міжнародного трейд-клубу в Україні за участю високопоставлених представників 28 торговельно-економічних місій іноземних держав, які акредитовані в Україні.

Одеська область є дійсним членом Асамблеї Європейських Регіонів, до складу якої входять понад 300 регіонів Європи. Всі вони працюють за програмами Ради Європи та ЄС. Одеська область бере активну участь у роботі двох комітетів Асамблеї: «Схід-Захід» та з питань культури, молоді, спорту і засобів масової інформації.

Головними завданнями Асамблеї Європейських Регіонів є:
посилення представництва регіонів на рівні європейських інститутів та активізація участі регіонів у будівництві єдиної та демократичної Європи;
сприяння організації міжрегіональної кооперації і транскордонного співробітництва у Європі.

Про зростання ролі та авторитету Одеської області свідчить довіра керівництва Асамблеї Європейських Регіонів у проведенні у травні 2000 року чергової міжнародної конференції у галузі роботи з молоддю.

З жовтня 1994 року Одеська область є також дійсним членом міжнародної європейської організації Робоча Співдружність Придунайських країн (остання об'єднує 36 регіонів з 10 Придунайських країн). Головною метою зазначеної організації є сприяння співробітництву членів-регіонів з різних напрямів розвитку Дунайського простору в інтересах його населення, сприяння мирному співробітництву в Європі.

Виконуючи домовленості, досягнуті під час зустрічі президентів України, Румунії та Молдови (липень 1997 року), а також Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями (995_106), 14 серпня 1998 року в м. Галаці (Румунія) на зустрічі керівників прикордонних регіонів України (Одеська область), Республіки Молдови (райони Вулканешти, Кагул, Кантемір) і Румунії (повіти Бреїла, Галац, Тульча) було підписано документи про формування та діяльність єврорегіону «Нижній Дунай» — нового структурного прикордонного утворення, яке повинно сприяти розвитку співробітництва.

У рамках єврорегіону «Нижній Дунай» сформовано дев'ять комісій за сферами діяльності з регіонального розвитку; економіки, торгівлі і туризму; гармонізації нормативних документів, що належать до місцевої компетенції; транспорту і комунікацій; демографії; навколишнього середовища; освіти, науки, досліджень, культури, охорони здоров'я і спорту; фінансового аудиту; ліквідації наслідків стихійних лих та боротьби з організованою злочинністю. Представники Одеської області очолюють п'ять комісій.

У 1997 році започатковано співробітництво в галузі сільськогосподарства з областю Емілія-Романія (Італія), а також з грецькою областю Фтіотіда щодо проведення міжнародних промислових виставок.

29 грудня 1998 року видано Указ Президента України «Про заходи щодо створення спеціальної економічної зони «Рені» (1387/98).

Полтавська область

За період з 1996 по 1999 роки питома вага країн Європи у зовнішньоторговельному обороті області зросла з 33 відсотків до 78 відсотків. За цей же період надійшли значні інвестиції з країн Європи (Італії — 15,3, Великобританії — 11,2, Болгарії — 1,4, Польщі — 0,9 млн. доларів США) у підприємства машинобудування та харчової промисловості. Майже 60 успішно працюючих підприємств Полтавщини створено за участю фірм держав ЄС.

Успішно працює один з проектів ЄБРР (частка участі банку — 30 відсотків) АТ «Івеко-КраЗ» (м. Кременчук).

3 листопада 1994 року області надається німецька консультативна допомога у рамках програми німецького Уряду «Трансформ». За цей час в області впроваджено 16 проектів у галузях сільського господарства, легкої, будівельної промисловості, торгівлі, підвищення кваліфікації у сфері економіки. В області реалізується два проекти німецької консультативної допомоги. Найбільший — це проект післяприватизаційного консультування підприємств. Всього було проведено економічний аналіз понад 30 полтавських підприємств. Одним з напрямів роботи є консультування з метою пом'якшення соціальних відносин під час приватизації та реструктуризації підприємств.

У ході консультування створено та передано модельне рішення із створення Товариства зайнятості підприємств з метою пом'якшення заходів виробничої реструктуризації підприємства та пов'язане з цим необхідне скорочення персоналу.

З 1998 року в області реалізується ще один проект програми «Трансформ» — проект «Сприяння розвитку малих і середніх підприємств». Партнером у проекті виступає Полтавське агент-

ство Регіонального розвитку («ПОЛАРР»), яке було створено з використанням досвіду роботи подібних структур сприяння регіональному розвитку Польщі та Німеччини, як один з пілотних проектів зазначеної програми технічної допомоги. Мета проекту – підвищення ефективності роботи малих і середніх підприємств, сприяння встановленню коопераційних зв'язків між німецькими і українськими партнерами, створення їм інвестиційно-привабливого іміджу.

Через Німецько-Український фонд розпочався процес залучення кредитів для підприємств Полтавщини, що створює сприятливі умови для малого та середнього бізнесу, розширенню сфери виробництва.

З серпня минулого року в області впроваджується проект підтримки підприємств за програмою Tacis.

Започатковано відновлення контактів з м. Кошалін, Республіка Польща.

Опрацьовується можливість вирішення конкретних питань співпраці, а саме:

можливість створення постійно діючої виставки продукції підприємств;

обмін комерційною інформацією, в тому числі через місцеві засоби масової інформації;

налагодження співпраці у переробній галузі; встановлення контактів між асоціаціями підприємців тощо.

Успішно розвиваються побратимські стосунки між містом Полтавою та містами Фільдерштадтом, Остфільдерном, Лейфельден-Ехтердингеном (Німеччина). Постійно здійснюються обміни офіційними делегаціями муніципалітетів і міських рад, професійні обміни фахівцями, шкільні та молодіжні обміни.

Рівненська область

Основна частка зовнішньоторговельного обороту області припадає на держави Європи — 60 відсотків експортних поставок і 52,3 відсотка імпорту, а також 64,5 відсотка у зовнішній торгівлі послугами.

Основним діловим партнером Рівненської області є Німеччина, питома вага якої у загальному обороті зовнішньої торгівлі становить 15,4 відсотка, експорту — 15,8 відсотка. На Німеччину припадає 30 відсотків експорту послуг.

За останні шість років у промисловість області надійшло понад 63 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій.

Одним з джерел модернізації виробничої сфери та розвитку інфраструктури транспорту, зв'язку, сфери послуг є залучення іноземних інвестицій. Найбільші обсяги інвестицій вкладено нерезидентами з Великобританії — 13,6 млн. доларів США (26,6 відсотка), Німеччини — 6,8 млн. доларів США (13,3 відсотка). В загальній структурі підприємств значне місце займають спільні підприємства, в які вкладено 93 відсотка загального обсягу іноземних інвестицій. У області діють 12 українсько-німецьких спільних підприємств, 11 українсько-польських, 5 українсько-англійських, 3 українсько-словацькі та інші.

Пріоритетними напрямками інвестиційної діяльності є:
впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій;
комплексне використання природних сировинних ресурсів;
освоєння випуску сучасних конкурентоспроможних товарів, які завозяться в область або виготовляються у недостатній кількості;
вирішення проблем екології і охорони здоров'я.

З метою активізації процесу залучення інвестицій, в першу чергу з європейських держав, облдержадміністрацією розроблено

пакет документів із впровадження на території північних районів області спеціального режиму інвестиційної діяльності. Документи перебувають на розгляді у Кабінеті Міністрів України.

Сумська область

Основними торговими партнерами області є: Німеччина, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Нідерланди та Бельгія.

В цілому відбулась переорієнтація експортних потоків у напрямі збільшення поставок до держав Європи.

В області діють спільні підприємства, засновані з представниками держав-членів ЄС.

Розширюється міжнародне співробітництво області у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Сумська область в 1996 році однією з перших в Україні стала членом Європейської спілки муніципалітетів та міст екологічно-орієнтованого розвитку. У тому ж році область стала членом міжнародної ради місцевих екологічних ініціатив.

Кафедрою економіки та екології Сумського державного університету здійснено наукові розробки щодо охорони навколишнього природного середовища у рамках проекту за програмою Tasis. За цією ж програмою на ВАТ «Сумхімпром» було реалізовано проект з енергоменеджменту.

На замовлення Уряду Фландрії (Бельгія), обласна державна адміністрація за участю науковців області здійснила проект з розроблення двох міжнародних підручників: «Економіка природо-користування» і «Довкілля та здоров'я».

Тернопільська область

Область має вигідне геополітичне розташування — близьке до східних кордонів країн Центральної Європи — Польщі, Угорщини, Румунії, Словаччини, добре розвинуте транспортне сполучення з цими країнами та традиційні культурні і економічні зв'язки.

Обсяг експорту в держави-члени ЄС становить 81,35 млн. доларів США (19 відсотків загального обсягу експорту), обсяг імпорту становить 12,6 млн. доларів США (39,8 відсотка загального обсягу імпорту). Динамічно розвиваються торговельно-економічні стосунки з державами, які претендують на вступ у ЄС, зокрема з Польщею, Угорщиною, Чеською Республікою.

Широко розвивається спільна підприємницька діяльність з партнерами держав-членів ЄС, зокрема, у формі створення спільних підприємств. На даний час створено 54 таких підприємства, що в кількісному показнику становить майже чверть від усіх спільних підприємств за участю іноземних партнерів, зареєстрованих в області. Всього у статутні фонди СП, підприємства із 100-відсотковим іноземним капіталом, у спільну інвестиційну діяльність внесено майже 7 млн. доларів США інвестицій з держав-членів ЄС.

Найбільшим партнером Тернопільської області серед держав ЄС є Німеччина.

Серед держав так званого першого ряду щодо інтеграції в ЄС безперечним лідером у економічній співпраці з Тернопільщиною є Польща — одна із найближчих до області держав Європи.

Започатковано роботу з підготовки проекту «Розроблення концепцій регіонального розвитку в Тернопільській області» відповідно до досягнутих домовленостей державної адміністрації з

німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ) та ТОВ «Сисека» (Німеччина) щодо виконання робіт у межах консультаційної програми «Трансформ» Федерального Уряду Німеччини для України на підставі Рамкової угоди між Урядом Німеччини та Урядом України про консультування і технічне співробітництво (276_730), укладеної в м. Бонні 29 травня 1996 року.

У 1998 році у м. Тернополі розпочало свою діяльність Агентство міського розвитку, створене в рамках спільного проекту громадського об'єднання «Нова хвиля», Ліги підприємців Тернопільщини і Тернопільської міської ради при фінансовій підтримці Фонду «Євразія». Основним завданням Агентства є реалізація на практиці ідеології партнерства між органами державної влади, недержавними організаціями, суб'єктами економічної діяльності, громадськістю міста.

За ініціативою та безпосередньою участю Агентства в м. Тернополі впроваджуються такі програми:

«Розвиток ділової активності в м. Тернополі». Мета програми — створення режиму найбільшого сприяння підвищенню ділової активності, розвитку підприємництва, забезпеченню організаційно-економічних умов всестороннього використання потенціалу міста, розробленню стратегічного плану розвитку міста;

«Регуляторна реформа на місцевому рівні». Мета програми — опрацювання шляхів послаблення регуляторного пресу на підприємницькій структурі;

«Доброчесність». Місто Тернопіль було обрано для започаткування нового проекту «Голос громадськості», розробленого Інститутом Світового банку спільно з Міжнародним центром перспективних досліджень, який здійснюється за підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку. Мета програми «Доброчесність» у рамках зазначеного проекту — вивчення якості послуг, що надаються міською владою мешканцям міста, способи їх поліпшення. Для вирішення зазначеної проблеми широко залучено громадськість, недержавні організації, структури державного управління тощо.

У 1999 році в області створено постійно діючу експертно-консультаційну раду з питань розвитку зовнішньоекономічної діяльності, в яку входять представники облдержадміністрації, підприємництва області, науковці вузів м. Тернополя. Мета створення ради — розгляд та вивчення актуальних проблем у сфері зовнішньоекономічної діяльності у регіоні, спільне розроблення шляхів їх практичного розв'язання.

У рамках програми Tacis в області на базі бізнес-центру «Орієнтир» створено Агентство з розвитку підприємництва, основне завдання якого — надання консультативних та методичних послуг.

Фондом «Євразія» у рамках програми «Малий бізнес у малих містах України» фінансується проект створення та розвитку діяльності бізнес-інкубаторів у трьох районних центрах області та у м. Тернополі діючий «Бізнес-інкубатор Тернопільщини».

Налагоджено співпрацю між Тернопільським міськвиконкомом та мерією міста Бранденбург (Німеччина).

З січня 2000 року проводиться підготовча робота з налагодження регіонального співробітництва між Тернопільською областю та провінцією Штаєйрська (Словенія). Передбачається налагодження зв'язків з широкого кола питань у рамках регіональної співпраці, підготовка та укладення міжрегіонального договору в поточному році.

Тернопільською облдержадміністрацією укладено угоди (протоколи намірів) про співробітництво з Катовіцьким (1996 р.) та Жешувським (1997 р.) воєводствами Республіки Польща.

Перспектива розвитку міжрегіональної співпраці згідно з протоколом намірів між Тернопільською областю та Катовіцьким воєводством охоплювала широке коло питань в галузях економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, молодіжної політики,

спорту і туризму, державного управління та самоврядування. У рамках співпраці відбувся обмін делегаціями. Співробітництво між Тернопільською областю та Жешувським воєводством Республіки Польща започатковано в рамках заходів Польсько-української торгово-промислової палати будівництва та агробізнесу, що і визначило зміст та напрями ділових контактів, які відбувалися, в основному, у формі участі делегацій від Тернопільської області в заходах в Жешувському воєводстві.

Проводиться робота з налагодження співробітництва з містами Радом та Ельбло (Республіка Польща), міста Залаеге (Угорщина), міста Кіль (Німеччина) та міста Ялова (Туреччина).

Тернопільська академія народного господарства підтримує тісні партнерські контакти з Вищою школою м. Утрехту (Нідерланди), веде спільну підготовку фахівців вищої кваліфікації за програмою Вищої школи м. Утрехту. За ініціативою Тернопільської академії народного господарства проведено цикл міжнародних наукових конференцій в Криму (Ялта, Форос) під загальною темою: «Проблеми економічної інтеграції України в ЄС». Організатором конференції з боку ЄС був Університет імені Й.В. Гете м. Франкфурт-на-Майні (Німеччина).

Харківська область

Одним з головних торгових партнерів Харківської області є Німеччина, зовнішньоторговельний обіг з якою за минулий рік становив 80 млн. доларів США або 6,2 відсотка загального зовнішньоторговельного обсягу. Німеччина — провідний постачальник в Харківську область електротехнічного та транспортного обладнання, машин та механізмів, товарів народного споживання, продукції харчової та фармацевтичної галузей. Загальний обсяг німецького імпорту становить близько 8 відсотків загального обсягу імпорту.

Розвиток найважливіших галузей економіки регіону супроводжується коопераційними проектами з Німеччиною:

в галузі енергетичного машинобудування — це найзначніші проекти відомого виробника турбін ВАТ «Турбоатом» з «СІМЕНС» та «МАН-Енергія»;

в галузі сільськогосподарського машинобудування — три великих проекти: флагмана українського тракторобудування Харківського тракторного заводу з фірмою ДОЙТЦ, кооперації «Українські мотори» з фірмою МАН та всесвітньо відомого своїми танками заводу імені Малишева з фірмами Кляйне Ландтехнік та КРОНЕ;

в галузі приладобудування та засобів зв'язку — завершене будівництво цифрової АМТС Харківтелеком разом з УТЕЛ і Дойче Телеком; а також спільне українсько-німецьке підприємство на АТ «Хартрон» по створенню програмного забезпечення для Дойче Телеком;

в галузі енергетики — модернізація Зміївської ТЕС, заводу «Електроважмаш», ЦКБ «Енерго» та фірмою «СІМЕНС»; спільні проекти концерну «Котлопромінвест» з фірмою «Шталь Індустрі» з виробництва сучасних енергетичних котлів на українському вугіллі;

в галузі охорони навколишнього середовища — великий проект санітарного очищення Харкова фірми «Умвельттехнік» разом з Європейським банком реконструкції та розвитку і перспективний проект будівництва сміттєпереробного заводу;

кілька українсько-німецьких проектів з різних секторів економіки — проект виробника автобусів «Харків'янин» Харківським авторемонтним заводом спільно з «Євробус-Мерседес-Бенц», проект виробництва Харківським заводом тракторних та самохідних шасі спільно з фірмою СІСТРА енергетичних установок на базі однойменних тракторів; створення найбільшого в Україні виробництва памперсів та засобів жіночої гігієни спільно з німецькою компанією «Неопластик», створення спільної українсько-німецької страхової компанії «Інтерриск», спільних українсько-німецьких

підприємств ТММ, МАКС, Мікро-Снрвіс, оновлення вагонного парку та засобів автоматизованого управління рухомим складом ПЗД та метрополітену за рахунок німецьких поставок.

У м. Харкові було проведено спільний німецько-український ярмарок кооперативних пропозицій, для участі у якому прибули підприємці 16 німецьких компаній. Відбулися двосторонні зустрічі з підприємцями Харківського регіону, «круглий стіл» з представниками ділових кіл області.

У травні 1999 року з ініціативи Бюро Делегата німецької економіки, а також при сприянні Федерального Міністерства економіки і технологій Німеччини, було проведено Міжнародний контрактний семінар «Дослідницька кооперація», який відбувся в інституті «Монокристалів» (м. Харків). З українського боку в ньому взяли участь близько 100 представників харківських підприємств, понад 30 представників німецьких компаній, а також потенційні партнери з Росії, Білорусі, Грузії, Узбекистану. Організатором семінару виступив Центр розвитку малого бізнесу «Харківські технології».

Розширюється регіональне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема у листопаді 1999 року у м. Харкові за дорученням ЄБРР перебувала група експертів з метою вивчення можливості реалізації у м. Харкові інвестиційного проекту розвитку системи управління роботою з побутовими відходами.

Херсонська область

У 1999 році загальний обсяг зовнішньоторговельного обігу товарів з державами-членами ЄС становив 57,3 млн. доларів США, в тому числі експорт — 37,8 млн. доларів США, імпорт — 19,5 млн. доларів США.

Найбільш міцні і тривалі економічні відносини встановлено з Німеччиною, Грецією, Італією, Туреччиною.

Обсяг іноземних інвестицій, що надійшли із держав ЄС, становив 10,75 млн. доларів США або 98,8 відсотка загального обсягу іноземних інвестицій.

У рамках розвитку регіонального співробітництва підписано Угоду про співробітництво між Херсонською областю та провінцією Зонгулдак (Туреччина) та Договір про співробітництво між меріями м. Зонгулдака (Туреччина) та м. Херсона.

Хмельницька область

Хмельницька область підтримує торгові відносини з партнерами 60 держав світу, в тому числі з усіма державами-членами і кандидатами у члени ЄС.

Позитивне сальдо балансу зовнішньої торгівлі досягло 34,8 млн. доларів США (за 1998 рік — 25,3 млн. доларів США). Зменшилась частка бартеру в зовнішньоторговельному обороті.

Обсяг товарообігу з державами ЄС становив 39,8 млн. доларів США. Основними партнерами є Німеччина (56 відсотків), Польща (13,8 відсотка), Словаччина (5,6 відсотка).

Станом на 1 січня 2000 року сукупний капітал нерезидентів в економіці області становив 13,9 млн. доларів США проти 12,4 млн. доларів США на початок 1999 року. За минулий рік додатково залучено 2,6 млн. доларів, що вдвічі більше, ніж за 1998 рік.

В підприємства області інвестовано капітал з 25 держав світу. Найбільші обсяги капіталовкладень з держав-членів та кандидатів у члени ЄС припадають на Німеччину (33,4 відсотка загального обсягу), Великобританію (2,64 відсотка). Більше половини коштів надійшло в область під час створення спільних із іноземними

партнерами підприємств. З використанням іноземних інвестицій працюють на даний час 58 підприємств області (26 з них — з інвестиціями держав-членів та кандидатів у члени ЄС, 18 з них випускають продукцію).

Хмельницьку область обрано однією із трьох областей України, де реалізується проект Світового банку «Розвиток приватного сектора». На даний час разом з компанією Тейлор Нельсон СОФРЕС Консалтинг (Франція) впроваджуються проекти низьковитратної реструктуризації на трьох підприємствах м. Хмельницького.

У рамках програми Tacis EDUK в області триває реалізація проекту «Підтримка перепідготовки та працевлаштування колишніх офіцерів», при Технологічному університеті «Поділля» створено Регіональний центр з перепідготовки та працевлаштування колишніх військовослужбовців, бізнес-інкубатор та навчально-тренувальна фірма.

Фондом «Євразія» в рамках проекту «Малий бізнес у малих містах України» фінансується проект «Програма розвитку селянської общини» (Асоціація «Відродження Грицева» (Шепетівський р-н).

Місто Хмельницький бере активну участь у програмі «Поріднені міста» та у роботі Асоціації міст України.

Налагоджено тісні зв'язки з м. Крамфорсом (Швеція), здійснено обмін делегаціями, підписано плани діяльності та розпочато освітню програму, в рамках якої було підписано Угоду про співпрацю між гімназіями обох міст.

У 2000 році в рамках програми Tacis за програмою «ЕЛІОС» м. Хмельницький є партнером м. Енна (Італія) та м. Бургос (Іспанія), а також розглядається як партнер м. Кардіпі (Греція) у програмі Tacis «Поріднені міста».

Черкаська область

Поглиблюються прямі контакти між державами-членами та кандидатами в члени ЄС і Черкаською областю через іноземні представництва. Протягом 1998-1999 років велися переговори з представником Німецького державного Компенсаційного банку з питання подальшого розвитку співробітництва в рамках Україно-Німецької міжурядової програми «Трансформ».

На регіональному рівні продовжується співробітництво з Францією. Наприкінці 1998 року відбулася зустріч з членами французької делегації, де обговорювався стан зовнішньоекономічних відносин Черкаської області і Франції.

У квітні 1999 року провідні підприємства області брали участь у Днях Данії в Україні, які проходили в м. Києві. Метою участі стало ознайомлення з датським досвідом, а також встановлення прямих контактів.

Область має добрі перспективи співробітництва з Австрією. В області підтримуються тісні зв'язки з торговим радником посольства Австрії в Україні, поширюється Бюлетень торгового радника посольства Австрії в Україні, постійно ведеться обмін бізнес-інформацією через систему Internet. Заплановано та проведено зустрічі з керівниками і аташе посольств Данії, Австрії, представниками німецьких фірм «Гермед» та «Плюм Розе», австрійською фірмою «Бери-Ласка». Встановлено регулярний канал надходження до області інформації про виставки, програми стажування українських фахівців, вчених, менеджерів.

Чернівецька область

Протягом 1999 року підприємства і організації області експортували товарів до держав ЄС на суму 28,8 млн. доларів США, імпортували відповідно на 22,1 млн. доларів США.

За станом на 1 січня 2000 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку області становив 10,4 млн. доларів США. Обсяг іноземних інвестицій з держав ЄС становив 5073,25 тис. доларів США.

Найбільші обсяги інвестицій вкладено нерезидентами Італії — 19,8 відсотка загального обсягу, Великобританії — 15,8 відсотка, Німеччини — 14,3 відсотка.

На території Чернівецької області зареєстровано 78 спільних підприємств із іноземними інвестиціями.

У рамках співробітництва України з державами-членами ЄС поряд з виконанням першого австрійсько-українсько-румунського проекту «ЕКОПРОФІТ» за програмою Tacis з транскордонного співробітництва вже розпочато проект «ENERGYPLAN» за програмою Tacis «Поріднені міста». Європейською комісією прийнято програму з питань енергозбереження та фінансування по лінії програми Tacis, а також розроблено програму створення мережі моніторингу у верхній частині басейну річки Сірет для подання на розгляд Європейської Комісії.

Парафовано остаточний текст Угоди про створення євро регіону «Верхній Прут» з екоєвро регіоном у його складі.

Українська сторона бере участь у створенні центру екологічно-го моніторингу у місті Бучеча за Румунською програмою PHARE.

Ведуться спільні роботи з контролю за якістю води у прикордонних створах річок Сірет і Прут за участю управління екобезпеки Чернівецької області та агенції охорони навколишнього середовища Сучавського повіту Румунії.

У рамках програми Tacis завершено підготовку проекту «Транснаціональна екологічна мережа Карпат». Відповідно до

прийнятого плану реалізації проекту проводяться навчальні поїздки спеціалістів та членів робочої групи проекту до Фінляндії для вивчення зарубіжного досвіду природоохоронної роботи.

З метою сприяння місцевому розвитку туризму та ініціативам з туризму у Карпатському регіоні за допомогою навчальних програм, організаційної та консультативної підтримки, розроблення та впровадження стратегії маркетингу в Чернівецькій області також реалізується програма Tacis «Підтримка місцевого розвитку та туризму Карпатського регіону — PRUK 9802».

Продовжується підготовча робота із здійснення програми Tacis з питань реконструкції водоканалізаційних мереж у районі зсуву в м. Чернівці.

Місто Чернівці співпрацює в рамках програм поріднених міст з містом Клагенфуртом (Австрія).

Налагоджено стосунки з поліцайпрезидентурою (м. Аусбург, округ Швабія, Баварія, Німеччина) з метою обміну інформацією.

Чернігівська область

Зовнішньоторговельний оборот області з державами ЄС у 1999 році становив 170,9 млн. доларів США, що на 119,3 млн. доларів США більше ніж у попередньому році. Експорт збільшився на 13,5 млн. доларів США.

Найбільш стабільні обсяги товарообігу протягом останніх років підтримувались з Німеччиною, Великобританією, Нідерландами, Австрією.

В області цілеспрямовано опрацьовується комплекс питань щодо залучення іноземних інвестицій. Запроваджено систему допомоги підприємствам та організаціям з розроблення інвестиційних проектів та пошуку інвесторів. Підготовлено 96 інвести-

ційних проектів на загальну суму понад 200 млн. доларів США. Створено і діє регіональний бізнес-центр.

В розвиток економіки області іноземними інвесторами вкладено 46,9 млн. доларів США. В інвестуванні брали участь інвестори з 15 держав світу. Найбільша частка капіталу надійшла із Сполученого Королівства Великобританії — 28,4 млн. доларів США, Бельгії — 9,5 млн. доларів США, Нідерландів — 2 млн. доларів США. Всього іноземний капітал вкладено в 33 підприємства області.

З метою створення умов для залучення інвестицій у пріоритетні види економічної діяльності області прийнято Указ Президента України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області» (729/99).

У перспективі в рамках території пріоритетного розвитку передбачається реалізація близько 60 інвестиційних проектів на суму 96 млн. доларів США.

Обласною організацією Співки жінок України у рамках програми Тасіс створено кредитну спілку для жінок, які займаються бізнесом.

У співпраці з посольствами Угорщини та Чехії у Чернігові проведено бізнес-зустрічі підприємств області з підприємцями цих держав. Підприємства області взяли участь у виставках та ярмарках у Німеччині, Чехії, Угорщині.

Область підтримує партнерські стосунки з регіонами Польщі та Угорщини. Місто Чернігів має побратимські зв'язки з німецьким містом Меммінгеном.

Глава Адміністрації Президента України
В.ЛИТВИН

ПЛАН ДІЙ «Україна-Європейський Союз»

Європейська політика сусідства

Дата схвалення Кабінетом Міністрів України: 12.02.2005 р.

*Дата схвалення Радою з питань співробітництва між
Україною і Європейським Союзом: 21.02.2005 р.*

1. Вступ

Розширення Європейського Союзу, яке відбулося 1 травня 2004 року, призвело до історичних змін політичних, географічних та економічних умов для України та Євросоюзу. Сьогодні Європейський Союз та Україна мають спільний кордон і як безпосередні сусіди будуть посилювати свою політичну та економічну взаємопов'язаність. Розширення дає можливість для України та Європейського Союзу розвивати якомога тісніші відносини, що виходитимуть поза рамки співробітництва до поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Європейський Союз та Україна сповнені рішучості посилити свої відносини та сприяти утвердженню стабільності, безпеки і добробуту. Такий підхід заснований на спільних цінностях, спільній власності та диференціації. Це сприятиме подальшому зміцненню нашого стратегічного партнерства.

Європейський Союз та Україна сповнені рішучості працювати разом шляхом виконання цього Плану дій в рамках Європейської політики сусідства, щоб не допустити появи нових розподільчих ліній в Європі.

Україна та ЄС погодилися інтенсифікувати політичні, безпекові, економічні та культурні відносини, включаючи транскордонне співробітництво та спільну відповідальність у запобіганні та врегулюванні конфліктів.

Швидкість прогресу у відносинах буде повністю залежати від зусиль України та конкретних досягнень у виконанні зобов'язань щодо спільних цінностей.

Цей План дій є важливим новим кроком у цьому процесі. Він охоплює часові рамки у три роки. Його імплементація допоможе реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво (998_012) (УПС) як діючої основи співробітництва України та ЄС та сприятиме і підтримуватиме мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур. Імплементація Плану дій значно наблизить українське законодавство, норми та стандарти до законодавства Європейського Союзу. Він також закладе міцну основу для подальшої економічної інтеграції, включаючи через спільні зусилля у напрямку Зони вільної торгівлі ЄС-Україна після вступу України до СОТ, на основі ухвалення та реалізації економічних та торговельних норм та правил, які сприятимуть посиленню торгівлі, інвестування та зростання. План дій сприятиме розробці та реалізації стратегій та заходів, спрямованих на забезпечення економічного зростання та соціального зближення, зростання життєвого рівня та захисту навколишнього середовища, забезпечуючи тим самим досягнення довгострокової цілі сталого розвитку.

Україна та ЄС спільно працюватимуть з метою виконання Плану дій. Згідно з ухваленою Спільною Стратегією ЄС щодо України, Європейський Союз визнає європейські прагнення України та вітає її європейський вибір.

Нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва

Європейська політика сусідства відкриває нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва:

Перспектива просування за рамки партнерства до значного рівня інтеграції, включаючи участь у внутрішньому ринку ЄС та можливість для України брати зростаючу участь у ключових аспектах політик та програм Європейського Союзу

Розширення рамок та поглиблення політичного співробітництва

Можливість наближення законодавства в економічній сфері, відкриття економік одна одній та подальше зменшення кількості торговельних бар'єрів, що стимулюватиме інвестиції та зростання

Збільшена фінансова підтримка: надання ЄС фінансової допомоги Україні сприятиме виконанню заходів, які визначені у даному документі. Крім того, Європейська Комісія розробляє новий Європейський інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП), який надаватиме допомогу Україні, у т. ч. у сфері транскордонного та міжрегіонального співробітництва між Україною та державами-членами ЄС. Також через Європейський інвестиційний банк надаватиметься підтримка проектам, що потребуватимуть інвестицій у інфраструктуру

Можливості поступового відкриття або збільшення участі у певних програмах Співтовариства, що сприятиме розвитку культурних, освітніх, технічних, наукових зв'язків, а також зв'язків у сфері охорони навколишнього природного середовища

Підтримка в адаптації законодавства до норм та стандартів ЄС включаючи через надання технічної допомоги, обмін досвідом між державними службовцями (twinning) та цільові консультації і підтримку через механізм обміну інформацією про технічну допомогу (ТАІЕХ)

Поглиблення торговельних та економічних відносин, включаючи перегляд передумов створення Зони вільної торгівлі після вступу України до СОТ

Буде розглянута можливість укладення нової посиленої угоди, рамки якої буде визначено за результатами досягнення цілей цього Плану дій та загального розвитку відносин Україна-ЄС. Доцільність нових договірних зобов'язань розглядатиметься у належний час

Пріоритети діяльності

Цей План дій встановлює комплексний перелік пріоритетів, як в рамках, так і поза рамками Угоди про партнерство та спів-

робітництво (998_012). Серед цих пріоритетів, всі з яких мають важливе значення, особливу увагу слід приділити:

Подальшому посиленню стабільності та ефективності органів, що забезпечують демократію та верховенство права

Забезпеченню демократичного проведення президентських (2004 р.) та парламентських (2006 р.) виборів в Україні у відповідності до стандартів ОБСЄ

Забезпеченню поваги до свободи засобів масової інформації та свободи слова

Розвитку можливостей для поглиблення консультацій між Україною та ЄС у сфері врегулювання кризових ситуацій

Посиленню співробітництва у сфері роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї

Посиленню співробітництва з питань нашої спільної суцільної та регіональної безпеки, зокрема щодо вироблення ефективного рішення Придністровського конфлікту в Молдові, включаючи вирішення прикордонних питань

Вступу до СОТ

Поступовій ліквідації обмежень та нетарифних бар'єрів, які перешкоджають двосторонній торгівлі, та реалізації необхідних регуляторних реформ

Покращенню інвестиційного клімату шляхом запровадження недискримінаційних, прозорих і передбачуваних умов ведення бізнесу спрощених адміністративних процедур та боротьби з корупцією

Податковій реформі, покращенню функціонування податкової адміністрації та ефективному використанню державних коштів

Започаткуванню конструктивного діалогу зі спрощення візового режиму між Україною та ЄС з метою підготовки до майбутніх переговорів щодо укладення угоди про спрощення візового режиму, беручи до уваги необхідність прогресу у триваючих переговорах щодо угоди про реадмісію між Україною та ЄС

Поступовому наближенню законодавства, норм та стандартів України до законодавства, норм та стандартів Європейського Союзу; подальшому посиленню дієздатності адміністративних та судових органів

Сприянню діалогу щодо питань працевлаштування та намагання у відповідності до УПС (998_012) забезпечити, щоб ставлення до працівників-мігрантів не було дискримінаційним на підставі громадянства

Повній імплементації Меморандуму про взаємопорозуміння щодо закриття Чорнобильської атомної електростанції, включаючи завершення будівництва та введення в дію ядерних реакторів X2/P4 відповідно до визнаних міжнародних стандартів щодо ядерної безпеки

Прогрес у виконанні зазначених пріоритетів буде контролюватись створеними згідно з УПС (998_012) органами.

2.1. Політичний діалог та реформування

Демократія, верховенство права, права людини та основні свободи

Відповідно до міжнародних зобов'язань України та її стратегічної мети щодо подальшої європейської інтеграції Україна продовжуватиме внутрішні перетворення на основі зміцнення демократії, верховенства права, поваги до прав людини, принципу розподілу влади та незалежності суду, демократичних виборів відповідно до норм і стандартів ОБСЄ та Ради Європи (політичний плюралізм, свобода слова та ЗМІ, повага до прав осіб, що належать до національних меншин, недискримінація за ознакою статі та політичної, релігійної та етнічної приналежності).

1. Посилення стабільності та ефективності інституцій, що забезпечують демократію та верховенства права

- Забезпечити демократичне проведення президентських (2004 р.) та парламентських (2006 р.) виборів відповідно до стандартів ОБСЄ та рекомендацій ОБСЄ та Бюро демократичних інститутів і прав людини, включаючи ті, що стосуються засобів масової інформації (ЗМІ)

- Забезпечити, щоб будь-які подальші законодавчі реформи проводилися відповідно до міжнародних стандартів

- Продовжити адміністративну реформу та посилювати місцеве самоврядування шляхом запровадження відповідного законодавства згідно зі стандартами, що містяться у Європейській хартії місцевого самоврядування (994_036)

2. Подальше проведення судової та правової реформ для забезпечення незалежності судової влади та зміцнення її адміністративної дієздатності, а також забезпечення неупередженості та ефективності прокуратури

- Забезпечити реалізацію нещодавніх змін до Цивільного (435-15), Кримінального (2341-14) кодексів та Кодексу про адміністративні правопорушення (80731-10, 80732-10), а також відповідних процесуальних кодексів на основі європейських стандартів

- Продовжити реформування системи прокуратури згідно з відповідним Планом дій Ради Європи (та за підтримки Спільної програми ЄК та Ради Європи)

- Звернути увагу на повідомлені недоліки у роботі правоохоронних органів та прокуратури

- Завершити та втілити у життя реформу судової системи з метою забезпечення незалежності, неупередженості та ефективності судової влади

- Ефективно виконувати рішення Європейського Суду з прав людини

- Посилити навчання суддів, прокурорів та інших посадових осіб задіяних у сфері судочинства, державного управління, міліції та виправних закладів, зокрема, щодо захисту прав людини (та за підтримки Спільної програми ЄК та Ради Європи)

- Виконувати відповідні заходи, передбачені Планом дій ЄС щодо України у сфері юстиції та внутрішніх справ та реалізацію його Плану-графіка (див. нижче розділ 2.4)

3. Забезпечення ефективності боротьби з корупцією

- Приєднатися до Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та виконати відповідні рекомендації, у т. ч. щодо перегляду Національної програми боротьби з корупцією

- Сприяти прозорості та підзвітності органів державного управління, зокрема, шляхом реформування інституту державної служби на основі європейських стандартів

- Вжити відповідних заходів, передбачених Планом-графіком імплементації Плану дій ЄС щодо України у сфері ЮВС

4. Забезпечення поваги до прав людини та основних свобод у відповідності до міжнародних та європейських стандартів

- Сприяти дотриманню та забезпеченню виконання основних конвенцій та відповідних факультативних протоколів ООН та Ради Європи

5. Забезпечення розвитку громадянського суспільства

- Забезпечити дотримання права на свободу об'єднань та залучення громадян до процедури прийняття рішень, у тому числі через організації громадянського суспільства

6. Забезпечення поваги до свободи засобів масової інформації та свободи висловлювань

- Надалі покращувати та посилювати законодавчі та адміністративні умови для свободи ЗМІ, беручи до уваги відповідні рекомендації Ради Європи

- Забезпечити ефективне дотримання принципу свободи ЗМІ, у т. ч. прав журналістів

7. Забезпечення поваги до прав осіб, які належать до національних меншин

- Продовжити діяльність, спрямовану на створення відповідної законодавчої бази і дієвий захист прав осіб, що належать до національних меншин на основі європейських стандартів

- Продовжити тісну співпрацю між державними органами та представниками національних меншин

8. Запобігання неналежному поведженню з людьми та застосуванню тортур

- Подальше удосконалення законодавчої бази та практики у сфері утримання під вартою, зокрема, досудового утримання під вартою, з метою ефективного вирішення проблеми незаконного утримання під вартою, умов перебування під вартою та неналежного поведження з затриманими з боку правоохоронців, у тому числі шляхом забезпечення навчання. Виконання рекомендацій Європейського комітету щодо запобігання тортурам (СРТ)

- Посилити навчання міліції у сфері захисту прав людини

9. Забезпечення рівноправності

- Продовжити докладати зусилля для забезпечення рівності чоловіків і жінок у суспільному та економічному житті

10. Забезпечення поваги до прав дитини

- Впроваджувати рекомендації Комітету ООН з прав дитини від 2002 року

- Забезпечити повне виконання стандартів ювенальної юстиції згідно з відповідними міжнародними стандартами

- Обмінюватися інформацією щодо результатів імплементації в ЄС та Україні Конвенцій ООН і Гаазьких Конвенцій про захист прав дитини

11. Забезпечення поваги до прав профспілок та основних стандартів праці

- Продовжити докладати зусилля з метою забезпечення прав профспілок та основних стандартів у сфері праці на основі європейських стандартів та відповідно до конвенцій МОП

12. Забезпечення міжнародного правосуддя

- Посилити співробітництво з метою сприяння міжнародному правосуддю та запобігання уникненню відповідальності, у т. ч. через подальшу підтримку Міжнародного кримінального суду та запровадження консультативного механізму щодо діяльності та функціонування МКС

- Започаткувати тісне співробітництво з метою розробки відповідних законопроектів, необхідних для ратифікації Римського Статуту (995_588)

- Підписати та ратифікувати Угоду про привілеї та імунітети МКС

- Підтримувати співробітництво у рамках Спеціальної робочої групи щодо злочинів агресії та інших спеціальних груп

Регіональні та міжнародні питання, співробітництво у сфері зовнішньої та безпекової політики, нерозповсюдження зброї масового знищення та роззброєння, попередження конфліктів та врегулювання кризових ситуацій

13. Подальше посилення та зосередження політичного діалогу і співробітництва на питаннях зовнішньої та безпекової політики

- Удосконалити методи роботи у визначених форматах ведення політичного діалогу, у т. ч. за допомогою більш сконцентрованих та зорієнтованих на результат програм

- Співпрацювати з ЄС щодо забезпечення більш ефективної роботи багатосторонніх інституцій та конвенцій з метою посилення глобального управління, координації у боротьбі з загрозами у сфері безпеки та вирішення пов'язаних проблем розвитку

- Продовжити діалог щодо імплементації Європейської стратегії безпеки

- Розвивати можливості для поглиблених консультацій між Україною і ЄС щодо врегулювання кризових ситуацій

14. Посилювати співробітництво щодо регіональних та міжнародних питань, попередження конфліктів і врегулювання кризових ситуацій

- Україна продовжуватиме докладати конструктивних зусиль як посередник у процесі врегулювання Придністровського конфлікту у Молдові з метою його вирішення

- Подальше залучення Євросоюзу до підтримки ОБСЄ та посередників, у т. ч. України, у процесі врегулювання конфлікту у Придністров'ї з метою його ефективного врегулювання

- Україна буде розвивати співробітництво з Молдовою щодо прикордонних питань на усій протяжності українсько-молдовського кордону, включаючи ефективний обмін інформацією щодо потоків товарів і людей, які перетинають спільний кордон

- Активне залучення до проведення та практичної реалізації результатів тристоронніх експертних консультацій за участю України Молдови та Європейської Комісії

- Подальше нарощування позитивного досвіду участі України у поліцейській місії Євросоюзу в Боснії та Герцеговині та у поліцейській місії Євросоюзу у Колишній Югославській Республіці Македонія. Спільно визначити можливості участі України у подальших операціях у рамках Європейської політики безпеки і оборони

- Надалі застосовувати «Севільській механізм» консультацій та співробітництва між ЄС та Україною в операціях ЄС із врегулювання кризових ситуацій, включаючи участь України у відповідних навчаннях з врегулювання кризових ситуацій

- Продовжити консультації щодо можливого використання Євросоюзом українських можливостей у сфері далеких авіатранспортних перевезень

- Завершити переговори щодо укладення «Угоди з питань безпеки» між Україною та ЄС (процедури обміну таємною інформацією)

- Завершити переговори щодо укладення Угоди між Україною та ЄС про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС із врегулювання кризових ситуацій (правові та фінансові умови можливої участі України в операціях ЄС із врегулювання кризових ситуацій)

- Проводити консультації щодо санкцій, які накладаються ЄС

15. Надалі розвивати співпрацю у подоланні спільних загроз у сфері безпеки, включаючи боротьбу з тероризмом, нерозповсюдження зброї масового знищення і боротьбу з нелегальним експортом зброї

- Розвивати співробітництво між Україною та ЄС у сфері боротьби та запобігання тероризму, зокрема, шляхом виконання Плану дій у сфері юстиції та внутрішніх справ

- Співпрацювати з метою посилення ролі ООН у багатосторонній боротьбі з тероризмом, у т. ч. шляхом виконання резолюцій РБ ООН 1373/01 (995_854) та 1267/01, а також імплементації та виконання Конвенції ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму (995_518)

- Впроваджувати стандарти, які містяться у рекомендаціях ФАТФ, щодо боротьби з фінансуванням тероризму

- Забезпечувати дотримання прав людини у боротьбі з тероризмом

- Україна належним чином враховуватиме зміст та принципи Кодексу поведінки ЄС щодо експорту озброєнь

- Надалі розвивати співробітництво у боротьбі з незаконною торгівлею зброєю та ядерними матеріалами

- Співпрацювати щодо питань нерозповсюдження зброї масового знищення, у т. ч. щодо аспектів, пов'язаних з приєднанням до відповідних міжнародних інструментів та режимів експортно-

го контролю та їх імплементацією згідно з Стратегією ЄС у сфері нерозповсюдження зброї масового знищення, ухваленою Європейською Радою в грудні 2003 року, а також висновками Ради міністрів ЄС з загальних питань та з питань зовнішніх зносин (17 листопада 2003 р.); надалі вдосконалювати ефективну систему державного експортного контролю, яка забезпечує нагляд за експортом та транзитом товарів, пов'язаних із зброєю масового знищення, включаючи контроль за технологіями подвійного використання щодо кінцевого використання зброї масового знищення

- Вжити заходів для завершення ратифікації Україною Конвенції про заборону використання, накопичення запасів, виробництва та передачі протипіхотних мін та їх знищення (995_379); спільно боротися з загрозами, які створюють українські склади застарілих боєприпасів, зокрема, протипіхотних мін для безпеки, здоров'я та навколишнього середовища

- Розвивати співробітництво України та ЄС у сфері митного контролю, що включає збереження та безпеку товарів, які імпортуються, експортуються чи переміщуються транзитом

2.2. Економічні та соціальні реформи і розвиток

Функціонуюча ринкова економіка

1. Подальший прогрес у створенні повністю функціонуючої ринкової економіки, включаючи ціноутворення, контроль за державною допомогою, законодавче середовище, яке забезпечує чесну конкуренцію між суб'єктами господарювання

2. Подальший прогрес у поступовому наблизненні законодавства до існуючого в ЄС, забезпечення його ефективної імплементації

- Імплементація стратегії адаптації законодавства в пріоритетних сферах, визначених у статті 51 УПС (998_012), включаючи удосконалення якості та послідовності законопроектної роботи

- На основі спільного розуміння завершити спільну роботу з підготовки плану-графіка та визначення пріоритетів для моніторингу і сприяння імплементації

- Усунути протиріччя між чинними Господарським (436-15) і Цивільним (435-15) кодексами

3. Покращення інвестиційного клімату, включаючи забезпечення прозорості, передбачуваності та спрощення механізму його регулювання та застосування

— Провести консультації з національними та іноземними суб'єктами господарської діяльності щодо розроблення робочої програми подальшого впровадження регуляторної реформи, спрямованої на зменшення адміністративних бар'єрів розвитку бізнесу

— Забезпечити однакове застосування регуляторних норм по всій Україні на центральному та регіональному рівнях

— Прийняти та впровадити систему оцінки впливу регуляторних заходів, консультацій із заінтересованими сторонами, попереднього інформування суб'єктів господарської діяльності про нормативні зміни з метою забезпечення прозорих умов (передбачуваності регуляторного середовища)

— Забезпечити повне застосування статті X ГАТТ (995_264) (посилання на яку робиться у статті 16 УПС (998_012), зокрема:

- застосування органами державної влади України (включаючи усі адміністративні структури) законодавства у сфері торгівлі та інвестицій у єдиному порядку на всій території України без дискримінації суб'єктів господарювання

- спрощення судового перегляду торговельних та інвестиційних справ, в першу чергу, шляхом збільшення матеріально-технічного забезпечення господарських судів і удосконалення кваліфікаційної підготовки суддів з метою забезпечення швидкого, об'єктивного і уніфікованого перегляду адміністративних дій та процедур подання апеляцій щодо торговельних та інвестиційних питань

*Монетарна та фіскальна політика,
політика обмінного курсу*

4. Закріпити прогрес у реалізації політики макроекономічної стабілізації та зростання

- Посилити незалежність Національного банку України, у т. ч. у разі необхідності, внести зміни до Закону України «Про Національний банк України» (679-14) з метою приведення його у відповідність до стандартів ЄС

- Зміцнити стабільність фіскальної системи, у т. ч. шляхом проведення податкової реформи та реалізації заходів середньострокового характеру в пенсійній системі

Структурні реформи

5. Здійснення послідовної та довгострокової програми структурної реформи з метою подальшого зміцнення функціонування ринкової економіки

- Впровадити програму приватизації, включаючи приватизацію великих підприємств, та підвищити прозорість процесу приватизації

- Зменшити участь держави у ціноутворенні з метою запобігання погіршенню умов торгівлі та функціонування економіки

- Підсилити регулювання та контроль банківської діяльності. Активізувати реформування фінансового сектору, включаючи покращення діяльності Державного ощадного банку України

- Розвивати внутрішній ринок цінних паперів, надалі вдосконалювати регуляторну та наглядову системи для небанківських фінансових установ

- Прийняти новий закон про акціонерні товариства з більш чітким визначенням відповідальності керівників, менеджерів, зборів акціонерів, посилення вимог стосовно розкриття інформації, посилення захисту прав дрібних акціонерів

- Прийняти супровідні акти законодавства, необхідні для ефективного застосування Земельного кодексу (2768-14). Скасувати існуючі обмеження, закріплені статтею 82 Земельного кодексу (2768-14), на володіння земельними ділянками несільськогосподарського призначення українськими юридичними особами із часткою іноземного капіталу, включаючи ті, в яких іноземний капітал становить 100 %

Соціальна сфера, зайнятість, зменшення бідності

6. Посилення діалогу та співробітництва з соціальних питань (як передбачено в статті 1 УПС (998_012); забезпечення наближення стандартів України до стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості та соціальної політики

- Розпочати діалог з питань зайнятості та соціальної політики для аналізу та оцінки ситуації, визначення основних проблемних питань і шляхів наближення політики та практики, що існує в Україні, до стандартів ЄС (соціально-громадський діалог, охорона здоров'я та безпека на виробництві, гендерна рівність, трудове законодавство, політика зайнятості, соціальний захист, включаючи питання соціального забезпечення та охоплення соціальними програмами)

- Здійснювати моніторинг відповідних законодавчих і політичних змін

7. Запровадження ефективних заходів зменшення бідності та збільшення зайнятості, спрямованих на суттєве зменшення кількості населення, що перебуває за межею бідності, та посилення соціальної інтеграції, включаючи стабільну систему освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг для всіх верств населення

Регіональний розвиток

8. Зменшення розриву між рівнями розвитку регіонів та покращення можливостей для місцевого розвитку

- Запровадити стратегічне планування на державному та регіональному рівнях в Україні, розробити проект Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року та створити нормативно-правову базу для стимулювання розвитку регіонів, включаючи депресивні території

Сталий розвиток

9. Сприяння сталому розвитку

- Вжити подальших заходів у напрямку завершення створення адміністративних структур і процедур для забезпечення стратегічного планування сталого розвитку та узгодженості дій між відповідними задіяними сторонами

- Завершити розробку та прийняти державну стратегію сталого розвитку та здійснити заходи для забезпечення її імплементації. Вжити заходів у напрямку виконання довготермінової стратегії

- Вжити подальших заходів щодо включення питань захисту навколишнього середовища до політики у інших сферах, зокрема у галузі промисловості, енергетики, транспорту, регіонального розвитку та сільського господарства

2.3. Торгівля, ринкові та регуляторні реформи

- Провести протягом 2005 року першу оцінку впливу розширення ЄС на торгівлю між ЄС та Україною та в подальшому проводити відповідні оцінки на регулярній основі за домовленістю

2.3.1. Рух товарів

Торговельні відносини

1. Повна імплементація зобов'язань за УПС (998_012) у сфері торгівлі товарами

- Поступово скасувати усі експортні та імпорتنі обмеження в дусі положень частини III УПС (998_012) та, після вступу України

до СОТ, забезпечити відповідність, зокрема, положенням статей XI, XII, XIV, XIX, XX та XXI ГАТТ (995_264)

- Поступова лібералізація торгівлі сталеливарними виробами та поступове скасування експортного мита на брухт чорних металів відповідно до двосторонньої Угоди між Україною та ЄС про торгівлю деякими сталеливарними виробами (994_587), ще до повної лібералізації з набуттям Україною членства в СОТ

2. Вступ до СОТ

- Виконання Україною двосторонніх зобов'язань та вимог норм СОТ (заходи визначені нижче в окремих пунктах)

- Вирішити окремі питання нетарифних заходів, висунутих ЄК, у т. ч. через виконання зобов'язань, що містяться у звіті Робочої Групи зі вступу України до СОТ

3. Прискорити та впровадити необхідні адміністративні та макроекономічні реформи, передбачені УПС (998_012) (розділи 2.2 та 2.3 Плану дій). Відповідно до статті 4 УПС (998_012) та в світлі прогресу реалізації економічних реформ і виконання зобов'язань за УПС (998_012) спільно розглянути питання економічних передумов створення Зони Вільної Торгівлі після вступу України до СОТ

- Провести перегляд спільного дослідження економічних передумов укладення угоди про створення ЗВТ між Україною та ЄС (1999 рік); розгляд прогресу виконання пріоритетних заходів (липень 2002 р.)

- Після здійснення цього перегляду провести консультації щодо узгодження подальших дій обох сторін для досягнення вищезазначеної мети та визначити пріоритети для поглиблення торговельно-економічних відносин між Україною та ЄС

Митні справи

4. Розробка та імплементація митного законодавства, що відповідає міжнародним стандартам та стандартам ЄС

- Завершити впровадження нормативно-правової бази, необхідної для імплементації Митного кодексу (92-15), у відповідності до міжнародно визнаних стандартів, особливо угод СОТ, зокрема що стосується митної вартості, а також у відповідності до митного законодавства ЄС

- Подальший перегляд Митного кодексу (92-15), враховуючи положення законодавства ЄС і раніше надані рекомендації

- Україна має прийняти та поновлювати чинну Гармонізовану систему з метою подальшого прийняття Комбінованої номенклатури, як це передбачено УПС (998_012)

- Впровадити митний контроль, заснований на аналізі ризиків, та визначити необхідне організаційне забезпечення

- Підготовка та введення в дію законодавства у митній сфері: щодо митного контролю прекурсорів, контрафактної та піратської продукції, товарів подвійного призначення, предметів культури

5. Удосконалити функціонування митниці (Customs service); спростити та модернізувати митні процедури на кордонах і всередині держави

- Розробити підхід «одне вікно» для всієї документації, пов'язаної з зовнішньоторговельними операціями та контролем, у першу чергу, шляхом активізації співробітництва між усіма службами що працюють на кордоні

- Започаткувати механізм постійного інформування та надання консультацій суб'єктам ЗЕД щодо законодавства та процедур здійснення експортних та імпорتنих операцій

- Прийняти та впровадити Політику митної етики на основі визнаних в світі стандартів (Арушська Декларація)

- Забезпечити підвищення кваліфікації працівників митної служби, посилити комп'ютеризацію митної адміністрації, модернізувати митні лабораторії

Стандарти, технічне регулювання та оцінка відповідності (гармонізовані з ЄС сфери)

6. Продовжувати приведення регуляторної та адміністративної практики України у відповідність до міжнародної та існуючої в ЄС, підготовка України до участі у внутрішньому ринку ЄС в окремих пріоритетних галузях промисловості

- Спільно визначити пріоритетні сфери для приведення їх у відповідність до міжнародної та існуючої в ЄС регуляторної практики і можливого приєднання до Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (АСАА), у т. ч. шляхом проведення консультацій з виробниками та експортерами

- Гармонізувати необхідне рамкове та секторальне законодавство у пріоритетних сферах із системою технічного регулювання ЄС

- Забезпечити прозорість та передбачуваність регуляторного середовища для суб'єктів господарювання

- Продовжити перегляд існуючих в Україні стандартів, забезпечуючи їх гармонізацію з міжнародними та європейськими стандартами і добровільне застосування

- Зміцнити інституційне забезпечення сфери стандартизації, акредитації, оцінки відповідності, метрології та дослідження ринку, забезпечуючи інтеграцію, наскільки це можливо, інституцій України в європейські та міжнародні структури. Продовжити перегляд інституційної структури з метою запобігання концентрації функцій в рамках однієї інституції та пов'язаних з цим конфліктів інтересів

- Адаптувати законодавство щодо відповідальності за дефектну продукцію та загальну безпеку продукції

- Поступово спростити процедури оцінки відповідності промислових товарів згідно з вимогами Технічних регламентів (Директив ЄС) з метою запобігання обов'язковій сертифікації товарів з низьким рівнем ризику та багаторазових перевірок товарів.

- На основі найкращої практики держав-членів ЄС зміцнити та розвинути спроможності українських інституцій у сфері ринкового нагляду

Скасування обмежень та покращення управління (негармонізовані сфери ЄС)

7. Спрощення руху товарів шляхом i) запобігання застосуванню кількісних обмежень, ii) поступового скасування ліцензування імпорту та iii) послідовного скасування і запобігання застосуванню нових дискримінаційних заходів. Удосконалення інституційного та адміністративного співробітництва

- Поступово скасувати вимоги неавтоматичного ліцензування окремих товарів, що не відповідають статті 20 УПС (998_012) або статтям XX та XXI ГАТТ (995_264)

- Привести умови ліцензування імпорту та вимоги до реєстрації, які залишаються, у відповідність до існуючих в ЄС

- Проаналізувати законодавчі та адміністративні механізми з метою визначення та поступового усунення дискримінаційних положень щодо імпортової продукції. Розпочати з перегляду національних норм, що стосуються ваги, складу, маркування та опису продукції

- Забезпечити ефективну діяльність, навчання та підвищення кваліфікації виконавчих установ, включаючи центральний адміністративний підрозділ, відповідальний за рух товарів

- Забезпечити можливість участі заінтересованих сторін (імпортерів, експортерів, виробників) у визначенні проблемних питань та обговоренні законопроектів

- Визначити координаційний підрозділ (contact point) з метою сприяння співробітництву та покращенню обміну інформацією між Україною та ЄС щодо національних заходів та перепон, які можуть перешкоджати руху товарів.

Санітарні та фітосанітарні заходи

8. Підвищення безпеки продуктів харчування для споживачів та спрощення торгівлі шляхом проведення реформ та модернізації санітарної і фітосанітарної сфери

- Забезпечити імплементацію Угоди СОТ щодо застосування санітарних і фітосанітарних заходів після вступу України до СОТ, зокрема шляхом визначення центрального інформаційного підрозділу та створення оперативної системи інформаційного забезпечення

- Приєднатися до Комісії Кодексу Аліментаріус (Codex Alimentarius Commission) та міжнародної Конвенції про захист рослин (995_805)

- Здійснити порівняльну оцінку системи санітарного та фітосанітарного контролю в Україні та ЄС

- Здійснити перегляд переліку заходів, що потрібно вжити для поступового наближення до норм законодавства ЄС у сфері санітарного та фітосанітарного контролю та відповідних інституцій, зі створенням часових графіків та механізму фінансування. Прискорити здійснення ефективних реформ в цій сфері (наприклад, чіткий розподіл повноважень між окремими інституціями, принципи Директиви 96/22 про заборону речовин та Директиви 96/23 про моніторинг залишкових речовин)

- Провести порівняльний аналіз законодавства ЄС та України у сфері гігієни продуктів харчування, у т. ч. обробки харчових продуктів. У разі необхідності розробити заходи щодо гармонізації законодавства у зазначеній сфері, а також план їх фінансування

- Забезпечити прогрес у наближенні до законодавства ЄС у сфері відстеження харчового ланцюга «від поля до столу»; загальних принципів та вимог до безпеки продуктів харчування (Регламент 178/2002/ЕС); ефективно імплементувати систему Hazard Analysis Critical Control Point на підприємствах та в органах контролю, включаючи галузь рибного господарства

- Забезпечити перевірку мережі державних лабораторій та визначити державні метрологічні лабораторії у санітарній та фітосанітарній сфері з особливою увагою до забезпечення необхідним обладнанням і належними методами аналізу (тестування залишків), а також підготовці до їхньої акредитації відповідно до стандартів ISO

- У світлі досягнутого прогресу по викладених вище заходах, спільно визначити кроки щодо угод по санітарії та фітосанітарії

2.3.2. Право щодо заснування; законодавство щодо діяльності компаній та послуг

Заснування компаній та законодавство про компанії

1. Повна імплементація частини IV розділу II УПС (998_012) та, зокрема, принципів режиму найбільшого сприяння та національного режиму (умови, що впливають на заснування та діяльність компаній)

а) Діяльність компаній:

- створити відповідне середовище для діяльності компаній, наприклад, прийняти та ефективно імплементувати законодавство щодо конкуренції та банкрутства

- скасувати дискримінаційні заходи, що впливають на діяльність компаній ЄС та України

б) Заснування компаній:

- Забезпечити повну та ефективну імплементацію режиму найбільшого сприяння та національного режиму

- Забезпечити збереження умов, за яких було здійснено інвестування

- Забезпечити, щоб дочірні компанії або філії ЄС та українські дочірні компанії або філії діяли в умовах не менш сприятливих, ніж ті, в яких діють національні компанії (національний режим)

- Завершити перегляд Україною свого національного законодавства з метою визначення бар'єрів для заснування компаній з метою їхнього скасування

- Поступово усунути обмеження щодо заснування компаній

- Забезпечити ефективну діяльність центрального координаційного органу, що сприяє спрощенню процедури заснування компаній

c) Законодавство України у сфері автомобілебудування:

- Приведення законодавства України у сфері автомобілебудування у відповідність до положень УПС (998_012) з урахуванням відповідних зобов'язань України в рамках переговорного процесу зі вступу України до СОТ

d) Законодавство про компанії:

- Підвищити компетенцію та незалежність аудиторів

- Адаптувати та забезпечити ефективну імплементацію основних принципів відповідних міжнародних правил та стандартів, а також правил і стандартів ЄС

- Створити єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб — приватних підприємців та забезпечити публікацію інформації стосовно організації та фінансового стану компаній. Визначити та забезпечити ефективну діяльність адміністративного органу, який здійснює контроль за реєстрацією компаній або відповідності окремих актів законодавству

- Сприяти прийняттю Кодексу корпоративного управління

Послуги

2. Поступове усунення обмежень, що сприятиме наданню послуг між ЄС та Україною в окремих галузях згідно з зобов'язаннями, які містяться в УПС в Частині IV Розділі III (998_012) (надання транскордонних послуг)

- Підготовка до виконання зобов'язань України щодо послуг в рамках переговорного процесу зі вступу України до СОТ

- Завершити перегляд законодавства України з метою визначення перешкод у сфері надання послуг. Усунути визначені перепони, беручи до уваги зобов'язання у сфері послуг у рамках СОТ

- Забезпечити координацію між усіма відповідними адміністративними структурами з метою спрощення надання послуг та усунення бар'єрів у сфері торгівлі послугами

- Забезпечити ефективну імплементацію законодавства, що визначає базові принципи недискримінації, шляхом запровадження, в разі необхідності, більш деталізованих підзаконних актів або галузевого законодавства

- *Фінансові послуги:*

- Дотримуватись рекомендацій Програми МВФ щодо оцінки фінансового сектора (листопад 2003 р.)

- Запровадити та забезпечити ефективне впровадження системи пруденційного регулювання та нагляду за фінансовими ринками, відповідно до існуючої в ЄС

- Забезпечити ефективну діяльність незалежних та компетентних установ нагляду відповідно до міжнародно визнаних стандартів

- Створити та забезпечити ефективне впровадження відповідного законодавства щодо діяльності компаній, обліку та правил управління

2.3.3. Рух капіталу та поточні платежі

1. Повна імплементація зобов'язань у відповідності до частини V УПС (998_012) (поточні платежі та капітал)

- Забезпечити вільний рух капіталу, пов'язаного з прямими інвестиціями та іншими інвестиціями, здійсненими відповідно до положень про заснування компаній (розділ II, частина IV (998_012) та забезпечити застосування положень статті 48.3 УПС (998_012) щодо непогіршення умов

- Гарантувати захист іноземних інвестицій, а також ліквідацію або репатріацію цих капіталовкладень та будь-якого прибутку, отриманого з них

- Провести консультації з метою лібералізації руху інших видів капіталу відповідно до статті 48.4 УПС (998_012)

2.3.4. Пересування людей, у тому числі пересування працівників

Недискримінаційне ставлення до працівників-мігрантів (працевлаштування та умови праці)

1. Повна імплементація зобов'язань відповідно до статті 24 УПС (998_012) (Умови праці)

- Забезпечити повне виконання положень статті шляхом скасування усіх дискримінаційних заходів, що застосовуються до працівників-мігрантів за ознакою громадянства стосовно умов праці, оплати праці або звільнення

Координація систем соціального забезпечення

2. Повна імплементація положень щодо координації соціального забезпечення, які визначені статтями 25 (998_012) та 26 УПС (998_012)

- Продовжити процес укладання угод з державами-членами ЄС про повне застосування положень щодо координації соціального забезпечення, які визначені статтею 25 УПС (998_012) та як передбачено умовами статті 26 УПС (998_012)

2.3.5. Інші ключові сфери

Оподаткування

1. Розвиток та впровадження систем оподаткування та їхніх установ відповідно до міжнародних стандартів та стандартів ЄС.

- Провести податкову реформу, включаючи:
- Прийняття та імплементацію законодавства з питань ПДВ та акцизного збору, що відповідає положенням УПС (998_012) і нормам СОТ
- Забезпечення відповідності вільних економічних зон правилам СОТ відповідно до зобов'язань України щодо СОТ, розпочати процес приведення законодавства України про вільні економічні зони у відповідність до законодавства ЄС
- Вирішення питань щодо існуючої заборгованості з відшкодування ПДВ та запобігання накопиченню нової заборгованості, у т. ч. через забезпечення ефективних процедур і виділення достатніх ресурсів
- Скасування дискримінаційного режиму використання податкових векселів, у т. ч. за допомогою внесення відповідних змін до законодавства
- Впроваджувати комплексний стратегічний план для Державної податкової адміністрації з визначенням необхідних адміністративних структур та процедур та визначенням потреб Адміністрації у фінансових, людських, матеріально-технічних та інформаційних ресурсах
- Після наближення України до внутрішнього ринку — прийняття та дотримання принципів Кодексу поведінки у сфері оподаткування ЄС

Конкуренсна політика

2. Виконувати зобов'язання щодо державної допомоги відповідно до статей 49.2.2 та 49.2.3 УПС (998_012) та діяти відповідно до них, а також розробити законодавство і режим контролю, що відповідають існуючому в ЄС
- Розробити та прийняти законодавство про державну допомогу, включаючи, зокрема:
    - визначення поняття державної допомоги відповідно до того, що існує в ЄС;

- принцип заборони надання державної допомоги, яка призводить до погіршення умов торгівлі між Україною та ЄС

- встановлення прозорих умов надання державної допомоги в Україні (зокрема шляхом визначення переліку установ, що надають допомогу, та незалежного наглядового органу, регулярного звіту щодо типу, обсягів допомоги, а також її одержувачів)

3. Виконувати зобов'язання, визначені у статті 49.2.1 УПС (998_012), та діяти відповідно до них, шляхом забезпечення відповідності державного антимонопольного законодавства та режиму контролю, які існують в ЄС

- Оцінити повноту та відповідність законодавчої бази України тій, що існує в ЄС, зокрема, стосовно принципів недискримінації, прозорості та процесуальної справедливості

- Продовжувати посилювати незалежність Антимонопольного комітету, забезпечити відповідними повноваженнями та ресурсами; посилити підготовку кадрів

Права інтелектуальної та промислової власності

4. Забезпечити рівень захисту, подібний до того, що існує в ЄС включаючи ефективні засоби його впровадження відповідно до положень статті 50 УПС (998_012)

- Забезпечити імплементацію та ефективне застосування законодавства, яке б відповідало Угоді TRIPS (981_018) після вступу України до СОТ

- Забезпечити застосування законодавства щодо торговельних марок і географічних зазначень

- Продовжити приведення законодавства України у сфері захисту прав інтелектуальної та промислової власності до законодавства ЄС

- Забезпечити ефективне впровадження санкцій за порушення прав інтелектуальної та промислової власності

- Сприяти створенню та ефективному функціонуванню необхідних асоціацій власників прав на об'єкти інтелектуальної власності та налагодити діалог між ними та користувачами об'єктами інтелектуальної власності

- Посилити спроможність правозастосовчих органів (адміністративних та судових) та забезпечити належний доступ до судового перегляду

- Удосконалити адміністративне співробітництво між відповідними національними органами України та органами третіх країн

- Вживати ефективні заходи у боротьбі з контрафактною/піратською продукцією в окремих визначених секторах

Державні закупівлі

5. Створити умови для відкритого та конкурентного укладення контрактів, зокрема шляхом проведення тендерів, у відповідності до положень статті 55 УПС (998_012)

- Покращити функціонування існуючої системи шляхом підвищення рівня прозорості, інформації, навчання, обмеженого використання винятків, доступу до судового захисту та відповідного законодавчого регулювання

- Продовжити наближення до законодавства ЄС у сфері закупівель з метою забезпечення ефективної імплементації ключових принципів прозорості, недискримінації, конкуренції та доступу до засобів юридичного захисту. Ці принципи мають застосовуватись при закупівлях товарів, послуг та робіт усіма відповідними державними органами на всіх рівнях

- Забезпечити можливість вирішення спорів в судах або відповідних незалежних інстанціях

- Забезпечити належне інформування відповідальних за укладення договорів органів/учасників договору та представників бізнес-середовища щодо процедури державних закупівель, у

тому числі шляхом опублікування відповідного законодавства та адміністративних рішень

- Ефективне поширення інформації щодо умов та строків проведення тендерів (понад встановлені мінімальні норми), що дозволить як постачальникам з ЄС, так і національним постачальникам підготуватись та взяти участь у тендерах

- Удосконалення співробітництва шляхом обміну досвідом, інформацією про найкращі механізми діяльності та контролю

- Співробітництво з ЄС у впровадженні сучасних електронних тендерних систем у сфері державних закупівель

- Сприяти ефективному, взаємному та поступовому відкриттю ринків державних закупівель

Статистика

6. Впровадження статистичних методів, які повністю відповідають європейським стандартам в окремих сферах, та прискорення інституційного зміцнення Державного комітету статистики України.

- Розробити коротко- та середньострокову стратегію розвитку з метою гармонізації зі стандартами ЄС у відповідних сферах статистики

- Забезпечити включення до статистичного законодавства базових принципів об'єктивності, надійності, прозорості та конфіденційності персональних даних;

- Удосконалити якість та збільшити обсяг бізнес-реєстру шляхом включення до нього приватних підприємців

- Запровадити основні статистичні класифікації ЄС та застосувати їх у всіх галузях статистики

Фінансовий контроль

7. Надійне управління та контроль над державними фінансами

Системи обліку Казначейства (Treasury Accounting):

- Підвищити прозорість управління державними фінансами, включаючи розробку та імплементацію стратегії модернізації системи обліку Казначейства
- Здійснити подальші кроки в напрямку інтеграції позабюджетних фондів до бюджету

Державний внутрішній фінансовий контроль:

- Розроблення Концепції розвитку та реструктуризації системи урядового фінансового контролю та аудиту в Україні
- Створити нормативно-правову базу щодо державного фінансового контролю
- Поступова гармонізація з міжнародно визнаними стандартами (IFAC, ІА, INTOSAI) та методиками, а також з найкращою практикою ЄС щодо контролю та аудиту за державними надходженнями, витратами, активами та зобов'язаннями

Зовнішній аудит та контроль:

- Забезпечити відповідне функціонування вищого органу аудиту (Рахункової палати) у відповідності до міжнародно визнаних стандартів зовнішнього аудиту (Міжнародна організація вищих аудиторських установ)
- Сприяти розвитку ефективної адміністративної спроможності запобігання та боротьби з шахрайством та іншими порушеннями стосовно національних та міжнародних фондів, включаючи створення ефективно діючих структур співробітництва із залученням всіх відповідних національних суб'єктів
- Забезпечити ефективне співробітництво з відповідними інституціями та установами ЄС у сфері перевірок на місцях та перевірок, пов'язаних з управлінням та контролем фондів ЄС

Політика у сфері підприємництва

8. Налагодити діалог щодо політики у сфері підприємництва з метою удосконалення адміністративних та регуляторних умов діяльності компаній; розвинути законодавчу та адміністративну бази України з метою стимулювання розвитку малих та середніх підприємств (МСП) відповідно до статті 73 УПС (998_012)

- Впровадити національну систему реєстрації компаній на основі досвіду країн-членів ЄС, що можливо призведе до приєднання України до Європейського бізнес-реєстру

- Започаткувати діалог за участю ЄК та органів влади України, суб'єктів підприємництва та наукових кіл з метою обміну інформацією, найкращим досвідом організації діяльності, визначення проблемних питань в окремих пріоритетних сферах політики у сфері підприємництва. Цей діалог має базуватись на спільній політиці, такій як Європейська хартія щодо малих підприємств

- Сприяти обміну досвідом та найкращою практикою щодо політики у сфері підприємництва з метою визначення пріоритетних завдань та оцінки заходів в окремих сферах (наприклад, навчання та тренінги у сфері підприємництва; сприяння доступу МСП до фінансових ресурсів, заохочення інвестицій та інновацій; вдосконалення адміністративного та регуляторного середовища)

- Сприяти обміну досвідом щодо реструктуризації промислових підприємств, особливо щодо соціальних наслідків реструктуризації та найкращої практики надання державної допомоги

- Вивчити можливість відкриття одного чи більше Європейських інформаційних кореспондентських центрів (Euro-Info-Correspondence Centres-EICC)

2.4. Співробітництво в сфері юстиції та внутрішніх справ

Окремий План дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні від 10 грудня 2001 року визначає цілі співробітництва в цій сфері. Як передбачено цим Планом, за результатами консультацій

з українськими органами влади було прийнято План-графік імплементації положень Плану дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні як інструмент імплементації, моніторингу, оцінки та визначення щорічних пріоритетів

Співробітництво в сфері юстиції та внутрішніх справ в контексті Європейської політики сусідства буде базуватися на існуючому Плані дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні та Плані-графіку його імплементації.

Пріоритети співробітництва в сфері юстиції та внутрішніх справ визначаються щорічно в ході засідання міністрів юстиції та внутрішніх справ у форматі Україна-Трійка ЄС. В ході першого засідання у форматі Україна-Трійка ЄС (листопад 2002 року) міністри юстиції і внутрішніх справ України та Трійки ЄС підтвердили, що пріоритетними напрямками співробітництва у сфері юстиції та внутрішніх справ мають бути питання реадмісії та міграції, управління кордонами, боротьби з «відмиванням» коштів, торгівлею людьми та наркотичними засобами, так само, як і боротьба з корупцією, попередження та боротьби з сексуальною експлуатацією дітей і дитячою порнографією

В контексті процесу розширення ЄС та Європейської політики сусідства буде запроваджено конструктивний діалог зі спрощення візового режиму між Україною та ЄС з метою підготовки до майбутніх переговорів щодо укладення угоди з цього питання, беручи до уваги необхідність прогресу у переговорах щодо угоди про реадмісію між Україною та ЄС

Відповідно до Плану дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні, Рада ЄС має переглянути діяльність за цим Планом дій до кінця 2005 року та має прийняти рішення щодо здійснення подальших переглядів цього питання. На основі таких переглядів і досягнень України, в контексті Європейської політики сусідства, може бути розглянуто питання щодо включення нових цілей та дій до цього Плану дій

2.5. Транспорт, енергетика, інформаційне суспільство та навколишнє середовище

Транспорт

1. Розробити та започаткувати впровадження національної транспортної стратегії, включаючи розвиток національної транспортної інфраструктури

- Продовжити розробку Концепції сталої національної транспортної політики розвитку всіх видів транспорту відповідно до Білої книги ЄС з транспорту

- Розвивати політику щодо інфраструктури з метою визначення та оцінки пріоритетних інфраструктурних проєктів у різних секторах та продовжити участь у спільному розвитку Пан'європейських коридорів і зон, а також у програмі ТРАСЕКА

- Визначити та спрямувати фінансові джерела, прийняти стратегії фінансування, з урахуванням рішення про поширення на Україну мандату Європейського інвестиційного банку. Розглянути питання фінансування інфраструктури (наприклад, державно-приватне партнерство, забезпечення державного фінансування деяких транспортних об'єктів («shadow-tolling») тощо)

- Розвивати співробітництво у сфері супутникової навігації (включаючи спільні науково-дослідні роботи та їх застосування)

2. Впровадження окремих заходів та реформ у сфері автомобільного транспорту

- Гарантувати регулювання питання стосовно доступу до професійної діяльності міжнародного та національного транспортного сектору. В секторі міжнародних перевезень ввести міжнародні стандарти щодо обов'язкового часу роботи та відпочинку водіїв та забезпечити їхнє виконання

- Прийняти та розпочати реалізацію плану дій щодо підвищення безпеки на дорогах

3. Реалізувати окремі заходи та реформи у сфері залізничного транспорту

- Покращити ефективність послуг вантажних перевезень (включаючи процедури перетину кордонів). Сприяти багатовидовим послугам, вирішити питання взаємодії між залізницями

- Подальший розвиток співробітництва в рамках OSJD/OTIF (Організації співдружності залізниць / Організації з міжнародних перевезень)

4. Реалізувати окремі заходи та реформи у сфері авіаційного транспорту

- Визначити ефективну модель проведення переговорів щодо двосторонніх авіаційних угод, укладених з країнами-членами ЄС, з метою включення положення щодо призначення авіакомпаній з боку ЄС з урахуванням «горизонтальних повноважень», наданих Європейській Комісії

- Набути статус повноправного члена в Європейських спільних авіаційних владах (JAA); вивчити можливість реалізації заходів у галузі безпеки на авіаційному транспорті з огляду на заявлену Україною мету стати членом Європейського агентства з повітряної безпеки (EASA)

- Співробітничати з питань безпеки авіаперевезень

5. Реалізувати окремі заходи та реформи у сфері морського та внутрішнього водного транспорту

- Співпрацювати з ЄС з метою наближення політики з питань безпеки мореплавства

- Сприяти реструктуризації державних портів (відокремлення комерційних та управлінських функцій)

- Імплементувати відповідні конвенції Міжнародної морської організації (ІМО); забезпечити ефективне застосування принципів контролю держави порту та контролю держави прапору, а також резолюцій Комітету захисту морського середовища з питань безпеки танкерів

- Брати активну участь у сприянні розвитку Дунаю з метою повного використання його потенціалу як однієї з головних складових європейського внутрішнього водного транспорту

Енергетика

6. Затвердження загальної енергетичної політики, що сприятиме зближенню з цілями енергетичної політики ЄС

- Підготувати та прийняти шляхом схвалення на відповідному рівні підсекторальних документів у сфері енергетичної політики з визначенням можливих джерел фінансування

- Посилювати співробітництво Україна-ЄС у сфері енергетичної політики

- Розглянути можливість участі в Європейській енергетичній програмі (Intelligent Energy-Europe programme)

7. Поступовий перехід до принципів, за якими функціонують внутрішні ринки газу та електроенергії ЄС

- Визначити перелік заходів, необхідних для поступового переходу до принципів, за якими функціонують внутрішні ринки газу та електроенергії ЄС, включаючи питання регуляторних органів, а також часові рамки та план фінансування. Вирішити належним чином питання, що становлять спільний інтерес (відкриття ринку, норми екології, міжнародно визнані стандарти ядерної безпеки)

- Визначити цінову політику з метою конвергенції ринків України та ЄС

- Прийняти та впровадити закон про розвиток Національної комісії регулювання електроенергетики

- Подальша розробка плану реструктуризації внутрішнього газового сектору

- Подальша реструктуризація сектору електроенергетики, включаючи реструктуризацію боргів та прийняття відповідного закону щодо боргів

- Участь у відповідних заходах ЄС у сфері енергетики, включаючи поступове залучення до Європейських регуляторних форумів з питань газу та електроенергії

8. Прогрес в галузі енергетичних мереж

- Покращити роботу та скоротити втрати мереж (нафти, газу, електроенергії)

- Розвивати інфраструктуру з метою диверсифікації постачання газу та нафти. Це повинно включати, зокрема, нафтопровід Одеса-Броди-Польща (повинна продовжуватись імплементація Угоди між Україною та Польщею)

- Провести техніко-економічний аналіз можливості з'єднання електромереж України із синхронною системою УСТЕ

9. Прогрес у сфері транзиту природного газу

- Покращити роботу, безпеку та захищеність газотранспортної системи

- Продовжувати вивчення можливостей фінансової та правової реструктуризації бізнесу, пов'язаного з транзитом газу, включаючи відокремлення місцевих мереж від транзитної; відокремлення та прозорість рахунків (Газова директива 2003/55)

10. Прогрес у реструктуризації вугільних шахт

- Подальше впровадження плану реструктуризації українських шахт. Зменшувати кількість нещасних випадків на шахтах, зокрема, через поступове застосування стандартів і практики безпеки ЄС на шахтах

- Досягти прогресу в оцінці технічної та фінансової спроможності впровадження чистих технологій видобутку вугілля та стимулювання їхнього застосування

11. Прогрес в ефективності використання енергії та відновлювальних джерел енергії

Прийняти плани дій щодо підвищення ефективності використання енергії, поширення використання відновлюваних

джерел енергії та зміцнення інституцій, визначивши при цьому фінансові плани та графіки імплементації. Продовжувати впровадження планів, прийнятих у цій сфері

- Співробітництво щодо проектів у сфері енергозбереження

12. Продовження співробітництва з питань атомної енергії та ядерної безпеки

- Дотримуватися міжнародно прийнятих стандартів ядерної безпеки при завершенні будівництва та введення в експлуатацію енергоблоків «Х2Р4»; забезпечити виконання у повному обсязі Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС (998_008)

- Подальше зміцнення Державного комітету ядерного регулювання України

- Вжити необхідних заходів для забезпечення набуття чинності та імплементації угоди, укладеної з Євратомом про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії

- Досягти прогресу у знятті з експлуатації Чорнобильської АЕС

- Продовжувати роботу щодо впровадження Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття» з метою перетворення 4-го енергоблоку в екологічно безпечний об'єкт

- Прийняти стратегію щодо радіоактивних відходів

Інформаційне суспільство

13. Прискорення досягнення прогресу у сфері політики та регулювання електронних засобів зв'язку

- Прийняти та розпочати впровадження національної стратегії розвитку в Україні електронних комунікацій

- Прийняти нормативні акти щодо ліцензування, з'єднання, нумерації та загального доступу до основних телекомунікаційних послуг відповідно до Закону України «Про телекомунікації» (1280-15)

- Створити національну комісію з питань регулювання зв'язку відповідно до Закону України «Про телекомунікації» (1280-15)

- Забезпечити добросовісну конкуренцію на ринку послуг електронних засобів зв'язку

14. Прискорення досягнення прогресу у розвитку сфери послуг Інформаційного суспільства та інтеграції України до дослідницької програми технологій інформаційного суспільства

- Прийняти Державну програму «Електронна Україна» з метою розвитку Інформаційного суспільства та вивчити можливість підтримки її впровадження з боку ЄС

- Сприяти широкому використанню нових технологій суб'єктами господарювання та державними органами, особливо в секторах охорони здоров'я та освіти (електронна комерція, електронний уряд, електронна охорона здоров'я, електронне навчання), через створення сучасних інфраструктур, розвиток місцевого наповнення та впровадження пілотних проєктів, наприклад, взаємного визнання електронних підписів

- Підвищити рівень використання Інтернету та Інтернет-послуг громадянами через програми комп'ютерного навчання для широкого загалу

- Прийняти окремий план сприяння участі України в програмі розвитку технологій інформаційного суспільства, що є компонентом Шостої рамкової програми

- Розвивати співробітництво між Україною та ЄС щодо підготовки другого етапу Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства в Тунісі в 2005 р.

Навколишнє середовище

15. Реалізація заходів для забезпечення створення умов якісного управління у сфері навколишнього середовища та започаткування їхнього впровадження

- Вжити подальших заходів щодо завершення формування адміністративних структур і процедур для забезпечення страте-

гічного планування у сфері екології та координації з відповідними учасниками

- Визначити процедури щодо доступу до інформації про навколишнє середовище, участі громадськості, включаючи імплементацію Орхуської Конвенції, зокрема, шляхом визначення структур і процедур для забезпечення прийняттого рівня обслуговування бажаючих мати доступ до інформації

- Зміцнити структури і процедури, необхідні для здійснення оцінки впливу на довкілля, включаючи транскордонні питання. Впровадити комунікаційні стратегії щодо вигод політики у сфері охорони довкілля; підтримувати суб'єктів громадянського суспільства та місцеві органи влади

16. Вживати заходів для запобігання погіршенню стану навколишнього середовища, захисту здоров'я людей, досягнення раціонального використання природних ресурсів, відповідно до зобов'язань Йоханесбурзького самміту

- Розвивати рамкове законодавство і основні процедури, та забезпечити розроблення планів для ключових підсекторів навколишнього середовища, визначених в Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, здійснити перші кроки для їхнього виконання. Посилити адміністративні потужності, включаючи ті, що забезпечують надання дозволів, а також виконання законодавства та проведення інспекцій

- Розширити або прийняти національні програми і плани для ключових підсекторів навколишнього середовища, включаючи пріоритети інвестування для окремих підсекторів

17. Розширення співробітництва у сфері навколишнього середовища.

- Впровадити положення Кіотського протоколу (995_801) та Рамкової конвенції ООН зі зміну клімату (995_044)

- Брати активну участь у робочій групі Дунай-Чорне море для реалізації транскордонних підходів до водного менеджменту;

забезпечити активну участь в Ініціативі ЄС із захисту водних ресурсів у Східній Європі, на Кавказі та у Центральній Азії

- Можлива участь у певних видах діяльності Європейського агентства з охорони навколишнього середовища

- Брати активну участь у діяльності спільної Робочої групи Україна-ЄС з питань змін клімату

- Визначити можливості розширення регіонального співробітництва з країнами-сусідами, особливо щодо транскордонних питань

2.6. Міжлюдські контакти

Наука і технологія, дослідження та розвиток

1. Підготовка інтеграції України до Європейського дослідно-простору

- Доопрацювати спеціальний «План дій поглиблення співробітництва між Україною та ЄС у сфері науки та технологій»

2. Розвиток спроможності України у сфері дослідницького та технологічного розвитку для забезпечення потреб економіки та суспільства

- Зміцнити людський, матеріальний та інституціональний потенціал України з метою покращення можливостей фізичних та юридичних осіб, задіяних у науково-технічній та інноваційних сферах

- Розвиток середовища, сприятливого для використання отриманих результатів

3. Сприяння інтеграції України для досягнення високого рівня наукового обміну

- Стимулювати участь України в програмі міжнародних стипендій Марії Кюрі та сформувати відповідні механізми повернення

- Посилювати обмін науковим персоналом в рамках спільних проектів та сприяти участі українських науковців у міжнародних конференціях та форумах

- Досягти подальшого прогресу у співробітництві в космічній сфері та продовжити підтримку спільної Робочої групи з питань співробітництва у сфері космічних досліджень та використання космосу в мирних цілях, створеної в рамках УПС (998_012)

- Сприяти поширенню інформації про Європейський дослідницький простір через діяльність Національного інформаційного центру України зі співробітництва у сфері науки та технологій

Освіта, навчання та молодь

4. Реформування та вдосконалення системи освіти і навчання та діяльність у напрямі наближення до стандартів і практики ЄС

- Працювати у напрямі зближення стандартів вищої освіти шляхом реалізації заходів, які дозволять Україні приєднатися до Болонського процесу

- Залучити представників заінтересованих громадських кіл та соціальних партнерів до участі у реформі системи вищої освіти та професійної освіти

- Вирішити питання, пов'язані з процедурами акредитації та ліцензування

- Використовувати існуючу програму Tempus III для вивчення можливостей сприяння розвитку людських ресурсів і людського капіталу, зокрема щодо сприяння реформі та розвитку системи безперервного навчання в Україні

- Створити кафедри європейських студій та європейського права через Програму Жан Моне та підтримувати можливості навчання молодих науковців

5. Розширення співробітництва у сфері освіти, стажувань та молоді

- Започаткувати політичний діалог між Україною та ЄС у сфері освіти та навчання

- Збільшити можливість обміну для українців шляхом участі у програмі Еразмус Мундус

- Посилити участь України у програмі Tempus III та використовувати її для вивчення можливостей розширення співробітництва в сферах професійно-технічної освіти

- Розширити молодіжні обміни та співробітництво у сфері неформальної освіти молоді та сприяти розвитку міжкультурного діалогу через програму «Молодь» (YOUTH)

Культура та аудіовізуальні питання

6. Посилення культурного та аудіовізуального співробітництва

- Розглянути можливість підтримки транскордонних культурних зв'язків

- Розвивати діалог щодо культурної різноманітності, у тому числі в рамках відповідних переговорів в ЮНЕСКО (UNESCO)

- Наблизити відповідне законодавство в аудіовізуальній сфері до повної відповідності європейським стандартам (з метою можливої майбутньої участі у програмі «Медіа», у разі виконання передумов)

- Вивчити можливості співробітництва в рамках програм Євросоюзу у сфері культури

Співробітництво у сфері громадянського суспільства

7. Сприяння співробітництву в сфері громадянського суспільства

- Вжити необхідних заходів з метою стимулювання власних ініціатив на місцях та у регіонах щодо створення та розвитку транскордонного співробітництва

Транскордонне та регіональне співробітництво

8. Розширення контактів та співробітництва на транскордонному та регіональному рівнях з сусідніми новими державами-

членами ЄС шляхом використання можливостей та викликів, що виникають в зв'язку із розширенням ЄС

- Забезпечити підтримку регіонів та участь у підготовці та впровадженні «Програм сусідства» за участю України
- Забезпечити розвиток та впровадження діючого законодавства щодо транскордонного та регіонального співробітництва
- Підвищити ефективність проектів та програм у сфері транскордонного та регіонального співробітництва через забезпечення активної підтримки та залучення місцевих та регіональних рівнів

Громадське здоров'я

9. Посилити рівень охорони здоров'я та епідеміологічної безпеки в Україні відповідно до законодавства ЄС та у взаємодії і за підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я. Розвивати зв'язки між інформаційною системою України та існуючою в ЄС системою моніторингу індикаторів стану громадського здоров'я. Інтегрувати Україну в інформаційну систему охорони здоров'я EUPHIN

Знання та інформація у сфері охорони здоров'я:

- Обмінюватися інформацією та передовими технологіями з питань показників у сфері охорони здоров'я та збору даних
- Запрошувати представників відповідних органів влади України як спостерігачів на засідання Мережі компетентних структур
- Розробити спільні технічні і адміністративні заходи, необхідні для інтеграції України в систему EUPHIN, як тільки вона стане повністю функціонуючою

Нагляд за інфекційними хворобами та охорона здоров'я (епідеміологічний контроль і нагляд)

- Обмінюватися інформацією та технічним практичним досвідом для сприяння участі в мережі ЄС з попередження та контролю за інфекційними хворобами (рішення 2119/98/ЄС)

- Брати участь у спеціалізованих мережах нагляду, зокрема, стосовно збору даних та інформації щодо ВІЛ/СНІДУ, інфекцій, що передаються статевим шляхом, та гепатиту С і В

- Обмінюватися інформацією та вдалими досвідом щодо впровадження заходів для боротьби з епідеміями основних інфекційних хвороб

- Обмінюватися інформацією та технічною експертизою з метою оновлення лабораторних потужностей для сприяння взаємодії між відповідними лабораторіями України та ЄС

- Сприяння зростанню людських ресурсів для розвитку та впровадження спільних проєктів у сфері охорони здоров'я стосовно епідемії ВІЛ/СНІДУ в країні відповідно до національної стратегії

3. Моніторинг

План дій буде передано для формального схвалення в рамках Ради з питань співробітництва Україна-ЄС. Цей План дій визначатиме цілі та дії для співпраці України та ЄС на період його тривалості. У разі виникнення потреби, з боку ЄС, в специфічних заходах, які вимагатимуть прийняття юридично обов'язкових рішень, Комісія рекомендуватиме Раді ЄС прийняти необхідні директиви для переговорів.

Спільні органи, створені згідно з Угодою про партнерство та співробітництво (998_012), сприятимуть виконанню цього Плану дій, а також контролюватимуть його виконання.

Першу оцінку виконання Плану дій буде здійснено не пізніше ніж через два роки після його схвалення.

До Плану дій можна регулярно вносити зміни та доповнення та/або оновлювати його з метою відображення прогресу у виконанні пріоритетів.

**У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

**Про забезпечення виконання Угоди про партнерство
та співробітництво між Україною та Європейськими
Співтовариствами (Європейським Союзом) і
вдосконалення механізму співробітництва з
Європейськими Співтовариствами
(Європейським Союзом)**

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента

№ 1104/99 (1104/99) від 02.09.99

№ 587/2000 (587/2000) від 12.04.2000

№ 1063/2001 (1063/2001) від 12.11.2001

№ 1146/2001 (1146/2001) від 26.11.2001

№ 658/2002 (658/2002) від 25.07.2002

№ 1126/2002 (1126/2002) від 02.12.2002

№ 573/2003 (573/2003) від 05.07.2003

№ 1227/2003 (1227/2003) від 29.10.2003

№ 1238/2003 (1238/2003) від 01.11.2003)

З метою здійснення стратегічного курсу України на інтеграцію з Європейським Союзом, забезпечення входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір, удосконалення механізму співробітництва України з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та на забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво, підписаної між Україною і Європейським Союзом 16 червня 1994 року (998_012), **постановляю:**

1. Утворити Українську частину Ради з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) (далі — Українська частина Ради) та Українську частину Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) (далі

— Українська частина Комітету) як допоміжний орган Української частини Ради.

2. Покласти на Міністерство закордонних справ України здійснення заходів щодо забезпечення політичних відносин України з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) та координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішньої політики та політики безпеки.

(Стаття 2 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1146/2001 (1146/2001) від 26.11.2001)

3. Покласти на Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України здійснення міжвідомчої координації з питань економічного та соціального співробітництва України з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом). (Стаття 3 в редакції Указу Президента № 587/2000 від 12.04.2000; із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1063/2001 (1063/2001) від 12.11.2001)

4. Установити, що Українська частина Ради утворюється у складі Голови, першого заступника Голови, трьох заступників Голови та членів Української частини Ради. (Частина перша статті 4 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1146/2001 (1146/2001) від 26.11.2001)

Головою Української частини Ради є за посадою Прем'єр-міністр України, першим заступником Голови Української частини Ради є Уповноважений України з питань європейської і євроатлантичної інтеграції, заступником Голови Української частини Ради — Головою Української частини Комітету — Міністр економіки та з питань європейської інтеграції України, заступниками Голови Української частини Ради — Міністр закордонних справ України та Міністр юстиції України. (Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно з Указами Президента № 1063/2001 (1063/2001) від 12.11.2001, № 1146/2001 (1146/2001) від 26.11.2001, № 573/2003 (573/2003) від 05.07.2003)

Членами Української частини Ради є за посадами:
Міністр аграрної політики України,
Міністр внутрішніх справ України,
Міністр екології та природних ресурсів України,
Міністр культури і мистецтв України,
Міністр оборони України,
Міністр освіти і науки України,
Міністр охорони здоров'я України,
Міністр палива та енергетики України,
Міністр праці та соціальної політики України,
Міністр промислової політики України,
Міністр транспорту України,
Міністр України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи,
Міністр фінансів України,
Голова Антимонопольного комітету України,
Голова Державного комітету зв'язку та інформатизації України,
Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України,
Голова Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики,
Голова Державної прикордонної служби України,
Голова Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва,
Голова Державного комітету України у справах національностей та міграції,
Голова Комітету Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції (за згодою),
Голова Державної митної служби України,
Голова Державної податкової адміністрації України,
Голова Служби безпеки України,
Голова Національної комісії регулювання електроенергетики України,
Представник України при Європейських Співтовариствах (Європейському Союзу),

Голова Національного банку України (за згодою).

(Частина третя статті 4 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1063/2001 (1063/2001) від 12.11.2001, № 1146/2001 (1146/2001) від 26.11.2001, № 658/2002 (658/2002) від 25.07.2002, № 11-26/2002 (1126/2002) від 02.12.2002, № 573/2003 (573/2003) від 05.07.2003, № 1227/2003 (1227/2003) від 29.10.2003)

Членом Української частини Ради є також Національний координатор з питань технічної допомоги Європейського Союзу. (Статтю 4 доповнено частиною згідно з Указом Президента № 1238/2003 (1238/2003) від 01.11.2003)

(Стаття 4 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1104/99 від 02.09.99, в редакції Указу Президента № 587/2000 від 12.04.2000)

5. Кабінету Міністрів України:

визначити у місячний строк склад Української частини Комітету;

забезпечити створення у двомісячний строк у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, керівники яких входять до складу Української частини Ради, структурних підрозділів з питань співробітництва з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) у межах існуючої штатної чисельності;

затвердити структуру Національного агентства України з питань розвитку та європейської інтеграції в межах штатної чисельності, визначеної для Національного агентства України з реконструкції та розвитку;

подати у місячний строк проект Положення про Національне агентство України з питань розвитку та європейської інтеграції і пропозиції щодо внесення змін до актів Президента України, що впливають з цього Указу;

привести рішення Кабінету Міністрів України у відповідність із цим Указом.

6. Міністерству закордонних справ України розпочати консультації з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) щодо встановлення правил процедури Ради з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом).

7. Ліквідувати Міжвідомчий комітет України у справах Європейського Союзу, у зв'язку з чим визнати такими, що втратили чинність:

Указ Президента України від 28 серпня 1993 року № 358 (358/93) «Про Міжвідомчий комітет України у справах Європейських Співтовариств»;

Указ Президента України від 7 лютого 1995 року № 108 (108/95) «Про заходи щодо вдосконалення співробітництва України з Європейським Союзом»;

Указ Президента України від 21 квітня 1997 року № 355 (355/97) «Про заходи щодо вдосконалення механізму взаємодії з Європейським Союзом та його виконавчими органами»;

Розпорядження Президента України від 13 жовтня 1993 року № 111 (111/93-рп) «Про персональний склад Міжвідомчого комітету України у справах Європейських Співтовариств».

Президент України
Л.КУЧМА

м. Київ, 24 лютого 1998 року № 148/98

**У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

**Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої
діяльності органів виконавчої влади**

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента

№ 143/2003 (143/2003) від 19.02.2003

№ 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

З метою вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади **постановляю**:

1. Кабінету Міністрів України запровадити єдину систему планування, координації та контролю за нормотворчою діяльністю органів виконавчої влади.

2. Установити, що функції з планування законопроектної роботи та роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу за поданням міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, координації нормотворчої діяльності органів виконавчої влади та контролю за цією діяльністю здійснює Міністерство юстиції України.

3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади забезпечити:

подання до 1 грудня поточного року на розгляд Міністерства юстиції України орієнтовного плану законопроектної роботи на наступний рік; (Абзац другий статті 3 в редакції Указу Президента № 143/2003 (143/2003) від 19.02.2003)

(Абзац третій статті 3 виключено на підставі Указу Президента № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

(Абзац четвертий статті 3 виключено на підставі Указу Президента № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

розроблення передбачених планом проектів нормативно-правових актів; (Абзац статті 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

подання щорічно до 1 січня до Міністерства юстиції України звітів про стан нормотворчої діяльності.

4. Міністерству юстиції України за погодженням із заінтересованими міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади подати у двомісячний строк до Кабінету Міністрів України проект Концепції адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

(Стаття 5 втратила чинність на підставі Указу Президента № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

(Стаття 6 втратила чинність на підставі Указу Президента № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

(Стаття 7 втратила чинність на підставі Указу Президента № 1411/2004 (1411/2004) від 16.11.2004)

8. У зв'язку з цим Указом внести до Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 30 грудня 1997 року № 1396 (1396/97) (із змінами і доповненнями, внесеними Указом від 15 вересня 1998 року № 1019 (1019/98) такі доповнення:

пункт 3 після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

«підготовка за поданням міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щорічних планів законопроектної роботи та планів роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, координація нормотворчої діяльності в центральних органах виконавчої влади та контроль за цією діяльністю».

У зв'язку з цим абзаци четвертий-восьмий вважати відповідно абзацами п'ятим-дев'ятим;

пункт 4 доповнити підпунктом 4-1 такого змісту:

«4-1) розробляє за поданням міністерств, інших центральних органів виконавчої влади щорічних планів законопроектної роботи та планів роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, координує нормотворчу діяльність в центральних органах виконавчої влади, здійснює контроль за цією діяльністю»;

підпункт 7 пункту 5 після слів «нормативних актів» доповнити словами «стан організації нормотворчої діяльності».

Президент України
Л.КУЧМА

м. Київ, 9 лютого 1999 року № 145/99

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 16 серпня 1999 р. № 1496 Київ

**Про Концепцію адаптації законодавства України
до законодавства Європейського Союзу**

*(Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 716 (716-2003-п) від 15.05.2003)*

Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Схвалити Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — Концепція), що додається.

2. Центральним органам виконавчої влади покласти положення Концепції в основу щорічних планів роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу і забезпечити їх врахування під час здійснення заходів, спрямованих на реалізацію Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 1998 р. № 615 (615/98).

Прем'єр-міністр України
В.ПУСТОВОЙТЕНКО

Інд. 39

*СХВАЛЕНО постановою Кабінету
Міністрів України від 16 серпня
1999 р. № 1496*

КОНЦЕПЦІЯ адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

1. Загальні положення

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) є процесом зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС.

Законодавство ЄС складається з:

Договору про заснування Європейського співтовариства вугілля і сталі 1951 року, Договору про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 року і Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії 1957 року, з наступними змінами і доповненнями;

положень, директив та інших актів нормативного характеру, які приймаються компетентними органами Європейських Співтовариств;

міжнародних угод, однією із сторін яких є Європейські Співтовариства;

рішень Суду Європейських Співтовариств, якими дається офіційне тлумачення відповідних правових норм.

Адаптація законодавства проводиться з метою:

забезпечення відповідності законодавства України зобов'язанням, що випливають з Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх

державами-членами від 14 червня 1994 р. (998_012) (далі — УПС), інших міжнародних договорів, що стосуються співробітництва України з ЄС;

розвитку національного законодавства у напрямі його зближення із законодавством ЄС та забезпечення високого рівня підготовки в Україні проектів актів законодавства;

створення правової бази для інтеграції України до ЄС.

Процес адаптації охоплює всі сфери законодавства, визначені в УПС, зокрема в частині другій статті 51.

До пріоритетних належать ті сфери законодавства, від зближення яких залежить зміцнення економічних зв'язків України та держав-членів ЄС і які регулюють відносини, пов'язані з:

- підприємницькою діяльністю;
- захистом конкуренції;
- банкрутством;
- захистом прав інтелектуальної власності;
- митним регулюванням;
- транспортом та зв'язком;
- стандартами і сертифікацією.

Інші пріоритетні сфери адаптації законодавства визначаються Міжвідомчою координаційною радою за адаптації законодавства України до законодавства ЄС (далі — Міжвідомча координаційна рада). При цьому враховуються рекомендації Ради і Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом, а також їх українських частин.

2. Етапи адаптації законодавства

Адаптація законодавства є планомірним процесом, що включає три окремих етапи, на кожному з яких досягається пев-

ний ступінь відповідності законодавства України законодавству ЄС у визначених цією Концепцією сферах.

На першому етапі, що триває в даний період, перевага повинна надаватися:

розвитку відповідно до вимог, визначених у Декларації, що прийнята Європейською Радою на Копенгагенському саміті у червні 1993 р., правової системи в Україні, яка б сприяла досягненню стабільності у суспільстві, гарантувала верховенство права, права людини і забезпечувала функціонування ринкової економіки;

приведенню законодавства України у відповідність з вимогами УПС та інших міжнародних договорів, які стосуються співробітництва України та ЄС;

розвитку законодавства України за визначеними цією Концепцією або Міжвідомчою координаційною радою пріоритетними сферами у напрямі його поступового зближення із законодавством ЄС.

На другому етапі процес адаптації законодавства зосереджується на таких завданнях:

перегляд законодавства України у сферах, визначених частиною другою статті 51 УПС, з метою забезпечення його приблизної відповідності законодавству ЄС;

правове забезпечення створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС і підготовка до асоційованого членства України в ЄС.

Третій етап адаптації законодавства залежатиме від укладення Угоди про асоційоване членство України в ЄС та включатиме період підготовки розширеної програми гармонізації законодавства України із законодавством ЄС з метою забезпечення інтеграції України до спільного ринку ЄС.

3. Механізм адаптації законодавства

Діяльність з адаптації законодавства повинна провадитися як складова, інтегральна частина нормотворчої діяльності органів виконавчої влади на основі єдиної системи планування, координації та контролю.

Органи виконавчої влади відповідають за здійснення заходів з адаптації законодавства згідно з їх компетенцією, що визначається відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 червня 1998 р. № 852 (852-98-п) «Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

Функції координації та контролю за діяльністю органів виконавчої влади з адаптації законодавства виконуватиме Мін'юст, а координацію цієї діяльності забезпечуватиме Міжвідомча координаційна рада, що утворена при Мін'юсті.

Діяльність з адаптації законодавства в Україні провадитиметься за відповідними планами роботи органів виконавчої влади з адаптації законодавства, які розроблятимуться в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

З метою виконання визначених цією Концепцією завдань Кабінетом Міністрів України встановлюватимуться додаткові вимоги щодо порядку розроблення проектів нормативно-правових актів України з урахуванням основних положень законодавства ЄС.

У процесі розроблення проектів актів законодавства, що підлягають адаптації, центральні органи виконавчої влади керуватимуться основними положеннями відповідних актів законодавства ЄС.

Для забезпечення приблизної адекватності законодавства України і законодавства ЄС у процесі провадження нормотворчої

діяльності враховуватимуться основні положення актів законодавства ЄС настільки, наскільки це доцільно для України з огляду на економічні, політичні та соціальні наслідки прийняття відповідних правових норм, адаптованих до вимог законодавства ЄС.

При здійсненні заходів з адаптації законодавства центральні органи виконавчої влади керуватимуться методичними рекомендаціями, що розроблятимуться Мін'юстом.

Впровадження адаптованого законодавства

Впровадження адаптованого законодавства, яке є найважливішим елементом процесу адаптації законодавства, потребуватиме утворення відповідних структур та розроблення дієвих механізмів, належного професійного рівня та технічного оснащення працівників органів виконавчої влади, запровадження ефективного механізму судового захисту прав та інтересів учасників правовідносин, які виникають на основі цих норм.

Передбачається, що:

органи, уповноважені контролювати впровадження адаптованого законодавства, прийматимуть відповідні нормативні акти, спрямовані на виконання цієї функції в повному обсязі;

органи сертифікації та випробувальні лабораторії здійснюватимуть перевірку і підтвердження відповідності продукції (товарів, послуг) вимогам нормативних актів України, приведених у відповідність із законодавством ЄС;

буде забезпечено належний рівень навчання з питань законодавства ЄС державних службовців, які відповідатимуть за впровадження адаптованого законодавства, і суддів, а також підвищення їх кваліфікації в установленому порядку;

здійснюватимуться заходи з метою посилення ролі професійних громадських організацій, об'єднань споживачів та інших громадських організацій у впровадженні положень цієї Концепції.

4. Організаційне забезпечення процесу адаптації законодавства

Фінансове забезпечення

Для належної організації процесу адаптації законодавства передбачатимуться відповідні кошти в програмі фінансування заходів щодо реалізації Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 1998 р. № 615 (615/98).

Фінансування заходів з адаптації законодавства на кожному етапі здійснюватиметься за рахунок бюджетних та позабюджетних коштів, зокрема коштів міжнародної технічної допомоги, із залученням інших не заборонених законодавством джерел.

Інформаційне і наукове забезпечення

Інформаційне і наукове забезпечення процесу адаптації законодавства включає:

постійне інформування органів державної влади про чинне законодавство ЄС, зміни і доповнення до нього, забезпечення ефективного та повного доступу до європейських правових, бібліографічних та інших баз даних учасників процесу адаптації законодавства;

організацію роботи з перекладу актів законодавства ЄС та надання консультацій з питань використання юридичної термінології, забезпечення діяльності Центру європейського та порівняльного права; (Абзац третій розділу із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 716 (716-2003-п) від 15.05.2003)

організацію роботи з наукового дослідження процесів уніфікації та гармонізації права в державах-членах ЄС, державах Центральної і Східної Європи, що є кандидатами у члени ЄС.

Кадрове забезпечення

Кадрове забезпечення потребуватиме:

перегляду навчальних програм з юридичних питань з метою їх адаптації до програм держав-членів ЄС, підвищення кваліфікації з питань законодавства ЄС працівників органів виконавчої влади, запровадження спеціалізації з питань законодавства ЄС у рамках навчальних програм вищих навчальних закладів України;

розроблення для спеціалістів, які забезпечують процес адаптації законодавства, програм вивчення іноземних мов та ознайомлення з юридичною термінологією, що використовується в актах законодавства ЄС;

формування і реалізації галузевих та регіональних програм співробітництва з державами-членами ЄС, державами Центральної і Східної Європи у сфері наближення національного законодавства до законодавства ЄС з метою координації відповідної роботи та вивчення досвіду, набутого у цій сфері.

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Концепцію Загальнодержавної програми
адаптації законодавства України до законодавства
Європейського Союзу

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, № 3, ст.12)

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Схвалити Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (додається).

2. Кабінету Міністрів України:

забезпечити розробку Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу не пізніше 30 квітня 2003 року;

у проектах закону про Державний бюджет України на 2003 рік та наступні роки передбачити кошти на фінансування Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
Л.КУЧМА

м. Київ, 21 листопада 2002 року № 228-IV

*СХВАЛЕНО Законом України
від 21 листопада 2002 року № 228-IV*

КОНЦЕПЦІЯ

Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу — це поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу.

Законодавство Європейського Союзу складається з:

Договору про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 року (994_017), Договору про заснування Європейського товариства по атомній енергії 1957 року (994_027), Єдиного європейського акта 1986 року (994_028), Маастрихтського договору 1992 року (994_029), Амстердамського договору 1997 року, Ніццького договору 2000 року, з наступними змінами та доповненнями;

регламентів, директив, рішень та інших актів нормативного характеру, які приймаються інститутами Європейського Союзу;

міжнародних договорів, однією із сторін яких є Європейське співтовариство (Європейський Союз);

рішень Суду Європейського співтовариства, в яких дається офіційне тлумачення відповідних правових норм.

Ця Концепція визначає передумови розроблення Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, її головні завдання, принципи формування, виконання та фінансування, а також структуру.

Розділ 2. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова частина правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроекування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу при нормопроекуванні, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституційного, науково-освітнього, нормопроектного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України.

Важливим фактором проведення правової реформи та інтеграції України до Європейського Союзу буде формування та виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — Загальнодержавна програма), а також створення ефективного механізму її реалізації.

На момент розроблення цієї Концепції вже створено основне політико-правове та організаційне підґрунтя для проведення адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу:

Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року (998_012) визначено пріоритетні напрями наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

Спільною стратегією щодо України, схваленою Європейською Радою на Гельсінському саміті 11 грудня 1999 року (994_492), Європейський Союз підтримав процес економічних перетворень в Україні та поступового наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу у визначених пріоритетних сферах;

Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженою Указом Президента України від 11 червня 1998 року

№ 615 (615/98), визначено основні положення зовнішньополітичної стратегії щодо інтеграції України в європейський правовий простір, мету та етапи правової адаптації;

Програмою інтеграції України до Європейського Союзу (п0-001100-00), схваленою Указом Президента України від 14 вересня 2000 року № 1072 (1072/2000), визначено шляхи і темпи реалізації окремих пріоритетів, які повинні бути обумовлені ходом проведення економічних реформ та спрямовані на досягнення критеріїв, що впливають із цілей валютного, економічного та політичного союзу держав-членів Європейського Союзу і сформульовані Європейською Радою на Копенгагенському саміті в червні 1993 року;

Указом Президента України від 30 серпня 2000 року № 1033 (1033/2000) з метою координації діяльності органів державної влади з питань адаптації законодавства при Президентові України створено Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

на виконання Указу Президента України від 9 лютого 1999 року № 145 (145/99) «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» Кабінетом Міністрів України запроваджено єдину систему планування, координації та контролю за нормотворчою діяльністю і роботою з адаптації законодавства органів виконавчої влади, затверджено Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Крім того, Кабінет Міністрів України щороку розробляє і затверджує план роботи з адаптації законодавства, а також передбачає в проекті Державного бюджету України на відповідний бюджетний рік витрати на фінансування заходів для його виконання.

Розділ 3. ВИЗНАЧЕННЯ, МЕТА І ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ

Загальнодержавна програма — це комплекс взаємопов'язаних завдань з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, спрямованих на реалізацію державної політики та пріоритетних напрямів створення сучасної правової системи України шляхом удосконалення нормотворчої діяльності органів державної влади та запровадження єдиної системи планування, координації та контролю роботи з адаптації законодавства.

Метою Загальнодержавної програми є створення передумов до підготовки законодавчого поля для входження України в Європейський Союз.

Головними завданнями Загальнодержавної програми є:

забезпечення відповідності законодавства України зобов'язанням, що випливають з Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року (998_012), інших міжнародних договорів, що стосуються співробітництва України з Європейським Союзом;

розвиток законодавства України у напрямі його наближення до законодавства Європейського Союзу та забезпечення високого рівня підготовки в Україні проектів законів та інших нормативно-правових актів;

створення правової бази для інтеграції України до Європейського Союзу;

створення на законодавчому рівні загальнодержавного механізму адаптації законодавства, який визначав би цілі та сфери, етапи адаптації законодавства, складовими елементами якого повинно бути фінансове, інформаційне, наукове та кадрове забезпечення;

забезпечення системності та узгодженості у роботі органів державної влади під час здійснення заходів з адаптації законодавства;

вдосконалення порядку планування нормотворчої роботи на основі довгострокової програми розвитку законодавства України з метою його наближення до законодавства Європейського Союзу;

вироблення єдиних, обов'язкових для всіх суб'єктів права законодавчої ініціативи правил підготовки проектів нормативно-правових актів у процесі адаптації законодавства;

вдосконалення інформаційного забезпечення роботи з адаптації законодавства;

вдосконалення кадрового забезпечення в органах державної влади, підготовка спеціалістів, які відповідали б особливим кваліфікаційним вимогам, що ставляться до учасників процесу адаптації законодавства;

підвищення рівня володіння офіційними мовами держав-членів Європейського Союзу державних службовців;

вдосконалення порядку підготовки щорічних пропозицій щодо обсягів фінансування заходів з адаптації законодавства в рамках Державного бюджету України.

Загальнодержавна програма повинна передбачати:

щорічне розроблення спільного для Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України плану роботи з адаптації законодавства, в тому числі спільне визначення у планованому році переліку законодавчих актів Європейського Союзу, що потребуватимуть перекладу, та обсягів видатків на фінансування роботи з адаптації законодавства України;

внесення до законів та інших нормативно-правових актів України, що регламентують питання нормотворчої діяльності, відповідних положень, які забезпечать запровадження обов'язкового для всіх суб'єктів права законодавчої ініціативи порядку розроблення проектів нормативно-правових актів України з урахуванням основних положень законодавства Європейського Союзу;

організацію загальнодержавної системи навчання та підвищення кваліфікації державних службовців з питань європейського права, а також адаптацію навчальних програм юридичних навчальних закладів до відповідних європейських програм, у тому числі підвищення рівня знання іноземних мов;

створення загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейської інтеграції та права, забезпечення вільного доступу учасників процесу адаптації законодавства України до бази даних законодавства Європейського Союзу;

заснування національної інформаційної мережі судових рішень з метою забезпечення доступу до прикладів судової практики та можливості їх публічного обговорення;

удосконалення порядку розроблення та запровадження щорічної Програми перекладів законодавчих актів Європейського Союзу, надання таким перекладам офіційного статусу та вжиття заходів щодо залучення технічної допомоги на здійснення заходів з перекладу законодавчих актів Європейського Союзу, що передбачено статтею 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами;

проведення комплексних наукових досліджень з питань адаптації законодавства, результатом яких повинні стати, зокрема, проведення порівняльно-правового дослідження відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу у визначених пріоритетних сферах, вивчення досвіду держав Центральної та Східної Європи у напрямі наближення їх законодавства до законодавства Європейського Союзу, розроблення глосарія термінів права Європейського Союзу;

пріоритетне спрямування ресурсів у рамках Національної Індикативної програми ТАСІС для України на 2002-2003 та наступні роки або інших європейських програм технічної допомоги на підтримку процесу адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Розділ 4. ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ

Загальнодержавна програма формується на основі правової та євроінтеграційної політики України в цілому і спрямовується на забезпечення раціонального використання наукового потенціалу, матеріальних і фінансових ресурсів для створення сучасної правової системи з метою вирішення комплексу поточних і перспективних завдань розвитку України як незалежної демократичної держави з ринковою економікою. Загальнодержавна програма має забезпечити системність, комплексність і узгодженість розвитку процесу адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Загальнодержавна програма формується виходячи з довгострокових пріоритетів економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку країни з урахуванням світових досягнень науки та тенденцій у сфері європейської інтеграції та права і спрямована на розв'язання таких найважливіших загальносуспільних проблем, як економічне реформування, демократизація суспільства, створення умов для інтеграції України в Європейський Союз згідно з вимогами зовнішньополітичного курсу держави.

Формування та реалізація Загальнодержавної програми повинні здійснюватися з додержанням таких основних принципів:

узгодженості пріоритетів адаптації законодавства з основними напрямками правової реформи в державі, Стратегією (615/98) та Програмою інтеграції України до Європейського Союзу (п0-001100-00), Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, іншими загальнодержавними і національними програмами;

поступовості і планомірності наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

інтегральної єдності процесу адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу із загальним нормотворчим процесом в Україні;

тісної взаємодії Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України у процесі адаптації законодавства, координації розроблення та реалізації планів Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України щодо цілей, етапів, ресурсів та об'єктів робіт у зазначеній сфері;

системності формування та виконання Загальнодержавної програми;

поєднання бюджетного і позабюджетного фінансування;

максимально ефективного використання міжнародної технічної допомоги.

Реалізація принципів узгодженості, поступовості та плановірності процесу наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу передбачає визначення пріоритетних напрямів його розвитку і концентрацію зусиль органів державної влади України у цих напрямках, а також необхідність урахування позитивних і небажаних наслідків застосування в Україні законодавчих актів, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу.

Процес адаптації має охоплювати всі сфери законодавства України, але пріоритети не повинні бути постійними, а мають визначатися на певний етап і коригуватися залежно від ситуації.

У Загальнодержавній програмі пріоритети мають надаватися законодавчим актам України, наближення яких до відповідних законодавчих актів Європейського Союзу сприятиме правовому забезпеченню заходів щодо формування ринкових відносин, конкурентного середовища та сприятливого інвестиційного клімату, створення сучасної ринкової інфраструктури, банківської, податкової та митної систем, створення сприятливого середовища життєдіяльності людини, захисту довкілля та раціонального природокористування, захисту прав споживачів, розвитку підприємницької діяльності, пріоритетних галузей економіки (агропромисловий, паливно-енергетичний комплекси, транспорт,

зв'язок та інформатизація), включаючи систему захисту прав інтелектуальної власності і персональних даних, сферу зайнятості та охорони праці, а також щодо розроблення національних технічних правил та стандартів, гармонізованих з європейськими та міжнародними, зміцнення економічних зв'язків України та держав-членів Європейського Союзу. Особливим пріоритетом є всебічний захист прав і свобод людини.

Необхідно також урахувувати рекомендації Ради з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом і Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом, а також їх українських частин.

Адаптація законодавства України є планомірним процесом, що включає кілька послідовних етапів, на кожному з яких має досягатися певний ступінь відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу.

З урахуванням цього повинна формуватися і Загальнодержавна програма.

На першому етапі адаптації законодавства України, що триває в даний період, у Загальнодержавній програмі перевага повинна надаватися заходам, спрямованим на забезпечення:

розвитку відповідно до вимог, визначених у Декларації, прийнятій Європейською Радою на Копенгагенському саміті у червні 1993 року, правової системи в Україні, яка б сприяла досягненню стабільності у суспільстві, гарантувала верховенство права, права людини і забезпечувала функціонування ринкової економіки;

приведення законодавства України у відповідність з вимогами Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, інших міжнародних договорів, які стосуються співробітництва України та Європейського Союзу;

розвитку законодавства України за визначеними Загальнодержавною програмою пріоритетними сферами у напрямі його поступового наближення до законодавства Європейського Союзу;

вибіркового перегляду законодавства України у пріоритетних сферах адаптації з метою забезпечення його відповідності законодавству Європейського Союзу.

Початок наступного етапу процесу адаптації законодавства, під час якого Україна повинна забезпечити більш високий ступінь відповідності свого законодавства законодавству Європейського Союзу, буде пов'язаний, зокрема, з набуттям Україною членства у Світовій організації торгівлі, створенням зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, укладенням Угоди про асоційоване членство України в Європейському Союзі або іншими подіями такого роду.

Під час формування Загальнодержавної програми за основу необхідно брати об'єктивні потреби України у нормативному регулюванні.

З метою поступового наближення законодавства України необхідно у процесі нормотворчої діяльності враховувати законодавчі акти Європейського Союзу настільки, наскільки це доцільно для України з огляду на економічні, політичні, фінансові та соціальні наслідки прийняття відповідних правових норм, адаптованих до вимог законодавства Європейського Союзу.

В основу оцінки впливу законодавства України, адаптованого до законодавства Європейського Союзу, необхідно покласти комплексний підхід, який ґрунтується на врахуванні не тільки ресурсних показників, а й впливу цього процесу в цілому на всі сфери життєдіяльності суспільства, у тому числі на зростання обсягу виробництва валового внутрішнього продукту.

Реалізація принципу інтегральної єдності із загальним нормотворчим процесом в Україні передбачає, що Загальнодер-

жавна програма повинна запроваджуватися в рамках загального процесу планування, координації та контролю нормотворчої роботи в Україні на всіх її стадіях, а саме під час:

- планування нормотворчої роботи;
- підготовки проектів законодавчих актів України;
- проведення правової експертизи проектів законодавчих актів щодо їх відповідності вимогам чинного законодавства України;
- прийняття законодавчих актів України;
- впровадження та імплементація законодавства України.

Загальнодержавна програма повинна формуватися з урахуванням зазначених принципів, а також досвіду держав Центральної та Східної Європи з питань наближення їх законодавства до законодавства Європейського Союзу і на основі попередньо проведеного всеохоплюючого порівняльно-правового дослідження відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу.

Проекти Загальнодержавної програми та річних планів роботи з адаптації законодавства готуються Кабінетом Міністрів України та узгоджуються з Комітетом Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції.

Розділ 5. СТРУКТУРА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ

Загальнодержавна програма повинна складатися з окремих розділів, які визначаються відповідно до пріоритетних сфер адаптації законодавства та мають містити, зокрема:

- опис законодавства України у відповідній галузі;
- аналіз відповідного законодавства Європейського Союзу та політики Європейського Союзу у цій сфері, а також перелік найважливіших законодавчих актів Європейського Союзу, які повинні бути враховані у процесі адаптації;

оцінку відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу;

визначення заходів з адаптації законодавства із зазначенням проектів нормативно-правових актів, які повинні бути розроблені, або законодавчих актів, до яких мають бути внесені зміни і доповнення, або які повинні бути визнані такими, що втратили чинність;

економічну, соціальну та політичну оцінку змін, що очікуються у зв'язку зі здійсненням відповідних заходів у цій сфері, визначення інституційних змін (створення нових інституцій або зміна характеру вже існуючих) та інших наслідків, спричинених набранням чинності новими правовими нормами, включаючи зміну адміністративних або судових процедур, зміну процедур контролю за дотриманням технічних норм тощо;

визначення потреби у нових кадрах, обладнанні та інформаційній мережі, що необхідні для здійснення заходів з адаптації законодавства, а також заходи щодо їх підготовки та підвищення кваліфікації, в тому числі інтенсивне підвищення рівня знання іноземних мов;

прогнозовані строки виконання заходів з адаптації законодавства;

перспективні обсяги видатків на здійснення заходів з адаптації законодавства (витрати на підготовку нормативно-правових актів, навчання, інституційні зміни, проведення порівняльно-правових досліджень, розроблення глосарію термінів європейського права, забезпечення необхідним обладнанням тощо).

Розділ 6. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ

Запровадження Загальнодержавної програми потребуватиме розроблення дієвих механізмів інституційного вдосконалення структури євроінтеграційних органів України, забезпечення

належного професійного рівня працівників органів державної влади, у тому числі підвищення рівня знання іноземних мов (мов держав-членів Європейського Союзу), технічного оснащення цих органів, запровадження ефективного механізму судового захисту прав та інтересів учасників правовідносин, які виникають на основі цих норм, здійснення заходів для формування громадської думки щодо необхідності інтеграції України до Європейського Союзу.

З метою забезпечення виконання Загальнодержавної програми необхідно передбачити:

щорічне розроблення спільного для Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України плану роботи з адаптації законодавства;

формування та реалізацію галузевих і регіональних програм співробітництва з державами-членами Європейського Союзу, державами Центральної та Східної Європи у напрямі наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу з метою координації відповідної роботи та вивчення досвіду, набутого в цій сфері.

Кадрове забезпечення виконання Загальнодержавної програми потребуватиме, зокрема:

перегляду навчальних програм з юридичних питань з метою їх адаптації до програм держав-членів Європейського Союзу, а також запровадження спеціалізації з питань законодавства Європейського Союзу в рамках навчальних програм вищих навчальних закладів України, підвищення кваліфікації з питань законодавства Європейського Союзу працівників органів державної влади;

розроблення для спеціалістів, які забезпечують процес адаптації законодавства України, програм вивчення іноземних мов та ознайомлення з юридичною термінологією, що використовується в актах законодавства Європейського Союзу, розроблення глосарія термінів законодавства Європейського Союзу.

Інформаційне та наукове забезпечення виконання Загальнодержавної програми включає, зокрема:

організацію роботи з наукового дослідження процесів уніфікації та гармонізації права в Україні та державах-членах Європейського Союзу, державах Центральної і Східної Європи, що є кандидатами у члени Європейського Союзу;

організацію роботи з перекладу актів законодавства Європейського Союзу та надання консультацій з питань використання юридичної термінології та методології;

постійне інформування органів державної влади про законодавство Європейського Союзу, зміни і доповнення до нього, забезпечення ефективного та повного доступу до європейських правових, бібліографічних та інших баз даних учасників процесу адаптації законодавства України.

Фінансування заходів, спрямованих на виконання Загальнодержавної програми, на кожному етапі здійснюватиметься за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законодавством України.

Для належної організації цієї роботи щороку передбачатимуться відповідні видатки в Державному бюджеті України.

Розділ 7. ОЧІКУВАНІ НАСЛІДКИ

Виконання Загальнодержавної програми сприятиме досягненню критеріїв для укладення угоди про асоціацію з Європейським Союзом та подальшого входження України до Європейського Союзу.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, № 29, ст.367)

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (додається).

2. Кабінету Міністрів України:

1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) відповідно до своєї компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

3) забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

4) у проектах законів про Державний бюджет України на відповідний рік передбачати кошти на фінансування Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
Л.КУЧМА

м. Київ, 18 березня 2004 року № 1629-IV

ЗАТВЕРДЖЕНО Законом України
від 18 березня 2004 року № 1629-IV

**ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА ПРОГРАМА
адаптації законодавства України
до законодавства Європейського Союзу**

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — Програма) визначає механізм досягнення Україною відповідності третьому Копенгагенському та Мадридському критеріям набуття членства в Європейському Союзі. Цей механізм включає адаптацію законодавства, утворення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення та правозастосування.

Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього.

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Невід'ємною частиною цієї Програми є Перелік актів законодавства України та *acquis* Європейського Союзу в пріоритетних сферах адаптації (додається).

Розділ 2. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Acquis communautaire (acquis) — правова система Європейсько-го Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ;

адаптація законодавства — процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*.

*Джерела *acquis communautaire*:*

первинне законодавство:

Договір про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 року (994_017) (з 1993 року — Договір про заснування Європейського співтовариства), Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії 1957 року (994_027) (далі — установчі договори) з наступними змінами, внесеними Маастрихтським договором (Договір про утворення Європейського Союзу 1992 року (994_029), Амстердамським договором 1997 року та Ніццьким договором 2001 року (994_261), а також актами про приєднання;

Договір про Європейський Союз 1992 року (994_029), із змінами, внесеними Амстердамським договором 1997 року та Ніццьким договором 2001 року (994_261), а також договорами про приєднання;

Договір про злиття 1965 року;

акти про приєднання нових держав-членів;

вторинне законодавство:

директива;

регламент;

рішення;

рекомендація або висновок;

джерело права у формі міжнародної угоди;

загальний принцип права Європейського співтовариства;

рішення Європейського суду;

спільна стратегія у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки, як це визначено статтею 13 Договору про Європейський Союз (994_029);

спільні дії в рамках спільної зовнішньої політики та політики безпеки;

спільна позиція у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки;

рамкове рішення щодо гармонізації законодавства в контексті положень Договору про Європейський Союз про співробітництво правоохоронних та судових органів у кримінальних справах (стаття 34 Договору про Європейський Союз (994_029);

спільна позиція в контексті положень Договору про Європейський Союз про співробітництво правоохоронних та судових органів у кримінальних справах (стаття 34 Договору про Європейський Союз (994_029);

рішення в контексті положень Договору про Європейський Союз про співробітництво правоохоронних та судових органів у кримінальних справах (стаття 34 Договору про Європейський Союз (994_029);

загальне положення або принцип у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

Офіційні видання Європейського Союзу:

Офіційний вісник Європейських співтовариств (Official Journal of European Communities);

Вісник Європейського Суду (European Court Reports).

Розділ 3. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова частина правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроекування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроекування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроектного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України.

В Україні створено основні політико-правові та організаційні засади адаптації законодавства.

Зокрема, Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року (998_012) (далі — УПС) визначено пріоритетні сфери адаптації законодавства.

Спільною стратегією щодо України, схваленою Європейською Радою на Гельсінкському саміті 11 грудня 1999 року, Європейський Союз підтримав процес економічних перетворень в Україні та поступового наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу у визначених пріоритетних сферах.

Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженою Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615 (615/98), визначено основні положення зовнішньополітичної стратегії щодо інтеграції України в європейський правовий простір, мету та етапи адаптації законодавства.

Програмою інтеграції України до Європейського Союзу (п00011-00-00), схваленою Указом Президента України від 14 вересня 2000 року

№ 1072 (1072/2000), визначено шляхи і темпи реалізації окремих пріоритетів, обумовлених ходом проведення економічних реформ та спрямованих на досягнення критеріїв, що впливають із цілей валютного, економічного та політичного союзу держав-членів Європейського Союзу і сформульовані Європейською Радою на Копенгагенському саміті в червні 1993 року.

Указом Президента України від 30 серпня 2000 року № 1033 (1033/2000) з метою координації діяльності органів державної влади з питань адаптації законодавства створено при Президенті України Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

На виконання Указу Президента України від 9 лютого 1999 року № 145 (145/99) «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» Кабінет Міністрів України запровадив єдину систему планування, координації та контролю нормотворчої діяльності і роботи органів виконавчої влади з адаптації законодавства, затвердив Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1496-99-п). Крім того, Кабінет Міністрів України щороку розробляє і затверджує план роботи з адаптації законодавства, передбачаючи в проекті Державного бюджету України на відповідний рік видатки для фінансування заходів з його виконання.

На Копенгагенському саміті Україна-Європейський Союз 4 липня 2002 року Європейський Союз підтвердив свою готовність продовжувати співробітництво і підтримувати Україну в адаптації законодавства, що є одним з ключових елементів співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Європейський Союз привітав прагнення України розробити план-графік адаптації законодавства у пріоритетних сферах.

Указом Президента України від 30 серпня 2002 року № 791 (791/2002) з метою реалізації стратегічних цілей державної по-

літики щодо забезпечення входження України в європейський політичний, економічний, безпековий і правовий простір, створення передумов для набуття Україною членства в Європейському Союзі, підвищення ефективності координації і контролю за діяльністю органів влади у сфері європейської інтеграції створено Державну раду з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України.

На Ялтинському саміті Україна-Європейський Союз 7 жовтня 2003 року досягнуто спільне розуміння, що одним із найбільш ефективних шляхів використання можливостей нинішнього розширення ЄС для України є інтенсифікація нею роботи у напрямі адаптації національного законодавства, норм і стандартів до відповідних норм ЄС. Європейський Союз підтвердив свою готовність продовжувати співробітництво і підтримку України у процесі адаптації законодавства.

Розділ 4. ЕТАПИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Адаптація законодавства України є планомірним процесом, що включає декілька послідовних етапів, на кожному з яких повинен досягатися певний ступінь відповідності законодавства України до *acquis* Європейського Союзу.

З урахуванням етапів адаптації законодавства визначаються етапи виконання Програми.

Перший етап виконання Програми розрахований на 2004-2007 роки.

Періоди наступних етапів виконання Програми визначатимуться залежно від результатів, досягнутих на попередніх етапах, економічної, політичної та соціальної ситуації, яка складеться в Україні, а також розвитку взаємовідносин України і Європейського Союзу.

Розділ 5. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕРШОГО ЕТАПУ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

На першому етапі виконання Програми пріоритетними сферами, в яких здійснюється адаптація законодавства України, є сфери, визначені статтею 51 УПС (998_012), а саме:

- митне право;
- законодавство про компанії;
- банківське право;
- бухгалтерський облік компаній;
- податки, включаючи непрямі;
- інтелектуальна власність;
- охорона праці;
- фінансові послуги;
- правила конкуренції;
- державні закупівлі;
- охорона здоров'я та життя людей, тварин і рослин;
- довкілля;
- захист прав споживачів;
- технічні правила і стандарти;
- енергетика, включаючи ядерну;
- транспорт.

На першому етапі виконання Програми необхідно:

забезпечити розробку глосарію термінів *acquis communautaire* для адекватності їхнього розуміння та уніфікованого застосування у процесі адаптації, а також розробити і запровадити єдині вимоги до перекладів актів *acquis communautaire* на українську мову, створити централізовану систему перекладів;

провести порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis* Європейського Союзу у пріоритетних сферах;

здійснити переклад на українську мову актів *acquis communautaire* у цих сферах;

на підставі вивчення та узагальнення відповідного досвіду держав Центральної та Східної Європи створити ефективний загальнодержавний механізм адаптації законодавства, в тому числі щодо перевірки проектів законів України та інших нормативно-правових актів на предмет їх відповідності *acquis* Європейського Союзу;

створити загальнодержавну інформаційну мережу з питань європейського права, забезпечити вільний доступ до неї учасників адаптації законодавства;

створити систему навчання та підвищення кваліфікації державних службовців з питань європейського права, включаючи розроблення та затвердження відповідних навчальних програм;

вжити заходів щодо опрацювання та затвердження спільно з ЄС механізму підготовки планів-графіків адаптації та моніторингу їх виконання.

Розділ 6. ПОСЛІДОВНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У ПРІОРИТЕТНИХ СФЕРАХ

У пріоритетних сферах адаптація законодавства України здійснюється у такій послідовності:

визначення актів *acquis communautaire*, які регулюють правовідносини у відповідній сфері;

переклад визначених актів на українську мову;

здійснення комплексного порівняльного аналізу регулювання правовідносин у відповідній сфері в Україні та в Європейському Союзі;

розроблення рекомендацій щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire*;

проведення економічного, соціального та політичного аналізу наслідків реалізації рекомендацій;

визначення переліку законопроектних робіт;

підготовка проектів законів України та інших нормативно-правових актів, включених до переліку законопроектних робіт, та їх прийняття;

моніторинг імплементації актів законодавства України.

Елементом адаптації законодавства має стати перевірка проектів законів України та інших нормативно-правових актів на їх відповідність *acquis communautaire* з метою недопущення прийняття актів, які суперечать *acquis* Європейського Союзу.

Розділ 7. ЩОРІЧНІ ПЛАНИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Ця Програма визначає мету, основні терміни, інституціональний механізм адаптації законодавства України, засади фінансового, кадрового та інформаційного забезпечення її виконання.

Конкретні заходи з адаптації законодавства (в тому числі інституціональні перетворення), прогнозовані строки їх виконання, обсяги видатків (у тому числі видатків на підготовку нормативно-правових актів, навчання, інституціональні зміни, проведення порівняльно-правових досліджень, переклад актів *acquis communautaire* на українську мову, підготовку глосарію термінів *acquis communautaire* тощо) визначаються щорічним планом заходів з виконання Програми, який готується Координаційною радою з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — Координаційна рада), погоджується з Комітетом Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ 8. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ

Верховна Рада України:

забезпечує виконання Програми з питань, які належать до компетенції Верховної Ради України;

розглядає проекти законів України, розроблені на виконання Програми;

визначає цілі та завдання другого та наступних етапів виконання Програми, встановлює їх часові межі;

у разі потреби вносить зміни до Програми;

щороку заслуховує доповідь про стан виконання Програми;

забезпечує експертизу внесених до Верховної Ради України всіма суб'єктами права законодавчої ініціативи законопроектів на їх відповідність *acquis communautaire* на всіх етапах розгляду законопроектів.

Кабінет Міністрів України:

забезпечує виконання Програми, крім питань, віднесених до компетенції Верховної Ради України;

затверджує після погодження з Комітетом Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції щорічний план заходів з виконання Програми;

передбачає щороку в проектах Державного бюджету України витрати на фінансування заходів з виконання Програми.

Органом, що координує роботу з виконання Програми, є уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — уповноважений центральний орган виконавчої влади), який:

в установленому законодавством порядку щороку подає Міністерству фінансів України пропозиції щодо фінансування заходів з виконання Програми для врахування їх у проекті Державного бюджету України;

разом з Комітетом Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції здійснює моніторинг виконання Програми.

Уповноважений центральний орган виконавчої влади забезпечує реалізацію політики у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Головою Координаційної ради є Прем'єр-міністр України (за посадою).

Положення про Координаційну раду та її склад затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Координаційна рада щороку готує доповідь про стан виконання Програми, яка не пізніше 1 березня оприлюднюється на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення виконання Програми, переклад актів *acquis communautaire* на українську мову, підготовка глосарію термінів *acquis communautaire* покладаються на уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Розділ 9. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ЗАКОНОПРОЕКТІВ ТА ПРОЕКТІВ ІНШИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ЗА ПРЕДМЕТОМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДО СФЕР, ПРАВОВІДНОСИНИ В ЯКИХ РЕГУЛЮЮТЬСЯ ПРАВОМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1. Кожен законопроект, внесений до Верховної Ради України, протягом семи днів надсилається до Комітету Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції для визначення належності законопроекту за предметом правового регулювання до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу.

2. Законопроекти, які згідно з висновком Комітету Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції належать за предметом правового регулювання до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, крім розроблених на виконання цієї Програми, протягом трьох днів передаються до уповноваженого центрального органу виконавчої влади для підготовки експертного висновку щодо відповідності цих законопроектів *acquis communautaire*. Уповноважений центральний орган виконавчої влади у двадцятиденний термін готує експертний висновок щодо відповідності законопроектів *acquis communautaire* і передає його до Комітету Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції для підготовки пропозицій щодо доцільності прийняття законопроекту Верховною Радою України і термінів набрання ним чинності.

3. Проекти законів України та інших нормативно-правових актів, які за предметом правового регулювання належать до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, в обов'язковому порядку проходять експертизу на відповідність *acquis communautaire*.

Експертизу проектів законів України та інших нормативно-правових актів, які за предметом правового регулювання належать до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, здійснює уповноважений центральний орган виконавчої влади, а експертизу проектів нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади — відповідні підрозділи органів, які видають акт.

Нормативно-правові акти, які суперечать *acquis communautaire*, можуть прийматися лише за наявності достатнього обґрунтування необхідності прийняття такого акта і на чітко визначений у самому акті строк.

Розділ 10. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Фінансування заходів, спрямованих на виконання Програми, на кожному етапі здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством України.

Кабінет Міністрів України забезпечує пріоритетне спрямування ресурсів програм міжнародної технічної допомоги на виконання Програми.

Конкретні обсяги видатків на здійснення заходів з виконання Програми визначаються у законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Розділ 11. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кабінету Міністрів України з метою належного кадрового забезпечення виконання Програми вживати заходів з виконання Державної програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки, затвердженої Указом Президента України від 13 грудня 2003 року № 1433 (1433/2003).

Розділ 12. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Інформаційне забезпечення виконання Програми покладається на уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

В основу інформаційного забезпечення необхідно покласти створення та функціонування загальнодержавної інформаційної

мережі з питань європейського права, забезпечення вільного доступу до неї учасників процесу адаптації.

Елементами загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейського права мають бути:

створення інтернет-порталу;

створення електронної системи документації Європейського Союзу, перекладеної на українську мову, в тому числі актів *acquis communautaire*;

створення спеціалізованої бібліотеки європейського права та її філіалів у регіонах України;

забезпечення доступу учасників процесу адаптації до баз даних законодавства Європейського Союзу;

забезпечення передплати на офіційні видання Європейського Союзу.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 15 жовтня 2004 р. № 1365 Київ

**Деякі питання адаптації законодавства України до
законодавства Європейського Союзу**

*(Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
№ 174 (174-2005-п) від 03.03.2005
№ 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006
№ 1379 (1379-2006-п) від 04.10.2006
№ 950 (950-2007-п) від 18.07.2007)*

Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Утворити Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу в складі згідно з додатком.

Надати голові Координаційної ради право вносити у разі потреби зміни до її складу.

2. Затвердити такі, що додаються:

Положення про Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

Порядок підготовки та реалізації щорічного плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15).

(Пункт 3 втратив чинність на підставі Постанови КМ № 950 (950-2007-п) від 18.07.2007)

4. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 р. № 417 (417-2004-п) «Про додаткові заходи щодо посилення роботи з адаптації законодав-

ства України до законодавства Європейського Союзу» (Офіційний вісник України, 2004 р., № 14, ст. 969).

Прем'єр-міністр України
В.ЯНУКОВИЧ

Інд. 52

Додаток до постанови Кабінету
Міністрів України від 15 жовтня
2004 р. № 1365

СКЛАД

Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

Прем'єр-міністр України, голова Координаційної ради

Віце-прем'єр-міністр України, який відповідно до функціональних обов'язків забезпечує взаємодію органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції, заступник голови Координаційної ради

Міністр юстиції, заступник голови Координаційної ради

Міністр економіки та з питань європейської інтеграції

Міністр закордонних справ

Міністр освіти і науки

Міністр охорони здоров'я

Міністр охорони навколишнього природного середовища

Міністр палива та енергетики

Міністр праці та соціальної політики

Міністр транспорту та зв'язку

Міністр аграрної політики

Міністр фінансів

Директор Державного департаменту з питань адаптації законодавства

Голова Антимонопольного комітету

Голова Держмитслужби

Голова Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг

Голова Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку

Голова Держпідприємництва

Голова Держспоживстандарту

Голова Держнаглядохоронпраці

Голова Національного банку (за згодою)

Голова Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (за згодою)

Голова Ради підприємців України при Кабінеті Міністрів України

Секретар Координаційної ради

(Склад із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 174 (174-2005-п) від 03.03.2005)

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів

України від 15 жовтня 2004 р. № 1365

ПОЛОЖЕННЯ

про Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

1. Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — Координаційна

рада) утворюється для забезпечення взаємодії органів державної влади та недержавних інституцій під час виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15) (далі — Програма).

2. Координаційна рада у своїй діяльності керується Конституцією (254к/96-ВР) та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, Угодою про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами (998_012), іншими міжнародними договорами України, рекомендаціями Ради з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Координаційної ради є:

розроблення пропозицій щодо розвитку співробітництва з Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

формування єдиних підходів до провадження діяльності з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

визначення переліку органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

підготовка щорічного плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15);

розгляд стану реалізації плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15);

підготовка та подання Верховній Раді України щорічної доповіді про стан виконання Програми.

4. Координаційна рада має право:

залучати в установленому порядку до здійснення заходів з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу працівників міністерств, інших органів виконавчої влади, установ та організацій;

заслуховувати інформацію керівників міністерств, інших органів виконавчої влади про стан виконання рішень Координаційної ради;

отримувати в установленому порядку від міністерств, інших органів виконавчої влади інформацію, документи та матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

утворювати консультаційні та експертні комісії, робочі групи і залучати в установленому порядку до роботи в них працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, установ, організацій, вчених, фахівців та іноземних експертів.

5. Координаційну раду очолює Прем'єр-міністр України.

Голова Координаційної ради має двох заступників.

У разі потреби голова Координаційної ради може делегувати свої повноваження одному із заступників.

6. Засідання Координаційної ради скликаються її головою або за його дорученням одним з його заступників не рідше ніж один раз на півріччя.

Засідання Координаційної ради є правоможним, якщо на ньому присутні не менш як половина її членів.

У разі неможливості з поважних причин бути присутнім на засіданні член Координаційної ради може письмово делегувати свої повноваження першому заступнику або заступнику керівника відповідного органу державної влади.

7. Рішення Координаційної ради приймаються простою більшістю голосів її членів, присутніх на засіданні, та оформлюються протоколом, який підписується головою на засіданні Координаційної ради і секретарем Координаційної ради.

Координаційна рада може приймати рішення з окремих питань шляхом письмового опитування її членів.

Для забезпечення виконання рішень Координаційної ради можуть надаватися доручення Прем'єр-міністра України або Кабінету Міністрів України.

8. Рішення Координаційної ради, прийняті у межах її компетенції, обов'язкові для розгляду центральними та місцевими органами виконавчої влади.

(Пункт 8 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1379 (1379-2006-п) від 04.10.2006)

9. Рішення Координаційної ради надсилаються її членам, а також органам виконавчої влади, яких вони стосуються, не пізніше ніж у п'ятиденний строк після проведення засідання.

10. Секретар Координаційної ради:

формує проект порядку денного засідань Ради на основі пропозицій її членів, організовує підготовку матеріалів і проектів рішень;

проводить моніторинг виконання рішень Ради;

забезпечує ведення протоколів її засідань.

11. Забезпечення роботи Координаційної ради здійснює відповідний структурний підрозділ Секретаріату Кабінету Міністрів України.

(Пункт 11 в редакції Постанови КМ № 174 (174-2005-п) від 03.03.2005)

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України від 15 жовтня 2004 р. № 1365

ПОРЯДОК
підготовки та реалізації плану заходів з виконання
Загальнодержавної програми адаптації законодавства
України до законодавства Європейського Союзу

1. Цей Порядок визначає механізм щорічної підготовки та реалізації плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15) (далі — план) та взаємодії органів виконавчої влади у цьому процесі.

2. У плані визначаються заходи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у пріоритетних сферах, строки виконання та органи виконавчої влади, відповідальні за їх виконання.

План готується на підставі пропозицій органів виконавчої влади Координаційною радою з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі — Координаційна рада) відповідно до цього Порядку, погоджується з Комітетом Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Пропозиції до плану готуються з додержанням таких принципів:

узгодження цілей заходів із зобов'язаннями, взятими на себе Україною відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами, інших угод і домовленостей між Україною та Європейським Союзом, а також із завданнями Програми інтеграції України до Європейського Союзу (п0001100-00);

послідовність реалізації державної політики України в сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

поступове впровадження положень джерел *acquis communautaire* в законодавство України.

4. Роботу з підготовки щорічного плану організовує Мін'юст, який не пізніше ніж 15 травня доводить до відома центральних органів виконавчої влади рекомендації щодо формування пропозицій на наступний рік.

5. Центральні органи виконавчої влади щороку подають Мін'юсту:

пропозиції стосовно джерел *acquis communautaire*, що регулюють правовідносини у відповідних сферах і які необхідно перекласти у наступному році — до 15 квітня;

пропозиції до проекту плану на наступний рік та інформацію про джерела фінансування та обсяги видатків на здійснення заходів з адаптації законодавства в наступному році, у тому числі включені до їх бюджетних запитів — до 15 червня.

6. Мін'юст узагальнює зазначені в абзаці третьому пункту 5 цього Порядку пропозиції, формує проект плану і за погодженням із заінтересованими органами виконавчої влади подає його до 20 вересня на розгляд Координаційної ради, у разі потреби доопрацьовує з урахуванням пропозицій та зауважень членів Координаційної ради, результатів реалізації плану заходів з виконання Програми за поточний рік і повторно подає його до 20 січня на розгляд Ради. (Абзац перший пункту 6 в редакції Постанови КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

Проект плану, схвалений Координаційною радою у поданій редакції або доопрацьований з урахуванням пропозицій та зауважень згідно з протоколом засідання Ради, секретар Координаційної ради надсилає Комітету Верховної Ради з питань європейської інтеграції на погодження.

Після погодження з Комітетом Верховної Ради з питань європейської інтеграції проект плану подається в установленому порядку заступником голови Координаційної ради, Міністром юстиції на розгляд Кабінету Міністрів України.

7. Фінансове забезпечення виконання плану здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на реалізацію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15), та інших джерел, у тому числі із залученням міжнародної технічної допомоги.

Центральні органи виконавчої влади під час розроблення бюджетних запитів ураховують видатки на проведення роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

8. Мін'юст:

формує на наступний рік орієнтовний план перекладів джерел *acquis communautaire* на українську мову, план проведення порівняльного аналізу регулювання правовідносин у відповідних сферах в Україні та Європейському Союзі і забезпечує їх виконання;

розробляє рекомендації щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire* та надсилає їх заінтересованим органам виконавчої влади.

9. Центральні органи виконавчої влади, відповідальні за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу:

організують, спрямовують і координують роботу заінтересованих органів виконавчої влади з опрацювання рекомендацій та проведення економічного, соціального та політичного аналізу можливих наслідків їх реалізації;

надсилають до Мін'юсту висновки про результати аналізу та пропозиції щодо можливих строків запровадження рекомендацій.

10. На підставі звітів, поданих Мін'юсту до 5 липня та 5 січня центральними органами виконавчої влади, визначеними у плані відповідальними за виконання заходів, Мін'юст щороку до 15 липня та 20 січня інформує Координаційну раду про результати виконання плану.

11. Заступник голови Координаційної ради, Міністр юстиції організовує підготовку щорічної доповіді про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15) та до 20 січня подає її проект Координаційній раді.

Координаційна рада готує та до 15 лютого подає Верховній Раді України доповідь про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15).

(Зміни, що вносяться до Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України втратили чинність на підставі Постанови КМ № 950 (950-2007-п) від 18.07.2007)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 24 грудня 2004 р. № 1742 Київ

(Дію Постанови відновлено згідно з Постановою КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

(Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМ № 256 (256-2006-п) від 07.03.2006)

Про утворення Державного департаменту з питань адаптації законодавства

(Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 174 (174-2005-п) від 03.03.2005 № 268 (268-2006-п) від 09.03.2006 № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Утворити у складі Міністерства юстиції на базі Центру європейського та порівняльного права, що ліквідується, Державний департамент з питань адаптації законодавства як урядовий орган державного управління.

2. Затвердити Положення про Державний департамент з питань адаптації законодавства, що додається.

3. У додатку 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 26 лютого 2000 р. № 403 (403-2000-п) «Про затвердження граничної чисельності працівників апарату міністерств, інших центральних органів виконавчої влади і підпорядкованих їм територіальних органів та встановлення ліміту легкових автомобілів, що їх обслуговують» (Офіційний вісник України, 2000 р., № 9, ст. 339; 2001 р., № 20, ст. 851; 2003 р., № 47, ст. 2443; 2004 р., № 9, ст. 535, № 43,

ст. 2839, № 46, ст. 3054) у позиції «Міністерство юстиції» цифри «685» і «760» замінити відповідно цифрами «715» і «790».

4. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 15 травня 2003 р. № 716 (716-2003-п) «Про утворення Центру європейського та порівняльного права» (Офіційний вісник України, 2003 р., № 21, ст. 936).

5. Міністерству юстиції забезпечити фінансування видатків на оплату праці працівників Державного департаменту з питань адаптації законодавства у 2005 році в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2005 рік за бюджетною програмою «Заходи по виконанню робіт з адаптації законодавства України до законодавства ЄС та проведенню в Україні правової реформи і законопроектних робіт».

6. Міністерству фінансів та Міністерству юстиції передбачати починаючи з 2006 року в проектах державного бюджету кошти для утримання Державного департаменту з питань адаптації законодавства.

7. Ця постанова набирає чинності з 1 січня 2005 року.

*Виконуючий обов'язки
Прем'єр-міністра України
М.АЗАРОВ*

Інд. 52

*ЗАТВЕРДЖЕНО постановою
Кабінету Міністрів України
від 24 грудня 2004 р. № 1742*

**ПОЛОЖЕННЯ
про Державний департамент
з питань адаптації законодавства**

1. Державний департамент з питань адаптації законодавства (далі — Департамент) є урядовим органом державного управління, який діє у складі Мін'юсту і йому підпорядковується.

2. Департамент у своїй діяльності керується Конституцією (254к/96-ВР) та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, цим Положенням та наказами Мін'юсту.

3. Основними завданнями Департаменту є:

1) організація роботи з реалізації державної політики у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

2) участь у межах своєї компетенції в координації роботи, пов'язаної з виконанням Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15) (далі — Програма);

3) організація науково-експертного, аналітичного, інформаційного та методологічного забезпечення виконання Програми (1629-15);

4) підготовка рекомендацій щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire* та на їх підставі розроблення проектів нормативно-правових актів і підготовка пропозицій щодо укладення відповідних міжнародних договорів; (Підпункт 4 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

5) проведення експертизи щодо відповідності проектів законів України та інших нормативно-правових актів, що за предметом правового регулювання належать до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, *acquis communautaire*;

6) узагальнення інформації про стан адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

7) організація моніторингу імплементації актів законодавства України, проекти яких розроблені відповідно до *acquis communautaire*;

8) координація в межах своїх повноважень співробітництва між Україною та Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та у сфері юстиції свободи та безпеки і з питань забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини. (Підпункт 8 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

9) координація та моніторинг в межах своїх повноважень роботи центральних органів виконавчої влади з виконання зобов'язань, взятих на себе Україною перед Європейським Союзом, Радою Європи, іншими міжнародними організаціями, щодо забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини. (Пункт 3 доповнено підпунктом 9 згідно з Постановою КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

4. Департамент відповідно до покладених на нього завдань:

1) організовує роботу:

з підготовки та реалізації щорічних планів заходів з виконання Програми (1629-15);

із здійснення перекладу на українську мову актів *acquis communautaire* та актів законодавства держав-членів Європейського Союзу, що регулюють відносини у пріоритетних сферах адаптації

законодавства України до законодавства Європейського Союзу; (Абзац третій підпункту 1 пункту 4 в редакції Постанови КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

з проведення порівняльного аналізу регулювання правовідносин у відповідних сферах в Україні та Європейському Союзі;

з підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів щодо стану адаптації законодавства України до *acquis communautaire*; (Підпункт 1 пункту 4 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

із здійснення перекладу на англійську мову інформаційно-аналітичних матеріалів, актів законодавства України, пов'язаних з виконанням Програми, та їх проектів; (Підпункт 1 пункту 4 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

2) готує рекомендації щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire* та пропозиції щодо вдосконалення законодавства;

3) розробляє за дорученням Президента України, Кабінету Міністрів України та власною ініціативою проекти законів, інших нормативно-правових актів, що спрямовані на адаптацію законодавства України до *acquis communautaire*, або бере участь разом з іншими органами виконавчої влади у їх підготовці;

4) бере у межах своєї компетенції участь у підготовці проектів концепцій розвитку законодавства України та проектів міжнародних договорів України;

5) забезпечує підготовку методичних рекомендацій з організації роботи з приведення центральними органами виконавчої влади законодавства України у відповідність з *acquis communautaire*;

6) організовує роботу, пов'язану із створенням та функціонуванням загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейського права;

7) виконує функції державного замовника з розроблення, виробництва, постачання програмних засобів для загальнодержавної інформаційної мережі з питань європейського права;

8) організовує роботу з підготовки проекту щорічної доповіді про стан виконання Програми (1629-15);

9) вживає в межах своїх повноважень заходів для розвитку співробітництва з Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до *acquis communautaire*, у сфері юстиції, свободи та безпеки, а також з питань забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини; (Підпункт 9 пункту 4 в редакції Постанови КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

10) вивчає та узагальнює досвід прийняття *acquis communautaire* державами-членами Європейського Союзу та державами-кандидатами на вступ до Європейського Союзу;

11) проводить в межах своєї компетенції правову експертизу проектів нормативно-правових актів (готує висновки) щодо відповідності Конституції (254к/96-ВР), законам та іншим нормативно-правовим актам України, а також міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимогам нормопроектувальної техніки проектів законів, інших актів законодавства, що подаються на розгляд Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

12) здійснює експертизу (готує висновки) щодо відповідності проектів законів України та інших нормативно-правових актів, що за предметом регулювання належать до сфер, відносини в яких регулюються правом Європейського Союзу, *acquis communautaire*;

13) сприяє в межах своєї компетенції забезпеченню виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України з правових питань, проводить моніторинг стану виконання зазначених зобов'язань;

14) проводить моніторинг та готує звіти про стан виконання: щорічних планів заходів з виконання Програми (1629-15);

положень угод і домовленостей між Україною та Європейським Союзом, що стосуються сфери адаптації законодавства України до *acquis communautaire*, сфери юстиції, свободи та безпеки, а також з питань забезпечення стабільності та ефективності функціонування інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, додержання прав людини; (Абзац третій підпункту 14 пункту 4 в редакції Постанови КМ № 1314 (1314-2006-п) від 15.09.2006)

15) організовує в установленому порядку видання бюлетенів, збірників нормативних актів, інших матеріалів з питань, що належать до його компетенції;

16) готує інформаційно-аналітичні матеріали та інші документи з питань, що належать до його компетенції;

17) забезпечує в межах своєї компетенції залучення юридичних радників;

(Підпункт 18 пункту 4 виключено на підставі Постанови КМ № 174 (174-2005-п) від 03.03.2005)

19) бере в установленому порядку та в межах своїх повноважень участь у діяльності двосторонніх і багатосторонніх комісій, а також інших міжнародних органів та інституцій при вирішенні питань, пов'язаних із застосуванням міжнародного права та адаптацією законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

20) забезпечує в межах своїх повноважень взаємодію з відповідними міжнародними організаціями або їх представництвами в Україні;

21) опрацьовує в межах своєї компетенції матеріали, пов'язані з участю України у відповідних міжнародних організаціях;

22) виконує інші функції, що впливають з покладених на нього завдань.

5. Департамент має право:

1) залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до його компетенції;

2) одержувати в установленому порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

3) скликати в установленому порядку наради з питань, які належать до його компетенції;

4) організовувати і проводити семінари, конференції, симпозиуми, інші заходи з питань, що належать до його компетенції;

5) утворювати експертні та консультаційні ради, робочі групи;

6) видавати накази організаційно-розпорядчого характеру.

6. Департамент очолює директор, який в установленому порядку призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра юстиції.

Директор Департаменту є членом колегії Мін'юсту.

7. Директор Департаменту має першого заступника та двох заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра юстиції, погодженим з директором Департаменту.

Розподіл обов'язків між заступниками проводить директор Департаменту.

8. Директор Департаменту:

здійснює керівництво діяльністю Департаменту, несе персональну відповідальність перед Кабінетом Міністрів України та Міністром юстиції за виконання покладених на Департамент завдань;

призначає відповідно до законодавства та в межах своїх повноважень на посаду та звільняє з посади керівників структурних підрозділів та інших працівників Департаменту, крім заступників директора;

призначає радників Департаменту на громадських засадах;

визначає ступінь відповідальності заступників директора, керівників структурних підрозділів та інших працівників Департаменту;

вирішує відповідно до законодавства питання про заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників структурних підрозділів Департаменту та інших працівників, крім заступників директора;

підписує видані в межах компетенції Департаменту накази, організовує перевірку їх виконання;

затверджує положення про структурні підрозділи Департаменту;

здійснює інші повноваження, передбачені законодавством та цим Положенням.

9. Граничну чисельність працівників Департаменту за поданням директора затверджує Міністр юстиції.

10. Структуру Департаменту затверджує директор за погодженням з Міністром юстиції.

11. Штатний розпис і кошторис Департаменту затверджує його директор за погодженням з Міністром юстиції та Мінфіном.

12. Департамент утримується за рахунок державного бюджету в межах коштів, передбачених на утримання Мін'юсту.

(Пункт 13 втратив чинність на підставі Постанови КМ № 268 (268-2006-п) від 09.03.2006)

14. Департамент є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в Державному казначействі, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

УГОДА ПРО РЕАДМІСІЮ

УКРАЇНА та ЄВРОПЕЙСЬКЕ СПІВТОВАРИСТВО (далі – Співтовариство), які далі іменуються Договірні Сторони,

МАЮЧИ НАМІР зміцнювати співробітництво з метою більш ефективної боротьби з нелегальною імміграцією;

БУДУЧИ ЗАНЕПОКОЄНИМИ значним посиленням діяльності організованих злочинних угруповань у сфері незаконного перевезення нелегальних мігрантів;

БАЖАЮЧИ запровадити за допомогою цієї Угоди та на основі взаємності швидкі й ефективні процедури ідентифікації та безпечного й організованого повернення осіб, які не виконують умов, передбачених для в'їзду на територію України або однієї з держав-членів Європейського Союзу та перебування на ній, або припинили виконувати такі умови, а також полегшити транзитний проїзд таких осіб, керуючися духом співробітництва;

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що у випадку необхідності Україна й держави-члени Європейського Союзу докладатимуть усіх зусиль для повернення громадян третіх країн та осіб без громадянства, які незаконно в'їхали на територію Договірних Сторін, до держав їхнього походження або постійного проживання;

ВИЗНАЮЧИ необхідність дотримання прав і свобод людини та наголошуючи на тому, що ця Угода не завдає шкоди правам й обов'язкам України, Співтовариства та держав-членів Європейського Союзу, які випливають із Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 року та з міжнародного права, зокрема відповідно до Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року, Конвенції про статус біженців від 28 липня 1951 року та Протоколу до неї від 31 січня 1967 року, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права від 19 грудня 1966 року та міжнародних документів стосовно екстрадиції;

УРАХОВУЮЧИ, що співробітництво між Україною та Співтовариством у галузі реадмісії та спрощення взаємних поїздок громадян становить взаємний інтерес;

БЕРУЧИ ДО УВАГИ, що положення цієї Угоди, які підпадають під дію Розділу IV Договору про заснування Європейського Співтовариства, не застосовуються до Королівства Данія відповідно до Протоколу про позицію Данії, який додається до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського Співтовариства;

ДОМОВИЛИСЯ ПРО ТАКЕ:

Стаття 1 Визначення

Для цілей цієї Угоди:

«Договірні Сторони» означає Україну та Співтовариство;

«Держава-член» означає будь-яку державу-члена Європейського Союзу, за винятком Королівства Данія;

«Громадянин держави-члена» означає будь-яку особу, яка має громадянство держави-члена, як це визначено для цілей Співтовариства;

«Громадянин України» означає будь-яку особу, яка має громадянство України;

е) «Громадянин третьої країни» означає будь-яку особу, яка має громадянство інше, ніж громадянство України або однієї з держав-членів;

«Особа без громадянства» означає будь-яку особу, яка не має громадянства;

«Дозвіл на проживання» означає посвідчення будь-якого типу, видане Україною або однією з держав-членів, яке надає особі право проживати на її території. Це визначення не включає тимчасових дозволів на перебування на її території у зв'язку з розглядом заяви про надання притулку, заяви про надання статусу біженця чи заяви про надання дозволу на проживання;

«Віза» означає наданий дозвіл або рішення, прийняте Україною або однією з держав-членів, необхідні для в'їзду або для тран-

зитного проїзду через її територію. Це визначення не включає віз для транзиту через аеропорт;

і) «Запитуюча держава» означає державу (Україну або одну з держав-членів), яка робить запит про реадмісію відповідно до статті 5 або запит про транзитний проїзд відповідно до статті 11 цієї Угоди;

ж) «Запитувана держава» означає державу (Україну або одну з держав-членів), до якої надсилається запит про реадмісію відповідно до статті 5 або запит про транзитний проїзд відповідно до статті 11 цієї Угоди;

к) «Компетентний орган» означає будь-який національний орган України або однієї з держав-членів, якому доручено імплементацію цієї Угоди відповідно до її статті 16;

л) «Прикордонний район» означає територію, яка знаходиться в межах 30 кілометрів від спільного сухопутного кордону між Україною та державою-членом, а також територію морських портів, зокрема митні зони, та міжнародні аеропорти України й держав-членів.

Розділ I

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТОСОВНО РЕАДМІСІЇ

Стаття 2

Рeadмісія власних громадян

1. Запитувана держава на запит Запитуючої держави та без будь-яких інших формальностей, крім тих, що передбачені цією Угодою, приймає на свою територію всіх осіб, які не виконують чинних умов стосовно в'їзду на територію Запитуючої держави чи перебування на ній або припинили виконувати такі умови, якщо надано докази відповідно до статті 6 цієї Угоди того, що вони є громадянами Запитуваної держави.

Те саме стосується осіб, які після в'їзду на територію Запитуючої держави припинили громадянство Запитуваної держави й не набули громадянства Запитуючої держави.

2. Запитувана держава, у випадку необхідності, невідкладно видає особі, реадмісію якої погоджено, проїзні документи строком дії не менш ніж 6 місяців, незалежно від бажання особи, яка підлягає реадмісії. Якщо з юридичних або фактичних причин відповідна особа не може бути передана протягом періоду дії попередньо виданого їй проїзного документа, Запитувана держава протягом 14 календарних днів подовжує строк дії цього проїзного документа або, у випадку необхідності, видає новий проїзний документ з таким самим строком дії. Якщо Запитувана держава протягом 14 календарних днів не видала проїзного документа, не подовжила строку його дії або, у випадку необхідності, не поновила його, Запитувана держава повинна погодитися визнати документ, строк дії якого закінчився.

Стаття 3

Рeadмісія громадян третіх країн та осіб без громадянства

1. Запитувана держава на запит Запитуючої держави та без будь-яких інших формальностей, крім тих, що передбачені цією Угодою, приймає на свою територію громадян третіх країн чи осіб без громадянства, які не виконують чинних умов стосовно в'їзду на територію Запитуючої держави або перебування на ній або припинили виконувати такі умови, якщо надано докази відповідно до статті 7 цієї Угоди того, що такі особи:

а) незаконно в'їхали на територію держав-членів безпосередньо з території України або на територію України безпосередньо з території держав-членів,

або

b) на момент в'їзду мали дійсний дозвіл на проживання, виданий Запитуваною державою,

або

c) на момент в'їзду мали дійсну візу, видану Запитуваною державою, і в'їхали на територію Запитуючої держави безпосередньо з території Запитуваної держави.

2. Зобов'язання стосовно реадмісії, зазначене в пункті 1, не застосовується, якщо:

громадянин третьої країни чи особа без громадянства, яка перебувала тільки в зоні транзиту міжнародного аеропорту Запитуваної держави; або

Запитуюча держава видала громадянину третьої країни чи особі без громадянства візу або дозвіл на проживання до або після в'їзду на її територію, якщо:

(i) така особа не має візи або дозволу на проживання, виданих Запитуваною державою, які мають більший строк дії; або

(ii) віза або дозвіл на проживання, видані Запитуючою державою, не були отримані на підставі підроблених або сфальсифікованих документів;

громадянину третьої країни чи особі без громадянства не потрібна віза для в'їзду на територію Запитуючої держави.

3. Зобов'язання держав-членів стосовно реадмісії, зазначене в підпунктах «b» та (або) «c» пункту 1, покладається на державу-члена, яка видала візу або дозвіл на проживання. Якщо дві чи більше держав-членів видали візу або дозвіл на проживання, зобов'язання стосовно реадмісії, зазначене в підпунктах «b» та (або) «c» пункту 1, покладається на державу-члена, яка видала візу або дозвіл на проживання, що має більший строк дії або є дійсним, якщо строк дії одного чи декількох з них закінчився. Якщо закінчився строк дії всіх віз або дозволів на проживання зобов'язання стосовно реадмісії, зазначене в підпунктах «b» та (або) «c» пункту

1, покладається на державу-члена, яка видала візу або дозвіл на проживання, строк дії якого закінчився останнім. Якщо не буде пред'явлено ні візи, ні дозволу на проживання, зобов'язання стосовно реадмісії, зазначене в пункті 1, покладається на державу-члена, територія якої була останньою, з якої ця особа виїхала.

4. Після того, як Запитувана сторона надала позитивну відповідь на запит стосовно здійснення реадмісії, Запитуюча сторона оформлює особі, реадмісія якої погоджена, проїзний документ, що визнається Запитуваною стороною. Якщо Запитуючою стороною є держава-член ЄС, таким документом є стандартний проїзний документ ЄС для видворення відповідно до форми, установлені рекомендацією Ради ЄС від 30 листопада 1994 року (додаток 7). Якщо Запитуючою стороною є Україна, то таким документом є Посвідчення особи на повернення (додаток 8).

Стаття 4 Помилкова реадмісія

Запитуюча держава приймає назад будь-яку особу, прийняту Запитуваною державою, якщо протягом трьох місяців після передачі такої особи буде встановлено, що вимоги, викладені в статтях 2 або 3 цієї Угоди, не виконані.

У таких випадках процедурні положення цієї Угоди застосовуються *mutatis mutandis*, а Запитувана держава також надає всю наявну інформацію стосовно фактичних особових даних та громадянства особи, яка підлягає прийняттю назад.

Розділ II

ПРОЦЕДУРА РЕАДМІСІЇ

Стаття 5

Запит стосовно здійснення реадмісії

1. Відповідно до пункту 2 будь-яка передача особи, яка підлягає реадмісії, за одним із зобов'язань, що містяться в статтях 2 і 3, вимагає подання запиту стосовно здійснення реадмісії до компетентного органу Запитуваної держави.

2. Якщо особа, яка підлягає реадмісії, має дійсний проїзний документ або документ, що посвідчує особу, та у випадку, коли такою особою є громадянин третьої країни чи особа без громадянства, що має дійсну візу або дозвіл на проживання Запитуваної держави, то повернення такої особи може відбуватися без запиту стосовно здійснення реадмісії або письмового звернення Запитуючої держави до компетентних органів Запитуваної держави.

3. Без шкоди для положень пункту 2, якщо особу було затримано в прикордонному районі Запитуючої держави протягом 48 годин з моменту незаконного перетинання державного кордону такою особою (морські порти й аеропорти включно) безпосередньо з території Запитуваної держави, Запитуюча держава може протягом двох днів після затримання цієї особи подати запит стосовно здійснення реадмісії (прискорена процедура).

4. Запит стосовно здійснення реадмісії містить таку інформацію:

а) усі можливі детальні дані про особу, яка підлягає реадмісії (наприклад, імена, прізвища, дату й місце народження, стать й останнє місце проживання);

б) докази громадянства, умови для реадмісії громадян третіх країн та осіб без громадянства.

5. У випадку потреби запит стосовно здійснення реадмісії повинен також містити таку інформацію:

повідомлення про те, що особа, яка передається, може потребувати допомоги або догляду, за умови, що відповідна особа дає чітку згоду на таке повідомлення;

будь-які інші заходи, які можуть бути необхідними для захисту чи безпеки в ході передачі певної особи.

6. Загальна форма, яка використовуватиметься для запитів стосовно здійснення реадмісії, міститься в додатку 5 до цієї Угоди.

Стаття 6

Засоби доведення громадянства

1. Громадянство Запитуваної держави відповідно до пункту 1 статті 2 цієї Угоди може бути:

а) доведене одним з документів, перелічених у додатку 1 до цієї Угоди, навіть якщо строк їхньої дії закінчився. Якщо такі документи надаються, Запитувана держава визнає громадянство без необхідності проведення дальшого розслідування. Громадянство не може бути доведено на підставі підроблених або сфальсифікованих документів;

б) встановлено на підставі одного з документів, перелічених у додатку 2 до цієї Угоди, навіть якщо строк їхньої дії закінчився. Якщо такі документи надаються, Запитувана держава визнає громадянство встановленим, якщо інше не буде доведено за результатами розслідування за участю компетентних органів Запитуючої держави. Громадянство не може бути встановлено за допомогою підроблених або сфальсифікованих документів.

2. Якщо жодний з документів, перелічених у додатках 1 та 2, не може бути поданий, компетентне дипломатичне представництво Запитуваної держави протягом не більш ніж 10 календарних

днів повинно провести співбесіду з особою, яка підлягає реадмісії, для встановлення її громадянства. Перебіг цього строку починається з дня отримання запиту на реадмісію.

Стаття 7

Засоби доведення стосовно громадян третіх країн та осіб без громадянства

1. Умови для реадмісії громадян третіх країн та осіб без громадянства відповідно до підпункту «а» пункту 1 статті 3 цієї Угоди можуть бути:

а) доведені будь-яким з документів, перелік яких міститься в додатку 3а до цієї Угоди. Якщо такі документи надаються, Запитувана держава визнає незаконним в'їзд таких осіб на територію Запитуючої держави (або держав-членів, якщо Запитуваною державою є Україна) зі своєї території.

б) установлені на підставі будь-якого з документів, перелік яких міститься в додатку 3б до цієї Угоди. Якщо такі документи надаються, Запитувана держава проводить розслідування та дає відповідь протягом не більш ніж 20 календарних днів. У випадку позитивної відповіді або її відсутності протягом зазначеного строку, Запитувана держава визнає факт нелегального прибуття таких осіб з її території на територію Запитуючої держави (або держав-членів, якщо Запитуваною державою є Україна).

2. Незаконність в'їзду на територію Запитуючої держави відповідно до підпункту «а» пункту 1 статті 3 цієї Угоди встановлюється за допомогою проїзних документів відповідної особи, в яких відсутня відповідна віза чи інший дозвіл на проживання на території Запитуючої держави. Належним чином обґрунтована заява Запитуючої держави стосовно того, що в зазначеній особі відсутні необхідні проїзні документи, віза або дозвіл на проживання, також надає первинні докази незаконного в'їзду, перебування або проживання.

3. Умови для реадмісії громадян третіх країн та осіб без громадянства відповідно до підпунктів «b» й «с» пункту 1 статті 3 цієї Угоди можуть бути:

доведені будь-яким з документів, перелік яких міститься в додатку 4а до цієї Угоди. Якщо такі документи надаються, Запитувана держава визнає проживання таких осіб на своїй території без необхідності проведення дальшого розслідування.

б) установлені на підставі будь-якого з документів, перелічених у додатку 4б до цієї Угоди. Якщо такі документи надаються, Запитувана держава проводить розслідування та дає відповідь протягом не більш ніж 20 календарних днів. У випадку позитивної відповіді, або якщо не доведено інше, або у випадку відсутності відповіді після закінчення встановленого строку, Запитувана держава визнає перебування таких осіб на її території.

4. Доказ умов реадмісії громадян третіх країн та осіб без громадянства не може надаватися на підставі підроблених або сфальсифікованих документів.

Стаття 8

Обмеження в часі

1. Запит стосовно здійснення реадмісії повинен бути поданий компетентному органу Запитуваної держави протягом не більш ніж одного року після того, як компетентному органу Запитуючої сторони стало відомо про те, що громадянин третьої країни чи особа без громадянства не виконують чинних умов для в'їзду, перебування або проживання або перестали виконувати такі умови.

Зобов'язання стосовно реадмісії не виникає у випадках, коли запит стосовно здійснення реадмісії таких осіб подається після закінчення зазначеного строку. У випадку наявності юридичних чи практичних обставин несвоєчасної передачі заяви, цей строк може бути подовжений на підставі заяви до 30 календарних днів.

2. За винятком обмежень, викладених у підпунктах «б» пунктів 1 й 3 статті 7, відповідь Запитуваної держави на запит стосовно здійснення реадмісії надається без зволікання та в будь-якому випадку протягом 14 календарних днів від дати отримання такого запиту. У випадку існування юридичних або практичних перешкод для надання своєчасної відповіді цей строк може бути збільшений на підставі належним чином умотивованого запиту, але в будь-якому випадку не більш ніж до 30 календарних днів

3. Якщо запит стосовно здійснення реадмісії подано за прискореною процедурою (пункт 3 статті 5), відповідь повинна бути надана протягом двох робочих днів від дати отримання такого запиту. У випадку необхідності на підставі належно вмотивованого звернення Запитуваної держави та після згоди Запитуючої сторони строк надання відповіді на запит може бути подовжений на один робочий день.

4. Якщо протягом строків, про які йдеться в пунктах 2 й 3 цієї статті, не надходить відповідь, вважається, що згоду на передачу отримано.

5. Причини відмови в реадмісії повинні бути надані Запитуючій державі.

6. Після надходження позитивної відповіді або, залежно від обставин, після закінчення строку, передбаченого в пункті 2, передача відповідної особи здійснюється без затримки в погоджений компетентними органами строк відповідно до пункту 1 статті 9 цієї Угоди. На прохання Запитуючої держави цей строк може бути подовжений на час, необхідний для усунення юридичних або практичних перешкод для передачі.

Стаття 9

Способи передачі та види транспортування

1. До здійснення передачі особи компетентні органи Запитуючої держави та Запитуваної держави завчасно погоджують у письмовій формі дату передачі, місце перетину кордону, можливе транспортування під вартою та іншу інформацію, пов'язану з передачею.

2. Дозволяється використання всіх видів транспорту: повітряного, наземного або морського. Передача повітряним транспортом не обмежується використанням національних перевізників Запитуючої держави або Запитуваної держави й може здійснюватися як регулярними, так і чартерними рейсами. У випадку необхідності транспортування під вартою може здійснюватися не тільки вповноваженими особами Запитуючої держави, а й іншими особами за умови, що вони є вповноваженими від України чи будь-якої держави-члена.

Розділ III

ТРАНЗИТНЕ ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Стаття 10

Принципи

1. Україна та держави-члени обмежуватимуть транзитний проїзд громадян третіх країн чи осіб без громадянства лише тими випадками, коли немає можливості повернути таких осіб безпосередньо до держави призначення.

2. Запитувана держава дозволяє здійснювати транзитний проїзд громадян третіх країн чи осіб без громадянства, якщо забезпечується дальше транспортування таких осіб до можливих

інших транзитних держав та гарантується реадмісія державою призначення.

3. Транзитний проїзд громадян третіх країн чи осіб без громадянства здійснюється під вартою, якщо цього вимагає Запитувана держава. Процедурні подробиці здійснення транзитного проїзду під вартою визначатимуться в імплементаційних протоколах відповідно до статті 16.

4. Запитувана Держава може відмовити в транзитному проїзді:

якщо громадянина третьої країни чи особи без громадянства в державі призначення або іншій транзитній державі дійсно загрожує бути підданим катуванню, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, смертній карі або стати жертвою переслідування за ознаками раси, віросповідання, національності, належності до певної соціальної групи або політичних переконань у країні призначення або іншій транзитній державі; або

якщо громадянин третьої країни чи особа без громадянства в Запитуваній державі або в іншій транзитній державі підлягає кримінальному переслідуванню або санкціям; або

виходячи з інтересів охорони здоров'я населення, державної безпеки, громадського порядку або інших національних інтересів Запитуваної держави.

5. Будь-який наданий дозвіл може бути відкликаний Запитуваною державою, якщо після його надання виникають або виявляються обставини, про які йдеться в пункті 4 цієї статті, що перешкоджають здійсненню транзитного проїзду, або якщо більше не забезпечується дальший проїзд до можливих транзитних держав чи реадмісія державою призначення.

Стаття 11

Процедура транзитного проїзду

1. Запит стосовно здійснення транзитного проїзду повинен подаватися компетентному органу Запитуваної держави в письмовій формі й містити таку інформацію:

вид транзитного проїзду (повітряний, наземний чи морський), маршрут транзитного проїзду, інші транзитні держави, якщо такі є, та кінцеву державу призначення;

детальні відомості про відповідну особу (ім'я, прізвище, дівооче прізвище, інші відомі або використовувані імена чи прізвиська, стать, дату й, за можливості, місце народження, громадянство, мову, тип і номер проїзного документа);

передбачений пункт перетину кордону, час передачі та можливе транспортування під вартою;

заяву про те, що, на думку Запитуючої держави, умови, передбачені в пункті 2 статті 10, виконані, а також про те, що не відомо жодної підстави для відмови відповідно до пункту 4 статті 10.

Загальна форма, яка використовуватиметься для запитів стосовно транзитного проїзду, міститься в додатку 6 до цієї Угоди.

Запитувана держава протягом 10 календарних днів після отримання запиту інформує в письмовій формі Запитуючу державу про свою згоду на здійснення транзитного проїзду, підтверджуючи пункт перетину кордону та передбачений час прийняття або інформує її про відмову у транзитному проїзді й причини такої відмови.

3. Якщо транзитний проїзд здійснюється повітряним транспортом, від особи, яка підлягає реадмісії, та можливих осіб, що забезпечують транспортування під вартою, не вимагається оформлення аеропортових транзитних віз.

4. Компетентні органи Запитуваної держави за умови проведення взаємних консультацій надають допомогу в здійсненні

транзитного проїзду, зокрема шляхом здійснення нагляду за відповідними особами та надання із цією метою відповідних зручностей.

Розділ IV

ВИТРАТИ

Стаття 12

Витрати на транспортування й транзитний проїзд

Усі витрати на транспортування, що виникли у зв'язку з реадмісією та здійсненням транзитного проїзду відповідно до цієї Угоди до кордону держави кінцевого призначення, сплачує Запитуюча держава, а також витрати Запитуваної держави на транспортування й утримання, які стосуються повернення осіб згідно зі статтею 4 цієї Угоди. Це не завдає шкоди праву компетентних органів України й держав-членів відшкодувати такі витрати за рахунок відповідної особи або третіх сторін.

Розділ V

ЗАХИСТ ОСОБОВИХ ДАНИХ І СТАТТЯ ПРО ВІДСУТНІСТЬ ВПЛИВУ

Стаття 13

Захист особових даних

1. Передача даних про особу здійснюється, лише якщо така передача є необхідною для виконання цієї Угоди компетентними органами України чи держави-члена, залежно від обставин. Під час передачі, обробки або поводження з даними про особу в кожному конкретному випадку компетентні органи України

керуються відповідним законодавством України, а компетентні органи держави-члена керуються положеннями директиви 95/46/ЄС та національним законодавством держави-члена, прийнятим відповідно до цієї директиви.

Крім того, застосовуються такі принципи:

а) дані про особу повинні оброблятися сумлінно та на законних підставах;

б) дані про особу повинні збиратися для певної, чітко визначеної та законної мети виконання цієї Угоди й у подальшому не можуть підлягати обробці в будь-який несумісний з такою метою спосіб ні органом, що їх передає, ні органом, що їх отримує;

с) дані про особу повинні бути адекватними, відповідними й не містити надмірної інформації з урахуванням мети, для якої вони збираються та (або) обробляються. Передані дані про особу, зокрема, можуть містити лише таку інформацію:

(i) детальні дані про особу, яка підлягає передачі (прізвище, ім'я, інші відомі чи використововані імена або прізвиська, стать, цивільний стан, дату й місце народження, наявне та будь-яке попереднє громадянство);

(ii) паспорт, посвідчення особи або посвідчення водія та інші ідентифікаційні чи проїзні документи (номер, строк дії, дату й місце видачі та орган, який видав цей документ);

(iii) маршрут і місця зупинок;

(iv) іншу інформацію, необхідну для ідентифікації особи, яка підлягає передачі, або для розгляду вимог стосовно здійснення реадмісії відповідно до цієї Угоди;

д) дані про особу повинні бути точними й оновлюватись у випадку потреби;

е) дані про особу повинні зберігатися в такій формі, яка дозволяла б ідентифікувати суб'єктів даних протягом часу, який не перевищує часу, необхідного для тієї мети, заради якої вони збиралися та оброблятимуться в подальшому;

f) органи, які надають і які отримують дані, уживають усіх необхідних заходів для забезпечення, залежно від обставин, виправлення, знищення чи блокування даних про особу у випадку, коли їхня обробка суперечить положенням цієї статті, зокрема коли дані не є адекватними, відповідними, точними або є надмірними в тому, що стосується мети, заради якої вони обробляються. Це включає повідомлення іншій Стороні про будь-яке виправлення, знищення чи блокування таких даних;

g) на запит органу, який передає дані, орган, який їх отримує, інформує про їхнє використання та результати, які були отримані в результаті цього;

h) дані про особу можуть передаватися лише компетентним органам. Їхня подальша передача іншим органам потребує попередньої згоди на це органу, який передає дані;

i) органи, які передають і які отримують дані, повинні здійснювати письмову реєстрацію передачі та отримання відомостей про особу.

Стаття 14

Застереження стосовно відсутності впливу

1. Ця Угода не завдає шкоди правам та обов'язкам України, Співтовариства та держав-членів, що впливають з міжнародного права й, зокрема, з будь-якої відповідної міжнародної конвенції або угоди, що застосовуються, сторонами яких вони є, у тому числі тих, що зазначені в преамбулі.

2. Ніщо в цій Угоді не перешкоджає поверненню особи в рамках інших формальних або неформальних домовленостей.

Розділ VI ВИКОНАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ УГОДИ

Стаття 15 Спільний комітет з питань реадмісії

1. Договірні Сторони надають одна одній взаємну допомогу в застосуванні й тлумаченні цієї Угоди. Із цією метою вони створюють Спільний комітет з питань реадмісії (далі – Комітет), який має такі завдання та компетенцію:

а) здійснення моніторингу застосування цієї Угоди, а також проведення на регулярній основі обміну інформацією стосовно імплементаційних протоколів, підписаних Україною та кожною окремою державою-членом відповідно до статті 16;

б) підготовка пропозицій та вироблення рекомендацій для внесення змін до цієї Угоди;

с) прийняття рішень стосовно імплементаційних заходів, необхідних для однакового застосування цієї Угоди.

2. Рішення Комітету є обов'язковими для Сторін.

3. До складу Комітету входять представники України та Співтовариства; Співтовариство буде представлено Комісією із залученням експертів держав-членів.

4. Засідання Комітету скликаються у випадку необхідності на прохання однієї з Договірних Сторін.

5. Комітет приймає свій регламент.

Стаття 16

Імплементацийні протоколи

1. Україна та держава-член можуть скласти імплементаційні протоколи, які містять положення стосовно:

- a) визначення компетентних органів;
- b) пунктів перетину кордону для передачі осіб;
- c) механізму зв'язку між компетентними органами;
- d) засобів повернення осіб за прискороною процедурою;
- e) умов для повернення осіб під вартою, у тому числі транзитного проїзду громадян третьої країни та осіб без громадянства під вартою;
- f) додаткових засобів та документів, необхідних для імплементації цієї Угоди;
- g) способів і порядку відшкодування витрат, пов'язаних з реалізацією статті 12 цієї Угоди.

2. Імплементацийні протоколи, зазначені в пункті 1, набирають чинності лише після повідомлення Комітетові з питань реадмісії, зазначеному в статті 15 цієї Угоди.

3. Країна погоджується застосовувати будь-яке положення, зазначене в підпунктах «d», «e», «f» або «g» пункту 1 імплементаційного протоколу, укладеного з однією державою-членом, у відносинах з будь-якою іншою державою-членом на запит останньої.

Стаття 17

Зв'язок з двосторонніми угодами держав-членів стосовно реадмісії осіб

1. З урахуванням положень пункту 2 цієї статті положення цієї Угоди мають перевагу над положеннями будь-якої двосто-

ронньої угоди або іншого юридично обов'язкового документа стосовно реадмісії осіб, які були або можуть, згідно зі статтею 16, бути укладеними між Україною та окремими державами-членами, якщо положення останніх суперечать положенням цієї Угоди.

2. Положення стосовно реадмісії осіб без громадянства та громадян третіх країн, що містяться у двосторонніх угодах або інших юридично обов'язкових документах, які були укладені між Україною та окремими державами-членами, будуть застосовуватися протягом двох років, як зазначено в пункті 3 статті 20.

Розділ VII

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 18

Територіальне застосування

1. З урахуванням положень пункту 2 цієї статті ця Угода застосовується до території України та до територій, до яких застосовується Договір про заснування Європейського Співтовариства.

2. Ця Угода не застосовується до території Королівства Данія.

Стаття 19

Унесення змін до Угоди

До цієї Угоди за взаємною згодою Договірних Сторін можуть уноситися зміни та доповнення. Зміни та доповнення оформлюються у вигляді окремих протоколів, які становлять невід'ємну частину цієї Угоди та набирають чинності в порядку, визначеному в статті 20 цієї Угоди.

Стаття 20

Набрання чинності, строк дії та припинення дії

1. Ця Угода підлягає ратифікації чи затвердженню Договірними Сторонами згідно з їхніми відповідними процедурами.

2. З урахуванням положень пункту 3 цієї статті ця Угода набуває чинності в перший день другого місяця після дати, коли Договірні Сторони повідомлять одна одній про виконання процедур, передбачених пунктом 1 цієї статті.

3. Зобов'язання, викладені в статті 3 цієї Угоди, будуть застосовуватися лише через два роки після дати, зазначеної в пункті 2 цієї статті. Протягом цього дворічного періоду вони будуть застосовуватися лише до осіб без громадянства та громадян третіх країн, з якими Україна уклала двосторонні договори або угоди стосовно реадмісії осіб. Як зазначено в пункті 2 статті 17, положення стосовно реадмісії осіб без громадянства та громадян третіх країн, що містяться у двосторонніх угодах або інших юридично обов'язкових документах, укладених Україною з окремими державами-членами, будуть застосовуватися протягом цього дворічного періоду.

4. Ця Угода укладається на невизначений строк.

5. Дія цієї Угоди може бути припинена кожною з Договірних Сторін шляхом офіційного повідомлення іншій Договірній Стороні. Угода втрачає чинність через шість місяців після дати такого повідомлення.

Стаття 21

Додатки

Додатки 1 – 8 є невід'ємною частиною цієї Угоди.

Учинено в м. Люксембург вісімнадцятого червня дві тисячі

сьомого року у двох примірниках, кожний українською, англійською, болгарською, голландською, грецькою, датською, естонською, іспанською, італійською, латиською, литовською, мальтійською, німецькою, польською, португальською, румунською, словацькою, словенською, угорською, фінською, французькою, чеською та шведською мовами, при цьому всі тексти є рівноавтентичними.

За Україну

За Європейське Співтовариство

ДОДАТОК 1

Загальний список документів, надання яких вважається доказом громадянства (підпункт «а» пункту 1 статті 6)

- паспорти будь-якого виду (національні, дипломатичні, службові, колективні паспорти й документи, що їх замінюють, у тому числі дитячі паспорти);
- національні посвідчення особи (у тому числі тимчасові або попередні);
- військові квитки та військові посвідчення особи;
- посвідчення особи моряка, посвідчення капітана, паспорт моряка;
- документи, що посвідчують громадянство, та інші офіційні документи, в яких згадується або зазначається громадянство.

ДОДАТОК 2

Загальний список документів, на підставі яких може бути встановлено громадянство (підпункт «б» пункту 1 статті 6)

– фотокопії будь-яких документів, перелічених у додатку 1 до цієї Угоди;

– посвідчення водія або їхні фотокопії;

– свідоцтва про народження або їхні фотокопії;

– посвідчення співробітника компанії або їхні фотокопії;

– показання свідків;

– заяви, зроблені відповідною особою, та мова, якою він (вона) розмовляє, у тому числі результати будь-кого офіційного тесту, здійсненого з метою встановлення громадянства особи. Для цілей цього додатка термін «офіційний тест» означає тест, що замовляється або виконується органом влади та управління Запитуючої держави, а також визнається Запитуваною державою;

– будь-який інший документ, який може допомогти встановити громадянство відповідної особи

ДОДАТОК 3

Загальний список документів, які стосуються громадян третіх країн та осіб без громадянства (пункт 1 статті 7)

ЧАСТИНА А

– офіційні заяви, зроблені для прискореної процедури, зокрема заяви співробітників органу прикордонного контролю, які можуть підтвердити перетин кордону відповідною особою із Запитуваної держави безпосередньо на територію Запитуючої держави;

– іменні квитки пасажирів літака, поїзда, автобуса або судна, які свідчать про перебування та маршрут відповідної особи з території Запитуваної держави безпосередньо на територію Запитуючої держави (або країн-членів, якщо Запитуваною державою є Україна);

– списки пасажирів літака, поїзда, автобуса або судна, які свідчать про перебування та маршрут слідування відповідної особи з території Запитуваної держави безпосередньо на територію Запитуючої держави (або країн-членів, якщо Запитуваною державою є Україна).

ЧАСТИНА В

– офіційні заяви, зокрема, заяви співробітників органу прикордонного контролю Запитуючої держави та інших свідків, які можуть підтвердити перетин кордону відповідною особою;

– документи, посвідчення та будь-які рахунки (наприклад, готельні рахунки, направлення до лікарів (дантистів), перепустки до державних (приватних) інституцій, договори про оренду автомобіля, квитанції кредитних карток тощо), які чітко вказують на те, що відповідна особа перебувала на території Запитуваної держави;

– дані, які свідчать, що відповідна особа користувалася послугами кур'єрського або туристичного агентства;

– офіційна заява відповідної особи під час судового або адміністративного розгляду.

**УГОДА
МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ
СПІВТОВАРИСТВОМ ПРО РЕАДМІСІЮ ОСІБ**

ДОДАТОК 4

**ЄС: Загальний список документів,
які стосуються громадян третіх країн
та осіб без громадянства
(пункт 2 статті 7)**

ЧАСТИНА А

- дійсні віза та (або) дозвіл на проживання, видані Запитуваною Стороною;
- штампи або подібні підтвердження про в'їзд (виїзд) в проїзному документі відповідної особи або інші докази в'їзду (виїзду);

ЧАСТИНА В

- фотокопії будь-яких документів, зазначених у частині А.

ДОДАТОК 5

[Прапор ЄС]

[Герб України]

.....

.....

.....

(Місце й дата)

(Назва компетентного органу
Запитуючої Сторони)

Вихідний: .....

Кому:

.....

.....

.....

(Назва компетентного органу
Запитуваної Сторони)

ЗАПИТ СТОСОВНО ЗДІЙСНЕННЯ РЕАДМІСІЇ
відповідно до статті 5 Угоди між Україною
та Європейським Співтовариством
про надання дозволу на реадмісію осіб

А. ВІДОМОСТІ ПРО ОСОБУ

Повне ім'я (підкреслити прізвище):

_____

2. Дівоче прізвище:

_____

3. Дата й місце народження:

_____

Фотокартка

4. Адреса проживання в країні походження або постійного проживання (якщо відома)

_____

5. Громадянство та мова:

6. Цивільний стан:

одружений неодружений розлучений удівець

Якщо одружений: ім'я подружжя: _____
імена та вік дітей (якщо є) _____

7. Стать й опис фізичних даних (зріст, колір очей, особливі прикмети тощо):

_____

8. Також відомий як (попередні імена, інші використовувані чи відомі імена): _____

Якщо одружений: ім'я подружжя: _____
імена та вік дітей (якщо є) _____

9. Остання адреса проживання в Запитуючій державі:

_____

В. ЗАСОБИ ДОВЕДЕННЯ, ЩО ДОДАЮТЬСЯ

1. _____ (Паспорт №)	_____ (Дата й місце видачі)
_____ (Орган, що оформив)	_____ (Строк дії)
2. _____ (Посвідчення №)	_____ (Дата й місце видачі)
_____ (Орган, що оформив)	_____ (Строк дії)
3. _____ (Посвідчення водія №)	_____ (Дата й місце видачі)
_____ (Орган, що оформив)	_____ (Строк дії)
4. _____ (Інший офіційний документ)	_____ (Дата й місце видачі)
_____ (Орган, що оформив)	_____ (Строк дії)

С. СПЕЦІАЛЬНІ ОБСТАВИНИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ
ОСОБИ, ЯКУ ПЕРЕДАЮТЬ

1. Стан здоров'я
(наприклад, можливе зазначення стосовно спеціального медичного догляду; назва хвороби латинською мовою):

---

2. Зазначення особливо небезпечної особи
(наприклад, підозра у вчиненні тяжкого злочину; агресивна поведінка):

Д. ПРИМІТКИ

(Підпис співробітника компетентного
органу Запитуючої держави)

ДОДАТОК 6

[Прапор ЄС]

.....

.....

(Назва компетентного органу
Запитуючої Сторони)

[Герб України]

.....

(Місце й дата)

Вихідний: .....

Кому:

.....

.....

.....

(Назва компетентного органу
Запитуваної Сторони)

**ЗАПИТ СТОСОВНО ЗДІЙСНЕННЯ
ТРАНЗИТНОГО ПРОЇЗДУ**

відповідно до статті 11 Угоди між Україною
та Європейським Співтовариством
про реадмісію осіб

ВІДОМОСТІ ПРО ОСОБУ

1. Повне ім'я (підкреслити прізвище):

_____

2. Дівоче прізвище:

_____

3. Дата й місце народження:

_____

Фотокартка

4. Стать й опис фізичних даних (зріст, колір очей, особливі прикмети тощо):

_____

5. Також відомий як (попередні імена, інші використовувані чи відомі імена): _____

6. Громадянство та мова:

_____

В. ЗДІЙСНЕННЯ ТРАНЗИТНОГО ПРОЇЗДУ

Тип транзитного проїзду:

повітряний

морський

наземний

2. Держава кінцевого призначення

_____

3. Можливі інші транзитні держави

_____

4. Передбачений пункт перетину кордону, дата, час передачі та можливі особи, що забезпечують проїзд під вартою

---

5. Допуск до будь-якої іншої транзитної держави й держави кінцевого призначення гарантується (пункт 2 статті 10)

так   ні

6. Будь-які підстави для відмови в транзитному проїзді є не відомими (пункт 4 статті 10)

так   ні

С. ПРИМІТКИ

(Підпис співробітника компетентного органу
Запитуючої держави) (Печатка (штамп))

ДОДАТОК 7

СТАНДАРТНИЙ ПРОЇЗДНИЙ ДОКУМЕНТ ЄС ДЛЯ ВИДВОРЕННЯ *(відповідно до форми, установлені рекомендацією Ради ЄС від 30 листопада 1994 року)*

ДОДАТОК 8

УКРАЇНСЬКЕ ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ НА ПОВЕРНЕННЯ ДЕКЛАРАЦІЯ УКРАЇНИ

«Проїзний документ» означає документ, дійсний для виїзду за кордон, виданий Україною, однією з держав-членів або країною громадянства чи постійного проживання особи, яка підлягає реадмісії

СПІЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ СТОСОВНО ПУНКТУ 1 СТАТТІ 2

Договірні Сторони зазначають, що відповідно до законів про громадянство України та держав-членів громадянин України або ЄС не може бути позбавлений свого громадянства без отримання ним іншого громадянства.

Договірні Сторони погоджуються своєчасно інформувати одна одну про відповідні зміни.

СПІЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ СТОСОВНО ДАНІЙ

Договірні Сторони беруть до уваги, що ця Угода не застосовується ні до території Королівства Данія, ні до громадян Королівства Данія. За таких обставин доцільно, щоб Україна та Данія уклали угоду про реадмісію на таких самих умовах, що й умови цієї Угоди.

СПІЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ СТОСОВНО ІСЛАНДІЇ ТА НОРВЕГІЇ

Договірні Сторони беруть до уваги тісні відносини між Європейськими Співтовариствами та Ісландією й Норвегією, зокрема на підставі Угоди від 18 травня 1999 року стосовно співробітництва цих держав у виконанні, застосуванні та розвитку Шенгенського законодавства. За таких обставин доцільно, щоб Україна уклала з Норвегією та Ісландією угоди про реадмісію на таких самих умовах, що й умови цієї Угоди.

СПІЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ СТОСОВНО ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Обидві Сторони погоджуються виконувати цю Угоду на основі принципів спільної відповідальності, солідарності й рівноправного партнерства в управлінні міграційними потоками між Україною та ЄС.

У цьому контексті ЄС зобов'язується надавати фінансові ресурси з тим, щоб підтримати Україну у виконанні цієї Угоди. Із цією метою особлива увага приділятиметься розбудові інституційної здатності. Така підтримка здійснюватиметься в контексті загальних пріоритетів допомоги Україні як частина всього обсягу коштів, що надаються Україні, та з повним урахуванням відповідних правил та процедур реалізації закордонної допомоги ЄС.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 15 березня 2006 р. № 149-р Київ

**Про схвалення Концепції
Державної програми розвитку транскордонного
співробітництва на 2007—2010 роки**

1. Схвалити Концепцію Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007—2010 роки, що додається.

Визначити державним замовником Програми Мінекономіки.

2. Мінекономіки розробити та подати до 1 червня 2006 р. на розгляд Кабінету Міністрів України проект Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007—2010 роки, передбачивши в ній, що замовниками проектів транскордонного співробітництва є Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

Прем'єр-міністр України

Ю. ЄХАНУРОВ

*СХВАЛЕНО розпорядженням
Кабінету Міністрів України
від 15 березня 2006 р. № 149-р*

КОНЦЕПЦІЯ

Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки

Загальна частина

Транскордонне співробітництво як комплекс спільних дій, спрямованих на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав, здійснюється в рамках угод, укладених між такими суб'єктами транскордонного співробітництва.

На державних кордонах створено шість єврорегіонів — Буг, Верхній Прут, Нижній Дунай, Карпатський, Дніпро та Слобожанщина як організаційні форми співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, до функціонування яких залучено Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Одеську, Чернівецьку, Чернігівську та Харківську області.

Співробітництво у рамках єврорегіонів спрямоване на спільну розбудову адміністративно-територіальними одиницями європейських держав соціальної, інформаційної, виробничої та прикордонної інфраструктури, розвиток транспортної мережі, наукової та культурної сфери, охорону навколишнього природного середовища.

Після набуття членства у Європейському Союзі сусідніми з Україною державами розпочалося виконання програм сусідства “Польща — Білорусь — Україна”, “Угорщина — Словаччина — Україна” та “Румунія — Україна”, метою яких є поліпшення соціально-економічної ситуації у прикордонних адміністративно-територіальних одиницях країн — учасниць таких програм.

Основними джерелами фінансування транскордонного співробітництва є місцеві бюджети та міжнародна технічна допомога. Відсутність в українських суб'єктів транскордонного співробітництва можливості забезпечити необхідне співфінансування спільних проектів — комплексу заходів суб'єктів такого співробітництва, спрямованих на розв'язання завдань та задоволення інтересів територіальних громад, уповільнює темпи його розвитку.

***Причини повільного розвитку
транскордонного співробітництва та
обґрунтування необхідності його активізації***

Причинами повільного розвитку транскордонного співробітництва є:

недостатній рівень самостійності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень щодо здійснення спільних із суб'єктами транскордонного співробітництва іноземних держав заходів;

відсутність комплексного підходу до організації транскордонного співробітництва, у тому числі кваліфікованих кадрів, здатних забезпечити підготовку необхідних проектів транскордонного співробітництва та контактувати з представниками територіальних громад іноземних держав, з урахуванням відповідного фахового рівня та мовних знань;

неможливість співфінансування проектів транскордонного співробітництва у сфері науки, освіти, культури, зв'язку, охорони здоров'я, туризму;

низький рівень залучення недержавних підприємств, установ, а також громадських організацій до здійснення заходів у рамках транскордонного співробітництва;

повільні темпи розбудови прикордонної інфраструктури і спрощення процедури митного контролю, що перешкоджає здійсненню швидкого транзиту товарів та переміщення людей.

Розвиток транскордонного співробітництва є важливим аспектом реалізації регіональної політики та необхідною передумовою для активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів.

Мета і завдання Програми

Мета Програми полягає в активізації розвитку соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між суб'єктами транскордонного співробітництва.

Основними завданнями Програми є:

- активізація зовнішньоекономічної діяльності регіонів;
- розвиток малого та середнього підприємництва;
- збереження навколишнього природного середовища;
- розвиток соціальної сфери.

Можливі варіанти розв'язання проблем розвитку транскордонного співробітництва

Перший варіант — стимулювання розвитку транскордонного співробітництва шляхом надання державної фінансової підтримки переважно проектам, які реалізуються в межах існуючих євро регіонів.

Збільшення обсягів фінансування та кількості проектів, що реалізуються в рамках євро регіонів, сприятиме активізації тісної співпраці з європейськими суб'єктами транскордонного співро-

бітництва та зростанню обсягів фінансової підтримки таких проєктів з боку Європейського Союзу.

Водночас незначні обсяги міжнародної технічної допомоги, спрямованої на реалізацію проєктів транскордонного співробітництва в східних та центральних регіонах, створять нерівні умови порівняно із західними регіонами, що не відповідає принципам та засадам регіональної політики держави.

Другий варіант (оптимальний) — створення комплексної системи розвитку транскордонного співробітництва, відповідно до якої здійснюватиметься фінансування проєктів транскордонного співробітництва по всій території країни за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також із залученням інших коштів, у тому числі тих, що виділяються в рамках міжнародної технічної допомоги.

Передбачається, що комплексна фінансова підтримка дасть можливість до 2010 року:

поліпшити загальнодержавні зовнішньоекономічні показники, у тому числі збільшити обіг товарів та послуг, залучити нові інвестиції в національну економіку;

підвищити рівень добробуту населення регіонів;

залучити додаткові обсяги міжнародної технічної допомоги.

Шляхи і способи розв'язання проблем розвитку транскордонного співробітництва

Розвиток транскордонного співробітництва здійснюватиметься за такими пріоритетними напрямами:

модернізація і розвиток існуючої транскордонної транспортної мережі для збільшення її пропускної спроможності;

збільшення кількості пунктів пропуску через державний кордон з метою оптимізації переміщення товарів та людей;

розбудова виробничої та соціальної інфраструктури регіонів, спрямована на стимулювання їх економічного розвитку і поліпшення якості життя та добробуту громадян;

розвиток взаємодії у підприємницькій діяльності, туристичній галузі;

розроблення і створення спільної системи захисту навколишнього природного середовища;

заохочення транскордонного співробітництва у сфері культури, освіти, науки і соціальній сфері;

зміцнення інституціонального співробітництва;

активізація обміну інформацією;

розвиток взаємодії між територіальними громадами.

Реалізація зазначених напрямів здійснюватиметься шляхом розроблення та впровадження проектів транскордонного співробітництва.

Проекти транскордонного співробітництва розробляються суб'єктами такого співробітництва та за результатами проведення конкурсного відбору включаються до Програми.

Координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо виконання Програми здійснює Мінекономіки, яке щороку звітує

Кабінетові Міністрів України про стан виконання Програми та включених до неї проектів.

Очікувані результати

У результаті виконання Програми передбачається забезпечити:

активізацію зовнішньоекономічної діяльності регіонів, розвиток малого та середнього підприємництва, регіональних мереж транспорту та зв'язку, розбудову інфраструктури державного кордону;

розвиток соціальної сфери, здійснення заходів із забезпечення зайнятості населення, реалізацію узгодженої політики у сфері трудових відносин, охорони праці, соціального забезпечення та соціальних гарантій;

збереження навколишнього природного середовища та вжиття заходів, спрямованих на його відновлення, раціональне використання природних ресурсів, організацію екологічного контролю та запобігання забрудненню територій;

зменшення територіальних диспропорцій, наближення економічного та соціального рівня розвитку регіонів України до рівня регіонів країн Європейського Союзу;

розвиток існуючих єврорегіонів та утворення нових;

активізацію транскордонного співробітництва між територіальними громадами.

Виконання Програми значно посилить транскордонне співробітництво, що сприятиме підвищенню рівня життя населення регіонів, поліпшенню результатів зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі за рахунок досягнення позитивної динаміки прикордонної торгівлі як складової частини зовнішньої торгівлі, залученню нових інвестицій у національну економіку.

Фінансове забезпечення Програми

Фінансове забезпечення Програми здійснюватиметься за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел.

Обсяг бюджетних призначень на відповідний рік спрямовується на державну фінансову підтримку Програми згідно з проектами транскордонного співробітництва, перелік яких щороку формується Мінекономіки та затверджується Кабінетом Міністрів України.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 25 липня 2007 р. № 569-р Київ

**Про схвалення Концепції Державної цільової програми
інформування громадськості з питань європейської
інтеграції України на 2008-2011 роки**

1. Схвалити Концепцію Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки, що додається.

Визначити Держкомтелерадіо державним замовником Програми.

2. Держкомтелерадіо разом з іншими органами виконавчої влади розробити та подати до 1 жовтня 2007 р. проект Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки.

Прем'єр-міністр України

В.Янукович

*СХВАЛЕНО розпорядженням
Кабінету Міністрів України
від 25 липня 2007 р. № 569-р*

КОНЦЕПЦІЯ
Державної цільової програми інформування
громадськості з питань європейської інтеграції
України на 2008-2011 роки

*Визначення проблеми, на розв'язання
якої спрямована Програма*

Однією з основ державної політики інтеграції України до ЄС та формування нової політики ЄС щодо України є інформування населення про історію ЄС, економічне співробітництво з державами-членами, стандарти життя в європейських державах, правовий та соціальний захист населення.

Європейська інтеграція є визначальним чинником як зовнішньої, так і внутрішньої політики держави, зміцнює безпеку та позитивно впливає на відносини України з іншими державами. Реалізація курсу на інтеграцію до ЄС забезпечує гарантії верховенства права, дотримання прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства і демократії, побудову соціально орієнтованої ринкової економіки.

В українському суспільстві існує значний потенціал підтримки європейського вектора зовнішньої політики. Протягом 2004-2006 років різні соціологічні опитування населення України щодо ставлення до вступу до ЄС коливалися від 40 до 50 відсотків. Аналіз соціологічних опитувань останніх трьох місяців 2006 року свідчить, що тенденція зростання збережеться і надалі у разі подальшого проведення інтенсивної інформаційно-просвітницької роботи.

Проте в українському суспільстві досі не існує стабільної проєвропейської більшості. Це пов'язано з недостатнім рівнем

інформування громадськості стосовно напрямів та перспектив європейської інтеграції України.

Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання програмним методом

Відповідно до Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004-2007 роки, затвердженої Указом Президента України від 13 грудня 2003 р. № 1433 «Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки», вживаються заходи до більш повної обізнаності населення України у питаннях ЄС (історія та перспективи розвитку, основні напрями діяльності, законодавство, функціонування інституцій та розподіл владних повноважень між ними тощо), роз'яснення переваг для українського суспільства реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції, забезпечення широкої суспільної підтримки європейського вибору України і втілення євроінтеграційного курсу, інформування громадськості про реалізацію євроінтеграційної політики і пріоритетних завдань у цій сфері.

У 2004-2005 роках у державному бюджеті не передбачалися кошти на зазначену Програму, тому поставлені в ній завдання виконувались не в повному обсязі. Також в окремих випадках спостерігалася відсутність належної координації роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади, що в поєднанні з невідповідним фінансуванням створило недостатньо ефективні умови для проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії в регіонах.

Для виконання Програми щороку розроблялися плани заходів, які здійснювалися в установлені строки.

Після прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 5 квітня 2006 р. № 425 «Про порядок використання у 2006 році коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання заходів з питань європейської і євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері» (Офіційний вісник України, 2006 р., № 14,

ст. 990) виконання Програми здійснювалося за рахунок коштів, передбачених бюджетною програмою «Виконання заходів з питань європейської і євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері» у розмірі 5,2 млн. гривень. У 2007 році на реалізацію плану заходів Програми у державному бюджеті передбачено 5 млн. гривень.

Протягом 2006 та першого півріччя 2007 років за рахунок бюджетних коштів було проведено міжнародний медіафорум «Україна на інформаційній карті світу», медіатури для ознайомлення вітчизняних та іноземних його учасників з інвестиційно-привабливими підприємствами Дніпропетровської, Донецької, Львівської та Одеської областей, соціологічні дослідження, моніторинг інтерактивних голосувань, Інтернет-опитувань з метою виявлення поінформованості населення щодо вступу України до ЄС.

Питання європейської інтеграції України висвітлюються 24 обласними державними телерадіокомпаніями, державною телерадіокомпанією «Крим», регіональними телерадіокомпаніями та телерадіокомпаніями м. Києва та Севастополя, а також Українською студією телевізійних фільмів «Укртелефільм», Державною телерадіокомпанією «Культура», Державною телерадіокомпанією «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення», Державною міською телерадіокомпанією «Сіверська» (м. Новгород-Сіверський Чернігівської області) та Криворізьким міським державним об'єднанням телебачення і радіомовлення. Проте частка державного сектору телебачення і радіомовлення в телерадіоінформаційному просторі України становить лише 4 відсотки, а решта недержавні телерадіокомпанії, які необхідно залучати до інформування громадськості з питань європейської інтеграції України.

Практично кожна державна телерадіокомпанія створила теле- або радіопрограму, присвячену питанням європейської інтеграції України. Однак вони мають обмежений часовий формат і ефірне покриття. Недержавні телерадіоорганізації тільки в останні роки почали створювати або закуповувати телепрограми, фільми про історію і культуру країн ЄС.

Спостерігається збільшення обсягів випуску друкованої продукції, однак практично немає перекладів сучасних європейських досліджень з питань економіки, філософії, європейського кримінального права та судоустрою. Також існує проблема доступу населення регіонів України до літератури з європейської тематики.

На Інтернет-сторінках органів виконавчої влади та державних періодичних видань створено рубрики з питань європейської інтеграції України.

У центральних та східних областях України інформування громадськості про європейську інтеграцію проводиться шляхом здійснення заходів, спрямованих на популяризацію освітньо-культурних програм та візитів з обміну досвідом. У західних областях переважає інформація про транскордонне співробітництво з відповідними регіонами держав-членів ЄС.

Як свідчать офіційні дані соціологічних опитувань 89,5 відсотка респондентів цікавить інформація про ЄС, зокрема 45,2 — про наслідки інтеграції України до ЄС, 41,8 — вимоги щодо вступу до ЄС, 35,9 відсотка — здобутки та втрати країн, які стали членами ЄС.

Пріоритетність курсу європейської інтеграції України вимагає суспільної підтримки, тому виникла потреба у розробленні Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки (далі — Програма).

Мета Програми

Метою Програми є подальше підвищення рівня поінформованості громадськості з питань європейської інтеграції України для створення стабільної проєвропейської більшості в українському суспільстві.

Визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми

Можливі два варіанти розв'язання проблеми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України:

1) обмежитися виконанням Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004-2007 роки та рівнем інформування громадськості з питань європейської інтеграції України, який забезпечують громадські організації;

2) продовжити та активізувати інформування громадськості шляхом затвердження нової Програми.

Перший варіант не потребує додаткових бюджетних коштів, але може стати опосередкованою демонстрацією зміни євроінтеграційного курсу держави.

Другий варіант забезпечить підтримку вступу України до ЄС переважної більшості населення, однак вимагає додаткових фінансових витрат з державного бюджету.

Другий варіант є оптимальним, оскільки дасть можливість проводити інтенсивну інформаційно-роз'яснювальну роботу стосовно напрямів та перспектив європейської інтеграції України, переваг для українського суспільства реалізації цілей державної політики у сфері європейської інтеграції.

Шляхи розв'язання проблеми

Для досягнення мети Програми необхідно забезпечити:

координацію та контроль Держкомтелерадіо за роботою з інформування громадськості з питань європейської інтеграції України;

звітування державних органів про діяльність у зазначеній сфері у засобах масової інформації;

ведення цілеспрямованої об'єктивної інформаційної кампанії з максимальним використанням можливостей державних органів та потенціалу засобів масової інформації;

широке залучення громадських організацій до процесу популяризації співробітництва України з ЄС;

проведення загальнонаціональної громадської дискусії щодо вступу України до ЄС;

моніторинг виконання Програми Міжвідомчою групою з інформування громадськості та підготовки фахівців з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Очікувані результати

Виконання Програми дасть змогу:

створити сприятливе інформаційне середовище, необхідне для послідовного дотримання проголошеного курсу на європейську інтеграцію України;

підвищити поінформованість громадськості з питань ЄС;

посилити політичну підтримку ідеї членства України в ЄС;

активізувати транскордонне співробітництво регіонів України з відповідними регіонами держав-членів ЄС;

збільшити середньодобовий обсяг телевізійного та радіомовлення за рахунок створення теле- і радіопрограм про європейську інтеграцію України;

збільшити обсяг друкованої продукції (книжок, інформаційних буклетів, брошур, довідників, наукових, публіцистичних та інших праць) з історії та перспектив розвитку ЄС;

збільшити обсяг інформації з питань європейської інтеграції України у друкованих засобах масової інформації;

створити нові та поповнити діючі Інтернет-сторінки інформацією з питань європейської інтеграції України.

За результатами виконання у 2006 році Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004-2007 роки підтримка населення вступу України до ЄС становила майже 40 відсотків. За прогнозними оцінками після виконання Програми очікується поліпшення рівня поінформованості та відповідно підтримки громадян вступу України до ЄС, а саме: у 2008 році — до 50 відсотків, у 2009 — до 53, у 2010 — до 56, у 2011 — до 60 відсотків.

Оцінка фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми

За попередньою оцінкою Держкомтелерадіо, видатки на фінансування заходів з виконання Програми становитимуть близько 30 млн. гривень.

Програма не потребує створення додаткових матеріально-технічних ресурсів.

Виконання Програми буде забезпечуватися центральними та місцевими органами виконавчої влади, державними засобами масової інформації, а також залучатимуться недержавні засоби масової інформації та громадські організації.

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел.

*Саміт ЄС-Україна
Київ, 14 вересня 2007 року*

СПІЛЬНА ЗАЯВА

Сьогодні в Києві відбулася зустріч лідерів України та Європейського Союзу на щорічному Саміті Україна – ЄС. Господарем Саміту був Президент України Віктор Ющенко, якого супроводжував Міністр закордонних справ України Арсеній Яценюк. Європейський Союз представляли Прем'єр-Міністр Португалії Жозе Сократеш як Голова Європейської Ради спільно з Генеральним Секретарем – Високим Представником Хав'єром Соланою, а також Голова Європейської Комісії Жозе Мануель Дурао Баррозу. Голову Європейської Ради супроводжував Міністр закордонних справ Луїш Амаду. Голову Європейської Комісії супроводжувала член Європейської Комісії з питань зовнішніх відносин та Європейської політики сусідства Беніта Ферреро-Вальднер.

Лідери України та ЄС підтвердили міцні та сталі зв'язки між Сторонами. Подальший рух України до консолідації демократії, зміцнення верховенства права та поваги до прав людини повинен посилити ці зв'язки та сприяти досягненню нового, якісно вищого рівня відносин з ЄС на основі принципів тісних та привілейованих політичних зв'язків та поглибленої економічної інтеграції. Лідери ЄС наголосили, що проведення вільних та справедливих позачергових парламентських виборів в Україні у вересні та формування ефективного й стабільного Уряду стане найліпшим свідченням спроможності країни досягти цієї мети. Українська сторона запевнила у своїй рішучості забезпечити демократичний характер виборчого процесу та визнати результати виборів.

Сторони відзначили великий прогрес, досягнутий у виконанні Плану дій Україна – ЄС. Вони відзначили започаткування переговорів стосовно нової посиленої угоди, завершення переговорного процесу та підписання угод про спрощення візового режиму та реадмісію, а також позитивне співробітництво з Місією ЄС з питань допомоги на українсько-молдовському кор-

доні. Лідери ЄС наголосили, що успіх України в стабілізації її політичної системи буде основним чинником, що визначатиме її спроможність продовжувати політичні та економічні реформи.

Лідери відзначили звіт про прогрес у переговорах стосовно нової посиленої угоди. Вони підтвердили своє бачення угоди як інноваційного та амбіційного документа, який виходить за існуючі рамки співробітництва та відкриває новий етап у відносинах між Україною та ЄС. Вони відзначили започаткування переговорів стосовно всеосяжної та поглибленої Зони вільної торгівлі як ключового елемента угоди після завершення вступу України до СОТ. У цьому контексті лідери ЄС підтвердили свою повну підтримку прогресові України на шляху вступу до СОТ і наголосили на важливості вирішення неврегульованих питань як пріоритетного завдання.

На Саміті було відзначено продовження тісного співробітництва у сфері зовнішньої політики та безпеки, зокрема з питань регіональної стабільності й врегулювання криз. Було відзначено зростаюче зближення позицій сторін з регіональних та міжнародних питань шляхом регулярних політичних консультацій, приєднання України до зовнішньополітичних позицій ЄС та участь України в зусиллях ЄС із врегулювання криз. Лідери ЄС висловили глибоку подяку за роль України в операціях ЄС із врегулювання криз.

Лідери України та ЄС підтвердили свої наміри далі розвивати співробітництво з урегулювання регіональних конфліктів і нерозповсюдження зброї масового знищення, а саме в рамках Ініціативи Великої Вісімки стосовно Глобального партнерства проти розповсюдження матеріалів та зброї масового знищення, боротьби з тероризмом, запобігання надзвичайним ситуаціям, знищення застарілої та надлишкової легкої та стрілецької зброї та боєприпасів.

Лідери України та ЄС підтвердили свою відданість конструктивному співробітництву для досягнення сталого, усеосяжного та справедливого врегулювання придністровського конфлікту. Обидві сторони наголосили на важливості існуючого митного

режиму на придністровській ділянці українсько-молдовського кордону відповідно до Спільної заяви від 30 грудня 2005 року. Сторони відзначили ефективну роботу Місії ЄС з питань допомоги на українсько-молдовському кордоні як приклад взаємовигідного та успішного співробітництва між Україною та ЄС і відзначили продовження її мандату на наступний дворічний період. Лідери ЄС підтримали Україну в забезпеченні належного виконання Протоколів від 21 листопада 2006 року про обмін митною та прикордонною інформацією між Україною та Молдовою.

Лідери також обговорили становище в Білорусі та відносини з Росією.

Сторони висловили задоволення поглибленням співробітництва в торговельно-економічній сфері. Воно включає укладення угод про торгівлю сталеливарними виробами й текстилем, посилене співробітництво в застосуванні інструментів торговельного захисту, а також новий регулярний діалог у сфері сільського господарства та розвитку сільської місцевості. Було звернуто увагу на необхідність подальшого поліпшення ділового та інвестиційного клімату в Україні, зокрема шляхом прогресу у сфері верховенства права, реформування судової системи та боротьби з корупцією. Сторони привітали суттєве підвищення обсягів торгівлі між Україною та ЄС у 2006 році. Водночас вони погодилися, що тенденції у торгівлі, які включають зростаючий дефіцит з українського боку, повинні стати предметом подальшого обговорення на експертному рівні. Вони підтвердили намір продовжувати тісно співробітничати над вирішенням неврегульованих питань двосторонніх відносин.

Лідери України та ЄС підтвердили їхній спільний стратегічний інтерес до енергетичного співробітництва. Вони відзначили значний прогрес, досягнутий у реалізації пріоритетів Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС у сфері енергетики від 1 грудня 2005 року, як відображено в представленому на Саміті звіті про прогрес у його виконанні. Вони домовилися продовжувати співробітництво для поглиблення реформ енергетичного сектора України та забезпечення безпечного, надій-

ного та прозорого енергетичного транзиту енергоресурсів через Україну. Лідери ЄС підтримали наміри України отримати статус спостерігача в рамках Договору про Енергетичне Співтовариство та запевнили у сприянні з боку ЄС її зусиллям стосовно набуття членства. Сторони відзначили великий прогрес у двосторонньому співробітництві стосовно зміни клімату й наголосили на необхідності започаткування переговорів стосовно глобальної та всеосяжної угоди на період після 2012 року в рамках Конференції ООН зі зміни клімату в грудні цього року та завершити їх до 2009 року.

Лідери відзначили конкретні заходи, ужиті для поліпшення ядерної безпеки в Україні, зокрема успішне завершення стабілізаційних заходів на об'єкті «Укриття» в Чорнобилі, а також досягнення домовленості між Україною, Європейською Комісією та МАГАТЕ стосовно мандату на проведення спільної оцінки безпеки українських ядерних реакторів.

Сторони наголосили на важливості виконання оновленого Плану дій у сфері юстиції, свободи та безпеки, затвердженого Радою з питань співробітництва Україна – ЄС 18 червня 2007 р., та Плану-графіка його імплементації. Сторони висловили сподівання на швидке завершення переговорів стосовно Стратегічної угоди між Україною та Європоллом. Сторони позитивно відзначили підписання Робочих домовленостей про започаткування оперативного співробітництва між Державною прикордонною службою України та агентством ФРОНТЕКС, а також налагодження контактів між відповідними українськими органами влади та Європейським центром моніторингу проблем наркотиків та наркоманії.

На Саміті було відзначено підписання угод про спрощення візового режиму та реадмісію і погоджено вжити всіх необхідних заходів для їхньої швидкої ратифікації та повної імплементації.

Очікуючи на їхню ратифікацію та подальшу імплементацію, Україна звернулася з проханням до держав – членів ЄС щодо подальшого вдосконалення процедури розгляду звернень стосовно видачі віз українським громадянам. Сторони відзначили спільну

декларацію про технічну та фінансову допомогу, укладену в рамках угоди про реадмісію. Сторони висловили твердий намір далі розвивати співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки в контексті майбутньої нової посиленої угоди.

Лідери ЄС відзначили європейський вибір України та наголосили, що подальші внутрішні реформи та запровадження європейських стандартів сприятимуть подальшому наближенню України до ЄС.

Серія «Євроінтеграція: український вимір»

Випуск 5

Навчальне видання

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКУ ТА
ЄВРОАТЛАНТИЧНУ ІНТЕГРАЦІЮ**

**НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК-ХРЕСТОМАТІЯ
У 2 ЧАСТИНАХ**

ЧАСТИНА І

Укладачі:

**І.В.Артъомов, Д.В.Вітер,
Л.І.Загайнова, О.М.Казакевич, О.М.Руденко**

Відповідальний редактор І.В.Артъомов

Комп'ютерне верстання Н.Полянська

Дизайн обкладинки Р.Реш

Коректура Л.І.Середа

Підписано до друку 6.11.2007 р. Формат 60×84/16.

Папір офсет. Друк різнограф. Гарнітура Palatino Linotype. Ум.друк.арк .26,27

Тираж 300 прим. Замов. № 1691/5.

Віддруковано у «Поліграфцентр «Ліра»:
88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25, тел.: 61-54-99
Серія ЗТ № 24 від 7 листопада 2005 року.

Н 83 Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію: Навчальний посібник-хрестоматія: У 2 частинах /Уклад. і коментар: І.В.Артьомов, Д.В.Вітер, Л.І.Загайнова, О.М.Казакевич, О.М.Руденко. – Ужгород: Ліра, 2007. – Ч.І. – 452 с. (Серія “Євроінтеграція: український вимір”. Вип.5).

ISBN 978-966-8266-78-2

Хрестоматія доповнює та ілюструє основні положення навчальних посібників серії “Євроінтеграція: український вимір”, започаткованої навчально-науковим Інститутом філософії та євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету. Видання містить тексти законів України, нормативні акти з питань правового забезпечення та регулювання процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України. Для студентів спеціальностей “державне управління”, “міжнародні відносини” вищих навчальних закладів, державних службовців та всіх, хто цікавиться проблемами європейської та євроатлантичної інтеграції України.

ББК 67.5
УДК 327.323 Н 83

Науковий проект *“Розроблення науково-методичного та організаційного забезпечення включення питань європейської та євроатлантичної інтеграції України до змісту підготовки студентів за спеціальністю “Міжнародні відносини” у вищих навчальних закладах і його пілотне впровадження на регіональному рівні”* виконувався навчально-науковим Інститутом філософії та євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету (ректор – доктор технічних наук, професор Ф.Г.Ващук, керівник проекту – директор зазначеного Інституту кандидат історичних наук, доцент І.В.Артёмов) у рамках бюджетної програми 2201540 на замовлення Міністерства освіти і науки України.

Виконанням проекту, а відтак його реалізацією вирішується одне з важливих завдань вищої освіти України – підготовка спеціалістів, науковців, фахівців для реалізації державної політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, розроблення освітніх стандартів і елементів навчально-методичного забезпечення цієї підготовки.

Український державний центр науково-технічної та інноваційної експертизи і Рада науково-методичного супроводу зазначеної програми визнали проект, виконаний ЗақДУ, одним з переможців конкурсу наукових проектів.

РАДА З НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОЕКТУ:

Ващук Федір Григорович – ректор Закарпатського державного університету, доктор технічних наук, професор (голова ради)

Бунда Віктор Варфоломійович – проректор з наукової та навчально-методичної роботи Закарпатського державного університету, кандидат фізико-математичних наук, професор (секретар ради)

Артёмов Іван Володимирович – директор навчально-наукового Інституту філософії та євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету, кандидат історичних наук, доцент, науковий керівник проекту

Бакуменко Валерій Данилович – проректор з наукової роботи Академії муніципального права, доктор наук з державного управління

Бондаренко Віктор Дмитрович – вчений секретар ВАК України, доктор філософських наук, професор

Гоблик Володимир Васильович – заступник голови Закарпатської обласної державної адміністрації, кандидат філософських наук

Герцог Юрій Вільгельмович – начальник управління освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації

Орос Ілдика Імрїївна – президент Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II, голова постійної комісії Закарпатської обласної ради з питань освіти, науки, культури, духовності, молодіжної політики, фізичної культури і спорту, національних меншин та інформаційної політики

Передрій Олександр Самійлович – декан економічного факультету Закарпатського державного університету, кандидат економічних наук, професор

Руденко Ольга Мстиславівна – начальник Центру з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування, кандидат наук з державного управління

Росул Василь Васильович – ректор Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту, кандидат педагогічних наук, професор

ЕКСПЕРТИ ПРОЕКТУ:

Хандогій Володимир Дмитрович – перший заступник міністра закордонних справ України

Варналій Захарій Степанович – перший заступник директора Національного інституту стратегічних досліджень, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Майборода Олександр Микитович – заступник директора Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, доктор історичних наук, професор